Ms 69.

Ms. 69.

-52-

Historia Ecclesiasti-

K. 9. ca Tk 28

descripta
per

Laurentium Szász

Debreczini 4a Martii 1825.

Prolegomena Historiæ Ecclesiasticæ

§ 1. Notio historiæ ~~Hiæ~~ Ecclesiasticæ et modus eam pertractandi utilissimus.

Historia Eccla est, fidedigna narratio de origine, progressu et fatis maxime memorandis Religionis et Ecclesiæ Christianæ. — Quamvis enim Religio et Eccla Christi arcto quodam interse nexu conæreant, cum tamen vitio ac culpa hominum sæpius ab invicem separatæ ac divulsæ fuerint, atq inde factum sit, ut fata ac vicissitudines plane diversas subire cogerentur; id quod vel ipsa persecuonum tpora, quibus grassantibus sæpissime religio ipsa integritatem ac puritatem suam retinuit; Eccla vero statu suo florenti privata tristissimam passa fuit calamitatem, satis superq ostendunt.

Patet Hiam Ecclam ita nonnisi numeris omnibus absolutam fieri posse, si hiam religionis, non minus, quam Ecclæ proponat. — Utramq autem hiam religionis npe et Ecclæ, quia ad hominum utilitatem tractare vult eum n tantum quid gestum sit, sed etiam quod hoc vel illud quare evenerit declarare i.e. eventa cum causis conjungere oportet. nudam enim qui tradit hiam is memoriam tantum instruit, et oblectat lectores, causas vero, qui rebus gestis addit, is prodest etiam cum judicandi facultatem acuendo, tum simul prudentiam perficiendo. — Quare Hia Eccla rite concinnata exponat oportet, (: non tantum quid Christiani eorq doctores i adversarii gesserint, aut passi fuerint, sed in primis) quæ fuerit nativa religionis Christianæ facies, quibus modis sit propagata?

an

an illæ artes, machinationes, an illa vis adeam prepa-
gandam, sint adhibitæ? annon potius ipsa sua simplicita-
te, efficacibus salutaribus in animos hominum se insi-
nuaverit. Porro quas mutationes in orbe terrar. produxe-
rit, quando et quibus de causis a virgenio suo, et nativa
simplicitate defleterit? quæ commenta humana ei adjuncta
sint, quomodo ea clerus, et imprimis Pontifex R. ad
opes sibi acquirendas, dignitatem potestatemq; sibi vin-
dicandam, abusi fuerint. Eandem vero, quando atque
occasione in formam pristinam restituta sit, quorum
hoc opera ac studio debeatur quæ bona inde ad hu-
manum genus profluxerint. Insuper Hiæ Eccl. ritè
concinnata tradat oportet statum omnem etiam ipsi-
us Eccl. Christianæ inde a prima eius origine ad
hodiernam usq; tempora, adeoq; tam pacem et florem eius
quam persecutiones, quas passa è, turbas, quas in
sinu suo vidit, impedimenta, quæ feliciter sus-
paravit, atq; horum omnium causas. — Modus hic
proponendi Hiam Eccl.am, qui pragmaticus
solet appellari, est utilissimus, nec alia ratione ambi-
tum ad dignitatem Hiæ Eccl.æ cuiq; adsequi lice-
bit.

§. 2. Hiæ Eccl.æ utilitas et necessitas.

Hiæ Eccl.æ utilis atq; necessaria est:

a, Non modo iis qui ultra vulgus sapere volunt, sed et
omnibus eo Christianis, hinc enim discent quidnam
religio proprie Christiana habenda sit, quæ minus,
hinc discent vitandam esse superstitionem nonnullis
quam religionis contemtum, quum utrumq; pernicio-
sissimum sit moribus. et iis quæ in Eccl.a Christi-
ana venerandi certissime possint sibi persuadere, qui
vero Protestantium coetui adscripti sunt, nihilum
magis in amandis et constanter tuendis sacris suis
confirmare potest. —

b,

b, Utilis e viris doctis, cum enim (viro docto) a po-
pulari religionis cognitione ad accuratiorem et ma-
gis eruditam eiusdem notitiam ascendendum sit i.e.
origines, causæ dogmatum, ac institutor Christianor
dignoscendæ sunt. hæc non aliunde, quam ex Hia
Eccl.a hauriri possunt. Porro Civilis Politia, Hia
homo doctus carere non potest, sed hac sine hia Eccl.a
nunquam accurate intelligetur, plerisq; enim ejus
graviores rer publicar. gentium, regnor. et ppium
conversiones, ac imprimis a Constantino M. statæ et
religione Christiana profectæ sunt. — Sæpe etiam
ars politica religionis et pretextu ad fines suos
consequendos abusa est. —

Porro, vir doctus sine notitia hiæ literariæ
neq; incipi quidem potest, eam vero neglecta hia Eccl.a
nemo sibi acquirere potuit: cum enim religio Christiana
vim suam ita semper ut in litteras bonas, earq; calorem semper
exhibuerit, incrementa et cultus ejus et status religionis
pectus cognosci possunt. — Tandem Jurisprudentiam vir
doctus callere oportet, at vero hia Eccl.a multa ei
in hac parte offert commoda, quis enim si religio
vis Christiana ac leges civiles, quis item
harum ad eam habitus futurus et talia mutua et
hia Eccl.a intelligitur.

Mixta religionis et reipublicæ jura ac maxi-
pulchra tamen conspiratio inde illustrari potest,
Juris Canonici et veteris et Pontificii, quod a
sæculo inde 9o ortum è, et denique Juris Ecclesiastici pro-
testantium vera origo, progressus et vicissitudines
hinc intelligentur.

b, utilis e quam maxime Theologo, quem illa et
juvat, et format et ornat magnifice.

2o nisi noverit hiam religionis illius, quam do
cet Theologus tueri nunq; queat, eamve
sola hia Eccl.a suppeditat —

2

2o Theologo notanda Systhematis Theologici et incunabula Divisiq; fuisse varia, quae Systhema illud subiit, usq; hodie inde nomini Ecclia dempromenta.

3o ad apparatum Theologi pertinet ut Scriptura sacra rite interpretetur, ab interpretatione enim sacrae Scripturae, conditio religionis, et ecclia Christiana semper pendet fuit. Notanda ergo Theologo sunt fata interpretationis librorum sacrorum quae interpretatio mere literalis, moralis, mystica aut typica fuit. Variata ita intelligitur Christi sententiam, opinionem, et dogmata. ergo existit

4o Originem dogmatum item mores, et causas haeresium, schismatum, quibus omni Theologus in Ecclia occurrere nonpotest Ecclia offert.

5o Et adeo etiam aperiri debent origines symbolorum, seu publicae fidei confessionum, ex quibus cognosci potest quid Antiquior Ecclae diderit, quibus erroribus opponerit quam docuerit, non pro vera, pura integra Theologia habuerit, quo in cognitione nonnisi divina complacuerit

§3 Fontes et subsidia sacrae Ecclasticae:

Fontes sacrae Eccl. st: partim monumenta publica seu publice auctoritate edita, partim scriptores fidei digni, quibus interpretum dictis; quae scripto consignarunt, vel vivendo, vel moriendo adsea accesserunt.

Subsidia vero sacrae Eccl. exhibentur a scriptoribus recentioribus qui fontes hos collegerunt, illustrarunt multum sacrae huius venerati prosunt

agg

agenus. primum de fontibus, tum de subsidiis; 1o de monumentis publica atq; privata Christianae rei, alia st. scripta, alia in operibus artificum sita. —

Scripta st. 1o Leges Regias seu Imperiales Christianae Religione et Ecclae Christianae a Constantino M. ad Iustinianum Imp. seu ab initio sec. 4i, ad aetatem sextum medium. Continentur hae leges in Codice juris utriusq. Duplex minimum Codex, in quo leges ab Imperatore ob latae, conservantur, alter Theodosianus, quem Imp. Theodosius II seu junior ao 438 publicari curavit; alter Iustinianeus quem Imp. Iustinianus I ao 548 confici jussit et vulgavit. —

2o acta et Canones Conciliorum, quae simul iuncta inter alios collegit Ioan. Hardouinus Jesuita Gallus ad initium saeculi 18i atq; edidit in 12 voluminibus folio. Specialim vero Canones Conciliorum edidit Guilielmus Beveregius Ecclae anglicanae Canonicus Cantuariensis — in opere Synodicon seu Pandectae Canonum Concilii 1692 duobus vol. in folio. —

3io Symbola seu confessiones Ecclae, quae quidem st. Symbola Romanum, Aquileiense — Antiochenum, Nicaenum, Constantinopolitanum aliaq; item Liturgiae, in quibus administrandi autoritas divina ad fidem stabiliendam inter Christianos obtinuit, Liturgiae orientales collegit Renaudotius seu Renaudotius Parisiis 1716 2 Vol. in 4o

4o Epistolae, decreta, brevia et bullae Pontificum Romanorum, quae nunc sensim ac pedetentim ad tantam potentiam pervenerunt, ut origines Romani Pontificis, quomodo illis sua petitiones typis publicis fecerint, quos ritus et caeremonias adhibuerint, quibus argumentis religionis primatum sibi vindicaverint, ex his omnibus apparet

5o

si modo ipsorum auctoritati
tam per in Eccl. Christ.
aut ipsi in bellorit, aut intrare possint liberam
fuerint et idgens. alibi. Bullar omnes ex
Decreta Rom. continet in 2 tom. Deillarii
in Magnum Lugdunensi. 2 tom. in folio.
Monumenta Eccl. Christ. in operib. artific. vitas
Jesu Christi, Mariæ et sigilla Christian.
Tabulæ pictæ, antiquit. et statuæ, quæ omnia collecta et
a Jano Gruteri Vale Belga Patricia Antverpiensi
Prof. ad fl. Isal. Ubi atque Ut Heidelbergensi
in opere vasto, cui titulus: Thesaurus Inscriptarum
quarum. Post eorum dein Corpus inscriptarum ad
collegit ac edidit Grevius Prof. Ultrajectinus ad
indeq. 1691 de fluentes quinq.
4 vol. in folio. continent. — Corpus Inscr. antiq.

2do Pro scriptis Eccl. haberi debent etiam
scriptores fide digni, qui vel in Eccl. Christ. gestis
v. ipsi interfuerunt, v. proxime ad eorum ætatem
quæ res illi evenire quasi memoriæ prodiderunt,
accesserunt, tales sc.
+ Historici 1o scriptores + Novi Testamenti Matthæus et Marcus
Johan. et Lucas, sed qui vix altera hora Christ. nato
aut continua narrat ac præcedunt. —
2o tales sc. scriptores qui primis seculis vixere et
pro. Christianis gli sc. Apologetici sunt qui pro
Christo, adeq. religione Apologias seu defensio-
nes scripsere, ut Justinus Martyr, Athenagoras
sec. 2do et Tertullianus sec. 3io alii sc. Hieronymus
gici sunt qui hæreses refutare amisi sc., ut Irenæus
vulso 2o Epiph. Lugdunensis in Gallia et Tertullianus

Ex

Ecclesiæ ejus operibus multa petiit potest quæ
tyrum illor magnopere illustrant. Ex Judaicis
scriptor. huc pertinet Flavius Josephus Historia-
rius. et pertinet autem Cornelius Tac. et Plinius
et pauci alii. —

II. pio. Huc pertinent scriptores Hist. Eccl. antiqui
tam Judæi quam Latini, Judæi sequentes:
Eusebius Sec. 4o Cæsareæ in Palæstina Episc.
qui hist. Christ. a primis eius initiis ad Mo-
narchiam usq. Constantinum. h. e. ad annum 324.
deduxit qui idcirco, quod primus hoc fecerit
parens Hist. Eccles. Scriptor appellari solet. Narra-
nem eius continuarunt sec. 5ti ad tyrannidem
Socrates et Sozomenus Scholastici Con-
stantinopolitani. item Theodo-
retus Episc. Cyrus, et Philostorgius Arianus
e Cappadocia, sed quor. Epitome et nupest, auctore
Photio. Denique Theodorus Lector Eccl. Constantinop.
et Evagrius Patronus Antiochenus. antiq. hanc
sec. 6ti historiæ scriptores Hist. Eccl. Græci
Græci sunt antiqui dicuntur. — Quos Henricus
Valesius sec. 17o vir eruditus nunc Gallus. Græci-
finis cum annotationib. Parisiis ao 1659 tribus
in vol. in folio edidit.

Scriptores Hist. Eccl. antiqui Latini sc.
Sulpitius Severus gente Aper qui ad finem sec.
4ti floruit reliquit opus in scriptum Historica,
in quo Hist. Jud. et Christ. complexit. — Porro Rufi-
finus Presbyter Aquileiensis in Italia inde
3io reliquit Hist. Eccles., quam partim
ab Eusebio desumsit, partim ipse scripsit.
tandem Epiphanius Scholasticus, cujus

...jeius extat Hia Triparsita, quã re-
...Historiam ecclesiasticam scripsit Eutychius con-
...tinet vidit Cleb. - ut adjungendus Paulus
Orosius Presbyter Hispanus sec. 5to, qui
Hearn adversus Paganos libros 7 eodem
lio edidit, ut omnes Christianos ab
ethnicis insimulabant ipse religioni illor
adscribendas ipse vanas impias Dñi visitu-
dines, abillis amoliretur. -

§ 47 Scriptores Hid Eccl ac 5ti ad 15um

Seculi insequentibus ipse ac 8vo ad 15um Hid
Eccl scriptores exortosque paucissimi
etiam li quam probabiles. Porro enim Eccl
bleidente summa barbariei insequentib
aut seculi superstitio Cleri et Populi Ro
nominandi libidine invasisset loco Hid Eccl
fabulæ nonnisi a Monachis aliisq viris rudib
erraqsi ingenii scripta ac pro more tra-
missa sit. Tolerabiliores et pro subsidio Hid
Eccl habendi scriptes hoc duo medio tem
ac ad 15um fuere a Grecis ita dicti scriptores
Byzantini, quor opera Græce et latine 20 te
complus volum continent. Sed ex illis Hia
Eccl am a Cto ad 15um pridquam illorum Pro-
copius Agathias Zosimus Evagrius Nicephorus
ney Zonaras, Nicephorus Gregoras, Cantacu
Chalcocondilas, Nicephorus Callisti et plu
res alii. -

Latinis sec 6ti Gregorius Turonensis, qui habet hia
Eccl am Francor. - sec. 8vi Beda venerabilis Monachus
Anglus et gentis sua appellatus qui conscripsit hia
Eccl am Anglor. sec. 9no Magno Epis. Halberstad-
den-

...diensis in Germania, qui habet libros 10 de
Christi rerum memoria. - sec. 10 Luitprandus
Epis. in Italia Germanensis sec. 12o Sigebertus Gem-
blacensis Monachus in Brabantia, Jamblacen-
sem. - sec 15to Laur. Valla Canonicus Romus qui
Stian Christ. a contemptu liberalem instituit. Ipse
etiam primo contra Italicam Conradum Constan
M. Pontificis illo facta Disertam edidit de-
clamationem. -

Hid Eccl studium, qua occasione, et quibus causis
coepit restaurari

Hid Eccl sec 14o coepit restaurari, occasi-
one ei ipsa reformationis sacræ suppeditante, ipse
causa, et quam reformatores primi ab Eccla
Catholica secessione facere, fuit, quod de pre-
hendi pent Ri Catholicos a fide primitiva
Christiani qui semper prorsus fuisse, id
quod et pia Eccla demonstranda fuit.
Porro reformatores et quicos sequebantur tyranni
Principes subtrahere, et tenendam stagnit
Cti pia Eccla hanc dominationem suam Pontifici
Rnos pro arbitrio, aut a patribus accepisse, sed se-
quioribus seculis astutia de portatisse, accepit
tionem, quod R Catholici criminabantur fidem Pro-
testantium esse prorsus novam, ut porro quæ sec.
16i - inente natalem patet, id opus multis scru-
pulum movit. Ut ergo crimina illa reparti posset
subsidio Hid Eccl ostendum fuit, neque et
eam neglexerant reformatores Lutherus
Zwinglius et Melanchton doctrinæ suæ veri-
tatem et antiquitatem ex pia Eccla evincere
liset ipsi pia Eccla haud scripsisse Pri-
mitivæ Eccla evangelica ipso sec 16o data opera
ac dependendas, adversus Pontificios Protestan-
tium sententias, hoc facere aggressi et augere
Centuriarum Magdeburgicarum. - Ops hom

fuit

Matthia Flaccius Illyricus, a patria
Albona, oppido Istriæ vetere, hodie in Istria
sita, ita cognominatus. Fuit in Academia
Vitembergensi Ling. Hebr. Profes. non etiam
simul Profes. egit, sed academiam ultrang
obsinuatos, quod sibi cum collegis intolera-
rant, deseruit. Erat enim vir brevidi-
mis Organis Magdeburgæ potens ab 1555
ad consilii adoptat, ut universalem Eccl. Christia-
sociata cum studiis, ab viris contexeret, quod opus
propugnandam Protestantium quasi foret ad-
versus criminationes Catholicorum, socios operis
istius Magdeburgi reperit Pastores Eccl. ha. Ve-
gandum et Mathæum Judicem, quibus dein
accessit Basilius Faber, alig. Hinc ergo
auxilio prodiit hia Eccl. Basilea 1559 ad
1574 nonnisi centurias Magdeburgienses (a
loco npe libri magnam partem) consertas tres in
octavo Volos in folio complectentes, quibus
centurian unam i.e. Seculum 13um non hian 100
vir Eccl. addidit. Integrum ergo opus 13 cen-
desit. Ipse Matthæus Flacius Illyricus qui in
rante vasti hujus operis curæ varijs in
locis degebat, ad statim degenti 1565 etiam
obiit a Seculum decimum. Aliud opus Matthæi
Flacci Illyrici id maxime momenti est Clavis
logus sacræ veritatis, demonstrat in hoc
opere multis locis, adversus Papistas, Eccl. Ro-
barbaram cum protestantibus veritatem pro
fitoperunt, deque variis circumstantijs
In hoc opere conficiendo multa molestia Flacio
erant devorandæ, discrepandum enim ei fuit
vetere monachali indutos in Bibliotheca Cla-
ustrali, ubi non pauca, et codicibus ma-
nu

[illegible] cultellis resecuit, — latinizzen
manibus secalcata abstulit, nec cultello
Flacciano nomen est. —

§6. Progressus studii hiâ Eccl. sec 17o apud Evangelicos.

Causa renovati studii hiâ Eccl. —

Ecclesia Evangelica Aug. Conf. addicta studiis
hiâ Eccl. sec 17o non deposuit illustres tamen inea
progressus haud fecit, quod quidem a contrariis sibi
quod seculo hoc in Eccl. Evangelica fere perpetuo
gesta fuerunt. Reperendum obvenit. — Inmedijs hij
certaminibus haud male de hiâ Eccl. meruerunt viri
sequentes: 1o Georgius Calixtus Prof. Theol. Helmsta-
diensis, postmodum Decani 17i defunctus, qui cum mi-
nem tribuere Pontificiâ, Reformatâ et Evangelicâ
religionum velle videretur, in magnas cum Theologis
suæ confessionis controversias incidit. Reliquit hian
Eccl. Occidentalis seculor 4ti 5i 10i et 11i lingua
versio crescentem Pontij Rii auctoritate et
potentiam lucide exposuit. fuit vir ea state ele-
ctissimus. 2o Christianus Sorthothus in academia
Colonensi in Holsatia Prof. Theologiæ et Polan
collegarius paulo ante finem sec 17i defunctus da-
bolavit hian Eccl. an Novi Testi sed quia
opus post humum ultima lima ei deest. Vid Thomas
Ittigius Prof. Theologiæ in acad. Lipsiensi sec 17o
exeunte vetat hiâ Eccl. ti et 2i seculi selecta
capita. reliqua, motte consiliorum antecessore,
absque non potuit.

3o Adamus Rechenbergius in acad. Lipsi-
ensi Historiæ, mox Theologiæ Prof. ad finem seculi
17i. reliquit summaria hiâ Eccl. —

Causam vero et occasionem hiâ Eccl. ma-
iori cum diligentia elaborandi paulo hoc 17o
subministrarunt duæ viri: Christianus Tho-

masius

Zius et Godofredus Arnoldi, nps Thomasius, qui relicta obscuritatis cum collegiis suis academia Lipsiensi, ingua Profess egerat. Halam Saxonum se contulit, ibidemque word academiâ Halensis studiosis, ex academia Lipsiensi magnam partem Halam Saxonum se conferentibus, auctor existit. Hic ergo Thomasius edidit opus hia contentiosi, inter Imperium et sacerdotium inscriptum, in quo malum adhuc velut in ipsa Protestantium Eccla Papismi reliquias ~~super~~ esse contendit ut exigit Juramenti ordinis Privilegia Ecclesiastici propria ad ipsos pleno pertinentia, quibus deo ordine Eccla privandum, Opifex, quam sua restitutione ~~spe~~ aeternitas visit. - Godofredus Arnoldi Prof primum hiae in Academia Giessena, dein Pastor in locis diversis conscripsit lingua Germanica hiâm Eccliæ et historiam omnipotentis studio alienam, item synopsin hiâ Eccliæ veteris et N. Test. In priori opere variis argumentis evingere nititur hiam Eccliæ ad nostra usq tpora Theologos male intellexisse, negligentes dictos hæreticos primos seculorum veritatis erroneam fovisse opinionem, imo ipsam Eccliam quod se Orthodoxam appellavit variis erroribus maculatam fuisse, et dicit decursu facto pacto sacrificantes, velasse et dixisse decursu facto pacto sacrificantes, opprimisse a secretis Eccliæ Christi, orthodoxa, qui dum modo ambitionis, ubi satisfacet et prosperare suam firmare possent, omnes eos, qui hac ipsa parte obice ~~[illegible]~~ posituri erant, persequi nunq intermiserint, eoq facto ingens Eccliæ Christi detrimentum attulerint. Acerba hæc omnia invehitur Arnoldi, invehitur in ipsum et in ordine Eccliæ Protestantium. Anima

tus erat Godof. Arnoldi homo aliquis ad Mystiasmum et Phanatismum pronus ac Chiliasmo Thomasio, qui quod acadæi Lipsiensi ingua Professorum Theologi Lipsiensis ingua Alberti et Carpzovius memorandi digni sit, et opere corpus ordinis Eccliæ in festis primus erat. Ita ergo Arnoldio cum instrumento quidam usus est ad Thomasii Protestantium vexandos, verum enimvero Arnoldi et Thomasius hi auctis tandem Eccliæ, quam fidi Eccliæ studium nimium quantum etiam tarunt. Sane plures contra Arnoldum et Thomasium scripserunt viri, qui fontes hist Eccliæ accurate examinatis Eccliæ primevam eiusdemque res a criminationibus absolverunt veritatemque Lucam in aperta luce collocarunt. Inter alios qui laborem hunc susceperunt memorandus est Valentinus Ernestus Oppianus Prof. Theol. Rothamus. doctus ad 1745 defunctus, qui in suis observationibus in Godof. Arnoldi hiam Eccliæ et hist reliquum Arnoldianam egregie refutavit, de potuq addit—

§ 7. Scriptores hist Eccliæ sæc. 18. et 19. in Eccliæ Evangelica

Inter Scriptores hist Eccliæ evangelicæ, qui ad ineunte ad præsentia usq tpora floruere, hæc etiam nunc florent inprimis commemorandi sunt

1. Christ. Eberhardus Weismannus primum Studtgardiæ Pastor Vistenbergensis, deinde Prof. in academia Tubingensi, actaudem ejusdem i vendens defunctus ao 1747. habet introductionem in memorabilia hist Eccliæ Wirtembergicæ, opus primam partem hujus operis constituens, quod habet de doctrinis Eccliæ et controversiis in quibus etiam Phanaticum arnoldi meliora sensit.

2. Joan: Laur: Moshemius primo in acad. Cicloniensi in Holsatia Logices et Metaphysices, deinde Helmstadii

Theologiæ Prof tandem ibidem 1747 Carpzovius
academiæ Gottingensi iterum Prof. Theol. honoratus
Hic omnes scriptores hist Eccles, qui ante ipsum vixe-
runt laude superat, utpote pragmatica ratione et
stilo elegantissimo. Opuscula eius precipua sunt De
rebus Christor ante Const: M. Commentarii in 4os
2 institutiones hist Eccles antiquæ et recentioris
4to Christophorus Matthæus Pfaffius Prof. Theol. Tubin-
gensis ab 1719 Professus, edidit institutiones hist Eccles
Tubingæ 1721. et opus quidem in suo genere perfec-
tum, de laude dignum, neq tamen virorum hac in re accura-
dartum.
4o Sigis Jacob: Baumgarten in acad: Halensi Theolo-
giæ Prof et Director Seminarii theologici, defunctus
1784. erat theologus sua etiam ætate disertus, scripta eius
ad hanc Eccles pertinentia Breviarium hist Christianor
eiusdem ex hac Eccles. germanice 4 vol 8vo in ed 2da com-
scriptum tamen nondum in recudi prior pars com-
mittitur.—
5to Ludovicus Holberg natus in Norvegia Prof
primum Eloquentiæ, deinde hist in acad: Hafniensi
Regii tituli Baronis ob indigenæ eruditionem magni
nominis ad 1754, erat vir ingenii acris
Scriptum tamen aliquanto prolixum reliquit opus
lingua Germ: Halæ 4to Cui nomen dedit Hist
universalis Eccles. 2 tom in 4to
6to Christianus Gottlobus Franc Walchius Theol
Gottingensis Prof. varios opere & usq prestantissimos hu-
Eccles illustravit. Scripsit hinc Introductionem con-
citior. Quorum Prof habetur Compendium hist
Eccles. Lipsiæ in 8vo ten novi primum hanc religionis
Christianæ tom I in 8vo —
7mo Joh. Andr. Cramerus Doctor Theol: et Cancellarius
academiæ Cellensis 1768. defunctus Hic ipsa tandem ve-
stuit veternda et coma quadra hinc orbi et religi-
oni Bossuetiana Gallico sermone conscripta, quæ
libri 8vo tom in 8vo continent et grandiora præsu
8vo Joan. Salomo Semler Prof Theol. Halensis defunctus
circa ann 1790. Opera eius ad hanc Eccles pertinen-

nentia sunt 1mo Hist Eccles selecta capita 3 tom
in 8vo quod 1st Teutbot hinc inde compilatum: 2do
Commentarii de antiquo Christianor statu — 3o
Disquisitio de canone Biblico. in hisce omnibus erudita
literaturæ observavit, et multos invidia
adversus se movit.
9no Jac. Tim Spicker in acad. Gottingensi hist Prof.
et Consistorii, tandem vero regis Borussici Bargica
Minister, a quo Baronis dignitate ornatus est.
Habet opus Germanice scriptum, cui titulus
fecit: de ultimo statu hist Eccles Jesu Christi regnante
hoc opere accuratus materiæ delectus, laudis
ordo et pragmatica tractatio.—
10mo Henricus Philippus Conradus Henke, Prof acad.
Helmstadiensis et simul abbas ante paucos annos
defunctus, edidit universalem hist Eccles Christi.
hinc 3 tom in 8vo lingua Germanica. —
11mo Præceptissimus Prof. Theol. Gottingensis hodie de
superstes, edidit universalem Eccles Christi hinc
tom 1. in 8vo germanice, egregium est compendium.
12mo Joh. Mathias Schroeckius Patria Borussi-
cus, vir inter Hungaros ante et circa finem sæc 18i
eruditissimi Matthiæ Belii nepos Prof. hist in
acad. Wittenbergensi, ante quadraginta annos defuncti.
mortem ei jam grandior attulit lapsus gravis de scala
quam libram quendam in Bibliotheca quæ ibidem
habebat dictus Valchio jam supremis memoratis Schroeckius
professor compendium hist Eccles habet opus versum 30
et amplius voluminibus in 8vo lingua Germ: elabo-
ratum quod hinc Eccles usq ad sec. 17 deducit
Studium hist Eccles sæculo 16o pud Reformatos.—
Quod Propagationi Aug. Conf. additis eadem et
Reformatis hinc Eccles excolendi causam at
que cognitos fuit, ipse Reformatis deque ac Aug:
Conf. additis eandem se quam antiqua Eccles
de profligandis Catholicis contra absque ipsis
demonstranda erat, id quod nonnisi hinc Eccles

in subsidium vocata
quod Reformati negotium quam Lutherani
petere Eccla displiceat autors dicunt administr
di regere seguntur consistunt. Licet enim arcano
& Pontificis consensu non potuerint Helvetiis &
trare omnes Eccl Doctor, abolitionem
omnium ceremoniar Papistarum, Anglis vero pro reformine
Episcopali tanquam omnium absque fine optatam
per Synodum sacra administrandi autoritate
nantibus, tamen hic ipsa de forma vel
Eccl. Statu, quo non aliunde, magis
tao, quo non aliunde, magis, qua et hic Eccla de
cidi accomponi potuit. doctores Eccl Statu
ad eundem hic Eccles studia minim
quam exacta Doctorem negari non potest Doctor
sancto, ibi non tam de sytherneo totius hic
Eccl condendo, quo de partib eius tegine
Eccles aut dogmata fidei, conservandis
laborandis sollicitor fuisse, laudem hic
Lutheranis debere. hic Rector qui in elaborand
hia Eccla laborem suum collocavit sed una ha
bendus est Rudolphus Hospinianus Ecclesiastes
Tigurinus, cujus opera an selecta ex in
dicio adhibita, coram suum, ad hodiernum statum
pertinet. —

§ 27. Scriptores hic Eccles Reformati sec. 17mo

Scriptores hic Eccles Reformati celebriores sec. 17mo in publi
mis inter Gallos prodiere, quibus quidem rei causa fuit
quod Reformati Gallicani primo a Catholicis juxta
bosi, armis et Catholicor Eccla parisiensis
tius se quam Reformata alio regionum exponere
suis imaginibus coacti fuerint, unde laborum et utilis
simis controversiar Theologicar quo in eos Protestantes
et Catholicos gravissimae volent et hic Eccles
cidendae causa Theologos Gallos Reformatos, quos hic

uberi

viderunt labori a studio charactoris reprehendebat.
Echy memoratu dignissimi sunt
1mo Philippus Mornaeus Henrici 4i Galliar regis
Consiliarius et Gubernator Salmurensis ad 1623
defunctus celebri de opere, quod mysteria iniqui
tatis seu liber Papatus lingua Gallica conscripsit,
quod in linguam Latinam et Germanicam transla
tum est. —
2do Petrus Molinaeus primum in academia Lugduno
Batava Philos Prof. dein promulgato 4o Henr.
Gallo edicto Nanetense ad 1598 Doctor Eccli
Parisiensis Magr stipendiarius Jacobi 1i Angliae
regis, a quo ad componendas Protestantium con
troversias in Anglican vocatus est. Denique Prof.
Sacrae simulq Pastor Selsaviensis in Campania Gallia,
quo se, poenam carceris sibi imminentem ob religionem
contemtam, effugit hic Molinaeus flagellum Pontificatus
propterea dictus historica primi ordinis abbas collocant
Praecipua eius opera sunt de Monarchia Pontificia, nova detectio mysterii
iniquitatis, quod omnia lingua Gallica conscripsit.
3tio Joh. Dallaeus Pastor primum Salmuriensis, dein
Parisiensis ad 1670 defunctus celebritatem nominis
consecutus est libro quem inscripsit: de objecta de
religione Patrum, obiecto adversus patrum traditio
nem, ingruo Christo 4to primo seculo nec
pane Eucharistiam, nec sanctos eorum solem
quidem, nec imagines aut crucem, nec solum deum
cultum divino adhibuisse egregie demonstrat. —
4to Joh. Claudius Pastor Eccli Charentonensis
postmodum sec. 17mi (Charentonum urbs una
milliari ab urbe Paris distans:) Hagae Comitum
Hollandiae, quo se post revocatum ab 1685 edictum
Nanetense contulit, defunctus. In opere Gallico
demonstrare studuit, ecclesiam fide Protestan
veram, Romanam contra errorum et celebris
sii inscripsit de opere Gallice scripto cui tit. dedit:
apologia pro libero reformatis. —

99

go David Blondellus primus honorarius Prof.
Salmuriensis a synodo Eccles. Ital. Carentonen-
si ad 1645 ea lege conjungitur ut Parisiis de-
geret, libros conscribendi Bibliothecæ Patrum
in usus suos conversa doctrina Protestantium et libere
Dein Prof. illar Amstelodamensis, quo in munere
multi parcens laboribus usus, ecclesiasticis pertur-
batis temporibus, et libris undique ad eum datis
compunctus solitus fuisse. Mortuus est Rector
anno 1655 in hac Eccles Critice, etabeq omni
parium studio elaborandæ, galeam Blondellianam
reliquit, id quod ex operibus ejus quæ hodie
reperiri abunde satis adnotari præcipua ejus
opera sunt Pseudo Isidorus et Turrianus Vapulans, utraque opera
adversus Franc. Turrianum Societatis Hispanum de-
cretales Pseudo Isidori, ab Isidoro quodam quibus-
dam Hispalensi episcopo confictas, et pro argumento
in Hispania subsumptas, refellit, confirmat et declarat
evincit 2o claruisse Romæ Papissæ ejusque
quod sc. 9o inter Leonem IV et Benedictum III Pon-
tificem fuerit et duos solos fuisse, supplicare vide-
ret in Lateranum Palatium pariturum, parum emisse fuisse
perhibent ad Matth: Dolone Monachi Benedictini
sec: 13a totam hanc narrationem se Mainz ejus in
opere laudato denotasse. In apologia pro
sententia Hieronymi de Presbyteris et Episcopis
ingra Presbyteros, Episcopis in Ecclesia præ-
minentiam adversus Hildebertum Cenomanensem
edit. —

§10 Scriptores Angliæ in Gallia hid Eccles cum laude
celebrati: 17o et 18o —

Primus hor: 17i: Beatus episcop: in anglia Chestri-
ensis ao 1658 defunctus. Habet Bibliothecæ duas ad-
huc Ecclæ pertinentes, nominatim de Britannis et
successione Episcoporum Rhori, item Annales Gestis
rum Sidoni Hispanensis Episcopi. Bibliotheca
tria Dublinensis Prof. Theol. in universitate Dubli-
ensi ad Linc: 17i et initium 18i sæculi floruit
regnante quidem opinionum singularum, atq acumi-
ni ac eruditionis fama præcedentes, vel hoc approbatam

Inde Ecclæ studio utilissimæ quandam attulit
go Georg. Bullus qui fine sec 17i finit Episcopus
Sarisburiensis in Gallia labore magno apologeticam
disquisitionem primitivæ fidei de Sanctissima Trinitate fidei et fuctis
mundi de sacra arcana Trinitate fidei et fuctis
ne edidit libros, sequentes ejus defensio fidei Nicenæ
et de æterna divinitate filii Dei D. Studio Eccles Catholicæ
non leviter de necessitate credendi, quod
Deus Christus sit æqualis Deus.
go Joseph. Bingamus Rector ad initium sec 18i Hava-
rensis in West Gallia seu Saxonia occidentali, defunctus
anno 1723. elaborauit vastum opus tomis 10 inscr sub titulo:
origines Eccles, quod prolythemate quodam antiqui
tatum Ecclarum habeti debet. —
go Joh. Ernestus Grabe etsi quidem in regione Germaniæ
septentrionali natus, tamen quia major ætate in Gallia
in Anglia excrevit, atq ibidem elaruit interscripto-
ribus anglicis connumerari potest. Hic Ernestus
Grabe cum crederet successionem Episcopalem in Eccle
Christi ope necessariam, cum in Ecclesia Græca
non reperiret, suadente Philippo Jacobo Spenero
in Anglia transiit, successionem Episcopalem,
quæ sibi non reperire arridebat, reperturus. Visitata
quadam conditione oblata, ut salutare regia contra
librar sterlingicar stipendio, quadam ao 1706 de manus Med.
et Professor vocatus in Universitate Oxoniensi ubi
ad 1711 defunctus est. Habet opus egregium Quæstio-
nes selectiores Patrum et hæreticorum sec 1i 2i
cum notis doctissimis. —

§11 Scriptores hid Eccles Rfti Helvetii et Batavi
sec 17i et 18i

Prodierunt hor: sti:
pro sc 1i Henricus Hottinger in acad. Tigurina hid
Eccles theologiæ, et linguar orient: Prof. postmodum
sec 18i ind 1i in academia Lugduno Batava oca-
sus, quam agitam pararet in Palatio Lymagogia-
tus, quam vacua correcta submethodi explicitere obiit. Heli-

qui

quit opus eximium Iohan Calvin N. Test. &
Fon in 8vo. in quo Iohan Eccl. a sec. 1mo ad sec. 16um
deduct. sequitur series reales et demonstrata vera
Ecclesiae Doctrinae Patrum, qui loquuntur, multorum
locorum declaratio. — Continet hoc opus eruditi Virum
quam plurima, quae alibi frustra quaeras nonnulla
Iohan aliàs de regionum Indaicis, Ethnicis etc. Ma-
humadanicis. —

2do Joh. Henr. Heidegger. Prof. atque Theol. Tigur-
ni ad finem sec. 17mi Exercitationes sacrae de Pontificatu
Papatus, Anatome Conclavis Pontificii, et Romani
Conclavis Pontificis. —

3to Friderigus Spanhemius filius, distinguendus a
patre homonymo, qui erat Prof. Genevensis. erat
hic Spanhemius, de quo loquimur Prof. Theol. et
hic Eccles. Leydensis, ubi ad 1701 decessit. Contro-
versiae Iohan Calvin N. Test. sacrae ad sec. 16um deduct.
1 vol. in folio. utilis pragmatica scribendi ratio sec
stilo elegans simul. —

4to Jacob. Basnage Pastor Rothomagensis in Gallia
sed qui post edictum Nantense in Hollandia migra-
vit, ibiq. Hagae Comitum Eccl. Reformatae Gallicae, seu
Vallonicae Pastoran egit. Defunctus 1723. Edidit opera
varia idiomate Gallico. in his Iohan Religionis
Eccles Reformatae 2 Tom. in 4to item Iohan Eccl.
a nato Christo ad praesentia tempora. —

5to Samuel Basnage. Frater natu Gallus Jacobi
Patrinus, qui in urbe Batavae Utrajecti in
Goldria — Pastoran egit. Habet annales Politico
Eccles. 3 Tom. in folio. item Exercitationes Iuxta-
rico critica de rebus, sacris et Eccles. Tom. unico.

6to Joh. Alphonsus Turretinus Prof. Theol. et hic Eccl.
Genevensis, ad annum sec. 18vi Exegeta Doctor et Pastor
Genevensium, annos 50 aetatis deinceps, Edidit Compendium
Eccles. Historiae pragmatice, et elegantis Latinitate
scriptum, quod opus dignum, quod habeatur Volumen Theologo

Lutheranus in academia Herbornensi, cujus oppidum
Germaniae docet. Translatum et etiam in linguam
Gallicam. sec. 18um ad finem hujus operis Tabu-
lis in Gymnasio Herbornensi Prof. —

7mo Hermanus Venema natus Lugduni Prof. Franeq.
ratus in Belgio Foederato ad finem sec. 18vi. Opus defunct.
dedit hinc Eccles Veteris Test. 2 vol. in 4to volu-
mina 4or posteriora comprehendunt hinc Eccles
Novi Test. ad finem sec. 18vi deducta. est opus
magna cura elaboratum, sed sine studio Avarita-
tis et elegantiori Latinitate. —

12. Scriptores hinc Eccles Belgii et Germaniae orundi
sec. 17mi et 18vi celebriores. —

Inter hos referendi. sc.

1mo Daniel Gerdesius natus Drenensis Prof. Theol.
Groningensis, defunctus 1765. Dare de hinc Eccles me-
rit opera edidit. dedit. hinc Evangelii renovati Mo-
in 4to. in quo hinc Reformationis seculo in variis Eu-
ropae regionibus progressum, pacta, edicta fundamen-
ta etc. pertractat. —

2do Paulus Ernestus Sabloudius vir eruditissimus. fuit
pro in Eccles Francofurtana ad Viadrum Pastor, et simul Prof.
Theol. extra ordinarius, tertio ante ordinarius. Decessit
ao 1704. Dedit institutiones hinc Christ. antiquit. et
recentiores. Tom in 8vo, cui hinc sec. 18vi ad. dedit
Jodochus, auctis et correctis ad. dict. Schultze Prof.
in academia Viadrina. —

3to Jo. Wilhelmus Munscherus Prof. Theol. Marpurgensis
hodierne superstes. Tractatus ded. et hinc Dogmatum Religio
Samaritanorum Tom in 8vo. sed ded. et hinc Corp. hinc Eccles bonae
Graecis Tom. I in 8vo. —

Studium hinc Eccles in Eccles Catholica Pontificia
hinc Eccles inter Pontificios sexto loco

Pontificios ad excolendum hinc Eccles studium duo
impense hoc impulerunt. 1mo ut telis Protestantium hinc Eccles
petitis, quod a tempore impressionis in lucem editae contra

vix

riarum Magdeburgensium valuus grave calcis Cath
licæ. influxerat, occurret. 2° ut dogmata sua, t
tem ac cæremonias, nec n. Jura Pontif. Rmi prosid
hiæ Eccles. Julaire, eaq. ea inde ab antiquo in Ecc
Christ. obtinuæ, certus sui hoibz persuadere posse
Pipi, inter scriptores hiæ Eccles. Pontificios, nec
haberi debet Cæsar Baronius, egregio Neapolitano
be Episcopali Sora oriundus. Presbyter primum ora
torii, mox congregationis oratorii generalis ab 1593. dein
vo Cardinalitia dignitate auctus, simulq. Bibliothecæ
Vaticanæ Præfectus. Fundata ipse a Philippo Nerio
Patria Florentino congregatione oratorii ab 1548. ex Pres
byteris Patrum nomine insignitis, adeoq. voto Mona
chali in adversis, quos erat quotidie in ædificiis
quodam oratorii cum dicta congregatione, atq. ibi de reb
religiosis et Theologicis imprimis de doctrina Nostri
Christi et hiæ Eccles. exteris audientib. eruditæ disse
rere; Cæsar Baronius membrum congregationis oratorii
rogatu Philippi Nerii, qui ipsum inde ab ædo
lescit et formavit, Centurias Magdeburg. in oratorio
reputare cœpit. Centuriat Magdeburg. refutato de
Baronio deinde subministravit et abbatiales annales
Eccles. quos auctoritas in Eccla R. Catholica ad hodier
na usq. tempora illæsa supermansit. Annales hi Baroni
ani Nobb. in folio absolvuntur, atq. hiæ totidem tom
in se continent. In conscribendis his annalib. consilium
Baronio fuit, Centurias Magdeburgenses, a quibus
grave toti Eccles. Pontificiæ, imprimis vo. Sedi Pa
pali infligitur esse crimen, quantum quidem ad fidem
spectat referendi, nuette. et dignitatem Pontificum
hinc firmare et corroborare, quæ argumenta tum
alia equidem, imo eam fabulis, tum modo scilicet, sed fa
bulis quibusdam, interdum ad libitum, atq. diplomatib. antiquis
ut plant, interdum ab ipsis quoq. Pontificibus vari
quorum ingens sibi qua prædicto Bibliothecæ Vatic.
Card. adservat copia aut corrigit aut inter notandi
aut in senarium duorum, seu ordine intendit
Monarchiam Pontificum hoc ab ipso xto ad Gregorium

primarij eius administrationem Petri Apostoli ac
communem eam Christianor omnium exercendi — a quorum pie, juxta
que adeo Pontif. Rom. quidnam veram Ecclam, in eos
in ipsos Pipas edercant, inde a primis Christianismi
initijs per obtinuæ. — Sytthema denig Pontificium prout
illud hodierno sabbatis, tam adversus, qm ad dogmata inde
a primo seculo per vigiæ. Christianis omnibus normam
fidei prohibuisse. Apparet hinc opus Baronianum, quo multa
egregia in se tribuat, quod tum in Eccla, qm in poli
tica hiæ, velipsi Pontif., cum fructu ac utilitate ad
hiberi prospicit, tanto e partium studio ac elaboratum ut
nihil quis Majorum Ladis Pontif. velit, ni possit in plu
rimis eius locis offendi, malang viri aliquin eruditi
fidem detestari. — Certe opus Baronianum vice cen
turiatum, ni tum hiam Ecclam qm violentam eius
incommodam Pontificum Rom. narrationem in meliorem
quoq. sinum studio veritatis ducatt, deprehendet, so
lidam illud Pipibus ac regib. quotan subditos oppu
gnat, nunc nne injuriam. Hinc deo imium vitio Philip
pum IIum Hispaniarum ac præcipisse ut Jon. IIus anna
lium Baronianum, cui attestatum demonarchia
sibi Baronius eo fine imposuit, ut suppressum
forum Ecclarum in regno sibi id jurisdictionis regi
Hispanid haud sibee de mandaret, hunc cinque
Jon. II per totum Hispanicum regnum peculiari edicto
proscriberet. —

§ 14. Continuatores annalium Baronianor et judicium de illis. —

Annalium Baronianor mala in Ecla R. Catholica auct
oritas et existimatio, hinc factum est, ut annales hi Eccle
plures in Ecla Rna reperirent continuatores, prin
cipium Pontificum, prius proprio motu, adscribendum cu
ratos. ac primum ejusdem Sec. 17o continuare cœpit illos
Odoricus Raynaldus gente Italus, patria Tarvisinus
inseruere Sec. 18i Jacobus Laderchius utroque Presbyter

con

congregationis oratorii. Postea hoc stimulante tam
et Baronium sec. 17. Abrahamus Bzovius Sac. Ord.
nus Monachus Dominicanus Polonensis actentius Baronia-
nis magnæ dallus, qui propterea, quod a Rege ad
Pontem transiit per Gallos e episcopus Spalen-
sem in Dallia Narbonensi. Jam in Odorico Raynaldo
qui annales Baronianos ad ann. 1565 continuavit na-
gis ean, qui in Baronio regnat partim studium, Lador-
thius, qui obiit ann. 1621 deductis fuit hono-
leris armaturd et cocco eqq. Equitem Romanum obsequio nactus
Bzovius continuat annales Baron: ad ann. 1572
in toto suo opere quod Jon. Gabrowitii, turpissimi
Pontificum Rhetoris adulatoris agit, studiosq. abscon-
sedis Papalis firmandæ inimatoris, recitat
fabulas, scopo suo convenientes, in ipsorum Pontificum
gis ean, qui Baronius invehitur. Quod denique Spon-
Baronium attinet, qui ad ann. 1640 c. expedite
ille gridam subrubricare et ingenio Raynaldo et Baro-
nio inferior, cautius tu in his credenda proce-
dit, ita ut cuivis attento lectori si modo librum eius
in manu sumat in oculos incurrat eum aliquando
Pontificum sacris suis se dictum. Pudor continuare
gratiam Bar: ybris nonnisi volens comprehensam, edit
promeatus Epitomen annalium Baron: quæ cum
primo Pontificum applausu accepta fuit. —

§ 15 Scriptores qui Baronium refutarunt.

Ad refutandos annales Bar: se accinxit, Pater
Isaacus Casaubonus Atheus, vir eruditionis incompa-
rabilis, floruit in ineunte sec. 17. ac primum inde
usq. Dein Parisiis, rege Galliæ Henrico IV. et appo-
stolante literis elegantiæ dotibus, simulq. Bibli-
othecario eiusdem regis egit deinceps vo Henrico IV.
invidia oppressus in Angliam trajecit, ubi a Jacobo I.
liberaliter excipitus, atq. annuo stipendio honoratus est.

Die

Decessit ao 1614 ætatis 55to. Primum nisi paren
exercitationum suar in annales Bar: in quibus ad
aum sec. 17m progressus e, in lucem edere potuit
morte impeditus. Interim Petros qui Bzovium
refutavit dum. Dassage qui in annalibus Politico
Ecclis et in refutando Baronio ad ann. 1645 pro-
cedit. Ex Evangelicis vo sec. 17o scripsit contra Ba-
ronium Adam. Tribechovius natus Lübecka ao
1641 Prof. Hist. Ciclomiensis. in oppose exercitatione
in Baronii annales Cimiacæ ubi de stilo Caesa-
bonus. Inter R. Catholicos vo Monachus quid-
Franciscanus natione Gallus ordinis sui Provincialis
Viterbii ao dubium eruditissimus Ant. Pagius dedit
Critican in Annales Bar: 4to vol: in 4to quo in opere
multa in annales Bar. correxit et emendavit, im-
mis vo errores Chronologicos a Baronio commis-

§ 16 Scriptores hist Eccles liberiores et veri studiosi-
ores R. Catholici.

Liberiores hist Eccles scriptores in primis in Italia
scribere ex R. Catholicos, id quod liberalibus Eccles
Gallicanis adscribendum e, quod vota in Gallia habitata
Pontificii rejecit. Concilium Oecumenicum supra
Papam ee crandit, ad dein Pium a Papa ide-
ipsum adscivit. Apud liberiores occurrit, vo ni
minus e, si liberiores hist Eccles investigatione pro-
gemerit. Primus Talor, hac omni libertate ad hist
Eccles adscribendi usus est Gruner Riche-
lius Parisiis primum Rhetoricæ post Phil. Prof. tde-
Doctor Theologiæ et Syndicus ter vis. Dedit ille lib-
brum c titulo: de Eccles et politica potestate in qu
potissimum Clero, ac in primis sedis Romanæ arcanis
commentarius libris, quo factum e ut non tan-
mum ex privatorum sed et ex ipsa curia Romana
liberalius inde videri et potuit, ut Gallicanæ

Caveret

caret, tde ad Canonicatum promotus, qua
vacans vitit ad ann 1631=, quo decepit.—

2do Doctus DeMarca itidem natione Gallus et Be-
arnia in Gascogna oriundus, primum vitam sedulam
amplexus in Gregio exitit, tde ultore mortua Eccl.
Loci, promotus fuit ad dignitatem archiepiscopi
Tolosani, dein Astitani et Archiepiscopi Parisien-
quam tandem dignitatem ad 1662 morte prohibitus adipisci
potuit. Dedit librum de concordia Sacerdotii et Imperii
in seu Libertate Eccl. Gallicana, ingrato cum liber-
tate Eccl. Gallicana animo depravatum, ingra-
tam enim sibi Sedis invidiam illi curabat.—

3tio Joh. Launoius Presbyter et Doct. Theol. Pari-
siensis ad 1678 defunctus. In libro cui Antibellar-
minum inscripsit, jura regis, Gallie et Eccl. Gallicane
adversus Theol. aulæ Sedis favorem defendit. Le-
gebat ille Launoius et eo nitebatur, quod Sabaudi, quibus apud
Gallos magni habebantur animo in pejorem partem apprehen-
gravarit, ostendit nimirum Dionysium Areopagiticam
quem Galli pro Patrono regni suis et fundatorem
regionis sub Sancti, nempe in Gallicam penetrasse.—

4to Lud. Elias Dupin S. Divinis Doctor Sorbonicus Sacræ
etiamnum 1ro Professus ad 1719 etatis 72do. Scriptorum
dionarium Gallico sub tit: Nova Bibliotheca auctorum Eccles
10 voluit in 4to. Quod criticen et magna est elaboratum
cumulatum; dedit eam de antiqua Eccl. Disciplina, in quo
dependit antiquum Edictum Christi a Petro Sedi
dependisse.—

Ex Italis Scriptor hujus Collegii ab oi parium studio
alienus fuit Paulus Sarpius Venetiis natus ad 1552.—
Ob eruditionem singularem ordinis Servitarum, quem 30 Stati
11mo ingressus, Provincialis, jamdem Stati 36to ordinis
Generalis Procurator dictatus, atque officium Romæ hau-
dquaquam tenuerit, conamina ibi venenatæ gravem
vigare tenuerit, conamina ibi venenatæ gravem
Verum hoc ipso invidiam inquisitionis sacræ sedentes pro-
vit, accusatus clam et inaudam hæreseos, familiari-
ris, quod in accusatæ, cum in fregit, sed credit, ut eo acce-
rius

tius eruditis occupationibus immuneret. Cum ob grave
Reipublicæ Venetæ certamen incidisset cum Paulo Vo a Patria sua Hispano oriundo Sarpius qui
Consiliator, eius defensor agebat contra Venetias patri-
am tuam minori prudentia quam zelo adversus apparo-
Pauli Vi auctus variis scriptis defendit, de quibus scripta
nomen celebrata fuere. Ipse vo auctor ad 1606 ha-
mam citatus, ad quam dicendam, nec comparere reu-
sarit, publice notatus. Ubi hic et pejor et prodi-
tor periculo illue concedendi, unde recessus foret incertus,
ac jam sub ea excommunicationis se invinebat cen-
sis in Pontem Paulum Vum et Rempublicam Venetam ipsa
Henrici IVi regis Gallia subito fuit exposita atque nulli
periculo largius propter defensa patriam sua sed
Conciliis, merito eius diversa pacta fuit in tabu-
las cruentionis. Sta civibus periculi metuens Sarpius
Venetiis secretus degerat clapsis post initam pacem
Venetis decem hebdomadibus in eam vindicta parabatur. Cum
ergo ad 1607 circa vesperam in claustrum suum regre-
dienti 5 sicariadores, gravibus balteatum, in
vero divina providentia effecit, ut vulnera sub dextra
cia in cute sanitati quidem patientem. Cum ob sicarii
post attentatam pacinus recta ad murum Asporto-
Illum fuga sunt subtrahissent, adparuit quo in curia
Rhæ fuere subornati. Unde Sarpius facete ipsa
dicere solebat: non ab stili acuti Rhæ intelligi
posse illum sicariorum a curia Rhæ conductorum.—
Hi ergo sicarii ad speciem puniti, ne tam obscure atten-
tatum, qui ob eam haud perfectam. Ostracen Sarpius
cin amplius sub vitæ dolore est sponte secretio-
nasterio suo clausit, ubi libris scribendis vacavit, do-
nec ad annum 1623 etatis 72mum multis laboribus confectus
decederet. Præcipuum eius opus est Historia Concilii
tum: huic Concilii Tridentini, quod rubrica Pietro So-
ave Polano graecidicas latine Petrus Suavis Polanus
edidit. Nec illud italicum exercuit pro Mercatoriis ex

pro

proprio suo nre Paulus Sarpius Venetus. Est
hoc liū libenter scripta, et ipsa quamvis con-
cilium Trid. celebratum fuerit, quanta in eo pars
tium studium affectus sui nobilissima, et doctissi
sint partes habuerit, intelligit. Servavit tamen
si viri Catholici, unde Cardinalis Sforza Pallavi-
cinus ex Jesuitarum ordine ad Cardinalitia dig-
nitatem evectus, post mod. sec. triennium Concilii
Trid. Istam sermone italico conscripsit, cui Paul.
Sarpius refutare conatus est, sed infelici successu
tamen reputationem istam veritas a fatigio depri-
mere magis quam stabilita videretur. Vindicat Pal-
lavicinum Prof. Theol. primum Sedunensem, mox Mate-
(Sarpio) rodunensem ab 1713 Episcopum. in Gallicum idioma
Sarpii transtulit Petrus Franciscus Chanjeu
Canonicus Parisiensis an 1686 vir subtilissimi ingenii, qui
Deum veritate in propet, sed et scripto declaravit
sibi autores, qui in Ecclesiam Dei irruperint, cum
cum ea certamen omnibus nervis adversus proseq-
tus est, ad coercendam cupiditatem in Anglia
se propripere debuit, ubi tranquillus obiit, Decem
Theol. abacad. Oxoniensi creatus. Decessit ao
1746. Et scias eruditas observationes criticas huic
et Phegias qui sua Sarpii, seq tuae veritis ele-
monstrat. —

Gl Germanis sine controversia est Joh. Nic.
Hontheimius seu ab Hontheim qui primum in-
acad. Trevirensi (Trier) fuit Prof. Juris Canonici
mox ab Episcopus suffraganeus Trevirensis, et tri-
mul ut Vicarius Dris Cancellarius. Ao 1748. munere
Episcopi suffraganei exponte renunciavit in bonam
secessit. Vir sic eruditus, primus sub nre Justini Febro-
nii lucem edere ausus est libellum Et titulo: De statu Eccl.
et legitima potest. Romani Pont. liber singularis

ad

ad reminendos de Fidei errore in religione Christiana.
dicus, prodiit ao 1763. auctus 1765. Ao vero 1770.
adjecta auctoris ioni. secundum, ao 1773. Jan. III., ao
1774. Jan. gratum. Inquibus Jonis tribus posteriorib⁹
vindicaid Joni primi clientem. In pendio ea
ida opus retractum et ab ipso autore. Mali-
me curia sua de his sua putavit hoc opus Febro-
nianū, quod ad tenendi, auctoritas Pontificis
antiqui suis cog justis limitib⁹ circumscribendi, unde
sperari posset pacem inter Ecclesiam Catholicam et Pa-
pe tantum restituendam fore. Sane Clemens XIII.
nibolum librum Just. Febronii proscripsit, sed et ad-
tis ad eos Epos corpos sema literis, in auctorem
siquando in motum esset gravi pine animadvertendum
censuit, qd sua cathedram, cui tam fudento
interpretes Ecclae fundi⁹ conarentur eversae
(verba Pontificis Clem. XIII.) sed nihil effecit. Et
liber Febronii avidi pine optatum, sua
que in linguam Germanicam, Gallicam et Italicam
translatus. Ejus Febronius adatis ao 1774. ut ortho-
portus ad pacem literis placita sua retractavit. Et
quod maxime Pius VI. ao tpore Pontificatus
vit gaudio. Sane optimo Pontifici potest. aut pos-
mula, qua errores suos ita dicos retractavit, ne
dicit, eum ipsum habeat auctorem. Multi ad hanc
calumniam refutandam Febronium, sed veritas obscurare
ri potuerunt. —

§ 17. Scriptores R. Catholici, qui Fasthena sui Ecclesiae
dent. —

Inter horum primi sit sequens:

Fr. Natalis Alexander nre ao 170 nobis Gallus Mo-
nachus Dominicanus Parisiis Phia et Theologiae doctor
tate et Theologiae Doctor bonicus creatus, denique nre 19no Ordi-
nis Dominicanor Provincialis electus ao 1704
Defunctus. — Operum ejus: Selecta sui Eccles. vetu-
et Nov. Test. Capita, et in loca eiusdem insigniora, dis-
tationes historico-Chronologico-Dogmaticae, quae coppra

9

q vol. in folio texatur de eruditione diver-
tatis studio auctoris. —

2o Claudius Fleurus Gente Gallus, ad finem sec 17i exeuntis
16to quit vir ordinis Ecclesiastici membrum academiæ Parisiensis,
ac tide regis Galliæ Ludovico XIVto a confessionibus
mortuus ao 1723. Distinguendus a Cardinale Fleurio ministro
eiusdem regis. Het hian Ecclam Vom Fetis Gallice
scriptam 20 Jon. in quarto. —

3o Ludo. Sebastianus Nanus de Memoires quit vir ordinis
Eccla, Gente itidem Gallus, sec 17o. Het opus eximium
commentarii hist Eccla primor sex seculorum.
procedit opus illud ad annum 313 absolvitq 16 Tomis
in 4to —

4o Kaspar Royco Prof. Pragensis, qui vivit exeunte sec. 18i et ineunte 19i Het hian Ecclam lingua
latina sat libere scriptam. —

§ 18 Periodi inquas hia Ecca dividitur.

Seculi 16i 17i atq 18i aliquandiu mensibus obscuratus,
nit, ut hia Eccla seandum sua seculor exposcerit
#circa et post med. sec 19i. Manducribendi paenam sagaci #Centuriatores Magdeburgenses, Mosheimius, Gottingensis Prof. Giesebrechtius, ad tradit. Doct. Schroeckius, et plures alii Ecclesiastici
inclinare sec 16to coepit hia Eccla secundum sanctos
dos elaborat, quinon modicum obtinet, et jure profecto
ni pret. — Periodus quilibet plura spectatissima secula in
valde memorabilibus eventa complectitur. Dispariq
ius periodi longiores, aut breviores ex. longiores sæpius
riodi 4 quorum auctor noster Schroeckius exhibet
Prima horum a n. Ch. adeum 306 porrigitur, qui-
quit annus emphaticis Constantini Magni nomine
Constantini M. — post gloriosissimum ejus collegium
prose coepit. 2a procedit a Const. Magno ad
Carolum M. i: ad ao 800 quo tempore
Carolus Magnus imperium occidentale restauravit.
3ia a Carolo M. ad Lutherum usq i: ad ao 1500 ad
ann 1517, quo Reformatio sacrorum initia coepit
4ta quæ a Reformatione sacrorum usq ad nostram ætatem
ad rotam usq ætatem procurrit. Quatuor hi Pe-
riodi Schroeckio memoriæ juvare ex causa

Sub

sub nominibus sex Epochæ diuturnæ Jesus, Constantinus
Carolus M., Lutherus. Periodo primæ sex tractus
quinque capita adsignat. Primum quinque hia doctrinæ
rum auctoris religionis Christi. 2um quinque hia
illos, quæ a primis regnis Christi Doctoribus acta
descripta sit. 3um quinque hia Doctor regnis Christi
a morte apostolor ad Const. magnum, atque 4um
quinque hia regnis Christi post Constantem apostolor
ad Lutt. magnum describitur. Tres vero posteriores pe-
riodos in tria capita dispescit Schroeckius, ita ut
1o Capite in singulis periodis hiæ propagatq aut
turbatq professionis publicæ regnis Christi 2o
hia Doctorum regnis et Eccla Christi 3o atque
hia mutationem, quas rege Christi subiit, expo-
nat. Cum his 3 capitibus tria posteriora perio-
dorum tria posteriora capita periodi primis appri-
me conveniunt. Atque prima Periodus archiquæ in
eo tm differt, qd hæc illa hia regnis Christi
uno capite separatim exponatur, atq hinc ipsa
quo ad unum caput dissertus. Patendum tm
est prætare hia Ecclam in breviores ad augurio
plures distingere. ita enim argumentis singulis
locus apcior et commodior dignam poterit. — Jane
Schroeckius reppe in angustias conjecisse, quæ-
quenta hia Eccla in gravi periodo sub extra
capita referre vellet. Sic exgr Caput 2um in 3bus
posterioribus periodis inscripsit de doctoribus
regnis et Eccla Christi, qui titulo gravi rapporta-
dent revera ipso capitis præscripto. vc: hia Mo-
nachor hia inquisitionis, item hia sectarii Eccla
et quidem ad ipsa invicem relata, parcior capitibus
quod cum mutationibus religionis Christi inquisitio-
rum commode inveniri hia Theologiæ, Theologi-
arq controversiarum, rituum et morum. —

§ 19

§19 Characteres periodorum Hist. Eccl. et summa
divisio periodi 1ae adumbrata. —

Periodum Hist. Eccl. singulariam hic i Characteres,
quod Christus in quavis periodo viventes discipulos
Christianos praecedentes et sequentes periodi distin-
militudo ea investigavit, quod singulis periodis regno
Christi ejus corpori, Theologia, consortium Ecclesiae, cultus
divinus, Scriptura, doctores Ecclesiae, mutatae aliquam va-
riae, aliam formam induere. In prima periodo
regnat simplicitas rebus natae regionis, puritas et
integritas eiusdem, nec adhuc regi Christo honor
arbitrio servire coacta fuit, nec dogmata eiusdem
ii ei a literis sacris erat abstractum, Divino vim
regi Christo mirabilem in animos hominum, cum propitia-
in eorum. Quo factum est, ut pro regno sua indigni-
Sina quidq. adsog vel persecutionem graviorem pati-
rentur pergere Christiani, nec subtilitatis et
sycophantiis Theologicis regi Christo erat inventa
cultus divinus nec adsensibus onerabatur, nec edictis
inutilibus delectari, sed collocabant vere Deum cultum
in puro corde, vitae pietate ac integritate. Ipsi Doctor-
res Christi nec Dominium quodam, aut praero-
gativam singularem adpetebant, sed fraternam
vitae regni Christi, exemplar eminentiorem, ne-
dasti, pietatis, et vitae sanctioris. Et viro quidem
dam a vera doctrina aberarent, errori, ipse
hi sacras literas ipse corrigebant, atq. omnes
in fide neglecta docebantur. Quodsi vero aliqui
vitae improbi dabiti ad noctem frequentiam se dei de haud
patebantur, tales e communione Christi excludebant
nec prius in eam recipiebantur, quam prorsus Ecclesiae
id. ita dicam poenitentia Ecclesiae altronon
tabi stent. — Episcopi in honore habebantur, sed

pro Dominis non reputabantur. Ergo regi Christo
hoc sibi addictos hae tempestate, vel in mediocrata-
mitatis radebant falices, sequidem illi simpli-
ces quidem, et eruditionis expertes, at vero virtutis
studio eo magis addicti fuerint. — —

§20 Adumbratio periodi secundae. —

Regno Christi in periodo secunda, quae a tempore Gre-
gorii Magni adusq. Carol. M. accurrit, a native suae si-
plicitate sensim ac paulatim deficere coepit.
Ut enim Const. M. favoris et beneficentiae singularis
erga Christianos indicia dedit, regno Christi patrocinio
omni simplici in ipsa Caput Imperii Orbe, ac vero
ad sacra Christi cursata superstitione ethnica tran-
gressa, quasi pudore ob pristinam eam simplici-
tatem suffusa, pompae et splendorem in admi-
nistranda cultus divini ratione more gentilium affecta-
re coepit. Egressi enim e latebris et spelaeis Christi
ingenia gratiae pene omnia favore altae divinus
ut plenius administrabatur, templa exstruere
splendidiora auctae in dies fervor nostri, anti-
quae ritus et ceremonias Mosaicas, quas a Christo
abrogatas fuit primi Christi non tabantur, novis
indies inutilibus ritibus ac ceremoniis permutare. —
Favor et coactio ab imperatoribus ethnicis illata
effebat quidem, atq. regno Christi principatus spe
ctorum simp. Rem obtinebat. Verum ea vero ipsa
Christo inde ora pax, securitas, ac tranquillitas
oecae erat tum, inimicitias adversus gentilium age-
rendi, nunquid vis in regione [illegible] modo, quicquam
agerant ipso subito mutandi. Factum inde est, ut postea
gens de fervore circa occidentali summa inde discessu
barbaries, crassa ignorantia orbem Christianum inva-
deret, pravi in multis de pietate vera, quam de regno
dogmatibus ac cetus, inter Christos invalescent. —
Nata ipse est opinio de via meritoria extorum pietatis

in

in corporis ut plurimum cattigatione mentis grauabat
tornis avocatione, et in vita solitaria ab hominum
cio sejuncta collocata, id quod vitæ practicæ quid
hac periodo longe late propagata e origine dedit.
Nata et dogmata de invocandis sanctis ad orandis
imaginibus, igne purgatorio, et sacrificio missæ. Hic
accepit postmodum eor, qui se doctores regionis
te profitebantur, ambitio, et impotens dominandi cu
bido. studium se invicem pertegendi. Imprimis vero
Episcoporum Urbi et Constantinopolitani de pri
tu et dignitate contentiones, quæ priores ab po
testate in Christos fabricanda audaciam ita
grassabantur, callidæ in hanc rem usi inventa
Pium, ac imprimis regis Gallici Pipini brevis
favore ac liberalitate, nimia ita tempora infeli
citate, conatibus opportunitate et egre pertrac
tos omnem modum praualuit superstitionis, quod ora
ri potuerant in rei Christi detrimento esse ipsa
eam regionis Christi et pos altera simplex, nova
ornamenta hac periodo accepit. Doctores enim
qui eam profitebantur stilo turgido, et ampulato
verbis et sententiis de libris in proponenda regionis
doctrina nimium indulgebant. Erudita porro
regionis Christi et pos, quod Nri Theologi acce-
pit nunc primum inusitata nova et quæsita
inutilibus simulacrum et subtilitatis involvi
cepit. Ergo et ipsa disciplina externa nimis
una quarum hac etate mutata e. Jam enim con-
travisio de rebus ad regionem pertinentibus quæstio
in humanius per edicta et proscriptiones ita agita
ta, bella item Catholicos et hæreticos exorta ad
ipsa hæc via res Christos illi pius indicerim nunc

ad

adhuc.

In Ecclia orientali aliquanto clarior quidem lux
apud eruditos obtinuit, sed ipsa illa Ecclia contagio
bis internis magis eam turbata plebs vero Monachis
magis magisque obcæcata e. Imprimis vero magna
Ecclia orientali adhuc tormentum ostendebat
regio Muhamedana sinus progressus, neque tum vel
in hac barbarie ignorantia et superstitione repri-
gia ora veri Christianismi protus evanuit. Fue-
runt enim qui regiones Christo puriori, vel hactæ-
te dediti ecclt. —

Adumbratio periodi 3tiæ

Tertia Periodus a Carolo M. orta, hoc est ab ao 800 ad nostra
tem usq pertingens fortea quasi regionis Christi dicendæ.
Ingressum illa multitudo cæremoniarum pompæ ac ex-
plendoris, etiam in administrando cultu divino affectæ
huic in periodo 2a animos Christi occupare cœpit,
magis ac magis indies hac ætate firmata fuitque
quibus vires sibi eundo acquisivit. Factum hoc est
vehementia magis reverentiaque grassante hac
periodo superstitionem, cui altius jam radices
agenti Carolus M. pristinam regionis Christianæ
formam restituturus, ac pro sapientia sua quidem
instituta protus evellendo ac eradicando vires
habebat pares ac sufficientes. — Ipse sanctionibus
Pontificum suorum dominatui in usum hujus periodi ob Caro-
li Magni liberalitatem, qui donatione patrimonii
Pipini brevis ni probabatur tis sed et superabat, addi-
tis aliis Italiæ urbibus ac provinciis Sancto Petro,
seu sedi papali. — Prætera eas quas Pipinus eidem regen
das ac possidendas tradebat, item ob ignominiam regni
Gallici, quem Carolo M. succesperant jam fundandæ

fuit

fitnari coepit. Mox vō prin confictis decre-
talib, ita conciliorū auctoritate atq Monachor
et aliorū Clericorū innumerabilium ope, prin
poenis capitalib expeditionib cruciatis in
haereticos, etiā ipsos Christos liberioris spiritus
imperatis, nec in inquisitionū haereticā pravitatis
exhalenare item, ac interdicto, velut totidem
tyrannidis Pontificiā praesidiis firmata ac
bilita fuit, ut post med. saec II circa tpora Gre-
gorii VII seu Hildebrandi suppema fere culmen
attingeret, sed ā tū ipsi Pontes sūi perio-
do hac potentes evasere, vera eis eam in tota
Europa Clerus facem ac formidabilis. Cum ppe
communis it Christos erat opinio per liberali-
tatem erga Clericos exercendam, clausorum
donationem, veniam peccatorū obtineri posse, immen-
sa opes superstitiosa Christor liberalitate,
sub spe veniā peccatorū obtinendā, in manus
Cleri devenere, quā dignitā et potentiā excessu
quā nō potest nō invehire. Facta hac est
ut religio Christa ā tū ipsis Cleri usque hac tempe
accomodaretur, vel etia eludente ōi fere tempe-
nis Christor vere pietatis, nōne, magnaq pa
gis indies depravaret. Scholastica quā doctores
doctiss et accuratius regnis doctrinam tradi-
turi videbantur, condita systematib theolo-
gicis, sed revera sabtilib suis disputationib ac
contentionib, plus detrimenti, quam utilitatis
regnis attulerunt. Sane Scholasticis utpluri-
mum debet, quod hac state dogmata Scriptu-
ris ignota de transubstantiatione, de communi-
one sub una specie, de septenario sacra-

mentor nō in Eccliā introducta fuerint. Hoc ca-
pite dogmata, aut ipsi eniti, aut a Clero
studio tam quam firmandi excogitata fuere
tuiti st. in tanta regnis Christa corruptione
communis fere de regione vera, ac pietate nō
caparet, Theologis Mysticis inacceptis repleri
dum erat, qui a ceremoniar immenso apparatu,
in quo regnum prope oēm Christi status sacer
debant, animos eorum ad pietatem probabiliorem
avocare conati st. Vergente vō ad finem periodo hac
via ad regnum Christa emendandam melioribus
auspiciis accesserunt sec 13m Valdenses sec 14m
Wiclefitā sec 15m Hussitā. Quanvis ēim hi termi-
bili Cleri potentia, qui in hos severissime potuit
minad bellorum magna intermisit, facile negotio
oppressi fuerint. Instaurato tū post captam
a Turcis ao 1543. Constantinopolim per Graecos
advenas, in occidente bonar artium studio
impedire qi potuit, quominus lectior illa lux
jam a Valdensib, Wiclefitis, Hussitis q accensa
regnū adfulgeret, viaq ad reformationem sacrorum pe-
raretur. Una in rem etia eruditi prima Reuchlini, Hutteni, Pirkheimeri, Budaei, aliorq
virorum literator opera multum contulere, qui
eam perversa, variis q flagitiis contaminata, quor
Pontes Cleri vita, Quod Eccliam Graecanicam
orientalem adtinet, respectu illius periodum pae
cian alius characterib distinguit, ipse Ecclia
eius ab occidentali Eccla quod hac state recte digre-
porro longa lites controversiar in illa agitarā
quā in presentia animus, qui Eccla orientali inbrid
fuere, ac dein tristissima eius oppressio a Mahu-
medanis, ex prognata nr pecia 1493 per Mahu-

me

media II-Constantinopoli, ubi per Ecclam Dei
sub jugo Ottomanico mittebatur.—

§22 Adumbratio Periodi 4ti

Quarta Periodus quid a nobis dicatur ad tempora ultra
secentesima præcurrit, multum a tribus prioribus differt.
Quo tu cum iis convenit, quod quemadmodum in tribus
prioribus, ita et in hac unus idemq; spiritus, unus
idemq; Character continuo sibi similis manet, ipse
in prima Periodo omnia ad fontem regionis
Dei tres, tum litteras, in secunda ad libertatem arbitrii
in Christo, in tertia ad directores regionis, eorumq;
dominandi libidinem reprobantis. In hac vero
ubi ad libertatem sentiendi, dogmataq; regionis
examinandi, ac ponderandi respondendum est.—
Sane remotis, sectis literis, fugataq; crassa ignorantia,
quid oculos horum pr tot secula obcæcabat tenuit, libertas
simul sentiendi, excogitandi fuptis eius repagulis pri-
stina restituta fuit. quid tute quaqua versum diffu-
sa, ipsam eam regionis visionem obscuratam ita illumi-
minavit, ut pr authorum aliorq; oculos perspicaces, ja-
ad initia periodi hujus Christi regè a suis sordi-
bus purgata, in pristinam suam puritatem restitu-
retur.— Peracta hac regionis, sacrorq; reformatione ma-
gna pars Christor exacto jugo Hierarchico coetum
distinctum formare cœpit, unde factum est, quod
Ecclæ Christi in duas partes, Ecclam ipse protestan-
et Catholicor dividerent. Quid Ecclæ hoc chara-
cthere pr totum periodi hujus decursum gubernan-
tem dystinguatur, quod prior in revocanda vocare
simplicitate, et salubritate regionis multa contulerit
bene agat, usq; hanc in rem etiam bonas literas
possidio. Posterior vo licet e Reformatore sacror
spiritus in contemnendas decepcerit, th corruptos re-
ligionis, et pontii imperii auctoritatem legibus,
minis

minis, supplicijs, et bellis, atq; item multiplici
propugnare nunquam desinat.— Ostenam libertas illa
sentiendi, et cogitandi, quam Protes in tota
hac periodo vendicandam, pontificia vero coercendam
arctis limitibus circumscribendam censent; quosdam hac sta-
te in via tradit, ita uti editis in vulgus libris,
quam plurimis ad eam regionem defendendam
ingrati surgerent.— Erant hi Naturalistæ et Deistæ
qui tu suis insultibus occasionem suppeditarunt,
ut veritas regionis Christi eo magis huc ipsi firmar
retur, omniq; ab ingenio huio profecta, abstra-
gregaretur.— Periodus Ia

§23 Status orbis Romani, omninoque gentilis circa tempora adventus Christi.—

Circa tpora adventus Christi maxima pars orbis eo
tpore noti, parebat Augusto Imperatori, qui rempu-
tis suis competitoribus, Antonio, ac Lepido summan
rerum a depressa forma reipublicæ sibi, specie tenus
libertatis pristinæ apud Senatores relicta immutavit,
introducto regimine monarchico. Cum vero Monarchia
hunc, quæ prostat Italiam in Europa, Galliam Hispa-
niam Pannoniam, Græciam, Macedoniam, cum adja-
centibus insulis, item Germaniæ ac Britanniæ partem,
in Asia, minorem Asiam, Syriam, Palæstinam, ali-
asque provincias ad fluvium Euphratem sitas,
in Africa aegyptum, terrasq; mari mediterraneo
adjacentes, complectebatur imperium.— Cum
hunc Monarchiæ gubernandæ Augustus Imperator
viribus impar esset, illas tantum provincias, quæ ad
tumultus ac seditiones excitandas promptiores erant
ut Germaniam, Galliam, Hispaniam sub potestate
sua

sua retinendas, reliquas vò prin p̃ Proconsules, ac proprætores, prin p̃ præfectos regendas curavit. Vel sic tñ Imperium Rñm unius corporis tuere non desiit, sequidem summ̃ rerum cænt penes Augustum Imperatorem. Atque hoc Imperii Rñi unio, pacatag̃ post tot clades ac bella civilia Augusti tpora n̄ potuisset non prorogationi recens nati Christianismi minime quantum inservire. Siquidem additus præconibus Evangelii in terras remotissimas, subiectis eodem capite unitas, eodem lingua, npe latina ac græca, ut plurimum utentes, hac ratione facilius patuerint. Prestat Rñm et Græcos inter quos hac ætate, liberalitate Augusti plures adolescendas artes liberales excitari fuere, omnes fere nationes erant barbaræ, et ab omi humanitate, cultu literarum remotæ, si Chinenses excipias, quorum erant hoc tpore ingressi, in medicinis artib̃ manualib̃, scientijs et moribus humanioribus fuere progressus; illud vero constat ex orbis nationē, ne Chinensib̃ quidem exceptis præter unam Judaicam gentem idolatricæ fuæ dedita, quæ etsi dispersa apud diversas gentes habuerit gradus, diversag̃ gra, tñ n̄ minus vera Rñi erat adversa, qua a vera Dei natura, quæ divinæ mentis providas aliena. — Vel ipsa rego naturalis, quæ tot hinc gñi communis esse debebat, ita tpora adventus Christi erat obscurata. Nam deerant quidem in hac tporum infelicitate viri perspicaces, qui ultra vulgus sapierent, crassang hominum sui tpis idolatriam, ceremoniasq̃ ei

ei adjunctas, aut rideant, aut allegorice interpretarentur. Erant hi inprimis Philosophi Græcorum et Rñorum. Vel hi tamen, cum perspectum haberent vim regni Dei n̄ minus quam falsæ, n̄ mediocrem inesse ad continendos in societate civili homines, defensores potius, quam oppugnatores agebant idolatriæ. Cæterum tam Græcorum et Rñorum, quam aliarum gentium philosophi parum interesse erant concordes, de ppria regionis illius, quæ in locum idolatriæ substituenda ect; imo si doctrinam morum excipias, de qua excolenda haud male philosophos gentilium meruisse fatendum. Multa de Deo, de mundo, de homine absurde dixerunt, ac abstrusa docuerunt. Patet hoc ex ciceratis eor systhematibus, npe Philosophor gentilium duæ classes, circa tpora adventus Christi constitui poterant. In prima reperiendi sñt philosophi orientales, hi oe suum studium, et operam in eo collocarunt ut causam mali in mundo detegerent, atq̃ non aliam hanc quæstionem solvendi invenerunt viam, quam ut dicerent causam mali a materia ee derivandam, eam ee dñmam diversam a supremo Numine, habere moderatorem. Corpus humanum ut potequoda materia ortum suum trahat, doloribus ee cruciandum, ut ita anima e supremo numine orta purgari, atq̃ ad creatorem suum redire possit. —

Alteram Asiam philosophorum ea tempora adventus Christi constituunt. Philosophia Graecia inter has celebitatem nominis Plato in primis consecutus est, qui nomen de Deo, praeceptori suo Socrati debebat, et rarae nemo fere Phicorum gentilium deliratura Dei doctiora docuit, statuit enim Deum ens quoddam spirituale sapientissimum ac potentissimum, quod ex tanta causae fons omnium bonorum sit, sed et providentia sua res humanas curet. Asserit praeterea animos hum ac immortales, futurang ac remunerationem in altera vita, quae piis virtutis suae praemia, sceleratis peccatorum poenas acceptum sint. Deum tamen sapientissimus. Hinc praeceptoris sui ipsius non contentus, nimio imaginationis furore abreptus, multa ex adjunctis, parum probanda, subiit spiritus, inferioris ordinis, quos Daemones appellavit, Deum ad mundi directionem atq gubernationem currentes. Praeterea de creatione, et conservatione mundi. Philosophabatur, summam potentiam, sapientiam, summang vim, ad creationem et conservationem mundi necessariam. Personificavit atq ita tres personas divinas, seu tres Deos esse docuit, singulos eadem potentia aeditate praeditos, quae Deum ipsum sapientiam divinam, seu Logon, atq animam mundi; atq haec est celebrata trinitas Platonica, quae a trinitate quam Christiana sacra docent, multum differt. Vigesimo postea tempora adventus Christi Philosophia Stoicorum. Eminebat disciplina moribus, quam profitebantur quantum vis se privata fronte commendare videatur ratae vitae ac vix quidquam potest. Cum enim illi supremum bonum in virtute collocarent, nec nisi sapientem virtutis studio dotum esse posse decerent. Sapientem vero ab omnibus affectibus pure ac vacuum esse debere statuerent, cujus nec tranquillitatem nulli unquam dolores, aut cruciatus turbare possunt, et quidquid velut Phalaridis taurus beatus sit, hoc ipso virtuosi naturae suae inserebant, faciebantq ut doctrina ipsorum vita et actionibus expressissime poset. Illud vero, quod Deum pro nuda ingenia, sapientia et intellectu praedita habuerint, Materiam mundi aeternam ac dogmatizant, animas vero humanas datis quidem diuturnitatibus, negarint immortales futuras et praedestinatas, eat magis quam erroneum. Phia Aristotelis ea tempora adventus Christi quos habuit sectatores. Sed cum Aristotele Stagirita, et qui ei adhaerent, Deum pro nuda aeterna, ac immobili, quod naturae suae motum indixerit, habendum ac docerent, providentia divinam in gubernando mundo negarent et immortalitatem animi obscure adeo loquerentur, ut eam ne admodum videantur. Patet Phia Aristotelica tam ab his nihilo, quam illa Stoicorum multo magis quam laborare defectibus. Philosophos Graecos hucusque memoratos celebritate sua praeceperit secta Epicureorum. Nonnullam non quam quod haberent potentiores,

aggregantium tyrannus

volu

voluptatemq carnalium sordidos in discipli-
na Epicuri, quos suis sensibz blandientes
quamvis ein Epicurus pro voluptatem illam, inqua
summum bonum situm esse docuit, statum quie-
et corporis doloris ois expertem intellexerit, a sede
ton eius a scito Magistro deciverunt, eo ut pro
voluptatem illam Epicuri voluptatem crassiori
sensibz blandientem intelligentes huic delicio
corpores fore oes affluerent. Quam in rem mutatam
eam esse, quod Epicurus docuerit. Deos esse quidem
nam aeternos ac beatos; sed eosdem, non nihil agere, ne
que providentia deorum agi, neque Mundum ejus
dem causa rerum mundarum factum; hoc ego adeo absq; ullius
tuto abhorrem causa nulla Deos ut intervenien-
te ortum esse.—

Ex dictis patet Philo gentilium quor placita
cum tpora deventus Christi fuerunt, et tempore
quo ab his summis Jesus ejusque discipuli
scordes sententias de principe. Naturum tri-
ginta, quod illos ab invicem dividit maximag
ctantia, quod inter illos exorta et adhuc superst.
Neque cum philos hucusq memorati veritatem
tam graves retinere aut gloriarentur existit cum
hac tempora singularis quaeq philosophorum secta
quod ad veritatem certam et inabitatam ne pervenire
quidem posse, sed in probabilitate tam subsistere
cum eam consequeret. Ita statuerunt Academici, a
Gymnasio quodam Athenis sito, cui nomen Acade-
micis erat, etiamq primum Plato, quem promai
gistrum ac philosophandi magistrum recipiebant,
eius ac philosophandi rationem recipisse,
ita appellati. Verum enimvero quamvis Academi
rationum eam quae probabilior est sequendam cen
suerint Academici, ad hoc ipsum tamen ut in pro
babilitate subsistant parum tuto accidit, certeda

brig

bitabant illi de quacunq parte coorta hucusq Ac-
quenatag sua pro et contra deorum deam,
pro et contra immortalitatem animi, aliaq ejus
modi ad probandum et cumulabant. ita ut nihil de-
cidarent, nihilq certi pronunciarent, id quod oppo-
sa quaedam Ciceronis prodigium gravitate tpora
adventus Christi ad Academiam satis superq
arcendum quod philosophandi rationem quidem pa-
rum probanda sit, vel inde patet quod in rebus na-
turalibus momenti quales sit persuasio de existentia
Dei et animi humani immortalitate, nullam prof-
sus quietem ac tranquillitatem animo adferre
possit. Quare profecto ita statuendum est Aca-
demicos in eo unisi religioni Christianae utiles
fuisse, eiusdemq progressibz aliqua ratione aver-
visse, quod inepta absurda atq ridicula aliar
sectarum placita in lucem protulerint.— Ad
tor Philo hucusq memoratos, quibus certe
quidam sectae semet ascripsere, existere ea
aetate Christi eam philosophi nulli profes-
sionem sectae aut sybchematis philosophici
dicit, qui cum aeq philos aliquid veritatis
tui sibi persuasissent, adeoq ea placitis eor
maxime cum Platonis, quem pro caeteris recta
via deprehendisse distinabant, quidam sibi
elegissent, Eclectici eorum nomine (ab eclego
elego) insigniti sunt. At hujusmodi philos, quor
natales in Aegypto fuere, plures dein in primis
aetate Christi inter Christianos reperiuntur, a sectas
Eas in primis ob causas, quod multa explica-
ta Platonis, quae Christiani maxime ac commen-
dabant, adstruxerint, sed ne hujusmodi Eclectici
veritatis fontem adeo negare potuerant, immo
sectae religionis philosophum, e quor placitis sua
hauserunt variis erant erroribz obnoxii.—

atque

Aeq tè, quod Phii ethnia cca tpora
adventu Christi pferrisse, unde patet hanc
Dn ea stare certa regonis et virtutis fundamenta
menta jacta fuisse, universum genus humanum
cultui idolatricos dedisse, aut ho regonis Christi
ac veritatis Christi Evangelicæ indaguisse. —

§24. Status civilis Judaicæ gentis circa tpora adventus Christi. —

Status Judaor civilis cca tpora adventus
Christi tristis admodum, infe calamitatib obnoxius fuit, equibus aliquando emergendi vix ulla
amplius spei supesse poterat. Liberata enim
e captivitate Babylonica et a dominis Persis
gubernati, a regibus Persarum, quib supremus
eius magistratibus in eos exercebant, multagra-
via quati coguntur. Mox vero regib Syriæ subjecti obdiscimus, quibus ineo Antiochus Epi-
phanes grassabatur persecutiones in summum fere
discrimen adducta sit, et quamvis virtute ac fortitudine Asmonæorum, seu Maccabæorum qui
160 ciratos ante Christum annos jugum Syriæ regum
exuperarant. Judæam pristinæ dignitati
Potius in Monarchiam ab exteris inde suppeditantes
adeoq vim juris evertebant. Alexandri vicina
Juramenta bello subacta, tanta Judææ calamitas inumbrata, imo prorsus sublata videretur
in exitus plus quam 60 ante Christum annos in ipsa Asmonæorum domus divisis, apparens tot Judæor
felicitas virtuti Maccabæor inaccepta referenda domui quæ pavit. Ape morna 70 a. Chr.
eius Alexandri Jannæi uxore Alexandra filii eius
Hircanus II et Aristobulus II de ipsam interea
Etendebant, cum ea tentationis, erat etiam ut
prior Hircanus II ab exercitu Asmonæorum, cui hoc tpore
Pompejus præfuit ad petitus, posteriori quidem
prævaleret, sed simul occasionem Romanis

Judæor

tuis Patronis ac fautoribus suppeditaret, Judæam
sperni ac potentium potestati subjici undi-
que cernentibus. Pompejo n regis, sed Pupi ni-
si Judæ obtinuit dignitate. Supperavit
Judæa potestate pfecto Syriæ consimila-
facta hoc ao 63 a. Ch. n. quo tpore Judæa
in provinciam Romanam mutata varios calami-
tates, quibus in peius Asiam postmodum ob
inertiam Judæa obnoxiam fuit, continuo
experiri coacta est. — Cum vero Hircanus II^us
ad auxilio Romanor dignitati sua restitutus ineptus ad
ad regimen esset, earum ministro suo Antipatro Idu-
mæo suppeditavit, ut n tam nomine quam re Judæa teneret,
nomine Pupi nisi pores Aristobulus II rebelli, sed eam
ereptam ope Romanor ac imprimis Julii Cæsaris universa
Maccabæor familia, dignitate regiam sibi ecquos
filii Phasaeli ac Herodi, quor in gubernando vorac-
sibi adsumsit, vindicaret. Quare postea Antipater Idu-
mæus indignitate regia, Phasaele in captivitate Par-
thica manus sibi inferentem habuit Herodem quem
ao 40 ante Ch. Antonius cujus jussu ultimum exti-
pe Maccabæor Antigonus Aristobuli II filius capite
plectebatur, regem Judæor creavit, atq sic est ille
Herodes, qui regnante salvatore totius humani generis
in mundo comparuit, eoque ob fortunam singularem,
qua in orbe coepit is usus est, longum item et vera-
bile regnum, magnificentiam
degne et liberalitatem cognomine, Magni meruit.
indignus, ut plurimum indigniri solet. Certe im
a virtute studio erat prorsus alienus, nec nisi ad
propriam utilitatis ad secundas fortet prudentia ac for-
titudine conspicuus. Crudelitatis vero et animi ab
ori humanitatis sensu remoti vix tam singularia in-
dicia dedit ut nemo fere Dpum veterum scriptor
cum eo comparari queat. Dicteque quam quod eum de regno
quod mala arte adierat anxium et sollicitus in gelo
norum agone procerum Judæor et quosvis nobilio-
ribus in circum circludendos atq tragico more
gre missilibus ape interficiendos cernebat, tpe

hac

hac pone causa mere gentis Iudaicæ gaudebat
ob mortem suis coæquitis, in communem luctum con-
vertetur. Nec mirum si Mariamnes, fratris
eiusdem Aristobuli virgo pepercit, cum ipsa neque
uxoris matrem Alexandram, filiumq; Antipatrum ene-
dio tollendos curavit. Volebat quidem tam crudelitem
aliqua specie excusari sub prætextu simulatæ religionis
Iudaicæ, qua tamen non pauci vitio ethnicis vitio-
ribus non una nomine profanavit. Quorum duos
sibi prorsus vitæ spatium proposuit finis, alterum
ut favorem procacem et obtinatam Achi, alterum
uxor ipsius Olympias Augusti consanguinea, alterum ut
aliorum gentis Iudaicæ eum malens de causis timo-
rius fuit, sibi conciliaret. Et sane finis priorem
obtinuit p humiles sui subiectionem et ignominio-
nosos Cæsari prostratos. Alterum vero obtinere nun-
quam potuit, cingentes licet ad templa Hyrcano-
civitatem restituendo ac ornandum sanctum
prosperitate.

§25 Status Iudæorum religiosus et literarius circa tempora adventus Christi.

Iudæi tyranno Herodi magno parentes longinquæ
quondam regioni subditi, autoritate Romani adhuc re-
bant, videntes nimiam pars sui ipsi pugnam inter
gentiles maiori longe abominatione adepti, ido-
latriam duxit fugiendam, ac quam priorib; peculi
niuis se promptos præbuerunt. Quod illos perse-
cutiones, quas Maccabæi exponi potuerunt, ipsis
illis tentationes, quibus sub regimine Herodis vena-
qui, qui templa in honorem Dei gentilium ne-
Dei dum Iudæos astruere curavit, exponi possunt,
ipse illa melius, qui illis cum Deus interesse potuit
a quibus ipse, ut pote domicilium sui ordinis, illos condi
tio defendebat, haud potuerunt illos, ab idololatriæ
cum detestatione. Insuper hæc eorum infida contra per-
severantia, tribuenda est conversationi apud eos
versanti, libros divinos imprimis Mosaicos in syna-
gogis diligenter legenti, ita ut omnes fere Iudæi
et literati Sanhedrin dicti
et divina jubente eruendi studio quidem

quo

ac cordata in lege Mosis explorata fuerit. Ita
quæ primo præcepta legis Mosaicæ tenere apud eos obser-
vabantur ritus veteres inviolati permanebant, licet
civilis ipsorum conditio admodum fuit permutata. Im-
vero Iudæis Messiam prophetas fuisse promis
sum de hoc Messia cum hoc quodam tenuerit nave
fovebant opinionem: illum miseris ipsorum mode
tam esse genitalem, posse ad latissimum dignitatis
pristina gentis Iudaicæ restitutionem. Indebo
facem et spiritualiam, quæ eisp ritus et obser-
mundi significabantur, oblivi et externa nimi
curantes religioni suæ ingens adferent detri-
mentum. Quamvis enim mentem eam contulerint
tiones sectarum inter eos exortarum Pharisæ-
orum puta et Sadducæorum, ingens item ille
factus de superbia qua se ipsis tanquam veris
Abrahamidis Deo gratos et acceptos, reliquis Messiæ
adhuc participes futuros existimantes, inde alias
gentes fere habebant, quæ est fastum Iuvenalis
Poeta Ethnicus versibus sequentibus:

Non nostrae vires eadem nisi sacra colenti
Iudicium ad portam dolet descendere vestrae
vicis cognitor et tribus. Quod vero ad re literaria
ria Iudæorum attinet, schola illorum ea tempestate
tori vitos, palmarum celeberrimus Hillelem
in primis et Schammai item Rabbi Simeonem
Hilelis filium, qui alias Simeonem vester vocat
et Rabbi Gamalielem. Paulo a Petrosole pedes prose-
qui ipse actor 22. v. 3. ad pedes eius educatus,
ipsi se legitur. Plenæ tum ea ipsis erant variarum
opinionum distracti, tum de primis Christi ipsius
si, tum deque in scripturis V. explicatione quæ
ut potest qui ora adversaria probavit. Utang
pictarem in scriptura et ad personas observatione
collocabant. Sed et graves inter Hillelem et Scham
mai item utriusque discipulos inter spiritus fi
dium, qui Hillelem degenerabant Domus Hilleli
quasi dicas Schola Hilleli appellabantur. Item
ab Schammai erat oriundi, Domus Schammai, quasi
dicas Schola Schammaiana nominabantur.

Stat

An annus, mensis et dies nativitatis Christi certo definiri possit. —

Hujus nativitatis Christi magna è probabilitate colligi potest, sed de mense et die, quo servator in mundo conversari nihil quidquam certi definiri potest. Ipse primi Christi ad eventum ad eo indubitatum, ut omnes nativitatis Christi, qui se in primis quidem regionibus Christus natus ea tempore negare ausus sit, in memoria conservandum sufficere existimabant ea, quæ in evangelio N. Jesu. Orientis, de eo, quo mense, quo die evenerunt ille contigerit, parum solliciti; gravissima tamen ecclesiæ causa hoc erat, quod natalis Dni diem quotannis primus quam sæculo 4° publica Christiorum omnium festorum celebrari coepit. Ipse Ecclæ Christi primi Pascha in plurimis quidem duo annuversaria festa, Pascha nimirum et Pentecostes habuit. Cænam primi Christiani diem quinto quoque mense, duo hæc festa observabant, ut ita in memoria eorum, quæ Christus illo quoque anno apud Israelitas instituta fuerant, sed præcipue, quod Patris illa domus conderetur, primus quidem mortem et resurrectionem, postea missionem Spiritus sancti et effusionem in apostolos. Quare Christi et hos duos festi Pascha celebrabant, et propter transitum angeli in Aegypto et propter resurrectionem Christi. Pentecostes vero et in memoriam legis explorandæ missionem Spiritus sancti eo tempore factam. Quibus exemplis ad Christi animum coarctandum usi obtrectatores posteriores primum utrumque celebrarunt. —

Festum nativitatis Christi ideo demum 4° communiter in Christo receptum fuit, et Chrysostomi, Epiphanium Episcopi dec 4° Constantinopolitani illorum ea quam in Pentecostes festa habuit, constat festa hæc in tribus festorum anniversariorum, puta Paschatis et

Pentecostes, item Epiphaniæ seu apparitionis [illegible] festa natalis Christi in carnæ diei turpudem simili studium fuerunt Quartodecimani, qui natalem Christi Salvatoris natum die 14 Martii, quo die Judæi agnum paschalem immolabant, celebrabant. Ante sec. 4um nulla adhuc festi natalis Christi vestigia existant, sed postea demum ea celebrari cœpta esse videntur. Clemente Alexandrino Eccl. Alexandrinæ ad finem sec. 2di et initio 3ti Catechista, qui in libro 1° nihil aliud refert, quam eos qui indies natalis Christi suo tempore accurate inquisitionis fuisse pro die tali decimam quartam vel Aegyptiacum 25 Martii Basilidianos dictos, festum baptismatis Christi die 6a Januarii celebrasse. Alterum festum natalis Christi sec. 4° celebrarunt Christi orientales, die 6a Januarii, quando gentiles et illorum omnium opinio fuit Christum eo die natum esse, quo post decursum 30 annorum baptismum susceptum — Natalis Ecclæ occidentalis ab illo orientalium usu differebat utpote ad med. sec. 4i die natalis Christi figebatur in Ecclesia in 25 Decembr. Hoc die aut circa hunc diem natum esse Christum minime est probabile, si attendamus ad circumstantias, quæ in hist. Evangelica reperiuntur, ipse tempore natalis Christi pastores cum suis noctu extra urbem pernoctasse, item descriptionem mandato Augusti factam fuisse, Judæos ad suas quemque urbes profectos esse, Galilæos inde Hierosolymam venisse, certe his circumstantiis in diem 25 Decembr. minime commode applicari possunt. Pastores cum gregibus sub dio pernoctasse, et tempestatibus totius Palestinæ inclementes dubium frigidiori hoc anni parte iter fieri vix concipi potest. Atque inde id quam summa probabilitate potest colligi natalem Christi diem servatoris, neque in mensem Decembrem neque in solstitium, sed in tempus aliquod ante hoc tempus incidisse, quando quidem certi, probabile nemo unquam sine revelatione divina explorari possit. —

Orientorum, ritu quidam ritu quidam Christianos
Judæos, atq; reliquos occidentales impulerint ad
festum natalis Christi 25ta Decembris celebra-
dum. Hujus rei nulla alia præ cæ poterit, et
sententia eruditorum, quam Ritu Christi festi
ti fuerint hac in re consuetudinem gentilium, qui-
rerg voluerint hybernum solstitium
ad diem 25ta Decemb. quo quo modo calculo exactori
Julio Cæsare solstitium hybernum fixum erat
prius illud extingat, ipse 22a Decemb. Hoc die qui
Bruma audiebat, festum resertionis solis a bruma
ethnicis magna cum hilaritate celebrabatur. Certe
natalis Christi in diem 25tam Dec. collocasse rec-
tius obanalogiam, siquidem conveniebat ipsis bre-
vett Christum, qui incarnatus est hiemali
ad ipsum in mundum venisse, quo natalis solatio-
rum reverti, seq; supra hemisphærium nostrum
elevare inapiat; primum studio observatam aliqua
ne gentilium consuetudinem ad regulam
Christum alliciendi. Fixa autem fuit in 25ta Decemb.
natalis Christi et festum in memoria eius cele-
brandum a Julio Ipo Episcopo Rho ad ned. Sec 4ti Eccl.
plum Eccles Rhus, probat Dubio alios qq Eccles
quebantur interim Eccles orientales morem suum
servabant ut minirum die 6ta Januarii pro die
natalis Xti haberent. Atvero tandem vergen-
te ad finem Sec 4ti Xtiani quibusdam occidan-
talib; Antiochiam de præsentib; primum quidem
in Ecclia Antiochena, mox rogatu Jo: Chryso-
thomi Episcopi Constantino politani eandem
Constantinopoli, actumden in aliis qq Eccles orbis
libus in die 25ta Decemb. festum Natalis Xti ce-
lebrabant. Ortum observandi mos Aegyptiacus
dies cum post gratiam Xtianam orientalium tam

ram diem 6ta Januarii servabat. id quod Cosmas
indicopleustes testatur ibi refert. —

27 Æra vulgaris cui debetur, quando usus eius invaluit.

Christiani primis tribus Seculis eam ætatem
non respiciebant, quam Imperatores et huic quibus-
libet erant: sed numerabant aos a labente
Roma condita, aut ~~dirigebantur~~ a consulibus. —
Manserit ille mos sub imperatoribus gentilibus
4o 5o imo et postea Cum enim Romæ ao 541 post
datum consul fuisset Basilius ei post consulatum
eius hac ratione numerabantur: ao post consulatum
Basilii ~~unt~~ 2o 3o et sic porro. Itaq; ea fere
Xtiani æra Dioeletiana, vel Martyrum, eam
ob causam, quod sub Dioeletiano plurimi et maxi-
mi sanguines suos veritatem egregiæ Xtianæ
confirmasse sunt. Initium huius vel æræ Dioeletianæ
inidit in annum Xti 284 atq; hodiedum Xtiani
Abessinii, seu Aethiopes illam servant. Sed et
in Occidente eandem ad sec 6ti medium fuisse
servatam constat. Dionysius ergo presbyter Rhus
a statuta Cyprij ætatis dictus æram Xtianam
ante ned. sec 6ti ccc annum Xti 532 constituit.
ici determinavit annum incarnationis seu natalis Xti
et inde aos numerare in libro suo, quem de Paschate
inscripsit. In hoc libro diverse profitetur se hoc
feiendum inductum ideo fuisse, ne memoria impii
Persecutoris Dioeletiani per æram eius illo denomi-
natam inter Xtianos servaretur. Neq; tamen dis-
mandum est æra hac Xtianam aliquando dio-
nysianeam qq dictam statim post eius inven-
tionem sec 6ti publico usu fuisse receptam. Sane
cum æra Dionysiana teste Mabillonio sec 16o

in lib

in libro de re Diplomatica inscripto, in scriptis pri-
vatorum in Gallia et Italia vigentes sec. 9m, indi-
plomatis Donum [illegible] sancte sec. 11m medium fuit ad-
hibita. Quando vero in regum diplomatis recepta
fuerit disputatur. Certum tamen in illis, quibus
Ecclesiae spectant a Carolo Magno, et ejus successori-
bus jam sine dubio usurpatum. Vulgata tandem et uni-
versalis opera est Ezrae Dionysiana sec. 14m. Exter-
nam Ezrae Dionysianae vetustiora jam dudum aevi
eruditis habitentest. Ille collocavit Dionysius
exiguus Romanus abbas circa annum urbis conditae 753
Cum ex eiusdem Chronologici recentioribus et
historicorum ejusdem adeo Graecis ad annum A.
C. 440 qui annus imperii Augusti 41us fuit, ostenderet
redemptionem. Quod si verum est, ab illo quinque
numerandus, quatuor adhuc addendi. —

§ 28. Nativitas Jesu ejusque adjuncta.

Jesus Christus hominum salvator [illegible]
regnis instaurator eo plane tempore, quod a Prophe-
tis ante jam praedictum fuerat, et ea causa qua-
in prophetis praedicerant in mundo comparuit. Me-
Moses quidem fere 1500 a. Ch. vixit. Deus Caput
XVIII. 15. „prodicit, fore ut aliquando novus propheta
in Israele et quidem maximus nascitur sit his
verbis: prophetam tibi suscitabit Dominus Deus
tuus ex fratribus tuis, quales ego sum, illum audi-
ris. Dan: qui Christum dux 5tus praecessit divinae
ritu monitus adventum Messiae in illa tempora collo-
cavit, quando 70 adhuc hebdomades videret 490 ad
jam defluerent. Alii prophetae Messiam nostrum
fore praedixerunt et origine ex gente Davidica or-
Judaica nascendum et quidem in tribu Judae. Haec omnia prophe-
tiae vaticinia implementum sortita sunt. Natus
enim Jesus ex virgine Maria agente Davidica
oriunda in urbe ad tribum Judae pertinente Nazare-
nam Bethlehem, eo tempore quo jam quatuor hebdomad

a

Cum jam gens Judaica secunda et quidem in tribu Judae

a Daniele praedicti effluxerant. Quo gens Juda-
ica in jam amplius erat sui juris, sed potestatibus
ac in specie Augusto Imp. subjecta. Cujus jussu
omes Judaei quisq in suo natalis loco coram tribunali obe-
bant.

Adjuncta vero nativitati Christi sequentia exstant:
1o Parentes Jesu, ut justo Augusti statui faceret
Bethlehemum locum natalis Maria ad describenda
nomina sua profecti sunt, ubi partum edidit
et Maria.
2o Magi divinitus edocti ad recens natum illum
divinum et [illegible] orbem unum elongingue accesserunt. Erant
ii magi haud dubie observatores in oriente eloqui-
dam probabiliter in Persia, qui per stellam extra
ordinariam ortam, tanquam illustri personae imagi-
nem versus coelum Judaicum spectantem admoniti
de rege Judaeorum orato, propterea venant Hierosoly-
mam famamq nati Judaei regis promulgaverant
ad eum illa quaqua versum ejus in oriente dicul-
garetur. Forte aliquam hujus rei notitiam han
isti magi potuerunt et traditione, ideo a prophe
ta Daniele propagata in oriente, cui viro magi-
na in Persia, quando quidem inania regum ostra
tus fuerit, existimato erat, nisi Magos eorum
accidente revelatione divina monitos fuisse
malis: Id vero certum est, fanam nascituri regis
in oriente sui se divulgatam et communem
testantis eius historicis Josepho alisq per-
exhuberat regem et orientis orbisque totius fore
Dominum
3o Herodes Magnus de rege Judaeorum nascituro mori-
bus in fanda crudelitate omes infantes circa Be-
thlehemum occidendos curavit, quam tum crude-
litatem Jesus divina ita gubernante providentia
vitavit, parentes eius ejus per angelum prius mo-
niti in Aegyptum descenderunt, ibiq ad mortem

usq

usq; Herodis M: cum ista parva deliberent.
Infanticidium hoc revera spectare fuisse censet
Macrobio scriptore et huius aetatis sec. 5ti contat,
huius rei saturnalior lib. II cap. 4e diserte fact
mentionem. Ita ille loco citato ait: Cum audiss
set Augustus inter pueros, quos in Syria (nti hel
late acceptum comprehendebat eam Dalmatiam)
Herodes rex Iudaeorum infra bimatum jussit iuss
fici, filium q eius (intelligit Antipatrum quem
dam pretpose occidendo curavit) sui praeoc
sum ait malle se Herodis M. porcum, qm fi
lium esse. —

§29 Constitutiones Apostolicae falso apostolis adscriptae. —

Constitutiones apostolicae scriptae sunt lingua gre
ca, lingua Didaxeis tou kaqiou amfotoi apple
llantur, diu aemodum creditumfuit Clementem
Romanum celebrem Romae Christor doctorem il
apostolis coaetanum, ex ore apostolor, quor divi
pulus fuerit, constitutiones has excepisse, antab
apostolis transmissas collegisse. Ita Joh Dallaeus
Doctor Ecclesiae Gallus sec 17e in opere quod
de Pseudepigraphis — inscripsit egregie
ostendit opus hoc ex subpositicium, apocry
phi idq; adversarium, ut abeor nec commendatione
acciperet. Sed vero ut hoc appareat, ubi ior
constitutionum harum apostolicar duae praeci
dividuntur illae in libros, in quibus exapostoli
loquentes inducuntur, regulae ipse dant apostolu
dis de ipsor officiis, de ordinatione Cleri, de
munere Doctorum et de cultu divino. Inculcant
praeterea doctrinam moralem quidem ni
pis severam. Ritus item ecclesiasticos quos
libet, et curam exactam elegantiae prohibent,

sed eam lectionem profanorum scriptorum haec
interdicunt. Contra magnopere ritus commendant,
ut quotidie bis in templo precandi, et canendi
causa congregentur. festos dies Christiana magno
cum observent, ipsum adeo Sabbathum atque
ac Diem Dominicum negotio celebrent. Postre
ergo Doctores negotiis item ritus reverentiam
inculcant, qua nulla maior esse possit. —
Episcopum enim pro numine terrestri prolege, et prin
cipe habendum, eidemq; spectatum obedientiam prae
dam ei jubent, ei atque aegritis et pauperibus victi
galia solvenda, necnisi qui Diaconos item adeundum
esse ad eorum. verbo statum decorum Ecclesiae dignita
tem et magistratum longe praeponunt. Hoc
ipsum constitutionum apostolicar argumentum
clare eo modo adversus eas loquitur, nam ipso
et qui doctores Christiani sine ad eas scripta pro
fanorum auctorum tam diligenter incubuerint
sicut apostoli ipsis interdixerint, et quod primis
Christianis tempore nec templa Christi propria
nec jejunia, solennia, nec festa ritu ad modum
pauca fuerint, sublimes illi de dignitate Eccle
sae conceptus minime ex ingenio apostolor evenisse,
sed et minutae ordinis minoris in his constitutio
nem orant, quales sunt lectores, exorcistae, acoluthi
hypodiacon, ostiarii, quae tu ne prius, quam rec
te instituti fuerunt. Ipse eam ob rem nihil omnino
qui apostolis digni sunt, de ipse in loca scripsit
sua in his scriptionibus sine judicio confarcinarunt
locis sententiis inter se discrepantibus. de ipse in iisdem
admonitus varias descendisse ita ego: Jacobum
meum prodiisse ut in distribuenda sacra coena
duos diaconos adsciret, cum magni flabelli admo
dum agendos, primus harum constitutionum Memini
Epiphanius — — adfirmat se neq; tu illas ita
laudat, tamquam quas ab apostolis ipsis fuisse pro
fectas; imo diserte commemorat eas annales

vel

vel eo tpore in dubium esse vocatas. —

Quorum non difficile est de tpore, quo hæc collectio facta dr, conjecturam facere. Sane nra Eccl̃a, quor in illa frequentio fit, condito Eccl̃arum, quas ibi describitur, officia deque Christianis erga fratres suos, qui ab ethnicis ad mortem aut pœnas corporales damnati fuissent, scripta, probabile reddunt opus hoc sub regnante imperator ethnicor ecca finem nec ĝ fuisse antiquius. — Verisimile aut̃ est opus hoc a doctore quodam, aut forte Episcopo orientali confectum et ad Episcopos dignitem super cæteros alios sublimitatem, atq hinc jam cognoscitur, quamnam Episcopi ad dignitem excellentiorem evecti coeperint, et qua astutia ad illam eregue dominus fuerint. Num tu constitutiones hæ quodammodo historicum præbent, gratiosus lector, doctrinæ et fidei, quæ ad finem sec 3ti obtinuit, doctor, tum et ministror status eccl̃ici divina externa forma, disciplina Eccl̃a et mutuas aliasq res illi ævo proprias cognoscentur. — —

§30 Canones Apostolorum falso illis adscripti.

Altera collectio legum Eccl̃ar ab ipsis, ut pretendit, apostolis accepta est, quæ nec canonum apostolicor originem ipsi asserunt. Canones hi a constitutionibus eo differant, quod illæ leges, ordinationes breviores quæ quidem in illis contentæ. Exponat vo munia doctor Christor, atq eam ex parte reliquor Christor cum constitutionem Eccl̃æ, et cultum divinum, simulq pœnam contra transgressores decernit doctor Eccl̃æ, a communione absque, illudq cum laici exclusionis ab Eccl̃a decernit. — Prima hor canonum mentio facta e in Cilio Constantinopolitano ao 3921

sub Nectario Patriarcha Constantinop. celebra
to. Frequens vo sec 6e Dionysius Exiguus Pres-
byter Romanus 50 hor Canonum ex lingua græca,
lingua scripti dr, in latinum idioma transtulit,
quibus eodem fere tpore Joh. Patriarcha Constan-
tinopol. 35 alios canones adjecit. Atq ab illo
ipso tpore in Eccl̃a orientali canones apostolo-
rum nro 85 servati. Eccl̃a vo Romana vetus
nihil 50 canones a Dionysio Exiguo Scytharum progeni-
tus agnovit. —

Canones hos non posse apostolis adscribi argumentum ipsor satis evincit, fit enim in illis mentio ordinationis Episcopor, et qui hi quovis ao bis synodum celebrare debeant, idq; deque priori ejusdem. Sane horum apostolicum institutum et legum Eccl̃ar ferax haud fuit, procul dubio igitur poetæ hic vergente ad finem sec 3ti in Asia fuit promulgatus in asiatica græcia Eccl̃a. Idem vo in his canonib; scribendi fuit Syrianus, qd auctor constitutionum Eccl̃arum intendebat. Unde in canone 85to constitutiones apostolicæ instar libror sacror laudantur et commendantur. Valet aut̃ auctor eor pro Clemente Romano haberi, neq in aliis, nisi Episcopi, tertio-decimi canonum apostolicor promulgandam curet. Hinc colligere licet utrumq opus ejusdem et constitutiones apostolicas, et canones apostolos ab eodem auctore fuisse profectum. Sat enim aperte ad constitutiones apostolicas, et canones apostolos communicatorie scribens laborasse. Cæterum vetus horum canonum aliquis ex græco. Dicitur enim et illis quatuor Eccl̃ar Christar status et quæ cogitandi sit ac vel 3o fuerit inoriante. Quamquam vero canones hi quæ constitutiones apostolicas adaltiores et tollendas Episcopor dignitates sint confecti: tamen

ol

exaltroq opere apparet. Eo ad hue tpore qd
spuria vele opera orta ꝑ se repe. Episcopos
dequale dignitate obtinuisse, et unum Episco-
pum reliquis maiore rabe dignitate et po
testate habitum fuisse. Idq ex Caleste
bo. statuitur, ne Episcopum reum coram
alijs Episcopis, aut coram Cesare judicare
bere, manifeste colligit Iuri pretexto Episco-
po Rho, quide qua caput vitibile ibi
Ecclie a Concilijs judicari haud posse, imo
ipsa Cælia de eis deponere et eos dijudicare
ri posse tam Scripture apostole, qm
Canones apostoli in Fabricii codice apocry-
pho N. Testi. —

§ 31. Eccles primeva ritus gubernatio primeva.

Postea qm regio ita p varios orbis regiones
incredibili apostolorum fortitudine ac gratia
propagata atq in plerisq provincijs brevi
tporis spatio coetus Ecclie diversi ritus
creati, seu Eccle prius p apostolos, prius
p discipulos eor laborum, et tot innumeros coetus
Ecclie fuisset. Ipsa res ipsa docet
ut vix ullamora virq grave et probatæ fi
dei ab ipsis apostolis, a quibus eor ple-
rique ipsa multitudine decens natis Eccle
prefici erant. Et hi quidem Presbyteri et
Episcopi nihil insignes erant, qd nil eis
apostoli unum idemq nomen dignificabat. pro-
miscue eum in libris sacris N. Testi inveni
re licebat, idqd exactor Origenes tradi-
mum est. quo in loco pro potestate Ecclie apte
licat, modo Presbyterorum, modo Episcoporum nne

pne inveniuntur. Unde patet antiquitus pro-
babilius collegia presbyterorum, qui forte diversum apostu-
lor fuerit forte sub extremis eor temporibus fuisse, ut
qui inter plures Presbyteros omnium Ecclie Ec
te ordine primus erat, nil Episcopi priva-
tive sibi vindicarit. Non enim Presbyteror
nomen ubique erat, verum ad statum eorum
populi ita accommodatus ita ut in Ecclesia
ibus, quales erat Ecclia Hyerosolymitana
plures, in minoribus, aut paucioribus contentus
sit. Id satis omnes credibile patebit ex
dee ineuntis Episcoporum ordine et dignita
Presbyterij superiorem et specialiq ordi
nacione d hoc munus inauguratum fuisse.
Imperitum vero Presbyteri nil proprium
Ecclie ritus fuit ad imitacionem Ecclie Judaice,
in qua Synagogæ aque suos habebant seniores
seu Presbyteros זקנים dictos, atq ita tam
ob statem qm ob debilem magis prudentiam
huic muneri gerendo idoneam, singulares
quam dotes, ac virtutes in Presbyteris requi-
rebant, uti hoc ex prioribus Tim. 1o. 2o. et tit
1e 1o abunde satis colligitur. — —

Hi iam presbyteri, seu Episcopi, qui probabiliter
in Ecclia Hierosolymitana primum constituti ea
videntur, vocabant tanq Ecclie Arch sub communis
sec et inspectionem quandam super eas exercebat
commodq ritus externis consulebant. idqd eo hac
tpora eo magis necessarium fuit qd in magistratu
ethnico nihil plane presidii ritus ee poterant. Ad-
ciperunt tm eor munus erat docere et convincere
increpare nec alla dominacionis eor in ecclie tpore
vestigia apparent. —

Ep

Episcopis et Presbyteris qui tunc Eccl̃s
modo doctores, vocati et gubernatores, ut hycce
munere sui partibus sine notabili impedimento
vacare possent, addidit sibi abagentibus, quibus in actis
libris vocabulo pigua communi vocantur Diaconi
ministri, hi cum in rebus minoris momenti quibus
ingenii vim, nullam doctrinæ copiam, sed laborem
tantũ requirebant, Episcopis et Presbyteris ministe-
rio præstabant. Præterea curam pauperum et
ægrotorum præcarum item quibus publicis Eccl̃s functis
illis temporibus subveniebatur, gerebant. Quamobrem
Diaconi hi Clero adscripti etiam munus suum non
secus ac Presbyteri et Episcopi manuum impositione
inaugurabantur. Sublevabant qq Episcopos in mu-
quæ idonei erant, in quibus docendi partibus. —
Munus porro ipsis creditum pius sicer se
indignos præbebant, erat spectatum et ubi fideli-
ter do functi erant gradu sibi stemebant ad or-
dines superiores. Diaconos sit mentio ad Philipp.
I.i.o. item ad Rom: Cap. 7o. —

Diaconi hisce temporibus eam apostolos adjuvare
erant ita dictæ diaconissæ. erant hæ mulieres
quidem honestissimæ, matronæ aetate, ut plurimum
60 annorum majores. Hæc diaconi opibus præstabant
socias, cum mulieres matrimonio, ac præsertim in
baptismo administrando quia hoc sine pudore
corporum ejus nudatione fieri non poterat. —

Præterea Diaconissæ erat mulieres ad
regionem istam civitatis quæ omnes regiones Eccl̃s
imbuere. Successu temporis munus hoc in Eccla
tota prædicantium abolitum est. — Diaconissarum
mentio fit ad Rom: Cap. 16o.

Ex his quæ de ministris Eccl̃s apostolis tem-
poribus patet nullam apostolos in Ecclia hujus
parochiæ instituisse, nullum quidquam Clericorum
aut inter se invicem, aut in laicos dominium ac potestatem

sed ὁμοίως illius umbram removerunt voluisse. Inter
super et tria aliqua inter Eccl̃s ministros fuisse videbo-
dinem, boni ordinis causa admissa, ut, cum om-
nes ejusdem Eccl̃s ministros communicato consilio
et sancta opera Eccl̃s subservisse, et omnibus in
eius quidvisse. —

§22 Episcoporum a Presbyteris distincto Forma
cor jura Chorepiscopi et Diœceses

Duo pares erant tunc temporis Eccl̃s tres ipsæ
Presbyteri, ita quod dales populi requirebat com-
modi ipsius potuerant curare. Coercendis autem
coetibus multos plures et Presbyteros et Diaconos
paulatim desiderabantur, qui cum æqualem
inter se potestatem ac jus habent, nullo modo sta-
tella alia sibi relicta erant Eccl̃s sine capite
cordem manere, atq sine ejusdem diversis propo-
sitis necessitatibus satis facere poterant. Quibus
Presbyteros collegio gravitate ac prudentia
præstare præponebat, qui et munia eorum
socios distribueret, et ne quid detrimenti ecclesia
caperet cui hoc ac opem providerat. Cum primo
angelum Eccl̃s dicebant, quasi id ea, quæ
nent qui vice legati divini in quadam totius fa-
milia fungitur ut hæc patet ex Apocalypsi cap.
II. to ubi angeli Eccl̃s Ephesinæ facta est
mentio. Deinceps ex presbyteris una numero parte quippe
Eccl̃s et reliquis ministeriis inspiceret Episcopus
appellabant. Ut rerum quorundam locorum et temporum
primus fautor sit ubi quia scripturis legitur. —
Præsidebat ille tunc Ecclæ Hierosolymitanæ
quæ hic auctor supposabat, hac ea in re eccle-
siam præbuisse — Ejus vero ejus jurisdictio
religiosos Dei tot familias sicut ea fuisse. —

Hij

Hij episcopis simulatq creati erant, certa
ius a postulatu q datum fuisse, quadyppra
Presbyteros emittebat, qui parochias vadi-
ti ederentur extra dubitationem ponerent. Eaq
cura, qui late patebant prima illa statim tem-
pora deliguet. Quod tu omis etiam illis vacat
hemd veritas erraue, qui ex editione etiam re-
cente est, qui nihe Episcopi hodie fulgentem
tiqui fuisset episcopi potestatem fuisse con-
modo et jura obtinuisse. Certe primi illum
Graeci episcopos unius familiæ dtis, quibus
plerumq domus comprehendere potuisse, ministe-
erat, quiet ipsa populum docebat, et actum ecta
quid vocabantur, administrabant, oppor
et egenis serviebat, parum vero est, quod
ipse curare nō poterat Presbyteris committe-
bat qui adscitis in Civilium Presbiteris laicis
Plebis cognoscebat, et componebat, quid ad
Eccles postulare videbatur, civis decum-
ciebat, quid melioris vitæ erant incitare pro-
puli proponebat, quidq nihil ipse decerne
re declarare protestat, seu quod Presbyteris
populoq placebat exequebatur. Interea vero
huius tamen Episcopalis erant primus
sustentabantur seim, quandoquidem Eccles
ditus publicos nō habuerint, et ecclesiarum
Altor formationi obligabantur. — —

Verum tpore finem et gubernandi et procurandi E-
piscopor officia declinare cœperat Urbanis
eim Cœtibus qui præerant Episcopi et Presbyteri
tuis quotidie in urbana oppida et agros legabant
qui novas ibi familias in illis colligerent, quibus
rusticolas et oppidulor cœtibus familiis, quum qd
æquum erat, de necessarium in sidem tutela Epi-
scopi manerent, cujus ope et consilio ad diem

vocati erant, Paulatim hinc Provinciæ Eccles
nascebantur, alia maiores, alia minores, quas dioceses
postea gtia nominarunt. Libros vō Eccles illar
in finitimo agror ditarum instituo et gubernan
ab Episcopo urbis committebatur. Chorepiscopi.
τῶν χωρῶν Ἐπίσκοποι Episcopi rurales vocabantur. —
Erant hi sine dubio medium quoddam genus in
Episcopos et Presbyteros interpositum, non et minores
Episcopi erant, quoniam subjecti erant urbis
Episcopo, et maiores Presbyteris, quoniam
mandata Episcopi nō exspectabant, sed ipsorum
potestate gradum erant, et docendi, et celebrandæ
cieudi, quibus erant muneris Episcopi. — —

§33 Quæstio de Presbyteris non docentibus sed
regentibus Eccles unā cum episcopis laicis

Quæritur et quæritum a doctis non Presbyteri
laici quibz Evangelium publice annunciare, Sacra
habere, sacramenta administrare licet, quique
simul Eccles nostrantes divo apostolico
cœtum Eccles una cum pastoribz, tanquā eorum
diliarii ipserint. nec ne. Johannes Calvinus
asserit in specie tales Presbyteros posse re
gimini ab apostolis constitutos appetere cōveni
re. Calvinii sententiam probabunt multi politici pleriq
reformator Theologorum ut cæt Theod. Beza
eius discipulus et collega Philippus Lepperus
Prof. Theol. Hedelb. Heidelbergensis alique atq nuper etiam
regimen Presbyterianum in plerisq Eccles Altor
in Helvetia. Belgicis Foederato et Scotia nova
Quorum est ut nimium Presbyteri Eccles a collegio epo
piam et Pastoribz et Presbyteris laicis constanti
dirigerentur. Quod institutum apud nos hodie in Hungaria

obtinet. Sed nec defuerunt et Theologi ipsis
istis qui hanc regiminis Eccles. formam
duo a primo ignotam fuisse contenderent. Inter hos
refellendi sunt Abrahamus Scultetus. Theol. Hei-
delbergensis, Campegius Vitringa Pater
Prof. Theol. Franequeranus. Herman. Venema
Theol. atque Franequeranus et Benedictus Pictet.
Hi oês Presbyteros laicos in Eccla ntiq. mini-
me extitisse negarunt, autoritatem inde abiu-
dicarunt. Loca Scripturæ sacræ quibus Joh. Calvi-
nus suam de Presbyteris laicis sententiam
superædificavit, in hoc sese duo qd institutionem
regiminis Eccl. in scripsit, et mia. 1o priorib.
Tim. 5. 17us ubi hæc verba occurunt: Qui bene
presunt presbyteri duplici habeantur honore,
maxime qui laborant in verbo et doctrina.
Statuit Calvinus hoc in loco discrete distinguendos Pres-
byteros docentes, seu illos qui laborant in verbo
et doctrina a Presbyteris aliis qui in regi-
mine et doctrina non laborant. Ex quibus verbis
adeo non aliud colligi potuisse opinor Presbyteros lai-
cos regentes Eccl.am. Immo vero facillime unusquis-
que hanc explicationem minus solidam esse intelligit
mento; nec hoc in loco agitur de Presbyteris ta-
lib. qui tunc in Eccl. dirigentibus et gubernandis
de Presbyteris Eccl. ordinis expressio hæc
græca τῶν προεστώτων καλῶς διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν
vertendum est, sed qui duplex proemium, id quod ori-
ginaria gr. vocis τιμὴ significatio ostendit, et
nempe τιμὴ a τίω qd proprie notat pendere et
hinc pensionem stipendium etc.) Neque
eiusdem significationis est verbum latinum absolu-
timare, quod passim pro plus significat, quam
æs

æstimare — Locus ergo citatus hunc
sensum: qui bene præsunt Presbyteri
et in Evangelio promulgando populo docendo
occupati, duplici præmio seu maiori stipendio
Ecclesiæ digni sunt, qui Presbyteri, qui hoc in
præstant, nempe probabile admodum est Presby-
teros functiones suas ita esse divisisse, ut alii
docendi, alii gubernandi officium demandaverint
prout quisq. ad hæc vel illud magis idoneus vi-
deretur. Licet ergo fuerint Presbyteri in labo-
rantes in sermone et doctrina, qui gubernantes
Eccl.am; non tamen minori stipendio Ecclesiæ
digni quam ordinis Eccl.ici antiq. laicos fuisse
locus citatus ostendit.

Secundus locus ad quem Calvinus provocat est
ad Rom. 12. ubi hæc verba occurrunt: qui præest
cum diligentia præsit, sed vox hoc loco Presbyte-
ris laici adhuc in possunt pro voce cum magistratus
qui præsest non præfectus aliquis, seu Ecclesiæ seu
Politicus, sed quivis fidelis intelligendus est, ut adeo
sensus hoc sit; qui præsest quemcunq. munere cum diligen-
tia præsit seu solicite officio suo fungatur. Patet hoc
inde qd versu sequenti subjungat Beatus, qui misericordiam exercet hilari id animo faciat. Quem
ad modum cum hoc ita cum præcedentia ad omnes
Regis referri debent. —

Tertius locus a Calvino citatus est primus
ad Corinth. 12. 28us ubi dicitur Deus constituit
in Ecclesia apostolos, prophetas, et doctores, deinde
operationes, et gubernationes ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ignotas
ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ hoc in loco inquit Calvinus, si
abstractum pro concreto ponatur, pro voce ΑΝΤΙ-
ΛΗΨΕΙΣ (ab ἀντιλαμβάνομαι aliquid apprehendo aliquem suscipio
dein opitulor:) et ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ opitulatores
et gubernatores, iidem laici a prophetis et doc-
ris Eccl.is distincti intelligendi sunt atq

Theo

hanc explicationem sacri commendari ne nos
admittamus, neq ei explicationem affirmamus
Generalem professam, qui per Ecclesiæ
eius modi directores intelligendos valde, qui ita
invigilaverint, ne a falsis doctoribus seducerentur,
tanquam nimis exactam substituere professa-
Apparent enim in loco citato vestigia illi obscura discri-
minis inter Ecclæ doctores et prophetas, item et
gubernatores Ecclæ laicos, Ludovicum ergo de
Presbyteris à docentibus, sed regentibus Ecclam adhuc
laicos ita solvi posse statuimus. Cum nobilissimi
apostoli ut primitiæ de fortunis suis, aliisque
rebus eorum magistratum ethnico litigarent,
natura constituebant viros prudentes, et rerum
usu exercitatos, quos anacletus et Clio literis
Ut eos discernerentur et quidem enumeris laicos
Atq hoc ad regimen Presbyteratum deferre
debuerunt sufficere et sufficiunt, ex magistratu
illi quidem qui tunc apostoli Presbyteros laicos
fuisse inde nituntur, difficultantur, eos in ita dispo-
tunc apostolos magis vero progressu temporis
in causis difficilioribus severa in Silium fuisse ad
hibitos.

§. 34. De primatu Petri Apostoli et de Episcopatu eius Romæ gesto.

Communis in Ecclia Catholica est opinio Petrum
inter apostolos primatum obtinuisse. in Ecclia
Romana primos Episcopum egisse. Episcopi
Romani jus sum tuerunt primatus in tota Ecclia
dita, ecclesiæ. Sed enim vero nulla huius rei
stia Evangelica existant vestigia. Nam qui pri-
natum Petri attinet stare, ille nec evinci nec
quidem potest, si Christi mandatum dicti, quibus
Vi 25 et 26 Dan contentio it apostoli de primat
etorta fuisset eos ita de æquales se debere ja pridem

his verbis: Reges gentium dominantur et qui potes-
tium in eas exercent pater patriæ appellantur,
at vos ita facere nolite, sed qui inter vos est nobilior
fiat sicut inferior et qui præcessor sicut ministrator. Im-
pugnant proterea cum primatu Petri cæteri Christi
discipuli ab apostolis ad terminandas dissen-
siones inter illos exortas et ritus Judaicos, quos adhuc
celebrati. Ex his eum patet in Cælio laudato ne
majorem fuisse Petri, qui Jacobi auctoritatem,
in aliis orationem apostoli semet inclinasse videri
Unde certe factum et fuisse Petro in apostolos primum
Orientem, quem in concilio Hierosolymitano habuisse exactor.
cap 15 notum est. Denique de conciliari cum primatu
Petri dall 15 quod eum ad Galathas VIII a Paulo repre-
hensum fuisse legimus. Nec etiam locus scripturæ sacræ
qui Matth. 16 18 et 19 ita scheber: Tu es Petrus
et super hanc petram ædificabo Ecclam meam,
Primatum Petri evincere potest. Illa enim verba
Tu es Petrus &c aut ad confessionem Petri Paulo
antea editam Tu es Christus filius Dei vivi &c
referenda sc. Quo in casu in Petrus ex confessione
de Christo edita est fundamentum Ecclæ secundum
ea, quæ ad Ephesios II 20 habentur: superædifi-
cati estis fundamento prophetarum et apostolorum
cuius capitis angularis est Jesus Christus, aut ad
Petrum respiciant, idque ex eadem significationis
Petrus et Petra cum de Petro pronunciata sint, non plus
notabunt, quam Petrum fore qui fundamenta
jacerat reipsa. Christi et Judæorum et gentilium
idque revera factum est, tum excidio eius Ecclæ
rebusque habita ad quam 3000 horum ad Christum
et Romana fuisse dicitur. Cap: 2 legantur. tum et
conversione Cornelii Centurionis aliorumque gentilium
colligitur.

Sed nec Episcopatus Petri quem Romæ
per annos 25 cum obiisse Pontificii statuunt stare

potest. Hic ein pugnat natura muneris apostolici, qd ipso dto jubente in propagatione Evangelii ꝑ oes gentes, in aula in instructione populi in una qua[que] urbe residentis exercebat; sed neq; cum Chronologia laudatus hicce Petr episcopatum Cesarien[sem] potest, nam ex actis apostolicis constat Petrum usq ad Cesarien[sem] Hierosolymitanum, in qua ille presens ee legitr. ann 14 post Pauli conversionem, adeoq post Xtum 50 celebratum. In Judea ꝑsentia sua semper fuisse. Post autem ann 50 = ibi finito Cesarien[se] Hierosolymitano eum antiochiam perrexisse ad Galath. 2 11 legitr. sed nec postea ad eum usq ann 60 eum Romam ee ꝓbatur Petrus.

Nam Paulus epistolam suam ad Rom. scripsit ad imperii Neronis 4 adeoq post ann 5 et inter cooperarios (Coreggiorum) ejusdem hac epistola mentionem facit Romanorum non memorat, quod certe de Petro Episcopatum Romæ tenuisset facere vix potuisset. — Porro epistolas ad Philipp. Colossenses, Ephesios, et Philemonem Paulus in captivitate Rma, adeoq ab ann 61 ad ann 63 conscripsit ꝑ annos duos captivus Romæ detentus conscripsit; in quib; nulla Petri mentio Petri Romæ commorantis inficiat. Quod navum argumentum circa episcopatum Petri Romanum.

Ob has causas Claudius Salmasius in ep. de primatu papæ inscripto, item Frideric Spanhemius filius Hist. sacr. in sec. 1 in academia Lugdano-Batava ea ꝓpter asserunt ut Petrum Romæ Romæ fuisse assereant. Quod tn statuere minime. Constans enim et ut fabulis e traditio Clementis Rni Epistolæ

Martyris, Irenæi, Papiæ, Eusebii, Lactantii Petrum Romæ fuisse 60 aut 65 post Xtum ad crucifixum, quod speni non potest. —

De primatu ergo Petri et episcopatu ejus Rmo sic statuendum: natam ee hanc opinionem eo tpore quo Eccla Rna inter ceteras Eccas et Episcopos Rmus inter ceteros Episcopos caput extollere coepit, ut ita jura et dignitates episcopor Rmor eo melius tuemur. Neq tn prius qm de 4o opinio hæc in literas relata est. —

§ 35. Patres Apostolici.

Patres apostolici dicuntur primi illi doctores, qui ipsis apostolis, magistris et amicis usi te, tales tm habentur et quot primus Clemens Rmus Eccls Rmæ Doctor et Episcopus vergente ad finem sec 1 2us Barnabas unus ex 70 discipulis Dni et comes Pauli; 3us Hermas. 4us Dionysius Areopagita primus Athenien[sium] Episcopus 5us Ignatius antiochenus Episcopus latrones a teneris in amphitheatro Rmo ineunte sec 2 adhuc 106 vel 107 bus Polycarpus Episcopus Smirnensis, qua in urbe hic natus est agente adhuc tm 69 Ottone singulos nominibus confecta 5 epistolas ad plures, quæ tn ab Eccla Catholica tanquam partem progenuinas agnoscuntur. —

§ 36. Expositio critica de Clemente Rmo et operibus ei adscriptis —

Clemens Rom. fuit ne iden ac Clemens
illo, quem Paulus ad Philip. Cap 4 versu 3o
laudat, cuius cooperatium (obrreggor.) — certo
definiri nō licet. Dicit quippe Epiphanius
Rom. ab ad Trai 91 = v 92o et quidem certe in
vetio Hist Eccles Libro IIIo et Irenæus Episco-
po Lugdunen. in Gallia sec 2o, qui de succes-
res referunt Petrum et Paulum apostolos,
postqm Eccam Romam fundassent pri-
mum Eccle illi Episcopum dedisse Li-
num, cuius Lini Paulus in 2a ad Tim mentionem
fecit. — Hunc deinde excepisse Anacletum
seu Cletum, cui dein Clemens successit. Ea
vero omnia ni ordinarii tū Eccle doctores an
Episcopi. Doctoris q ordinarii supponerat, eorq
ad eo aque ac Eccle inspectores, fuerint de
Ven primis primoribus prodeus ni liquet. Nam
quidem Acta vetustissima non aperta loquun-
tur, quin eadem tū multum sub
Nerone prosperata est. Ita ut probabile non sit
eam plures eodem tempore habuisse doctores
vel plures ne habuit doctores, nec Episco-
pum habuit, nisi eiusdem cum Presbyteris di-
gnitatis. Nec nomina Episcopi et Presby-
terorum ecclesiastica distinxerunt. Sed deinde Ecclesia
huius mos, ut in Ecclesiarum aliquibus plures fuis-
sent Presbyteri unus Presbyterorum ordine pri-
mus, dignitate tū par reliquis Episcopus di-
ceretur. Sequioribus autem temporibus Episcopis di-
gnitas dignitatem accessit, ita ut inspectores
etiam in tota Eccla, sed et Doctores et Presby-
teros eiusdem Eccle essent. — Et ideo
concedamus vobis tres, Linum Anacletum
et Clementem fuisse Eccles Rom episcopos,
ut inde sequitur potestatem eos in Eccla
Romana, eiusq doctores exercuisse. Verum hoc
tū sequitur illos eo ipso primarian inten-
dendo, gubernando, administrandoq sacris ter-
rum possessus fuisse in Ecclia Hierarchiæ
servandis, quibus Universalis ecclesiæ divi-
ni, ordinis boni et morum bonorum fuit committa.

Varia scripta Clementi Rom tribuuntur. —
nullum tū pro genuino eius foetu agnoscit
ab eruditis, præter unam eius epistolam ad Corinthios
datam. Nempe universus in Eccla Corinthiaca
exortæ, dum tū quidam ingenii pravi
veri sui sensus opprimerent. Ad hunc ergo tol-
mutam sedandam Epistola hæc Græca
græco sermone, eca aurea, ut creditur, et
bona. Hæc epistola non est indigna viro qui
fuit discipulus apostoli. Eusebius hoc
Eccles L. III refert tantum ea de re fuse
et ornate, ut in publicis coetibus ejus adeo
rum divinum egregiam pietatem legere. Nisi
illa est nomine Eccles Rom ad Corinthi-
acam, nec ab Clemens in ea ullum nomen,
nec quidem, qui ipsius Clementis Rom Eccles
Rom dein alias Eccles, aliorq utro dig-
nitate aut dominium arguat, profert. 2a epist.
ad Corinth. eidem adscripta Græcorum omnium
dicio supposita ac censetur. Nullaeam
fide Clementi Rom tribuentur. Libri recogni-

tus

cionum, qui nomini lingua latina et stant,
et prima ꝑpore Origenis viri sed innominati.
Non contendunt de Homilis, quas Clemen-
tinus sobert dici. —

§ 34. Speciatim de Barnaba et Herma, scripsi
item quae illis tribuantur exponitur. —

Barnabas fuit patria Cyprius nacione Judeus
et quidem Levita, vero suo nomine Joses dictus,
sed cognomine Syro Hebraico a Christo apostolo
indito Barnabas i.e. filius Consolationis grece
Υἱὸς παρακλήσεως appellatus, uti habet actor
c. 4. v. 36. Nam ☩ Syri est filius ☩ ☩
cum Hebraeis et vicinam horum linguarum
consolari. Bona ille sua vendidit et ꝑ
distributione in usus pauperum apostolis
contulit actor 4. v. 37. Simulque apostoli in signi-
tus et act. 14. 14. quatenus Spiritus sancti
una et pacto ad Evangelium ipsi gentes segre-
gatus fuit. Ergo tu ne colligendum ipsum
ꝑ de Paulum collegio apostolorum fuisse in
errorem, sed ad apostolatum in Ecclesia propaga-
da propensiorem accipisse. Fuit ergo potissimum
ex LXX discipulis Christi, et Ignatio a Theocli
et ex antiquis Alexandrino Clementi alias
Origini. Epistola nunc Barnabae adscribitur
graeca scripta, qua prima Prophetas et
Typi ad Christum adplicantur, primo Genesis
mat Mosaicae antiquae demonstratur
Evidens epistola tanta solicitatis indicia
praeseferat ut a viro apostolo plane aliena
sit habenda. plena enim est ipsa Pauli allegoriis
et contortis sacris scripturae explicationum-

Aliud opus huic Barnabae suppositum scripta dicta
Evangelium Barnabae, quod multa insuper de Christo ab Evan-
gelistis reservata, plane Arabica habet. Nimirum quo-
loco Christi, qui a 4 angelis Gabriele, Michaele, Raphaele
et Uriele ex plebe ꝑpore, quo ab inimicis ejus ca-
piendus et in captivitatem abducendus erat, subito
in coelum raptus est, Judas Iscariotes ejusque similis-
mus atque proprior hac similitudine, nec a Magistri
igne, nec ab apostolis agnitus in cruce subitaneus pendit.
Exstat hoc Evangelium lingua Arabica hodieque apud
Mahumedanos et multa ejusmodi continet, quae Mahu-
dismi ab Mahumede, quem ipsum Prophetam summum
Dei appellat in Corano extruxit, apprime even-
niunt. Atque hinc facere licet Evangelium hoc
juvis a falsis, qui hunc Christi, subinde Barnabae
ficium Mahumedanos, ut regerent, suis calumniis
pro lubitu interpolasse. —

Minori adhuc pretii liber est, qui Pastor appella-
tur et qui nomen Hermae gerit nec nisi linguae bar-
barae extat. Hermas hic vulgo putatur et vita-
positus cuius nomen sit ad Rom. 16. v. 14. Auctor
de in hoc libro dejudicat genus Judaeum Romae ꝑpe
Clementis Universitatem Magistratum quem dicun-
cem ad pauperatem redactum, variis calamita-
tibus obnoxium tandem ad fidem veram Christi
ac pietatem conversum Deo ipsum complectitur
verus liber Hermae III libros. Liber I. Ecclesiae inscrip-
tum continet visiones, quibus angelus pastor a quo sum ta
— Ecclesiam Hermae protectorem suscipiendam. II.
liber Pastoris titulum gerens unde totum opus
Pastoris sin accepit continet Mandata de vita
dam pertinentia ab angelo formam pastoris indu
ente accepta. III. liber decem praecepta ꝑ
dit ad vitam sanctam et beatam ducentia. Ipsa
hoc operis argumentum satis ostendit illum de
putium et antiquum satis. Citatur enim ab
Irenaeo, Clemente Alexandrino et Tertulliano sed
qui illud inter scripta apocrypha ꝑpos. in libro
de pudicitia capitulo. Sane auctorem operis fuisse

Hoc

[illegible] quem [illegible] imaginare sua delu-
sione sibi finxit, nam ejus vitam apostolicam qua-
lis Hermas fuit, quem Paulus in epist. ad Rom.
data salutat, tuto adverti licet. Multa qq
ineo occurrunt a vera et aliena. Exgr Apostol
Evangelium ad mundi fines iverit et salutem attu-
lisse in insperatum ortum et similia. —

§38 Expositio critica de Dionysio Areopagita et operibus illi adscriptis. —

Dionysii Areopagitæ, qui inter patres apostolicos numeratus merito fuit dictus: vita ubi disseritur cum athenis oriundus Pauli apostoli fide tam fuisse coelum. Erat vir in urbe Athenarum præcipuus dignitatis unus ex numero judicum areopagi, unde et areopagita dictus. Erat autem areopagus locus judicii supremi athenienses, in quo hujusmodi personæ designatæ nocturnis criminalium causarum vebabant et de ejus de sententia pronunciabant in colle quodam ad Martis consecrato situs — unde eam nomen locus ille obtinuit. Ares enim Martem ἀρεῖος marium pacor, rupes, et colen notat. Fuit in Athenis [illegible] Dionysius castis supremi
cui et cæpit areopago præfuit, Mongailibeta-
optaberunt, sed ob id debuit vitæ genere, opibus, vitæ
integritate et æquitate, prudentia, studio omnia
rei. Et hic ergo ab est Dionysius areopagita
præcipue cum auctoritate et æquitate judicii
opparet, quod regem Romanorum sit per sen
potrea a Paulo apostolo primus Athenarum
Episcopus constitutus fuit dicitur. Eius multa opera
id opera non pauca ut exgr. de Hierarchia cœle-
sti, quo in opere novem angelorum ordines recen
sentur. De Hierarchia Ecclesiastica ubi de mysteriis Epi-
scopi, presbyteri, functiones enarrantur, item de Theologia mysti-
ca et plura alia. Libri hujus ita primus, ob eos
quæ proferunt in notitiam atque inde magnam versimi
æstimarunt auctoritatem. Secundus vero liber
est

eos ab aliis apocryphos esse plurimi suspicati sunt non
pauci vero, ut Joh. Dallæus Pastor Ref. tur. Dai
dicit, ex duobus argumentis eum demonstrant.
Sane quidem libros illos diserte allegant
Eutychiana hæresis infectum fuisse ea in via
tes. Et magna probabilitate citantur. Haud
obscure eum, in illis tractatur unam hypostasin
et dicendum naturam accedit qd Monophysitæ
primum hos libros in medium protulerunt. Sane
nullus veterum usq ad nec. — neminit
et de Dionysio areopagita egerint nemo
in disputatione de hæresi, cum apocryphis exhi
bitis magna argumenta duxisse
tetat, illos detrivit. Porro certum est in libris hi
ret et ritus ac ejus et in eundis et describi edit
pœnitentiæ formam baptismi administratione, Eucha-
ristiæ unguenti, altaris thus monachos et his si
milia, quæ ora duo apostoli ætate nec et ejus ætate
fuisse ignota. Fauden stilus hos et turgidus, totus
mysticus adeo avito apostolo alienissimus, nec
a Cothurno tragico, sicuti ubique ab gnilli
multum distant. Jam in Gallia obtinuit fides,
Dionysium Areopagitam primum ibi regionem stan
fundasse, unde is pro Patrono Galliæ habitus
est, ut vero exemplis R. Catholici Joh. Launoius
Doct. Theol. ac Ignatius Gallus, narrationem istam
minus solido niti fundamento Dionysium
areopagitam cum Dionysio Parisiensi episcopo
duo Episcopo turpiter confudisse solide demonstra
vit.

§39 Expositio critica de Ignatio Antiocheno et Polycarpo Smirnensi, operibus eorum quæ illi tribuuntur. —

De Ignatio ex sacris diptychis monumentis in lit
aliisque constat, qm sum Antiochiæ in Syria episco
patum, Martyrium Romæ subiisse temporibus
Trajani

Dioclet

100= vel 105= septem epistolas
quod nonn. eius prodiderunt
sunt. Sex quidem illae ad totidem quasdam Ecclesias
missae ad Romanos, Ephesios, Magnesianos, Trallianos,
Philadelphenos et Smirnaeos dumtaxat pervenerunt, una autem ad Polycarpum Smirnaeum
scripta. Ephesios, Magnesia, Philadelphia,
Tralles, et Smyrna et urbes Lydiae in Asia Minori
illos Epistolas relegens, eas, quas nunc Ignatii
subditi solent spurias esse, nemo hodie inficiatur, longas interpolatas, has primum publicatas, utpote
nimis corruptas, et interpolatas esse et
antiquis scriptoribus veterum et aliunde apparere
videntur, adeoque repudiandas censuerunt. Usserius
deinde Archiepiscopus Armachanus in
Hybernia paulo ante med. sec. 17i duorum editos et priores codices manuscriptos graecos
latinam versionem harum epistolarum abiis quae
hucusque in vulgus prodierant diversissimam
et Patrum citationibus germanam in lucem misit
et genuinam agnovit. Sic emendatior quidem
exhibebat textus latinus actus Epistolarum
Ignatii sed deerant textus originales graeci
desiderabantur. Hinc ea tandem suppeditavit Isaacus
Vossius descripta 170 ex Medicâ Bibliotheca quae erat Florentiae, atq; hic textus
graecus latinae versioni ab Usserio detectorum
respondit, sed in textu hoc graeco nimis depravato
Ignatii exhibebat, deficiebat epist. ad Romanos
tandem huiusce textus graeci Bibliothecae
Colbertianae provetus. Statim usus ac plenior et purior epistolarum Ignatii editio lucem
aspexit, nova iterum dubitatio, magno fervore
deo agitari coepit, utrum illae genuinae an
spuriae essent epistolae. Agitabatur praecipue
hinc ab Anglis Presbyterianis quidam et
anglos episcopales. Nec inibi spuriae Epis-

Episcopatus a Presbyterianato in Hybernia
decurrit et extollit, quae Presbyterianis, mi-
nus placuit, Episcopalibus autem magnopere arri-
sit. - Ex Anglis Presbyterianis - hinc
epistolis oppugnarunt Salmasius, Blon-
dellus et Daillaeus; ex Anglis vero Episcopali-
bus pugnarunt pro ipsis Usserius, Ham-
mondus et Pearsonius, cuique
quod vindicias Epistolarum Ignatii inscripsit. Quae
ex hac lite prodiit memoratae Ignatianae epi-
stolas geminas quidem, sed ita graecas ac
Episcopo quibusdam in locis interpolatas esse. -

Quod ad Polycarpum attinet fuit ille
Episcopus Smirnaeus in Asia, quae inscribe-
batur 100= agentibus notatus est. Sub finem
huius epistolae ad Philippenses tota
morabilis argumenti, qua singuli, cuiusque
status et sexus, illis praescribuntur officia,
memorabilia a patribus veteribus et constan-
ter propugnata est. -

§ 40 Patres Graeci qui 2o saeculo floruerunt.

Post patres traditos apostolicos ac 2o saeculo
scriptores nonnullos graecos, floruerunt sequentes.
1o Iustinus Martyr dictus Philosophus Fla-
vius Palestinus ex urbe Neapoleos Cho-
rae (Neapolim) oriundus. Hic ex gentilis
vitae initium philosophiae studiosus, hanc postea
philosophiae sectam quaesivit, Platonicam tandem philo-
sophiam addictus, inde in commercium Itali cuiusdam
a quo admonitus, ut Scripturae veteris libros
etiam non libros edit, prout ipse in opere
suis apologetico. Postea relatus ad Eusebium testa-
tur, pallio Philosophico variis pro gravitate

terras

terras regionis Ath propagandæ causa
Donec tandem Herod frigget dominicæ
ac illud quidem fatale. Cum plus quodam
Cynico Crescente de innocentia Xti et
legionis Ath disputans ordinem eius adeo irri-
tavit, ut hinc causa martyrii eius fuerit
orta. Flagellis ipse cæsus et uelut percus-
sus obiit Regnante ab Xti 165. Primus philosophus
eam ad usus regionis Ath transtulit. Nobilis
est duabus apologiis quas pro Xti inscripsit,
Dialogo item cum Tryphone, et cohortatione
ad gentes. Apologiæ unam alte-
ram Marco Antonino Pio, alteram M. Au-
relio Imperatori Philosophis inscripsit. Utrag quam-
vis e Græcis, ac forman et conditionem re-
gionis Ath, utilia illo ævo habuit capita
Dan. Dialogus Tryphone Iudæo illi pro
rib ordine primo disputationes habitas
urbe Epheso habita de lege Mosaica et
veritate regionis Ath complectitur. Et quam-
nam in Christianos gentes, quin regionis Ath fui
set insontes, Iustinus Martyr, ha-
buit in oppidum singulare testimonium
Regnante Ath Antonino ab hinc annos
circiter CLXXX. Hegesippus Chalcidensis sapit. — Omne
inventum est illicitum, item cujus
lugum vita a peccato est immune. —
Athenagoras atheniensis philosophus et chri-
stiano Athenis, mortuus circa annum Xti 184 Duo
libri qui Græce tantum exstant, Apologia
pro Xti vera dicti, ac Disputatio. Athenagoras
in legationem pro Xti ad imperatores inscripsit
Quum obiisse nusquam publicet. Verisimile debet
Deprecatio pro Xti, idque et usus vocis πρεσβεία

permittit et tenori libri Athenagoræ rei
veritati convenientissimum est πρεσβεία inscripsit
in legationem aliquem aliquid deprecandi causa
mitto, unde πρεσβεία ipsam deprecationem et
obsecrationem pro aliquo notat. Dilucidat in
hoc libro Scriptura Xti principis argumentis
impiæ solita Nupe atheismi, epicurismi Phlegethiæ
et conabitus eiusdem. Liber Athenagoræ postmodum
de resurrectione inscribitur, ingruo veritatem resurrectio
nis demonstrat. —
Ireneus Presbyter primum, ac postea Episco-
pus in Gallia Lugdunensis, quem e Smyrnæ in
prima sua juventute Polycarpum Smirnen-
sem vidisse ex Asia atque ipsum fere exulem Smirna
ortum fuisse opportet. Inde tu gnosticis in Gallia
orum sectæ in Græcia. Decessit ab Xti 202
Auctor fuit librorum plurimorum, sed quos ipse
abstulit, si a libris S. adversus hæreses, inquibus
præsertim erga Gnosticos disputat, discedat qui
in ipsi latine adsit tabulæ exstant. Unde sit
ut de reliquis auctoris in semper nobis licuerit.
Iacianus ex Assyria oriundus sophista primum,
deinde operæ Justini Martyris ad Antoninum Cæsa-
celebris e de schola Antiochia ad Daphnen ab
Xti 172 erecta, qua de relicta urbe Roma ob
magnum Phil Cynici Crescentis civilitatem ac
ac nimium philosophiam abscessus Valentiniani
Valentiniani Gnostici transiit. Statuit item
contra Eusebio ex Ariana, i.e. episcopus quoddam
superiores, item Corpus Xti abnegavit. Sed et
de nihil memorandus est, qui sedes Enchiri-
tarum i. de cirpentium Lab evangelia reprobat
alias rigoro nazarenorum, qui ipse a Matthæo
nio abstinebant et in sacra Græca loco quibus
aqua ad libandum auctor exstitit. Decessit
circa Xti 176. Ex libris eius sola oratio circa Græca
nostros πρεσβεία Hellenas, quidem scripta supersunt.
Corollium Galiano in hoc opere dicando fuit
ut demonstratur, Gnosticos sapientiam suam accepisse

a vidisse aquarum
πρεσβεία ad eos

referre debere barbaris ~~[illegible]~~ i orientalibus item Hebraeis aliisque populis orientem incolentibus. Quae occasione de variis regionis Xtae capitibus eruditae disserit eandemque defendit. — Conscripsit praeterea Tacianus Harmoniam Evangelicam ex 4 Evangeliis — Διατεσσαρων — propterea dictam; sed rescivit ex ea Genealogias in Matthaeo et Luca obvias. — Faciebat hoc ideo quod Genealogiae istius Gnosticis non evertere videbantur.

5o Theophilus Episcopus Antiochenus in Syria cuius libri 3 ad Autolicum virum eruditum et sibi amicissimum et si adhuc gentilem scripti extant in quibus regionem Xtam contra eius calumniatores egregie defendit.

6o Papias Episc: Hierapolitanus in Phrygia quem Irenaeus ut virum antiquum et Polycarpo Smirnensi coaevum laudat. Fuit sedulus illorum, quae de apostolis eorum discipuli retulissent indagatur, quae omnia 5 libris complexus est sed quorum paucitatem supersunt fragmenta. Eusebius in sua hia Eccl.ca multa in his Papiae libris fabulam sapere censet, quo eam refert regnum Xti millenarium ex opinione Papiae in eo situm, quod Xtus in mundo regnaturus sit per 1000 annos, quod urbs Hyerosolimorum reaedificanda ut terra quibusvis bonis abundatura, altaque pace gavisura sit, martyresque sint excitandi. Hinc Papias Chiliastarum Pater solet appellari. Eundem Papiam Eusebius appellat scriptorem Sphodra micron ton nun subintelligendo κατα i valde parvum quoad ingenium, quo ipso innuit eum judicio critico in veris et falsis narrationibus discernendis minus polluisse. —

7o Hermias vir ingeniosus sed caeteroqui ignotus. Dedit opus, quod inscribitur irrisio Philosophorum gentilium graece διασυρμος των εξω φιλοσοφων a διασυρω distrahe, lacero.) Est autem operum editione — Justini Martyris, ibidem extant eam opera Athenagorae, Theophili et Tatiani

8o Clemens Alexandrinus vir eruditissimus. Hic studia sua auspicatus fuit Athenis, continuavit in Asia et perfecit Alexandriae in Aegypto ubi Pantaenum Scholae Catecheticae ibi jam diu florentis praefectum audivit. A quo Stoicam imbibit philosophiam cuius penitus non adhaesit, sed Ecclecticam potius secutus est philosophandi rationem. Mortuo Pantaeno successit ei in schola Alexandrina ibidemque docuit, tandem factus est Eccl.ae Alexandrinae Presbyter, decessit circa annum 217m Philosophiae Graecae cum regione Xta ut haec gentilibus eo magis placeret prorsus conjungendae, auctor fuit primarius. — Opera eius quae hodiedum supersunt 3ia numerantur ipse Protrepticus Paedagogus et Stromata. Protrepticus est cohortatio ad gentes eo tendens ut illis veritas Xtae regionis persuadeatur. — Paedagogus 3 libris ipsos instituit Xtos ad officia praestanda. Stromatum vero libri 8 ad pleniorem eruditionem ducunt et eo spectant ut vanae Gnosticorum jactantiae aeri soli praesertim sapientes refellantur. Exhibet itaque in his libris Clemens Alexand. eruditionem Gnosticam eamque ex philosophorum scriptis illustrat atque refutat. Nomen stromatum hi libri tulerunt a varietate eruditionis, quasi miscellaneorum seu variorum librorum Gnosticorum. Vox enim stroma quae a verbo στοω vel στρωννυμι a sterno deducitur. Stragulam vestem, varie contextam et multiplici colore tinctam notat. Ab his libris Clemens Alex. Stromateus ad eruditione vero Thaumasios i mirabilis solet appellari. —

§ 41 Patres Graeci seculi 3ii

Primus Patrum sec: 3ii est Origenes natus Alexandriae in Aegypto patre Leonida ad Xti 202o ad Martyrii supplicium tracto. Fuit discipulus Clementis Alexandrini et in Schola Cathechetica Alexandrina eiusdem successor. Vir ingenio, doctrina et meritis

inter

inter doctores Eccl. verè ij facile ppis
eodem ipse qui Preceptor dux animo literas
Indeat de. Extra ata trahere solit. Grammatica ppriata
nis Scripturis sacris magistrum et exemplum se
exhibuit, felici ean regioni Xti adserens, ethni
cos deposuit fuit. Ide tm allegorica regni
in S. liberij ipsetandij nimium indulsit. Statuit
ppe triplicem verbi sensum sacris inesse
depto literale, morale et spirituale atq
hos posteriores sensus priori ipsi subiecit.
Fovit eam acquisivit quandam, qui parsit de fide
xta, sententias. Dimisit Tyrii ao Xti 254. A
multis indocendo et scribendo laboribus exanla
tis adamantius item Chalcenterus opusi
dicas Orea interpina habet cognominatus et
Tertus ppe 6000 millia librorum pinquentia
rum nisi intelligendi et describendi. Horum
precipui fuerunt pe opus Tetrapla, Hexapla
Octapla et Enneapla appellatum, inquo
textum Hebraeum et versiones eiusdem graca typis
illa etate subbaud in columnas sibi invicem re-
spondentes retulit et ita eparauit. Ac tetrapla
quidem continebat 4 versiones V. Testi ppe dqui
Aq. Symachi, Theodotionis et Veritalem ip
Alexandrinam. Hexapla versiones Graecis nro
6 absolvebat ppe pars ac nempe praeter verbum
4 accedebant, duo alia in tertia columnis
versiones #ppe 5ta et 6ta quae auctore ignorabatur
Octapla completebant 6 versiones quod
notatorat, textum ita Hebraicum duplici
forma ppe Characteris Graecis et Hebra
icis describerunt. Enneapla duas ab Epi
versione alia nova tenuit priorib addita dis
sebant, quo vetus 7a appellata est. Exacto
hoc et procul dubio utilissimo opere unum
Hexaplor pars supersest
2o Commentarii, Homiliae et Scholia in sacram
Origeniana dicta, quod alia in versione Ita lati
na, alia graeca extant.
3o Libri 8 adversus Celsum, inquib ratione ita

ctum adversus Celsi Phili generalis obiectio
nes serenne defendit. extant linqua Graeca.
4o libri vor preparation inscripti de ppiis
Explicationibus Origenes stat ratione ac phil
elementa Nisi. Latine extant a Rufino Pres
bytero Aquileiensi fac. de quatuor tali, quod ad
Plura Origenis adhuc stet ille Ammo
nio saccae clarissimo in urbe Alexandrina ac
ye inventa philosopho, qui Platonis et Aristo
telis placita Christiane invertit, Nostrae re
ligioni quippe Platonica edidit. Hinc
Ammonio saccae Origenes praeceptore in
Philia usus fuerat, atq hypothesis eius vin
dicare et defendere st. Literas Origenis
Judicium hoc erat, ubi bene nemo melius
ubi male nemo pejus, vitia fuisse ditis
Jovem fas est ab ipso Jove. Origenes
primus Christianorum negavit negavit.
2o Hippolytus Irenaei discipulus et Origenis
familiaris, Episcopus Ned. fac. 3o Portuensis
seu Portus Romani in Arabia. - Multos scripsit
libros quorum ex quibus tm Canon eius seu Cyclus
Paschalis extat. Inventus sac. 19o in Latere
Statua marmorea et Romae extra urbis murum
effossa. ---
4to Dionysius Alexandrinus, egregiis Origenis
et in discipulis Origenis laudatissimus, pri
mum Alexandriae Presbyter, ubi et scholae
Catechetica post Origenem profecerat, dein
Episcopus Alexandrinus, ao Xti 265
quo vivere desiit. Fuit Christianus in omne
genus forma tranquillus et, sed ubi in Christia
num quid ecclesiam dominandi cupidius
nedum. Duos eius libros de promissionibus et
eius quib Chiliastae adipiscuntur opinione
reprehensit. exacta duntaxat hodie legun
5to Gregorius Thaumaturgus, quasi dicas mi

rabi

rabilium patrator. fuit ut dicit Hieron. Origenis discipulus. Pertinuerunt autem ad hanc classem Gregorius Thaumaturgus in Ponto Episcopus, studio propagandæ religionis clarus, et specialiter mirabilia edendi; unde illi cognomen Thaumaturgi datum. Cujus quidem ingressus ejus narrantur fabulas sapiunt, ab horis incredibilibus, eiusmodi narrationibus minime credendis, ejusmodi narrationibus minime habendis professam decepit gentilium plebem. Scripsit ad tribunum ejusdem fidei et epistolam canonicam. Gregorius Nyssenus Episcopus Martyrologio ad diem 17 Novembris dictum. Scripsit de resurrectione adversus Origenem ut et alia opera, quorum plerique jam abrumpit. Hieronymus et Photius memorant, qui in recensendis codicibus sacris diligentissimus fuit opera ac Lucianus quidem Martyr Presbyter Antiochenus, editionem versionis graecae Veteris studiosissime curavit, cujus editio probata Graecanicae dictae est Ecclesiae Orientis totius. Interpretatus est et Graece Hieronymus Patre latino testante. Pamphilus dictus Nobilitate et opibus clarus, sed eruditionis et integerrimi studio litterarum promovendi multo illustrior, postquam Cæsareæ in Palestina Bibliothecam extruendis et ope — Eusebius Epis. ejusdem Ecclesiae recensuit ex ipso Hexaplorum Origenianorum autographo, versionem LXX interpretum edidit.

§ 42 Patres Latini qui Ecclesiam occidentalem sec. 2um elementis ornarunt.

Occidentalem seu latinam Ecclesiam ea fine sec. 2i et pro integrum sec. 3tium decursum de aliis gravibus editis illustrabere qui doctores et africa oriundi patres vos reperiendi et legendi.

1o Tertullianus Presbyter Ecclesiae Carthaginensis in Africa egentissimo, cujus vita manserat

ingens

ingenium Spiritus Sancti opera dabat, ut ejus in ea occasione ad Christi regnum evocatus. Adversum animis vitiosis, ad agendum pigerrimis pronior, sectatus est. Atque ob hoc ejus auctoritatem vita incidit inedia. Clari Rivi aqua Montanistarum proprie ea fuit accusatus. Ille Montanus quidam e Phrygia oriundus ita docuit, primum in rebus quibusdam eorum rigor corrobatus V. C. innatis ingenio duritiem nimis suspectas iteratas jejunias adhortando auxit. Porro ita jejuniis addictos observandis, in disciplina Ecclesiae admodum severos et severe Hinc ejusta Clari Rivi accusatio occasionem ei suppeditavit ad coetum Montanistarum transiret, quem austerum sub vitae etiam molli magis Essenaeorum, reperit. Montanista facta, illud institutum, ad hoc prompte et constanter etiam quibusdam Catholicos docebant accessit declamavit Nomen Carnalium ipsis adsignando. Fertur vidisse ad decrepitam aetatem pervenisse, ecclesiam annos CXX in libris suis quos reliquit plures, ieiuniis, usus e eloquentia profluos nova, ipse ob brevitatem et tenebras multis obscura. Librorum eius alii ad defendendam religionem Christianam spectant, alii de fide Christiana et sequentur alii vero ad morales doctrinam et disciplinam Ecclesiae pertinent. Priorum sunt sequentes: Apologeticus adversus gentes, adversus Judaeos liber, adversus Marcionem libri 5, adversus Valentinianos adversus Praxeam, adversus Hermogenem, item de praescriptione haereticorum. Posteriorum liber de carne Christi, item de resurrectione carnis liber singulares de poenitentia de oratione, de spectaculis, de habitu mulierum de jejunio, de fuga in persecutione duo.

2o Minutius Felix inter Afros eiusdem

ter

Tertullianus Africus. Nihil quam celebre
reddidit p̃ libris eiusd̃ motus, qui occa-
sione inscriptionis, inquo de Ritu regionis Romanae
et ipsarum predictarum deperditorum. Simonem
in libro ipsi inscripto tractat. Celsius Natalis
et Octavius Januarius, ille gentilis et obtrectator
Christianismi. Hic Ritus et regionis, Ritu
deperditi. Idem autem intercurrens de ipsis
Minutius. est hic liber quartarius primus
et dignus qui cum tractatu Romanorum. unde
illum sec. superiori 1740 clarissimus Georgius
Marcus Debreceni typis vulgavit ao 1757
quem recognovit curavit clarissimus Stephanus
Parsly Professor Regius Debrecinensis. —

9o Cyprianus episcopus Charthaginensis
Tertulliani imitator perpetuus, quotus longe
fuit divortio. regione, Ritu ardenti, ingenio
studio juvit motuq; pro ea ao Ritu Ecclesiae
tollerabit. Auctoritate episcopali altius erexit
caput nimium intentus, huc deprehendit
Unitatem tu Ecclesiae Ritu ni in subjectione
Episcopo uno, velatus incipiam dubitare
ne unitas episcoporum concordia callo
cavit ita ut ois episcopi singulo cordi
unitas unum episcopatum constituerit. Dicit
eandem sortem in epistola sua Stae Episcopa-
tus unum, episcoporum multorum concordi mu-
nere fatae. Hic Diffusum. Patet hinc
Cyprianum hos Episcopos aequale, et pro
Apostolorum successore, statuisse, ideoq
Episcopos Romae primatum obtinuit. Inter
scripta Cypriani ipsa bonum obtinent
Epistolae eius. Laudari tu ingeniosum
libri quos de idolorum vanitate pelagii,
de Unitate Ecclesiae conscripsit.

Ego

9o Arnobius erisse ante professionem Rhetor
existimat acerrimus gentilismi defensor, dein
ad regionem transiens Christianae gentis disseminandae
propugnator. Erudita adversus
gentes disputatione quae tantum prae-
ret ut longe facilius eum gentilismi stolidi-
tatem reputare qu̇ negligentia vera regionis
inalis quam Ecclesiae Ritu principiorum scriptorum
observari potest. —

§43 Propagatio Christianismi post ipsorum
Apostolorum adusq; Constantini M.
seculi.

Post datam apostolorum adusq; ipsorum tem-
pora magnificae credibile Ecclesiae Ritus
dio ac laboribus p̃ matronam orbis Ro-
parte diffusa et ad illos usq; populos propa
gata fuit regio Ritu, quos adhuc plerosq;
ferociam Morum foedissimae fortitudinis
Constat hoc testimonio probatum Scri-
ptorum et scriptorum, ut Justini Martyris, Ire-
nei, Tertulliani aliorq; egregiorum
rum Martyrum de ampliandae civitatis Ritu
sua Dei tam indefesso cum Gryphone ait.
Neminem gentem extitisse nomadum sive
barbarorum, sive grobet, seu cam aliorum
quorum, appellentur tuae pecuariis,
degentium, domos carentium, vitam
rio vivendum et pecoris victum tolerantium
it quos p̃ Ritu Christifici Jesu supplicando
et gratiarum actione, patri et fabricatori
cium non fiant. Irenaeus vero lib. 2. adversus
haereses. Ait. Nec enim adhuc Germaniae
Hispaniae, Galliae, Celtarumque
Hostes, Dei verbum Ecclesiae fidem
ipsi per totum orbem ad eorum usq; confines
ut perdam ea dicit hunc rectae opinionis.

Eam

Eo in Occidente plurima extant huius
rei documenta qui longum foret omnia
subjecere libros adversus Judaeos Cap. 7o contexit.
Catalogum sed et ipsa rerum contro-
verta finem Arianismi his operibus longe
latere dispersos fuit abunde testis docet. Lec:
Item 2o operae studio Pauleni viri egregii
et alias eum nominibus de re divina optime
meriti, liquere opus tanquam virum literatum
et philosophiae studiosum alexandrinae scholae
aliquando claude versisse legimus. In Judaea
h. e. probabiliter in Aethiopia regio Ita
translata à populis eum quos veteres nunc
Indos complectebantur longe latere eruditos
si, nec certo definiendi sequitur quod
patefacta ea ab origene hausto cuida
arabia et Aethiopum populis arabum incolen
tibus in Occidente pervenit. Nec 2o recepisse
fidem Ita opera et studio Irenei episcopi
Lugdunensis, id quod praestantis sui quod dolor
Altare nostra aetas ignorare minime debet. Gallos
Ex Gallia vero probabiliter primos Britannos
divinitus in hanc rem excitatos, ii. Germa
nian Cis Rhenanam, quod Rhenus praebet
atque eam invadentem Gallicae Britanniae
robur fides Ita, Quamquam Germaniae
haud pauci a S. Petro aliisque apostolor
equitibus ac discipulis Ecclesiae Germaniae
fundatae data sit plurimi. Di
tantum non Lucida regem Britannos doctores
ab Eleutherio Rho Pontifice sed sic tibi
missi curasse credi merito debet. Deinceps sae
culo nagis ea confirmata fides Ita in Britan
nia eam in Scotia seu Caledonia eadem
penetravisse videatur.

Jam confecta tanti progressus Christianismi apud Gentes
Principatibus nata beneficia et salutati quod

in animos Britannum quod se simplicitate ingenii
avit. Romanorum est, qui eam fidem Ita sequebatur
gloriam integerrimi, ad quos Apostolorum Actus eorum
de rebus mundum veritas regionis sua provocare soli-
dicunt, necnon in Britannia est qui pro regione Ita
Martyrium subire coacti et obstinatione Gentium
Deo in benevolentia erga Deos salutem quaerere nonnulli
ipsum Deum eorum alterum deorum pagan
a recipienda religione Ita abhinc constat. Sane
eum in Britannia sacrificio imagine Ita in
Lararia sua habuisse, Britannos Deorum religione
vobis se legimus. Report praeterea Elius Lam-
pridius unus e scriptoribus historiae augustae qui
sec. 3o floruit. Alexandrum severum Orpheum
Abrahamum et Ita Deos pro Dis habuisse
unde patet eum Christianum quidem nec fuisse
favisse Ita Christianismo, ipsum Deum eius
saeculorum honoravisse id ad unde satis probatur
quod effatum illud Ita, quod tibi non vis fie
ri alteri ne feceris, in Britannia sapius in ore habue
sed et palatio suo aliisque aedificiis publicis inscribi
curasse dicatur Praeter Alex. severum fuisse
regem Ital Matrem eius Julia Mamaea
et Philippum arabs. Sane Eusebius et Hyero
nimus narrant Julian Mammaeam Origenem
ad se invitasse ut absque in fide Ita instrue-
retur. Philippum vero arabem Eusebius dicere
Christiani titulo insignivit quae sic sequitur ipso
rum passim scripti sc. Precatus cum Christiano
neque huius neque priores quos conveniebat rum
fuisse Ita, sed [illegible] partem a regione Ita recipi
endam abhinc. Verum haec ea quae Philippum ara
bem exipso Eusebio probare videntur, illum
invita Corpt. Magni huius ipsum Corpt. M.
primum Imperatorem Ita appellatum. Quod
facere si potuerat si jam antea Philippus

arabs

arabs Imperator fuisset Xtus. —
2a Iuvba gentilis disputata inducit
facile cuique apparere poterat regionem illam
qui vitis foveret et palmam et cetera arbores
qui virtutes gigneret et alteret et ovan
4a in institutis jam vere N. Patri in linguis
populares versionis vim in syriacam et alia
tinam sten in presidiis ingressum adeuntes
plicitas a Xtis usurpatis. postregnum a mul-
tis ne paucis plus gradi ad sacra atrium
fuissent. Ut hic enim locum est ut literatura
ad eruditio Graecor Doctoris Xtis familiaris
redderetur cujus ope plus gentilium cor
plius proficerent. —

§ 44 De disciplina Arcani.

Per disciplinam Arcani intelligitur occultatio doc
matum et rituum quorundam Xtis propriorum quod
in Ecclia antiqua locum habuit respectu KATHXOUME-
NWN inepte KATHXUMENOI a KATHXEW sonum re-
sonando reciproco respondeo sic dicti. Cantigiasi
catechumeni dicti, qui in precipuis fidei Xtianæ capitib
instituebantur ut ad Baptismum et p[ro]fectum
in coetum fidelium admitti possent. Progrediabantur
Catechumeni ad baptismum p[er] gradus quosdam
alii inde ipsorum erant AKROOUMENOI i audien
tes, alii PROSKLAIOUTES ie: genua flectentes
seu prostrati. Illi ad lectionem Sacræ Scripturæ
sermones in coetu sacro audiendos admittebantur
atq inde Nomen audientium sortiti sunt. Lectione ad
Sacra et sermonib[us] qui in coetu sacro habebantur
finitis inde discedebant. Isti prostrati audi-
tionem Sacræ sermonum Sacrorq precib[us] q fidei
lium intererant, quib[us] preces genuflectentium ipsis datum
et benedictionem q[uo]d ab Episcopo effundebantur

sed ubi Eucharistiæ administrandæ tpus
erat cœpit e coetu sacro removebantur. Alii
eam plures Catechumenat gradus et ordi
nes numerant, sed qui ocis ad rem nostram
minus pertinent. Jam instructionis capita diversis
his Catechumenor ordinibus erant accommodata.
Quid in catechesibus Cirilli Hyero solymi
tani, qui ad mod. sec. 4i vixit observent, ac
primis quidem ordinis Catechumenis pri
mi tpis negotii Xtd p[ro]fessi inculcabant, sublimi
ora auth mysteria et dogmata ut trinitatis
incarnationis Xti, aliaq[ue] aucun symbolo fidei
et oratione dominicali illis celebrantur. Siquidem
nondum Xti essent nec Xtd negotii sufficien
tem noticiam haberent nec ea de ejus symbolo
fidei sive oratione dominicali recte uti possent.
Interim ab[ue] dubio erat prout dixi plurib[us] arca
ni ad dogmata se extendens. —

Catechumenus porro posteriorib[us] classis
mysteria q[uo]d ipsa sua sublimiora dogmata
negotii Xtd ipsum symbolum fidei, ipsa
dnica oratione dominicam docebant, sed ipsius
quem proxime jam ad baptismum iturus
quandoq[ue] a diversitate et admitti ad
ad baptismum declarabat Catalogo. Ex his
qui illuminandi vocabantur a vocib[us] graecis illu
minis, et illuminatus plus quam dicas, tabula de-
plex una e sponsoribus fuisset cum cujus
sales Catechumeni qui proxime jam a baptis
mo aberant eam electionis vocabant atq[ue] hi
scriptionem ipsa negotii pasche habitus vocabant
Eucharistion dictq[ue] paschalis dogmata exponebantur atq[ue] huc tendunt Cirilli Hyerosoli
mitani Catecheses Mystagogicæ. —

Partem alteram disciplinæ arcani constituebant
ritus sacri ad baptismum, Eucharistiam ordina

nem sacerdotum et alia spectantes. Hoc tñ ita
intelligendum e dari recipit p̃ ritus sacros signi-
ficatos Catechumenis quiescent occultatos, sed p̃
formam rituum illos et modos administrandi fuisse
latos. Sive secretum ac antequam ritus inciperent
Catechumeni e coetu sacro egredi debebant. Disci-
pulos et his disciplinam arcani in Ecclesia antiqua ita
nihil quidquam fraudis aliisve vel justis prudentiæ
fuisse. Convenit enim p̃hare ne dogmata regen-
tia sublimiora seu mysteria transeuntes aut sacri
ab ignorantibus et nondum instructis parum reverenter
palerentur aut eam contemnerentur. Efficiebatur
ita ut tanto major reverentia, tanto gravis
illos desiderium Catechumenis instillaretur.-

§45 Conatus Judæorum regionem illam opprimendi irritus, eiusq causæ.-

Illiani medios inter Judæos in Palestina versari
plures ibi molestias et injurias pati cogebantur,
Quum Judæi in illos profectum e prima inde
ab illos ipsam legis mosaicæ et cultus levitici
destructionem nostri censerent, primum inde qui pro-
cerus eos palam coram populo sanguinis ilium
centis fuisse mensibus occidi rei agerentur, atque
inde ab act. 5ti 28to constat ubi procerum Judæor
ita cognoscatur. Vos repletis Hierosolymam do-
ctrina vestra et in nos inducere vultis sanguinem hominis istius. Illi Græce
ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου
in nos occidi mentis rei agitis. Hæc cum
accusati illos ni potestate uti explicare tum ipsis
Judæis simulatis sunt, qui ceremoniis et ritibus
Mosaicis studiosi observabant, tum procerum Judæor
exploratæ accognita in furorem adductionem cona
ipsos proceres excitarat. Quos tu ne imperitissimum
quidem odium Judæor regionis illi progressum
et in ipsa Palestina remorari potuerunt, præter

singulares Dei curam et directionem quæ
de in hoc eventu facile deprehendi, sequentibus
constat adscribenda est.
1mo Proceres Judæor minabant sibi appropin-
quare et discipulis Christi dominique salvatoris
adeoq palam in illos insurgere ausi in re sane
tam mirabili apostoli ni placuit Judæor fidem in
illum perditi deserunt longe verso plurimum animos
corporesq tempestant.
2do Judæi Palestinæ provinciæ illius formam redactæ ple-
num vitæ beneficii jus ni amplius habebant
sed in eius exercitio a præsidibus et procuratoribus
illius dependebant, cædis q atq et supplicii
in illos grassari haud poterant.-
3to Judæor furor ad post aliquot 70, deleta gentis
regia et urbe Hierosolymor. immunita exsca
prima occisis, prima pestilentia labentis et labefacta
imperii sedari ino extinguiri debuit, eo magis quod
hac Judæor calamitate fidem illi, qui eam diserte
prædixerat, mirifice inter eos confirmari ne-
cesse fuit.-

§46 Status Judæor rei et religionis politici et literarii.-

Judæi tristis Christi jugi impatientes illud exercere
et vi et libertatem evidenter sibi hanc via vicem ten-
tabant, sed cunctam spem irrita. Palestinæ no-
mine occecavit sub Trajano quo imperante, ibi
185 in Libya, Ægypto aliisq locis variis tumultus
ciere cœperunt brevi tñ repressi.- Major
eam Judæor exstitit seditio sub imp. Hadriano
ad ann 132 quo tempore in pastorem quendam nomine
Barchocebam quasi dicas filium stellæ 77
ἐκ Syriis filium 77 ad vetus stellam quæ venturi
annuntiabat secuti, palam a Christo desciscunt
et ad arma versi Palestinamq depopulati per

triennio

ꝑte bellum ꝙe parent. at demum regna
i suor jactura profligati sc. Mithridat hel
lenicis fuere cōfla. Luianꝰ super
situs narrat ab aduenda Hierosolyma ar
ius è ciu ipsam tqua odio eam Rex in Elian
Capitolinam mutatumest, severe prohibitis.
Paucioresq deinde fasti sub dis iuris ꝛ etenus
dib uti coepere. Hinc postumest ut Hebra
ꝙq celebriores seu academias appellant. Tale
ipsor Schole sec ꝛo etenus erant Japhne
et Tiberiade in Palestina. Japhnea alias Hab
sola borni aut Gamnia appellata, ad mare
mediterr sita. portuq insignita urbi tribus a
Joppe milliarib distabat. Tiberias alias
Cephorias in inferiori Galilea prope lacum Genne
saret, qui et mare Tiberiadis, a urbe haud
beriade vocabat, fluebat. Schola hac prote
rior famigerati primum sec ꝛo etenate habuit
doctorem Judaeum, sub nne Rabbi Judā sancti
notum. — Nec hic Juda Rabbi sanctus genitus
ne Judæi inter gentes dispersi obliviscerentur traditionum
patriarum. Doctor Judaicor, qui ne dirae procellarent
placita ac instituta in aphorismos redegit, quibus
dein Judæi tam Palestini, qm eam Babylonii communi
nis sui auctoritatem tribuebant. Atq. ita Rabbi Juda
sanctus libri, qui Mischna appellatus, quasi dicas
vel iterata a hod שנה iterabit. Auctor extitit hic
liber instar pandectarum Juris judaici post legis
Mosaicas et novum regens, judicis præsidium vel
potius unde Rabbi dicti. Hinc dici nequit
quantum vigeat huic auctoritas, et sanctimonia
passim in studes et scripta tribuatur. Ceterum acade
mici Judæi Japhnenses et Tiberienses sec ꝛo et ꝛo etenate
nimirum ea duntaxat 230 cum jam Rabbi Juda
sanctus decessisset in Palestina sublatæ, et in Ba
bylonia vtim Nehardeam, item Soram et
Pumbeditham translatæ sunt. ita recte 90

Schola Judeor insignior in Palestina et in Ba
bylonia fuere, Eleganti eloquentiæ viri in primis
Academiæ Soranæ et Pumbeditanæ adeptæ
sunt. —

§ 47 Gentilium in his Deor in regionem suam
ordinem, eiusq cultus

Maiora longe et diuturniora a gentilib, qm a Ju
daeis mala, in Xtos, manavere. Ac neque miseret
Xtos, quor in diversas regiones dispersa, et tolleran
tia spei, fuit Ecclesia in fundo orbe gentes
que. Attam fuere Xti Dei cultores animo ferendum
facem ex his causas sequentes.
1o Xtiani, qui Deor plurium nominib imaginib
templis, altaribus et hostiis et victimis, caeteris omnib
religionis expertes, judicabant. Testantur hoc
verba Cecilii deceptis gentilium patronis, quod
apud Minutium Felicem cap. 6to et 10mo libro
in nostra extant: Itaque inquit templa dispi
ciunt Deos despuunt vident sacra, sacerdotum ho
nores et purpuras, cur nullos aras habent? templa
nulla, nulla nota simulacra, nullos situs vocitat
Certe hinc occasionem crimen Atheismi Xtis impa
tandi natæ est. Hinc quod crimen scriptores Xtiani
antiqui apologetici, ut Justinus Martyr, Athe
nagoras, Tertullianus et ipse Minutius Felix aliiq
adhorre a dictis cognati sc.
2o Rego Xta publicis ritus religioni ingens adfer
bat detrimentum, sane Plinius junior in sua
ad imperatorem Trajanum epistola quæ epistolar
libri 10i 97ta est dicere profitetur, Contagionem
illam superstitionis istam non tantum oppida sed vicos
sed et vicorum ea pervagatam et prope jam desola
ta fuisse templa, sacra diutius fere passim
victimarum emtorem fuisse inventum. Hinc quem
sacerdotes Xtos idololatriæ ministros, quorum
victimarum immolatione haud exigua redundabat
utilitas, Xtis adprodum fuit infensos facile
omnia potest. Sacerdotum porro exemplum ipsa
qq plebs idololatriæ cultorib secutaest. Facillime
illi persuadere poterat Xtos receptos Deor

publicæ auctoritate munitâ et ℞ republica ꝓ
areti pium nefas conjurent regnoꝝ reꝑ opponere
rent. Quin imo ꝑ detestationem idololatriæ et po-
lytheismi ipsam reipublicæ Rom. detrectationem
nationi ℂ zelo proferri, atq; hoc ut crimen gra-
vissimum reꝑpisse Xtis tertullianus Justinus
Martyre et Athenagora quib. locus tum
Habebant ℂim illud pro crimine lesæ matis
et ad statum reipublicæ spectandum tenderet
audit haue perniciosam de Xtis opinionem pli-
tere. Plinio in Epist. jam laudata, Xtiani
regnoꝝ causa soliti erant statodie antelucem
convenire. inde ℂim eliciebat eos eventus clam
destinis et nocturnis conciliis in perniciem
rei Rnæ agitare. Hinc Cæcilius apud Minu-
tium Felicem palam dicit Xtos nocturnos, eque
gaudia fœderari. —
℔ Xtiani qui a consuetudine gentilium publicis
cœtibus conventibusq; ludis et spectaculis postinhi-
bebant. Hinc Eucharistia sacra corpus et
sanguinem Xti, ut vulgo hæc erant dicebant
celebabant, inter se adeo sinceram amicitiam ac
fraternitatem colebant. Hadrian ac sororum
nihil delinitæ insignientes pacis osculo
venerat ex tempore excipiebant. Horrori fuisse
calumnias ob nefandam scelerum suorum conscientiam
infamabant, puta odii gri humani, opinab.
Thiestiarum et concubitus incesti. Datat hoc
et Tacitus qui annalium libro 15to ℂ de incendio Romæ
subscribens hujus facinoris Xtiani rei accusebantur
sermonem facit ita ait: Xtos, qui tam decli-
nike incendii qm odii gri humani fuere cogno-
men ex Clemente Zelige apud quem Cæcilius acta
rio promissam Xtos reprehensum obiicit. —
℔ Accidit ℂam nunquam ut Xti nullis unquam
esse gesserunt, erant enim hi ut plurimum
retici turbulenti q suo ingenio ac phantasia
studiis suos ppos ac magistratus ad pertur se cita
runt, odium erga tales in illis excitatum in eos
Xtos transferri potuisse ꝓ de intelligitur. —

℔ Xtiani et Judei sæpissime a Rnis confundebantur
ut adeo odium adversus Judeos cœptum in ipsos
eam Xtos transferret. —
℔ Rnæ regni Xtos adscripserunt mala quib. impe
rium Rnum obnoxium erat ut bella, pestilen-
cia, grandinem, nimirum illa ideo a Dis fuere im-
missa, qd ritus exercentur se ex pretio cultum
rum. Ex his ℔ patet nihil mirum ex quita
a Rnis, quod animus præjudicio erat ita Xtos
plenus, male habent. —

§48 Persecutionum quæ Xtis primo sæculo
inaberunt, numeras.

Xtiani primis sæculis sæpe numero, vel Imperator
rum jussu, vel iniquitate magistratuum aberjusta
aut tam ritu imperatori, vel ob plebis malitia
ꝑ simultatem exempleta gravissime vexati, pœn
eam novis cruciatuum et supplicionum gnis nec
a ℔. Decem tamen aut 9 imperatores legibus
in Xtos adscripsere Xtis testimonio repugnat-
Novem aut 10 persecutores Xtor grandiores
scriptor Eusebii nimirum et Sulpicii Severi quor
illa sæc 4to hic sæc 5to floruit auctoritate statu-
untur, sed neipsi quidem hi scriptores in impe
ratoribus quor jussu persecutiones instituta sæ vesa
sendis, satis inter se conspirant. Hadrianum dim pœ-
cutorem facit Sulpicius, sed absolvit Eusebius. Ita
Marco Aurelio imperatore Eusebius persecutione
adscribit, ea q pro nova habet cujus Sulpicius ne
meminit, quidem dq tanta persecutione nunc
rat Sulpicius, ꝙ Eusebius, atq; hoc qd inter
relationem auctor horum intercedit discrimen
sufficienti documento ee potest pejoris nec
persecutores Xtor jam prior sæculi absolvisse. Et
vare si res severiori subjiciatur examini plus
qm 6 publicæ et turbatæ ipsorum ætate imperator
Xtor edicto instituta occurrunt Xtor persecutores

mpe

Nepe sec. Vo sub Nerone et Domitiano xcem
to Vo sub Septimio Severo, Decio, Valeriano
Diocletiano, quib posterorum disciplinae ad imita-
ne grassata e. Quib vero sec. Vo imperatorib
Trajano, Hadriano, Antonino Pio et Marco
Aurelio philosopho adversantes persecue
non fuerunt publicae et morales, nec imperator
edicto sed a magistratuum in certa quaedam urbe
regione inquisitae et notus populares exstin-
terunt. Narrat qd de legione fulminatrice,
quae nimiram Marco Aurelio philosopho
bellum e Marcomannis populo gerenti de
rente, legio quidam in exercitu eius ad num
mos obcalorem et divinam arguti redacta
et nocti stis cantans precib suis in brevi et
fulmina quibus Marcomanor exercitus di
jectus dr, impetravit, atq adeo Christiani
Deus causam dtor adversus gentilis legit.
Hoc vet miraculum ipse qq Aurelius agnos
cerit, publicis q literis dud ega itor, quo
rum a persecutione benevolentia indicta deq
rit, elicuerit, rumoribus haustu est, quod fi
dem nullam meretur. Certe in hac pluvia si
cet praeter spem et opinionem venerit pluvia
qd vim naturae superet, nihil qd nece sari ad
jicere potuerint Dei voluntate, non dubium
quin arbores
fulminis ictu exustae, plerumq
largissimi admixto terribili fulmine
elegi naturaliq quadam lege solent. Neq id
mirabile videri debet qd fulmine quercus
Marcomannor principes torum, et exerci
tum in fugam converterit, cui ejusmodi arma
rum indolebant populi ab ipso Deo ful
mina mitti cum gladii atq omnia ex illis
capere solebant. Qd eam in legionis fulmina
tricis ab hoc casu peregrinam repetitum siquide
illud antea qq jam Christianis fuit opitulatum
constet. Certum enim est plurimos a tpore Augusti

Imperatoris legionem quandam in Cappadocia ful
minatricem dictam e. Neq eam sec. Vo sub imp. Se
timio Severo et Trebonianio Gallo graves et publi
cam vexasse persecutionem denotatum potest
Invectam enim Maximini Thracis bruti
nec nisi ejus d auctores scriptis, alioquin ref
ejus sub hoc Imperatore tranquillo fuerant
itum ad ejus qq vacis. publice hae primum
orate fuisse ut ejus. Pariter Trebonianum
Gallum n publicam, sed privatam admisse vide
tur persecutionem.

§ 19 Persecutionum, quae Nerone et Domitiano
Imperatoribus evenere, historia.

Nerone Imperante ad ea, Vo. terribile Roma
fuit incendium, quo urbs pene tota conflagra
vit. Incendium hoc autem forte an dolo Cae. Taciti
rem suscitatum sit, incertum e. Ejus rei Annal
lium libro 15o. Ideo ut fatear, illud opinioni magis
Neronis tragoedi auctori fuisse imputatum. Gode
beat ejus Neronem renovandae urbis Romae ejus
tandem de nihilo appellandae gloriam quae
visse. Persuaserat qq rumor Neronem flagitasse
urbe dum populus miser ingemiscret et summo
Palatii loco totum, flagrans pulchritudine
prosperitate claudius Troja habitum scenico
decantasse. Proverbiale mala vetustis cla
dibus assimilatum. — Hanc ergo opinionem vulgi
utcunque removeret, et rumorem ipsum abolere festinabat
Nero subdidit reos, et gravissima adversus eos quaesitum poena
alii ejus in rem fecisse dicuntur largius correcti lacunaria
num intexerunt, alii integros petorum aperturam scipiones
hic Eadem antiqui reperiunt cruciatus et ad finis alii
flammati et ubi defecit dies in usum nocturni lumi
nis crevit. Nec pratis adhibitis emissarii ictu et tegula
pagro, ac certa circumdati lapidibus gladiatorum plena ca
pita in potestate urebantur, atq hae allusit Juvenalis
satyra qua ubi aliquem tunica punire nudum
dicit. Post Neronem Domitianus gravem adversus

Xtos movit persecutionem a. 95. Incepit illa Romæ ibidem q. malitiæ devit transit in cæteras provincias, q. d. v. extrolegaone Johannis Apostoli qui in urbe asiatica Ectam diu colligatam inhabitan Pathmum, appavet. Narrat Eusebius hist Eccles. libro III. quod Flegellippum scriptorem Ecclesiæ seq. Vespasiani primus Nerva Ectam coluisse agrestius est, vel divus nervæ pregnantia abhorrebit servata, extant, Domitianum ad persequendos illius sobrie de causa quæ propagandum quod suspicaretur cognatos Dei devolutis ex familia Davidica regnum ambire. At postquam clarius instituta doctrina, nihil sibi ex metu duxit. Contempsit cognatos eius et edicta adversus illius lacerare presbyteros. At vero ipsa indoles sæva, quod Domitiano inerat impatiens cum potuit ut illius qui ipsum Dominum et Deum appellare, ac nequam reos sibi servari negotium pergerent, tanquam pergerent regni edictis persequerentur. Alterum precum Domitiani ulcisci quam ut duraret. Eius acta ab ecclesiæ Nerva rescissa fuerunt. —

Historia persecutionum sub Septimio et Severo et Decio. —

Scripsit admodum et memoriam eius rei dicit et ordinem sæculi quamvis in Septimium Severum qui hoc tempore reipublicam Romanam gerebat horum modo erga illos affectus erat, ut hoc patet Tertulliano, qui hoc testimonium de Severo perhibet. Sed et clarissimas feminas, et clarissimos viros sciens ultro sectæ nubendo et ipse Severus eam testimonio exornavit et propagationem plebis a sacerdotibus conditæ, sive auctoritate magistratuum sub Septimio Severo vario supplicio gravi emendo tollebant. Malis alimenta subministrabant, ut corruptelam quod

ab aliquo tempore approbantis Christianis ut eos invaluerat, salutem eternam negotiis magistratibus oblatos redimendi. Præsidibus et magistratus pecunia avidi erant, ut supervacua debuerat et pauperibus quæ dari necari jubebant quod ditiores forsan duis emungerentur Ectas thesauris jam suam locupletarent. Hæc calamitas valde angebatur cum primis sæculi ab ipse imperator animum erga eos ingentem quæ certa mutabat, atq. proposito edicto civibus subgravi pœna ad Ectæ regionem amaiorum sacris transire vetabat. Hæc enim lex quamvis increpitis tamen civibus et viris non caret, nec alios scivisset, qui illos qui ad eam se nuperime studissent vel post legi promulgatam accessissent, ut opportunam adversariis istius occasionem subministrabat eos insectandi atq. pro libitu vexandi. Maxime crudelissima fuit Trajani lex quam dum qui accusati, falsi et credere se deos tibi tum transire nolentes, dii interficiebantur, salva et in columes maneret. Hinc tantus ubique Christi nomen est præcipue qui pecunia vitam redimere aut non poterant aut nolebant ducti volebant occidebantur, ut provinciarum Doctorum appellarentur. Accidebant ipsi alios provocant pax persequutione multi et Alexandrinus Christi et in his Leonidas, pater Origenis, celeberrimi sæculi doctoris. De hac persecutionis huius gloriosa veteres. Auctores certi auctoris maxime extat tuliano erat ea sub severo filio Caracalla minutis in loci Christi vexatos ab recte fuisse dicaque videntur qui in antemortem severi cæpisse illam existimant. —

Persecutio Decia ita accepit abinde Decio qui e familia nobilia Pannonia oriundus vivo adhuc Philippo arabe a militibus in illyrico imperator electus, post Philippi mortem ab illo qui eo summovebat amicitiæ ad Christianos, a senatu qq. Rio in imp. dignitate

Christianos, & in humanius ille religiosis
imperatoribus fuerat. Philippiana
& decessoris sui, qui illos in perpetuam
odiū, primus Eusebius refert ob Gregorium
indicta illos numerum, primo ob calami-
tates publicas, quib⁹ illum imperium vexa-
bant, deinde ob ethnicas regiones ab ethnicis impe-
tari solitas. Itaque Gallus nouos Decios
illi augere & Christianos persequi coepit, sed eti⁹ potes
tas imperii illi pristinum tribuebat, ita
& libertas regio et ira deos placarent. Fruitq⁹
hac precio & publica & auctoritate il-
lorum prædictorum et edicto quoquo versum missio
sed et vitalis & per totum imperium Romanum
externa. Incepit autem statim ad Decium
ad imperium pervenit. Dum vixit ad annum
251. quo Decius in expeditione contra Gothos
Thracian depopulantes, misere cæsus in
periit, succedente ei Treboniano Gallo. Furore
persecutionis Deciani adacti multi illorum ar-
gore sua deseruerunt lapsi, nec insignitis
Equuleo in Zegris nec sacrificati thuri-
ficati, et libellatici. Sacrificati dicebā-
tur à sacrificio, quod diis gentilium solebant
facere, thurificati a thure simulacris deor. ad-
moto. Libellatici vero a libellis securitatem
a magistratu argento redemerunt. Exponeba
tur namque in his libellis nomen alicuius ju-
dicis ethnici exactum fuit, aut quod
sacrificasse, aut thus adolevisse licet illi-
cite non fecerit, sed pecunia illi mu-
nera corrumpere potuit atq; ipsum ita fecisse
per præceptum sacrificio aut thuris ad notarios
testimonium sibi perhibere et. —

§ 51. Persecutio Valeriani et Diocletiani. —

Imperator Valerianus benevolum se et clemen-
aliquando in exercitu præstitit. Mortuo anno 257

Val-

Valeriani quo in primis amico use-
batur, viri summi existimatione et dignitate,
usum vehementer superstitioni, ut fere quic
quid in sua familia fieret Mabellio Pollione
in 30 tyrannis capite 14o erroneam hanc fo-
vebat opinionem: Deos quicunq; effigiem in Alba
Dei Magni in annulis, vasculis, cultris et prop
gestarent, juvari in omni actu suo. Ita ergo
illorum voluntate mutabat. Episcopos et doc
res illorum inedium nudendos curabat un
de factum est, ut non exigua illorum pars
post illi orbis provincias et necatus et
poenis saepe ipsa mortem dolentibus ad fice-
retur. Inter eos qui hac in persecutione Mar
tyrium passi sunt enim et Cyprianus Celebris
Carthaginensium Episcopus, illi capite am
putabat. Duravit haec persecutio per annos
ipse ab ao. Xti 257. ad annum 260. quando Va
leriano in bello quod cum Persis rege Sa
pore gessit infelici, filius eius Gallienus
in potestate accepit. Is enim respectu gd praesidū
et procuratores provinciarū missis pacem
ibi tali Xtis restituebat. —

Ultima tandem et omnium deorsum sub Dio
cletiano Imperatore in illos grassabatur pse
cutio. Diocletianea vero dicta sunt ejus minori
ani scriptores quod ei Eusebius et Lactan
tius scripserunt. Praeludia hujus persecutionis
jam ao Xti 298 exstiterunt. quando Diocle
tianus alienum a Xtis animum diverse pro-
didit. Quod in praecepto ne quis ad Xti
308 erupit. Nicomediae in Bithynia ubique
imperator morabatur. Quapropter ad investigandos
Gallerio Caesare ethnicis regionis studiosissimo
eccles Xti evertit, codices sacros cremari, illos
eò Xtos exquisitis cruciatibus ad sacrificia
Dijs offerenda, cogi jussit. Diocletianus, cum
illi Xti benignitate factum, qui codices nega-

inqui

inquisitoribus publicis ethnicis comparendo tradi-
dissent, a quo crimine tales postea tradi-
tores dicti sunt, sed ubi atrocius eam pos-
sunt ipsae sanctae coepit, postquam talibus
ne quid omitteret, qui tam Diocletianum in
Xtos inflammare possent, eos innocentia in
cend in illius qd parva palatii [illegible] con-
sent praecipit. Ab exim tpore nulla crudeli-
tatis species, nullum tormentorum genus fuit
qd in ipsis Xti cultores Xti voluntas fuerit.
Grassabatur hoc malum p provincias omnes
in partes Imp. Britanniae Galliae et Hispa-
niae Constantio Cloro Adsc. Xti parcebant,
parebant, a calamitate hac maligna
partem immunes manserunt. Ipse Diocle-
tianus ab ao 284 in proximo sequenti ao
sortitus 286 Maximianum Herculeum du-
gusti titulo dignitatem in societatem imperii
adscivit, dein ao 292 tam Diocletianus
qm Maximianus Galerium et Constantium
Clorum Caesares renuntiarunt, ut ea pars
imperii Rmi sibi subsidio essent. Mox vero
ao 305 purpura a Diocletiano et Maxi-
miano deposita Augustos fecerunt, Galle-
rius et Constantius Clorus adsumpsere, Ca-
saresque sunt loco Severum et Maxi-
minum creavere, quo tpore imperium inter
Galerium et Const. Clorum ita fuit divisum
ut illi pars orientalis, hunc vi occiden-
talis cederet. Cum vi ab utroque imperii ao
Const. Clorus exercitibus filiis eius
Constantino postea Magno applaudente
in obtinenda patris sui dignitate laborá-
vit, qui post diuturnos super bello utrique
parato motus eventos tandem obtinuit
atq Maximiano et Constantino qui post pa-
ternum ao ao 313 plenam utriusque im-
perii dedit. — Eorum Imperatore Dio-

Diocletiano undecies imperante Xtos numerus Martyrio
fuit adscriptus cum non ortum trahat primum
Imperii ejus ao Xti 284 qui in primis Diocleti-
ani primus fuit. Etiam Martyrum sanctio
declarata dici solet, quod diu apud Xtos in
usu fuit. —

§ 2 Martyres Confessores. Martyrum honore
exacta. Progressus regni Xti, persecutionum de-
vitas, sterilitatem non potuit, qui potius earum
ope mirifice sit accelerata: in primis enim ter-
mentis desiderium et ipsa mortes secunda Xtorum
degris sexus et conditionis ea alacritate exercita, ut haec ipsa
fidem, qm plurimis faceret, regnemque, prae qua Xtiani talia
ac tanta paterentur, quam praesentem, veram ee addi-
nam. Tot exempla Xtos ipsis eam persecutionis vim debuit
incrementa. Familiae Xtos, qui Diocletiano persecutionem fuisse
invicta adeo fortitudine fidei Xti nobilitatis, adori-
tam eam pro ea poterunt Martyres dicerit, quasi
dicas coetus virtutis regnis Xti mortis duacis
martyr, a voce graeca μαρτυς, quae testem notat
dicit. In serie Martyrum non ergo ei ponebat
qui et si mortem pro Christo Xto fortiter subiisset
legitime cum sanctam intra hominem, et vinculo unitis-
sent charitatis divinae coniunctum, quae a distinctionis
causa proinde illis Martyrum dedicatorum sanctum
martyrum, his qui Martyrii declaratorem Xti
Martyrum et Confessorum ea confessorum nuncupa-
nie bant. Quod nihilominus in Ecclesia Christi non
nihil temeritatis gravitate ingeniti firmitatis pro-
fitentur, qui in confessionem Xti ad illorum sepulchra qui
coram judicibus ethnicis interrogati, tormentis mortis
professi fuerunt, confessionem ad ad differentiam
et manere vel Xtos. Apparet hinc martyrem
fuisse confessorem, sed non e contra fuisse Martyrem
Confessorem. Honor Martyrum deductus in Ecclesiam
modo progressus fuit, quem ad annuas ad com-
memorationes et oblationes pro ea sacras Ecclesia pri-
mitiva demonstrabat, idque die festo natalitiorum
Inde ea obtinuit consuetudo, ut dies memoria
his quo vita nova et gloriosa coelestis participatio fieri
credebantur martyres, tanquam natalitia ad digna
derabatur, fieri solebat. Hujusmodi exordia

solemnibus et anniversariis Martyrum memoriis
grandi cum admiratione vitæ et obitus illorum
panegyrica extollebantur oratione, et ritu ad in
tactum proponebant. Insuper gratiarum actiones
ad Deum pro gratia in Martyrio collata, itemque
ac pro martyribus fiebant. Erant autem illæ ob
ac clementiæ martyrum nimirum pauperibus ta
citis. qua occasione solemne fuit nomina mar
tyrum nuncupare. Celebrantur autem hæc cæ
remoniæ Martyrum, ut plurimum ad sepulchra
eorum, quæ olim Martyria dicta fuere. Ad Mar
tyrum designatos seu electorum etiam plane
in veteri Ecclesia fuit auctoritas, qui judicaba
tur et intercessionibus prolapsis, atque lapsis
que in Ecclesiæ reconciliationem petebant
martyribus designatis seu electis in carcere
adire. Hinc illa Petere excessorum, quæ in
Ecclesia recipi jubebant. Atque hinc Marty
rum sanctorum intercessionis tam in defunc
tum, ac reapsis propter illam absolutionis
disciplina, qua aliquam exercere videbantur in
divinum Ecclesiæ recipiendi. Ab hac ergo mar
tyrum intercessione doctores Ecclesiæ Catholicæ
speramus petunt duas indulgentias. Illa con
cessionis aut donationem panis Ecclesiæ et
tandem obtinet, quam ad remissionem peccatorum aut
satisfactionem pro peccatis. Adversarios
quæstio primum erga Deum, erebantur
privabat tam quod illi publico Ecclesiæ funerale
bant, insignia, spes et reverentia salutabantur,
primarii coetus quæ adscripti erant, prædes
agebant. Deo jure duo cætus ubi presbyteri
rebantur, et vel episcopus, ubi presbyteri ad
eligendi, tamen episcopi et facultatis inferio
ris alii erant. Horum immensa prioritas
de martyrum sanctitate, et præsentia opinio.
paulatim induxerat hanc, ut reliquias eorum di
vinam ac versus malaquæ ubi ejus etiam

imaginem crederent, ut opem eorum in rebus dubiis
adversis implorarent, ut statuas et imagi
nes illis dedicarent, ut his statuis et imagi
bus cultum et honorem exhiberent, ut postre
mo iisdem pene reverentiæ signis ac ornamen
tis colerent, quibus olim Heroes et Semidei affecti
fuerant. Factum eam est auctoritate hac ratione
in immensum Martyrum cultum ut acta eorum
inita dicta Martyrologia colligerentur, quæ
quod sequiori tempore interpolationibus miraculo
rosis, et fabulis adeo scatuerint
tas, ut vere eius esse difficillimum
atque adeo vix Martyres ejusmodi gravissima passi
quæ hic sint videantur.

§ 53 Philosophi gentiles religionis Xtianæ oppugna
tores sec 2i

Inter philosophos gentilium qui sec 2i religionem Xtianam vero
scripsis oppugnare aggressi sit præsertim sequen
tes.

1o Crescens Philosophus Cynicus qui Romæ versatus
graves Justino Martyri excitaverat tentationes. sed
ut ipse testatur Martyrium vera sua invidia
quos Xtos alieno ferebat animo. Quod ipsum philoso
Cynicos de adiaphoria, secundum quam res adiaphoras
tam bona, quam fides Xti. prohibet, et mala, quæ
incredulitas et malefactoris minatur pro ea
lem habebant, in primis describendum venit.
Floruit Crescens ita med. sec 2i præsertim
martyrii Justini Martyris auctore de præsen
tit.

2o Celsus vixit ad finem sec 2i scripsit professione
Philosophus vestis Epicureos addictus, hinc
facem qui insensi ergastros animi indicia dedit
eosque præsertim libro jam logos alethos – verum
non verum inscripsit, aggressus fuerit. Neque
eum fefellit religionem Xtianam voluptuariis quæstui
cuiusdam pro summo bono habebant, tamen quæstui
indulgere, imo suadere, ac colere, ut pro doctri
na Xti gravis calamitatis status tam ultro subire

parati sent. Cetera laudati operis, fragmenta nisi extant in libris Origenis ea
Celsum inscripti. —

§ 53 Lucianus Phius ex Epicurea Celsi familiaris, fuit patria Samosatheus, et lingua Syra, Egypti parte exigente ad fines Syriae sub
praefectis Caesarum. Cum esset ingenio sagaci
praeditus, ut et philosophi gentilium placita diligenter
lectitasset, et libros perviderit, vel etiam
ipsos Xtos itidem, ut id aetate poterat
facilitas invectus est. Hoc in primis fine scripsit dialogum cui titulum dedit De morte peregrini
peregrinum Celsum, de morte peregrini
appellat in hoc dialogo vitam, fata et praedicationem philosophi cynici qui peregrinus appellatur
in medio detorsit. Qui doctrinam Xti
in Palestina suscepit ab ipsis doctoribus Xti
cum quibus familiaritatem assecutus est, in
pro Deo et lege Xti ore habitu, mentio
Christi fidei, et eorum custodia mirabilis
tatis, et animi gratia indicia Xti, quae eum orbi de
In hac descriptione Lucianum per philum Apuleium
peregrinum ipsum Xtum indigitasse videbatur. Cum
vero quivis rerum aequus arbiter eligere certe nativa
ingenia queat, Lucianum vera bona fabricatum
piter quandoque, et quivis studio nocendi Xto Dialo
logum unum scripserit, rebus tum Xti aliquatenus
tales quandoquidem de Deitate Xti indi
recte ad versus antitrinitarios testimonium praebeat. Praeter Dialogum memoratum dedit Lucianus
annus librum qui alium philopatrin inscriptum
inquo graves, pariter in Xtos convicia calumnias. —

§ 54 Schola Ammonii Saccas, seu Platonicorum recentiorum religionis Xtae notitia

Sub initia saeculi tertii orta e Alexandria schola ammonii Saccas, quae Platonicorum recentiorum, item sectae Eclecticae

nomen accepit. Ammonius Saccas auctor huius scholae, ita dicebatur a saccis de navibus deportandis, quo oppere manuali victum sibi in studia vendita quaerebat. fuit primum Xtus, sed deinde mio philosophiae studio doctus ad ethnicismum transiit, decessit gradaeus circa annum Christi 240. vel 250.
Placita eius per sectae suae Platonicos recentiores longe late propagata, ac ad ipsam quoque regionem Xtam a doctoribus Xtis per Origenem, qui hoc Ammonio Saccae praeceptore in philia usus est, ordinem applicata quandoque ipse nulla scripta relinquit magnam partem in tenebris hodie latent. Cetera ipsius, quae secutus est scriptis sectatorum, probabili ratione erui possunta et illa quidem videntur fuisse sequenta: Volebat, animo hius Saccas primo omnes sectas philosophicas et gentilium Barbaricas, verum eruditionem regionum ipsarumque adeo regionis Xtae, ac ethnicae concordia utque ordinem gentilium bonos et sapientes viros unius matris filios, ut invicem nigra rent familiari attentionis et rixis omnibus abdicare studebat. Stagiritam putabat sapientiam populos orientis subditos Persas, Chaldaeos et Aegyptios natam et educatam. In Graecos a Pythagora et portis et Platone susceptam, ac cultam tue apud quos licet alii Graeci philosophiae videbantur, attentione tamen adhibita discordiam sedari atque ordinem posse. egregios errores haeminutis rebus et tradendi modo ab invicem differre. Cum philia populares regiones amice et sanctae ut populari mutuae regioni ideoque eruditionem philosophicam et paulatim communis thesim ac scholis corum perceptam et obscuram retinet. purgandam igitur ac ad veram suam rationem secundum praescriptum philosophiae revocandam, atque hoc unum in animo habuisse Xtum, ut veterem sapientiam in suam puram et integritati suae reddere et superstitionibus dominantium mundum posset. Ut ipse Xtus in populos regione invectus prius corrigeret

pro

ptim necaret. Ea vō quę de tri divinitate, de
valute p̄ eum homō. tri parta, de fugiendo
Deor cultu, et uno Deo colendo tranq̄ praci
piebant, temere in disciplinam tri inducta
ee, quando quidem tres ipse nihil hoc ora
di dixit.

Posio de Deo mundo, et anima ita statuit Am-
monius Saccas: unum ee ōia Deum ab haerot uni-
tate cogitando tm divelli posse, seu gd idem est
mundum hunc ab oi eternitate fluxisse et Deo
adeq̄ mundum eq̄ ac Deum divino dicet modo tres
qm ee, Deum, ee, natura pares, gradu valde
dipares, ex divina ppetia esse natas. sapien
tiq̄ legitimi officio — posse animum ad
patrem tem ascendat, qui seq̄ communionem or
tentione appetat. id vero fieri, siquis mentem
a sensibus seq̄ extremis prorsus dimoveret
coniugio abstineret et in solitudine vitam tem-
perate agere, alios q̄ exercitationibus vires animi
frangere velit. Hęc oia addidit Ammonius
Saccas Deum expresse ordinis mentibus, sive
Dęmonibus et paganis orbem terrarum inolentib⁹
praesesse ac auxiliari, et partib⁹ nāq̄ pene
gubernatores et administros dedisse. Inferiores
supra alteros virtute ac potestate quibus
qui soli lunę, alteriq̄ stellis in erraticis
quibusq̄ praesidant, relegnos quę
sectum terrenum curae credita sit multiplici
pensionis vicissitudine agitari, quos dum ean
virtute oi ac nobilitate relicta alienis
malis gaudere. Procedig libidine et furore.
Hq commendabat Ammonius Saccas, atq̄
a sacerdotib⁹ sive sapientib⁹ aegyptiis accepta
theurgiam dictam. Erat vō theurgia a
Deo et eorum operor facultas, illa
animę partem, quę Deo corporat imagi
nes informat, arcanis quibusdam sibi vis

qa ratione conciliaret, q̄ intra purgandi tempta
fieret ad Dęmones videndos, spiritus q̄ et angelos
suscipiendos, auxiliog eor rapiendos mirabiles et
visibus hominum maiores: pficiendas atq̄ hae
facultate ipsum q̄ Adam. ingenium magn
et sapiente posse Ammonius Saccas asse-
verabat.

Hęc Ammonii Saccki et Platonicor recentio
rum phiarii rō postquam animus Saccor Ammonii
et quorundam aliorum illapsa et gradatim alios
qui traducta erat, sancta illa et pulchrare-
gionis vitę primęvę simplicitas, planeque
bari. mirabilisq̄ rationis disciplinę vitę coelitis
contemperabatur — Cum divinis libris pī immode-
q̄ tam phiis amorem vis inserabatur, nam
q̄ iam antea recondito⁹ sub verbi corticis
sensus latere etiam existimarent phi
studio accensi illarum dogmata quę boni
tentare aut putabant et libris divinis magis
mirabili subtilitate studebant, et quę phicis
suis opinionib⁹ adversari videbant deos
cordis oracula misere pervertebant et deor
que bant.

§ 45 Horum regionis xtę, qui Ammonium
Saccan secuti sunt.

Inter horum regionis xtę qui Ammonium
Saccan secuti referri debent:

1o Plotinus Lycopoli in Aegypto inemute
sec⁹ ortus. Postea q̄ Alexandriam Ammo-
nium Saccan p̄ aos 11 audivisset studium
se contulit ibiq̄ i magna nominis fama phia
Eclecticam docuit, favore ea imperij
Gallieni eiusq̄ coniugis usus. Decessit ao
ita Chr. Libros quos nro 54 edidit solo

stilo valde obscuro exquisit. divisit eos
in 6 Enneadas, qui libri hodie passim
ductur, aut multa scitu dubia continent.
Edidit eq lingua graeca scripta, haec
versione latina Marsilius Phicinus —
2o Porfirius, quem Hieronymus rabidum
adversus xtm canem vocabit, gente fuit
Syrus, patrio sermone Malechus (id qd rege
notat a ☽ ☿) qd ipsum exprimit ningq
eius graecum Porfireos, qui dicet vox purpu
ra. Vestes regia ornatum notat. fuit vir
tutis vitq plenus, scholq platonicor facilq
eddiscens, obiit Romae postremis Diocle
tiani Imperatoris temporib. natior. Adversus
hic scripsit tum, xtos, eorq sacra prosecutus
inopere, qd κατα χριστιανων inscribitur
xtor. Et qd se absolveberur libros
Male hoem habebat, qd xtor doctrina in
dies latius se diffunderet, nec ullis artibus
illorum crudelitas gre opprimi posset, ethnicor
ora rego decernebat, ipsorq dii promptior
phior gentilium ripe disputator irritarent
Quidquid itq calumniae poterat invenire
exercebatur, nec tamen defuerunt sibi Eccl
xtis doctores, qui horum Porfirium irrisarent
rorumq deceperunt, quor it eminent
Methodius, Eusebius et Apolinaris. Corum
Porfirii opus qd ora xtor decripti nimium
gre patrum, qui illud impugnarunt perpau
pericunt, exfragmentis tm quae hinc inde
apud Eusebium Hieronymum aliosq occurrunt
cognoscere licet, et praecipue ex iis qe Porfirii
ut Liberq auctoritate subscribere pie
tas opus Porfirii aliud revoca Philosophia

de xtis oppositum in quo Philostratum
qui vitam Apolonii Tyanensis pulcre
descripserat, decuit esse —
3o Flavius Philostratus patria Lemnius, qui sub
imperante Alex. Severo floruit, vitamq ad imperiu
usq Philippi Arabis, ad eoq annum xti 244 produ
xit. fuit professione rhetor, rhetoq eamq primu
athenis mox Romae docuit. Ac Romae quidem ad
imperatrice Julia uxore Alex. Severi in societa
tem viror eruditor, quor opera in scientijs de
net instituere volebat, admissus est. Flavius
hic Philostratus novam plane rationem vitae scribe
xtis tabefactandi, eiusq progressus in genitilis
supplendi, commenta e. Vitam Apolonii
a patria Tyane Cappadocie urbe Tya
nensis dicti, Pythagorei, qui ad Neronis tem
pus vixit, ita describit, ut privatos etiam ethnicos videre
eos, quem xtos opponerent. Sive in natu
xti, sive innocentiae vitae sanctitatem iuvan
nandam, sive miracula, seu studium doctrinae
veritatis propagandi, sive mortem ab inimicis
sibi illatam, sive de resurrectionem et in coelum
ascensionem speret Philostratus de Apolonio
Tyaneo sit sibile quid narrare deprehendet. Ne
tu xti, nusquam explicite Philostratus, necessi
tum qd in attribuenda Apolonio Tyaneo vitae habui
erat in calumniam xtor incidere, qui ad eos utcun
bona fide narrare videretur. Quod sic Philostratus
accepisse intendit, id aperte exercuit, et —
4o Hierocles — — — magnopere comparationem
xti et Apolonii Tyanensis instituendo.
Clarus Hierocles eca ipsum se gerit, quando pru
dum Bithyniae praesidem, dein vicarium Alexandriae
prosecutum egit, dein accusatum, xtos longis

auctor predicamus gravissimis vexationibus
quam illi ab Diocletiano usque ad Constantinum
bellum, nec dati illi fuit vengi habitu
potestatem auctoritatemq ad istos persequendos
in carcere, sed scripsit eam obscurare
aggressus est, in opposes libris Porphyrius, quos
Λογος φιλαληθης προς χριστιανους —
sermones veritatis iosos adversus istos appellat
vit. quibus Diocletianus tubescunt. Vitalentissima
Joris accusationes Laertius et Eusebius eam
diserunt, ne illis ipsis veritas regum istorum
tam labefactata, qua christiana ecclesia
S. Joan Chrisostomus Chalcide ex be Coelesyria
ortus Porfirii discipulus, ut ait. seq 4. Ma
a magistro suo Malelcho seu Porphyrio nuncu
patus est videtur Malelcus ein et Jamblichus
unde littera b inserta Jamblichus et
nna syriaca forma a deinceps
differentia ejus ad quam Porphyrius ita
ille Jamblichus q in eo laborauit, ut
Pythagoram ito opponeret. hunc in finem
Exposuit de Phil. Pythagorâ libros 10 quos
thi nunc. 4 priores ita vocat super est libro
de vita Pythagorâ Apollonii et ethnicis anima
patrocinium suscepit. —
6o Proclus, sed hunc etas Porphyrio longe
nunc aginus, limites excedit. Floruit in
ec 5o quâ alios vo sec 6o. fuit addictus
scholæ Platonicæ recentioris et preter
multa alia opera 14 Epicheremata contra
christianos reliquit. Epicheremata exagge ratio
operis duo, ipse quidam operis ad motum
ei Reinhardus, notat deinde Wolfianus

ac de argumentum, quo quis aliquid probare
satagit. Probat ergo 8 huiusmodi ar
gumenta dicit adversus istos, sed nimis cum
sua dogma istos dogmatis non deserere et
sic quidem se qui infelicitas ecclesiæ istos pugna
do eam quidem vehementer arguebant
suos imbecillitate confirmant, regionem
vel jam 7o christianos prodentis jam in
imperio orientali dabellata superstitionis
ut vix ulla civitas vel vicus vestigia. —

§56 Hæreticorum et Catholicorum nomenclatio
Hæresiologia, eius defectus.

Ecclesia ista naturæ opiniones geminas religioni
istæ indolis adversas in sinu suo aborsas vidit
neque defuere homines qui regionem istam aut ingenio
suo ac phantasiæ aut phicis suæ typis jam
sacros moventi attemperarent, quo ipso fidem
tam corruptam necesse fuit. Hæc igitur placi
ta et dogmata a istis formis geminis religionis
istæ diversa et studiosis reiiciebantur atque
damnabantur vere stis miscere aut permutare
nolent hæreses appellabantur. Eos vo auctores
aut defensores hæreticos nominatum. Vox
αἵρεσις propria electionem notat ab αἱρέω
eligo, elegi, dein vero professionem sententiæ
diversæ ita vera sit sive falsa, id quod latini
sectam dicere quidem ea in N. Testamento
usurpatur V.C. in actis apostolorum secta Phari
sæorum et saducæorum αἵρεσις τῶν φαρισαίων
καὶ σαδδουκαίων appellatur. Sedet
alibi vox αἵρεσις in libris sacris N. Testa
mentis notat impietatem aperte et
dispudi sic 1. ad Tim III. 6. Verba Pauli

opportet apud vos esse hereses

Hunc sundent sensum: opportet ajpud
vos esse divisiones falsam et erroneam
opinionem vox origenis apud scriptores
Haereos significat ut pos: Epiph. ubi falsi
doctores origenis dicuntur — Hieron.
prædictionis in opinione erronea introducere
dicunt, atq. hoc sensu in Ecclesia primitiva
vox haeresis usitata fuit. Negari
enim haud potest illos quos Sala antiqua
nunc haereticos insignivit vocabulo olim
adhuc iisdem regionibus usitato
resecari optimo cuique et pietatis studioso
judicandi hoc Ecclesiae, id quod decimo
Nestorii Patriarchae Constantinopolitani
facto constat, qui de erroribus Eutychetis
Abbatis Constantinopolitani in divinam
Christi personam quaestione duas naturas
distinctionis, unius Dei et hominis, ante
adventum inseverit extremum, nec quicquam
in ritu ministrorum indignum perpetrasse
videretur. Opposuit Eutyches —
— haereticos ecclesiae puriores fidei studiosi
appellabantur. Catholici ipse Eusebius
a vocibus graecis καθ' ὅλου non male videlur
ita ergo dicebantur ecclesiae puriores fidei pro-
nunciatae ad finem Ecclesiae usque latius imo
per totum orbem diffusos. Dein obinaruit
in vocem regionis usus, qua nempe illa sectae
adstricta unius alicujus gentis, ut graecae illa vox
ita vedat ecclesiae gentes puriores fidei
Pro quoad doctrinam, quippe quae ab ipsa
Ecclesia puriori fidei addictae ita ergo ipsa
doctrina puriori latius imo per orbem ut dum

grandiores di simili prorsus ratione qua
Ecclesia et doctrina haereticorum, qui in quibusdam
particularibus incertis regionibus adhuc
Ecclesiae doctrinam minus longe abhorrent
dari professi sunt. unde patet vocem catholicam
sive hic posteriori acceptam cum voce orthodoxi
eandem habere significationem. Utgunte
hoc fine saeculo non nisi catholicos
respectu haereticorum qui sec 4o Ecclesiae
profitebant arianos quippe et Macedonios
magni Theodosii quinquaginta fidem in patris
valeda trinitate professi sunt catholici
qui hoc a fide trinitatis recepisse patuit haere-
tici dici justi et pariter in codice juris
justinianei et pacis Caroli, qui Ecclesiae
apostatae disciplinam, Evangelicam do-
ctrinam Patrum et filii et spiritus sancti
unam deitatem sub pari majestate et
sub pia trinitate credunt, nisi catholicos
fin anglicani jubent. Apparet hinc
ad Protestantes hodiernos in haeresi cor
ut eos liberet infamare dolent. Catholici
sed catholicos fidem in ecclesia
primitiva ne ipsis quidem Pontificiis
debitum vocabulo sinere professionis
Neg. ea in catholicos protestantes usque
refugere, sed et catholicos tunc
non illud evidenter in deitate in scripturis
tunc dogmata sed humana solum auctori-
tate et pacta scripturam stabilita
recipere nollet, quae ipsi ab Hungaris

prima vera Ecclesiae catholicae unum
Lugdi. ao 1562 Ferdinando Ro oblata et
Doctrinae editam Catholicam nuncupave-
runt Lunae in qi rito. fecerunt Fidei
Catholica de prdcipuis fidei articulis.
Jam hinc Hæreseum antiquarum vocabu-
lorum Hæresiologia atq. locupletissima
origo nondum obscura et implicata patet
eos qui Hæreticis antiquis ecclesiæ testimo-
nium Epistolæ. Lugdunensis de Gallia
quidem opus insigne adversus Hæreses
Linvero præsertim hoc opus huc unice inla-
tina versione illustrat, indexit Irenæus,
et Hæreticorum Hæresium nomina
deducere debuerat ad ipsas Hæreses nonnullo-
rum refutaret. De fecere Tertullianus
rum scenti ut Epiphanius
in libris adversus Hæreses. Descripsit
ergo quid de Hæresibus egere plenius et plenius
Hæresiarchia ab ipsis negotii. Ubi ea post
magis et scriptis ipsorum Hæreticorum aquero
illa magnam partem incidunt, ea ego
e Hæreticis scripta descripsi catholicos,
qui ætate subsunt, ipsorum negotium
genuina, et ubi ab absoluta Hæresium
historia vari in promptu. —

§ 1. Primi ut Hæretici, quos in Sacra N.
Testamento aut expressa mentio fit, aut
vestigia quædam deprehenduntur. —

Descripsit apostol. canonicis intelligitur
quæ Christo apostoli sua haec, qui Ecclesiæ
primæ inspirarent, dissidia in ea excitarent
Hæreses inspirarent, dissidia in ea excitarent
Ipse Paulus Apostolus adeundum Hymenæum
et Philetum qui resurrectionem mortuorum negarunt

actus deprehendit 1. ad Tim. 1-20 et post 2 Tim. 4-14
qua ipsa negotii quoadam tum in Ecclesia Corinthiaca
inspecta fuit dissidium et 1 ad Cor. 15. 12 subtilio-
nis vero Johannis typis historiae prudentissimae
viores in Ecclesia ita latentes moviisse et priores
multos pendo propiores à falsis doctoribus venisse
immunem Ecclesiæ Domine antiquitus designat in
apocalypsi Ecclesiæ Cap. 2 vers. 6 mentionem fecit Nico-
laitarum cum quibus Dilectus 14 et
15 conjungit. Eodem vero cum Nicolaitis Dilec-
tus videtur ipse apparet utrique Simul antiqua
dum vir vir ac potestas ut ejus graecum Niko-
laos ita hebraice נִיקוֹלָאִי seu balaam vocabu-
lum notat a vad. עָלָה deglutivit perdidit
victit et עָם populus. Horum Nicolaitæ et
Dilectus hæresis impio asperitate mutuo ligatur,
eos in voluptatibus et vitiis securitatem punisse
doctrinam ad eos regnis Dei præcidam extra-
pisse Johannes haud obscure innuit. —

Orta quæ in Ecclesia Dei apostolos vere
dissidium de recipiendis legis Mosaicæ servandæ
apostoli quidem in Concilio Hierosolymi-
tano haec dere decreverunt gentilium inter
credentes immunitatem plenam a jugo legis
Mosaicæ edendam &c. Dum interim Judæi
Abrahami Dogmatis, ut circumcisionem et legis
mosaicæ observantiam retinerent. Minuerat
quo tu decreto ii obstante Judæi ulti passim
necessitatem observandi rituum legis Mosaicæ
cum gentilibus de fide Christi convertis imponebant
in Ecclesia ipsos licentiam Pauli rosse
resolvavit. Varie vo eorum tempore Hæreses
nutavo eulong ita teorico sublato Dauli
ipse dicta haec divinis se observandi lege
mosis præcepta munere singulare impossibile
constabit. Unitaq ob illos typos de circumcisione

et religios eā renouiāt nō opacay c̄ regre
ssa ejungendas volebant hērēticē loco ha-
bīti atq; Nazareos et Ebionitas nīhīl insigni
ti. quid ma ut ab ea ambiguitate libera
sint intuendum è. Primis tpibs ois ille auctor
a quis adversarij impīmis Judeis dictus fuē
Nazareus, et quide p̄ etentam quod vicinus
se in desum a loco sceptrigni, et deducēdo eum
Nazaretho, Nazarenū dictum credere pro
babi fuisset. Ubi vero deinceps xp̄ianā appellatio
inualuerat, quis quid. actor. C. 11 2 ostēdit
occupit. illi tt qui post excidiū Hierosolymitanū in Palestina degebant Hebrei
et lingua Hebraica usi st̄ nōe Nazareor
insigniti st̄, uti ad hodiernū usq tpora indigi-
tant Hieron. enim in Palestina degentes
istis Judaicis tpibs Nazara dicunt
confirmant hoc et Epiphanius, qui in libro
aduersus hereses 29 de Nazareis ita ipse
sue religionis opem. ita Hieronymus
qui antiquitus pro expugnatione urbis ex ea
aggressus Jordane trajecto pellas et inuicta
illis tractibus confederat. Verum Nazareor
hērēsis in hac absolvebatur, qui non modo tabulam
Dei cultum leviticum fungi non detrectabant
gerent, circumcisionem et legis Judaicos rituales ceremo-
nias nollent, sed a tota Ecclesia ita dem se de
jungerent. Nazareor propago fuisse eam
xti illi, qui sive a patrono ipso, sive qd
verisimilius à pp̄ cognomen Ebionitarum
vocitatus, vox dum Hebraica Ebion Ebion
significat, in eo tn a Nazareis distinguendi
st̄, quod eam divinitatis xti abnegasse dicantur
Deumq; ipse illis fuit, ubi sola religio
xti coetibus ecclesiam legisse ac pro-
pter suos errores ab ecclesia tpore gravioris eā

adūcere. —

355 Primi et alios hereticos quos noūa hia Ecclia
expediat.

Vetere agmen hereticor dextre tradunt Simonem
Magum, cui sec. Gmentio fit quod sacerdotij
dignitate ordinati spernenda abrogarit
sedemve sibi volebat, et a quo veluti fonte omnes nugas
qui ejus tpibus exiere. Simonia dici adhuc tt
hic Simon Magus Samaritanus qui ea ligurando inclaru
arteq magicae dedisset in patriam redeuntem pro
digio credulis plebis oculos fascinabat. Quo vo mira-
culo, quibus Philippus unus ex 7 viris Hierosolymita-
nis dignatus fidem sermonibus suis faciebat illo
tm dabat, spectantis more ut facultate quisq; lapa-
sandi circa corpus suum sive agendi adspectum
tantaq; vis tum fuerit, ornatus dicitur, ad fidem honorib
illae spectata. Petro in pietate ejus gravato obtinguere
act. cp. 9 decisse erat ad pristinam progressum ten-
dat atq; in ulcisci quadam, cui Helena mi erat comi-
te p̄ varios erraret provincias. Dolus ac palladius sus
tinebat deum opinionem ingrata studens vocare
quas dei optimi maximi virtutes obscurantis-
se abrasa quidem in duo, quod corpore tantae
atq; se et Helenam ad causa de collusae de-
missa ut fabricatora mundi deus genio suum
quem multis undiq; circumstantes spectaret, divag
mentes sparsis aperiri illigatas ad vesperum
agnoscendum et colendum erigeret. Ubi et quando
ac ubi ejus incertum est. Nam qd obtrectatores multi phi-
berti S. Petrum cum rebus ille sub Nerone gestis Romae
volaret precibus suis effecisse ut praecepit de tabe
tur et pabulo nocte exulcerabili moreretur, nullam ne-
redit fidem. Sine ea opinio, illa vana est qd pia
à Petronio et Juvenali servatam qui nupe miscue
querdam haec quae scripta. Volebat callere prodiga
bat specimen artis sed in theatro ad trevo
bat Romae procedente Nerone de cere delapsum
ac ejus imperatoris, caligine corrubescentem
refutant. Quae igitur haec ita ut impedire ad pro-
bae magnum obstrepuerint eam probabilitatem
ob causa ac celebritatem. Non temere suspicaret

quod forte infelix ille Iesu aemulus
Mundi Simonis fuerit insigniores.

Platina dixi plures Simonis Magi vestigia quos Gnosticos reddunt. Docuit ipse Simon magus Deum quatuor virtutibus praeditum et Trinitate fuisse, mentem scilicet Patrem Angelorum dixit, quae primitus exstitisse, materiam per se praeparasse, et mundi fabricatricem, sive animam perturbatam Deorum et hominum genitricem, sive Minervam Jovis mentem, quae in malis aegritudinem cum multis virtutibus natis gemisset. Mundum fuisse a publicis quadam potestatibus et angelis constructum etc. Hale mundi materiem incredibilem animos vim pepperisse quae opinionis divinae et virtutis cognitatos sub protectione imperio credidisse orbis vigere supplicium numen ignorare, Deum impelliam avinatem forte esse posse atque ut illos posse exsors obtinuisse ad tempus ad felicitate indeterminatum finiendum. Huius obtentatis sed animas corpore fore, quae exsortis mundi editorio ad supremum Deum cognitione vel exsortiscent, reliquisse in nova epora migrandi et donec ad cognitionem superni numinis praemissent. Eaque quibus populi terrae obedirent atque ipsum Deum Judaeos legem annuli adscripsit, idem Deum et ut captivas animas quae ipsum Dei Numen Deum illuxisset impune transire posset, animis orbis ad Deum obtatis, mundi machina rade ac in postremum opus destructa et a Deo sorte iri, idque et Helena regi Eorum Numen Creatorem patrem primos a supremo numine ideo missos et ut mentes hominum a suis imbecillitatis et captivitate mundi editorum liberarent.

Patet hinc Simonem Magum se quodam modo in locum substituere voluisse, systhemaque aegre ita

prorsus diversum edidisse, nec adeo ipsum haereticos haberi posse, vicquidem haereticae sectae auctor primus dignatus: tamen de regni sui adiectoribus fuisse, veriusque eos esse sectae Gnosticae, quae gubernatores h.e. Theologiae et physicae clinicae vocabant, primos fuisse haereticos et ecclesiasticos, quae et communi quidem physiologiae fontes, unde eam Simon Magus, una cum aliis origines duxere, et rationem postea vindicandae introprius. Caeterum inde et Judaicam physiologiam rationem gessere. Inter auctores sectae Gnosticorum principe numerandus est Cerinthus Judaeus Corinthius qui semina doctrinae suae etiamnum per totam Asiam minorem sparserat. Itaque orbem ab Deo quae dam, quae sic ideo Deus Judaeos a numine ipso diversus conditum esse, etiam quae et ipsum et Corinthi fuse sed plaeque apud ipsos Judaeos hoc tempore cognitam ideo primus ille Gnosticus de regno dei millenario in libris temere finxisse auctor dicitur.

§ 69 Secta Gnostica, quae nec ea enervatur.

Gnostica cognitione rerum divinarum sublimiori, quam detabant etiam dicti primum et theologiam ethicam talem. Est ipsa Platonica recensio quae veteram ad doctrinam regionis suae transtulerunt, quae ab eius normam ipsi praetaxatam sacri codicis rationem theologiam etiam accommodaverunt. De hac quidem Gnostica secta secta inde a temporibus Hadriani h.e. ab anno 114 agitur velut facto in Cretam tractu principis in Aegypto et Syria circumeuntes, ubique praedicant illic in castra sua. Dignum exhibitis Antiochenus, Basilides et Carpocrates, Alexandrini, Valentinus et Ptolemaeus Aegyptius post initia sec. II. Apollonius auctor abhinc ecclesiam pro Gnosticorum Cerdo et Marcion ille Syrus, hic ex Ponto oriundus. Hi dei physiosophiam de origine mali inquirendo, in eos praecipitabant ut mundum Numen a Deo dumtaxat eodem et bono, creatum negarent, sed opus esse diabolum genio quodam ad praedestinata mala efficienda

anim̃ mal̃ gratiala sit eãi ẽpis humanum
juretur di alimd et luce d ista orbi, Veniss
ergo sum bona et legatu dei bonis sanctis
ad hoc, corpore in vgo. — in structuram, atq
proprie ne vere non sit passus sa qd scriptores sui
eius i Evangelistis reperunt, sed vibus tandit
pati, inde Docetae et Phantasiastae dicti
tuerunt a δοκεω videor et φαντασμα umbra
et φαντασια apparitio. Tradebant porro hoc
unice egisse ut, per hoc a Deitate Christi
huius auctore, quasi dicerent, pugnice publico ac demo
pronus unde damnum publicum et organum gre
ret] qui Dominum, Judeos Deicidii accu
gerent et bonum de bonum statuum gaude
ac lucem coelestem sed vesci. Placita haec
di Gnostici veteris erant consimilia. Corpus
quia, illos ingenio suo ingressi est, ad placita haec
consimilia varie ornanda et amplificanda
displaciti duo Cerinthus (cui erat sagax para
maior vel abjiciebant, at ab, Gnostici libros
immutabant opinionibus suis accommodabant et
cor gregi ad finem vitae adhuc vivere dicit, ut ea
nunc Syrus, qui e discipulis suis altiora
tiam altiorem jactitaret inculcaret Encra
titarum ab encratendi abstinendo, ita dictos
auctor existit. Illustrior Gnostici Cerdon
Gnostici suo fluxit c ein Gnostici malum esse
mala derivabant, hinc apud eos contemtus
corporis et studium semet ad animi mala et corporis
vindicandi. Negandi necesse fuit hoc
aute impium, creatorem et abstinendi ab esu
Nuptiae prope, prorsus erat existimare.

800 Manichaei haeresis.

Ad finem Asiae provinciae placitis Gnosticis
in Persia invaluerunt Manes seu Manichaeus qui primum inter magos educatus et Syriacis et
Judaicis et Graecis orientalibus, quibus apud Persas in scholis
magos dominebatur imbutus fuit. Mox ille

ad fidem Christi exegere Persas conversus est; ato
in Ecclesia Persica munus presbyteri aliquod in domi
nus Sabati. Verum cum vero mature statim animi se
a Christo alieni indicia praebuit, cum aversam ma
gos theam et priam, cum doctrina regnum
conjungere, et in concordiam redigere studio
niteretur. Abhoc conatu suo cum nulla ratione abdu
ci posset communione Christi Ecclesia exclusus fuit
tum vero animum ad condendam novam sectam appulit.
Quod quidem cum primum laborasset insignes pro
fecit progressus, experiri, tandem vero magos
ei impetrare impulsu, libere rege Persarum
Varane I^m ad Christi Ecclesiae Maximum supplicium
pati debuit. Ipsa tria secta qua a nine ejus
Manichaei dicitur brevi tempore incredibilem in
modum multiplicata et per totum orbem terrarum
diffusa est. Haeresis Manetis a Christi Gnostici
primum ortum examina speciatim haud quaq
dissert, ipse eg adeo Manichaeismum reipsa Gnosti
cismus recoctus dici potest. Gnostici quippe oes
irretuati erant principiis et placitis philosophiae
theae orientalis, eaq ad tradendos et defen
dendos fidei suae articulos adhibebant. Manes
qq his placitis et principiis erat imbutus, tractui
ne ille duo principia, alterum lucis, cui principium
bonum seu Deus bonus et supremus praeesset
alterum tenebrae, quod a principio malo vendica
bolo, qd malum principium ὑλην ie: materia
appellabat regnavit. Materiam hanc tene
bricosam non non malum dicebat, eam finge
bat sibi animam aliquam et vitam praeditam
Et Deo bono seu principio bono primaevae adu
cebat Genesi (ab diabolo autore originem
seu Evae spiritum notat) principium principio
rum infinitos, regnum lucis, cui Deus bonus

prædest, constituerat. Consebat porro orto
aliquando in ppm lucis et Deum astipem
tenebras in diabolum discidio contigisse,
ut aliqua miseret lucis atq tenebras pœnitentia
eloqua mundus hic noster offlaret sit. Eleade
commixtione desiderat formatum hoc e
spiritu, an ante existente et mala qui
spiritus ille fuerit, cujus providentia
in posterit ee in nisera et deplorandam, hi-
storiae itaq houm tactum Deum misisse
ipsis et lian suum stum specie falla-
cis sponsi, in veri indutum, qui doctrina
sua eos ab imperio tenebrat ad Deiboe
quium et lucem revocaret, itaq severioe
vivendi disciplinam præscript ut nimirum
occultatis voluptatibus bonisq carnalibus
vitam agerent duram et austeram, hoc
fecto ad cœlestia evaderet. Inde ut
dare est id civili coepisse Manicheum
ut postea dicetur, dato facere et.
gerat. Cum vero S. sacram pnt scripturam
vanis sensibus ad versam Veteris Testamenti
ad eloquium Evangelicum spiritus reiecit. Novum
corruptum et impolatum. Statuit nyle Evan-
gelistas et apostolos minime fuisse
Judaismi ppii defensores imo et derisores eos
a quibus Judaizantibus se depravatos
Novo itaq testamento addat Evangelium
unum suum, aliosq multos libros apocry-
phos ut vero do maiora ibi fidem citari
dicat de apostolo extra ordinario ad
cuius paracleti promissum. Doctorem
adeo qui etiamsi cum ipsos vinerea apostolos

ita eo in lucem prosperet, qui dicit revelare
noluisset esse ergo de divinitus ad ea electa
ut Christo eq ac Persicam reformaret regionem
Secta Manetis longius floruit ob Gnostica, docebant enim
et libam, et monumenta scriptor orientalium
lingua Gallica descripsit Italus Beausobre
cum Dorotheus Rod. in 40 Magnus Hattus
Dorotheus ad med. sec. 4i. de quibus de pluribus
tutit. —

Obi Hæreses sec 2i et 3ii cæ personam
Iesu et trinitatem. —

Inter hæreticos qui aut de mysterio trinitatis, aut dei-
tate filii et Spiritus sancti perperam opinionem conmentati
sunt primum qui est Theodotus Byzantinus de cuius
fuit is artis coriarius, pertut in persecutione Decianea
tormentor vicerat, tum abnegasse, ac postea adoc-
tasse crimini sui diminutus a fraverasse tandem
se non abnegasse, istud asserum et in pertinaciter
propugnasse. Sententiam suam judicio Ecclesiæ defen-
tam destruxit Artemon sub fin. sec. 2i qui Jesum
merum fuisse hoem pari privilegio absque Paracleti
vero eq ac fin. sec. tenet Tertulliano in divina scri-
tura nonnisi unam personam patere vult qui in Jesu pas-
sus et resurrexit. Paulus Samosatenus Episcopus Antiochenus erat in
hoc superbus, et impiobus, quia tanta egit ad tyrannum
illud Episcopio inauditam hæresin docuit a Sabelliana
parum dissidentem. Ipse in hi discrepavit, nisi quod Sabellius

civitatem p̄sonat Paulus Samosatheus v̄o
dicitur Jesu Xti divinitatem magis oppugnaverit. Hic
enim docuit Xtum ex nudum hominem quidem excep-
tione et nativitatem nullam plane existen-
tiam habuerit. Ob hanc doctrinam atq ob alia
gravia vitia in Concilio antiocheno p̄o ab 265 ce-
lebrato gravissime accusatus est, at ij cum in
hoc Concilio tum in alio, qd triduo antea cele-
bratum fuerat veniet calide expedire et elu-
cavit. Donec tandem in Concilio 3o antiocheno ab 270
VII condemnatus est et Episcopatu dejiceretur. Vel
tunc tñ obstinatum et privatim se prebuit neq
ea domo Episcopali prius elici voluit quam ver-
ritus imperatorij Aureliani intercessor.

§62 Classificad hæreticor sec 1o 2o et 3ii

Hæreticj quum primorum seculorum optime inclassis
regi nec ordinari possint:

1a Classis est illor, qui regnum Judaican è regione tra-
xerunt, expriori ea recentes, quos è posteriori
Nazaræi Ebionitæ.
Judaicum constituunt illi qui Iudæam regionem cum orien-
tali et recentiori Platonicor philosophia conjunxerunt libros
V. Testi recepit, N. Testamentum secundum hanc
philosophiam orientalem, et recentior Platonicor ex-
plicatum, ita ut Xtum verum corpus, dolor passio-
nes abjudicarent. Etiam hi communem nimis Gnosti-
cis dicti, sub qua appellatione docetæ, phantasiastæ
Saturniani, Basilidiani, Carpocraciani, Valen-
tiniani, Cerdoniani et Marcionitæ comprehendun-
tur. 2am hæreticor classem tenent, qui de regno
mille annario in hac terra futuro somniaba
Chiliastæ inde dicti et Cerinthus sec 2o et Nepos
sec 3o.
In 4am classem referri possunt, qui p̄ter nova
revelatione gloriabantur p̄ter primum Ecclesiæ dili-
gentem rigorem eminentem vitæ austeritate atque
bentes ut Montanistæ sec 2o et Novatiani
sec 3o.
5a Classis reprehendit illos qui duo rerum
ordines p̄ria hæc bonum et divinum abeo ejectum
statuerunt. Gnostici manus Montanismo haere-
mus ejunxerunt qd et illis omne corpus abjudi-
carent, et p̄fectione virtutum summam in vitæ abne-
gatione collocarent. Erant hi Manichæi.
6a classis illis adjungari potest, qui auctore
Paulo Samosateno Xtum Deum summam negotij red
in abstinentia et continentia ponebant. Erant hi
Encratitæ alias Hydroparastatæ, qui pro in
sacra cœna loco vini aquam adhibebant.
Ad 7am classis hæreticor, quos Ecclesia tñ vitio
prioris seculi in vinea sua etiam vidit aboli
vit illis qui p̄ter divinitatem filii p̄ris Horum
Artemon, et Paulus Samosatenus sec 2o. Noetus Sabellius
et Paulus Samosatenus sec 3o.

§63 Fides apud publica et Catholica sec 1o 2o et 3o

Origines et progressus theologiæ ejus.

Doctrinam regulæ fidei, quam apostoli primi et ipsi viri
ordinis acceptam, primi Spiritu Sancto ipsis suppeditante
tam et ejusdem præceptis suis pulsam et integram
proposuerunt. Servavit ipsa Ecclesia prima, qui
tradita erga literas sacras reverentia duxerat utuni-
ce cedat normam quæ credenda et agenda essent osten-
deret. Docent hoc primi scriptores patrum apostol
Clemens Romanus, epistola ad Corinthios
Justinus Martyr apologia 1a et deprecatio pro
Christianis, p̄ter confessionem fidei Nicænam antiquissi-
mam quæ quidem via civitatis privatis qd ea vel publica
auctoritate composita et confirmata singulis

inquisitiones nihil ex sacra scriptura deprom-
ptum. Ad symbola autem privata edita reprin-
debant sequentia:

1° Symbolum ab Irenæo expositum quod extat
l. I adversus hæreses c. 2° et ita habet:
Ecclesia quidem ut prius dictum est, per totum
orbem usque ad fines terræ seminata et ab apostolis et ab discipulis eorum acceptam
fidem, quod est in unum Deum, Patrem omnipotentem
qui fecit cœlum et terram, maria et omnia quæ
in eis sunt, et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei incarnatum pro nostra salute et in Spiritum sanctum
qui per prophetas prædicavit dispositiones dei
et adventum (scilicet) et ex virgine natum et passionem et resurrectionem
a mortuis, et in carne assumptionem in cœlum
in dilecto filio Dei nostri, et in cœlis in gloria
patris adventum eius ad recapitulandum omnia
et resuscitandam omnem carnem humani generis
2° Symbolum Tertullianeum quod extat in libro
contra Praxeam virginis velandis c. 2° Hanc in modum
regula fidei una quidem, et sola immobilis existens
et irreformabilis credendi scilicet in unicum Deum omnipotentem mundi conditorem, et filium eius Jesum Christum natum
ex virgine Maria, crucifixum sub Pontio
Pilato, tertia die resuscitatum a mortuis, receptum
in cœlis, sedentem nunc ad dexteram patris, venturum judicare vivos et mortuos per carnis resurrectionem. quæ inde misserit ecclesiam promissionem a patre
spiritum paracletum sanctificatorem fidei
eorum qui credunt in patrem et filium et spiritum
sanctum. Hanc regulam perpetuo a principio annuntiatam
extant libri adversus Praxeam. 3° ——— ubi
ideam subjungit Tertullianus, hanc regulam fidei
ab initio evangelio ipso
4° Symbolum ab origene propositum, quod extat
in libro eius περὶ ἀρχῶν seu de principiis inscriptum

Ad symbola autem publica quæ circa
mata fuerunt:
1° Symbolum Apostolorum quod ex formulis quæ baptis-
ti recipiendi recitare solebant probabilem ortum
habet pertinens in Ecclesia inveterata metal ma-
gis aenagis indies auctis ejectum accom-
modatum est, cum symbola apostolica ab aliis obscuris
præscripta, quæ et doctrinam regulæ ad mentem
apostolorum præponat. —
2° Symbolum Antiochenum in synodo Antiochena
contra Paul. Samosatheum ao xxxi 2ds celebrata
compositum
Sabbo in his verbis nihil simplex et brevi fidei
xxx expressa celebatur, sed vo a sed fabu-
lo introducta in Ecclesiam phtia graeca, id quod phtis
gentilium additamentis non veris qui ppius phi-
losophis quibus dum gentilismo adhærentibus
auditis erant, ne ita quidem facere remittere
volebant, ubi cohibendum venit. Multarum
gentilium et hæreticis disputatum necessita
te oborta, studuit item phtis gentilium aut
refutandi aut defendendi causa, ut doctius et subtilius
regulæ xxx explicita exponerentur, atque
origines theologia xxx, seu doctrinis et subtili-
oribus doctrinæ regulæ xxx ex probris scripturis repetenda et
ac primum quidem doctrina scripturæ v. con parte
phia græcor et utriusq sensus mutuus quod
licuit declaratus in primis sane Platonis atq Eclectici
ea phiandi ratio nimis Ecclesiæ doctoribus arridebant
Pythagoræ Platonicis atq Eclectici phil comi
tatur multa regulæ xxx capita exponendi tenta
bant, modesto operam dare ut eadem propria
regulæ vim fundo phis tandem videretur

Existimabat cū hanc ee opinionem
tibi ꝓ[ꝓ]ter gr̃cos ꝓpe et Rhis ab fide di
alicuius viam. Si capita regionis primaria
Rhinocce exponerat. Fecere hoc it alios
Justinus Martyr et Athenagoras qui doctrinam
de resurrectione mortuor labefactaverat ꝓhiā de
monstrare satagebant, imprimis vō doctore
Schola alexandrina, it quos celebritata tunc
Pre Clemens Alexandrinus et Origenes excurrit
Pre Clemens Alexandrinus tabernam regionis
Rhi scientiam qm vrbis vocabat, studiis
observationib; ita completus est ut cēn ꝓhi
quantū appar ausum ei accomodaret. Origenes
in libris suis quos propterea con pedagogos
et stromatum appellabit tanta i studiatione in
caā dogmatū sua inquirere copia utebat
Rhian ignarissimus ꝓcepisse ꝓh, ꝓcedo
ad usum ingeniosae vatis appareret. Ita cum
scientia & theologica hoc ratione servire nosse
rati, prodierunt eam loquendi formula nimis
noua ad certo nouo sensu usurpata ita
nouam ꝓrsus vim ac significationem vibi
jectam haberet quā ꝓtinaciorib accusato
rib erant, ut edgr trinitas, ousias, hypo
stasis, ꝓsona, paradosis, traditio, prosphora
oblatio et sacrificium, oeconomia incarnatio
poenitentia et sacramentum. Vel vero ne
in his quidem doctior illa ratione
dos de re rubbovit, sed ad placita ea adap
tare; quā ratione dicta in nouo nie notitia erant
Nam inter ꝓtantius studium allegorica literae
sacrae interpretationis methodica laborē
posuit. Ita Clemens Origenes alexandrini
institutis vero Origenis scripsit. multa

justo subtilius de patris, de filio et spū
sancto, nāq; ut ex relatione traditā
peccatū venia, post baptismi beneficium, quod
mundo eam a matrimonio, et ab Esau et ejus operi
coepta purgaverunt, de anima ꝓ ignem post
ꝓpria ipsius ꝓcessit ꝓtra platonicos receptā,
propagavit. Mirificus auctor theologiae qui
ecclesiae et Platonicos, Hereticos et adversarios
ꝓprium ingenium vertit et amor plurimus
pervasit sublimiora quandoque sanctitatem
flos et augeri sibi concedat pace ecclesiae
Jupiter. Sanctus huius doctrinā ꝓparavit ja
Clemens Alex et Origenes. Plenius autem illa
exposita et in Dionysii Areopagitā opere de theo
mystica, qd. tot opus est ꝓpter mysteriorum
tium, hinc ascetarii a verbo ἀσκέω ex
ercēo ita dictorum, nec ne ꝓcro Eremitarum
ab Egyptios desertum dec. 4o instituta natalis Salvatoris
dec. 4o institutio natalis Salvatoris

§64 Controversia theologica de ꝓ agitata.

Inter doctores duos nec 3ii fidei puriori tenaciores,
variola, de sanctorum gravioris regnique Christi coepit
assistentium certamina, ut quidem quod vacuum est sapientiae sum cuncta est depre
ad regnum Dei pertinet, sum cuncta est depre
rapidiatum fuerit. Origenes tum quia ingenii sui
exercenda cāā multa arguta se sed animi sui
opinionibus, ꝓcessit ultro, alios sabellianismi accu
bissent reprehensionis suspicio ac facto furens
incurrit. Nec ꝓhicis fuit deceptus ꝓpius ad
hypostaseos sabellianos et insolentiores Hebraeorum
ethnici occasione, de ꝓdicto tantis animatarum
quidem cōpori ꝓ quietis fuit, de dominum
natalis futuris restituere, seu ad Deum conversione
deserunt ob peccata immissione, ijs ꝓpria magis minus
vera sua, et aut ꝓpterea citarion ab invisa ad ultima
et a tumultus ad ima seclusorum, de pacis cum
natalis finem habituri, quod duplicis

purgatoris sola cadi infligendi et id
Hieronymus. Aut ita scripsisse S. Cyprianum
Dionysius Alexandrinus est scripto appellat
vit Methodius sec. 3. Hyri Episcopus in Phoe
nicia, defendit autem Origenem Pamphilus
Martyr in Palestina, qui Socrati et Euse
bio: opera apologiam pro Origene scripsit.

Praeter controversiam quos doctores Ecclesia habuerit, Origene incepit, et sit etiam alia controversia quam ista
Dionysius Alexandrinus, qui praedecessore Heraclam
pro Aegyptiorum Episcopo defuncto in millenarios in his regio
nibus dominabat. Aiunt temeritatem Dionysius Episco
pus Alexandrinus ita reprehendit ore et mitiori
bus scripto, ita Nepotem et adeo Cyprianum Episcopum
Hieronymus, ut eos ad huc vivos Dionysius
ab 20 Sec.) Chiliasmum in Aegypto profligavit
retus. Eodem fere tempore inter Firmilianum Episcopum
Romanum et Cyprianum Episcopum Carthaginensem
cum Ecclesia dissiderant, Festa et Novatia de
Baptismo haereticorum, quod ille ipse iam ante
Cyprianum erat non fuit agitata, utrum bapti
zandi sint haeretici, denuo baptizati validum
sit an minus? Cyprianus et multos episcopos
Ecclesiae africanae habuit validum esse, adeo
quod illos, qui ab haereticis fuerant baptizati
baptismum iterandum esse censebant, dicitur
communione Ecclesiae Catholicae vivere velle. Ste
phanus ad Xti 253 Episcopus Romanus sanctam
tidem nitiorem urgebat; indignum esse in aliis
mabat eum quod haereticos quos baptizatos
deserat haeredibus Ecclesiae Catholicae tradere
vellet absque ulla ratione baptismi per se cum
Heterodoxia. Magnum in hac positione
at Episcopo Catholico fuerat, in communionem Eccl
Cath

Catholicae recipi, siquidem tales propositae
dos. habendos est, poenitentia vero hoc non
Ecclesia in communionem recepti fuerint. Judicabile
cum nec in veteris libris, nec in Actis quod gra
quandoquidem nullum de hoc re[scr]ipsum Actis
generale a Xto celebratum fuerit, decisa est
Neg eam rem atrate quisq Episcopos praedecessores
rum Xti Episcopi Carthaginenses considerato Africani vi
rendum esse crederent, agitatus est, magnus dis
animos motu agitata fuit. Hanc Stephanus
Epis. Rius fervore nimis abreptus eo processit
ut declararet secum illis qui ab haereticis bapti
tizatos rebaptizarent communione Ecclesiae
haud posse. Retigit hoc Episcopos Africanos, Ro
mae sub praesidio Cypriani Carthaginae coven
tum celebrarunt, in eog canonem suum decreve tui
runt. Hoc et Asiae orientales in Galatia, Cilicia
Phrygia Cappadocia, aliisq regionibus vicinis qui
a Cypriano Baptismum ab haeretica datum
Epis. Rius probat, atq hinc explicandi
cum Cypriani Firmilianus Caesareae in Cappa
docia Episcopus, in epistolis suis, quae inter
Cyprianeas datant, egregie tuetur fuit.
Non parum negotii Episcopis Xti hoc Episcopos
Cypriani ipse et Firmiliani hae in re inadvertenti
praesertim iis, qui pro Patre Patrem privatam
pugnant, nihil erit Cyprianum Cornelio Ro Epis.
Nec Cassiope, nec eius successore de agitur, ne
ex his epistolis palam est.

§65 Cultus publici primi saeculi, eius partes et objectum.

Cultus publicus dei sec. I^us fuit simplicissimus, nec ullis
cæremoniis et ritibus superstitiosis onustus, neq; sec. II° ab hac simplicitate
decessisse dicendus est. Quamvis enim hae iam citra ritus
quidam in cultum introducti fuerint, qui apostolico ignoti
fuerant aenetio, signum Crucis, lactis, et mellis potus
qui in baptismo adhibebantur, erant tamen huiusmodi
ritus, in bonum finem instituti neq; naam cultus divinus
citra apostolica usitati, mutabant. Manserunt sec. II°
sed et cultus divini simplicitas neq; rituum superstitiosorum
qui hodie apud Pontificios obtinent, vel haec citra
ulla exceptae vestigia. Quod patet cultus divini in
priori secula usitati, adhuc eos lectio scripturae sacrae, cele-
brum sacrae precationis, hymnorum decantatio, precum et Eucha-
ristiae sacrae administratio efficiebant. Ope testis Justi-
ni Martyris auspicia cultus divini duximus habenda a
lectione in publicis ecclesiis coetibus lectoris quibus graece
ἀναγνώσται dicebantur legebant consentaneum apostolorum
et τῶν προφητῶν συγγράμματα τοῦ παλαιοῦ νόμου, et scripta pro-
phetarum. Officium vero lectoris sec. I^us et II° erant ab Epis-
copo diversi. Diaconi ipsi ordini inferiori adscripti
sec. vero III^io peculiaris lectoris ordo constituebatur. Lec-
tor requiescente tertio item Justino Martyre surge-
bat Proestos seu propositus vel antistes atq;
populum admonitione precum illarum, quas precibus dabant
tionem sua monebat, ac hortabatur. Patet inde cognos-
ci ab Episcopo hoc erant habitus, fuisse illum
erat proestos, seu antistes Ecclesiae. Materiam vero
lectionum petitam fuisse ex prolecta a lectore pri-
corpora. Finita lectione sequebantur preces quas dicti
Dominicas item a parochiae ad hanc pertinentes
cotidie in memoriam eventi alicuius gestae, quae
cotidie vero dicebantur Deum laudare et
ebant. Hos excipiebant hymni et cantica sacra
in honorem Dei ab ipsis, qui patet ex Plinii epist.
ad Trajanum scripta. Inquam Christiani
quasi deo decem invicem dicere solitos carmen
ma cultus divini pars erat administratio Eucharistiae
sacrae cum fidelibus omnibus participabant

Catechumeni et abiecti excommunicati a cetu sacro, appropin-
quante administrandae Eucharistiae tempore, per Dia-
conum clara voce, ite missa est, clamantem, eccle-
sia sacro exire, justis et fidelibus Eucharistiae sacrae
divinis hymnis precibus sacris largiriones. Ordo cultus
idq; ex Origene, cum Celsum libro 8° apparet
ille ejus modi ritus antiquos lingua precari Graecos credens, latinos latine. Deum propria
probavit ex Cypriano et aliis patribus hunc dicit ani-
qui Christum tradunt pueros et quosvis alios scripsi-
vel sacrae interpretatione recte intelligi nisi
eius nisi scripturae s. lingua versa ad fidem pleraq;
fieri nequiret. —

Objectum cultus divini primis seculis erat
solus Deus. Non vero alius praeter et extra Deum
sive res sive persona, non angeli, non sancti, non sancti
sancti imagines et reliquiae non erant, nec pauci,
Eucharistiam ut hoc tali die denominabant Justinus
Martyr in Apologia sua, Tertullianus, ita
Gentico adversus Gentes Cap: 39° et ex gentilibus
Christianis, Deum primus vocat solum ado-
rasse et invocasse. Id probatur et aegre quotidie
primis, ergo idola perhorrebant odio et quod genitis
aqui nullas Deos venandi interminae occasionem
nunquam ipsi cultum idolis obtrudere potuerunt
imo eos eam ob causam ad ultimum supplicium
bile in exercitio cultus divini haberunt, tanquam Atheos
traduxerint, ob id eam ob causam detestandis Deorum
odio, inquit, alii autem publicum peragerent ludum
nulla imaginum aut alia rerum superstitiosarum in illis
reperiatur, Christiani aut profani scriptores facianti mi-
tionem, nihil aliud evincit, quam quod illi primis Deum
solum religiose coluerint, verum quidem est gaudia
a sec. II° sacrificia et oblationes pro martyribus

sacris

ad prohibendas aeris iniurias primo quidem simplices (scilicet parietes) deinde vero fornicationes superiores deas ibidem extruerent. Templor autem intramen-
ium et brium erector sec. in primis 3° decennove
frigia Paret hoc ex Elio Lampridio qui cap. 49
Alexandrum severum Imperatorem dicentem velle templum
plum in civitate erigendi recipere his verbis refer-
quem sibi quendam laeum, qui quaerebat publicum occu-
passent, cum propinarii dicerent sibi eum vaberi, respondit
dit melius esse ut quomodo unus Deus illue colatur, quam
propinarii dedant. - Utpote vero principem Diocletiano
plures iam extabant sicut Deos laeri civitas moenia
urbium gerentes, testante Eusebio lib Eccles l. VIII
C.I. illesin report edicto Imperatorum Diocletia
ne aes sacras sicut Deos per universum Romanum
ad solum usq diruendas, vel Christianos Episcopos
ini libis et orbis publice crematos fuisse. Solem-
ne autem fuit, ubi haec erant Deo dicatas in monumentis et locis editis existere. Sane om-
ipsum templum, sicut Nicomediae, inquo ini-
tium fiebat persecutionis et quod edicto imperatorio
du propositum diruebat, et quod edicto imperatorio
hoc ex Lactantio, qui mortis persecutor Cap. Rosperi.
ii. alto extruxan Ecclam ex palatio inspexi-
rit vidam fuisse atq ex hac sicut Deos adire prae-
pua persecutionis Diocletianeae Cap derivari potest
Probabile ein e matren Maximiani Herculei Do-
mitianum, qm Lactantius Cap II libri citati Deos
montium et numinum ex opinione Romanor monet
Praesidentium asperiorem fuisse refert. Libenissimum
et qui ipsa Diocletianeum pene imperii
obcaa adversus sicut citatis Deos qui templa sicut
in monte collocata, unde Dis quos nolunt
colebat invidian inferri ultimam vetuit. Neq verosim
sicut Deos hoc tempore templa dicebantur vetus templa
ecclesia a conventu cpos, quin προσευκτήρια
seu oratoria et precis apud initia fiebant. Abomi
nabantur ein sicut templor et deliborum appellationem
sacrilegorum, quae suas Dissidentias ibi Christiani irrigue
vidit. atq hinc intelligi potest quae Augustinus
Volucia illa vecili obiectio, cur inquit sicut nulla

Loca sacra inquib sicut Deum prior secutor cul-
tum divinum prosagebant, templa quando exper
coepta

Eccla sicta, primeva sacra sua coeptus in privatis
aedib celebrabat. Contat hoc ex epistola Pauli ad Philem
monem data vbi ubi Paulus coetum illum, qui
in aedib Philemonis cultum sacrum pagendica, coepisse
iebat salutat; eundem TEN KATA OIKON AUTOU EKKLESIAN
Ecclesiam appellat. Hoc consuetudo cultum sacrum
in aedib celebrandi mansit eam postea, donec obgressa
ten in sicut persecutionum furorem in cryptas, cavernas, spelunceas et Coemeteria Martyrum, ubi
dormid ita dicta sicti semet occultant, atq hoc postea
rius, ipse et ad Coemeteria Martyrum extra urbes
praegrett, solenne ministerium Diocesanum exigebat.
Exhibinabant eim de vetusto loco ubi martyres
pausabant, satis digne mederi, qua fide, quae spes
peria in professione Christianismi, vel in passione sicti
gnitatem et cet. Superesse etiam hodie sicti Coemeteria Martyrum frequenti amore ac cultu notantur
Martyrum ita dicta ibi celebrarent sed et alias praeter
di et consecrata sicta Deorum. imo Aedicula quae

habent templa. ipse p templa i Hierusalem
edificia ostendit, ita quia vindicata Dauid ea
tuebantur et ara, collocabant. Soliarii erant
trium priorum secundum habebant, quamvis quidam
non templi horas dicate ipsis inbitum fuerit, ita
prius emisse asseruerat, nec tpore p[ro]fanum
pelueres, cinctus et cuncti, in agris silvas
veis abditis collocatas, ac demum ne Deorum
toria et ventilabra intra moenia urbium et domus
sec. 4C postquam rego dta in mentes ppum athe-
cor penetrare coepit elatorum tandem cooperunt
edes dtor splendidiores, cultum sacrificiorum
entes, prius Basilicas, domus Eccles, domus
praedicationum, moduero ad finem sec 4C templa
appellabo. Idum tu toto hoc sec. 4C nullum more
gentilium dti suasores sacras etiamnum stabant
bant imagines in templis collocatae et aut pae-
ant hae dat initium sec 5=, sed ne tunc quidem
regionis, cum nisi ornamenta eaa sed neq
ara tribus primoribus sacris in ede sacra dtor contribuebant
Patet hae inde, q[uo]d cum philosophi ethnici haec ob eaam calum
nias in dtos conicerent, hanc illi calumniam ita excepe-
runt ut dicerent sacrificia n[ost]ra opus ee Deo. ita Arnobius
libro Adversus gentes et Origenes libro VIII contra Celsum
Interim tu n[ost]ri ee dubitamus, dtos quaquiversum eam tpo-
rib[us] mensas in hoc suis sacris habuisse eam ob eaam utri-
usum et panem coena dominica faciendi causa certum q
fidelium oblationes iis inponerent. Successu tporis certo constat
huiusmodi mensas in ede sacra collocatas fuisse utriusque
illud mensas has primum fuisse ligneas, ac tandem ubi
ian dari ob ornatu coepisse, marmoreas, alq[ue] has
mensas sc. sepulcrales et superstitiosa magis ac
nagis cinctas altarium nre qd nti dtos fuisse
sedulo probare d[e]testabantur, indignitas fuit, verisad
modum simile est. —

§67 Festa dtor tribus primoribus sacris

Festa dtor tribus primoribus sacris erant Dies Dominicus
Sabbathum, Pascha et Pentecoste.

Dies Dominicus qui graece κυριακὴ ἡμέρα dicebatur ian inde a tpore Apostolor in Ecclesia antiqua inveterata consuetudine, ita et effusionis spiritus sancti gratia celebrabatur. Sane ipsi apostoli saepe dicunt hoc die it veniisse ad sacra faciendum ut ad eos usque legitime ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον ἐδιελέγετο αὐτοῖς. i primo sabbathorum seu primo hebdomadis die congregatis nobis ad frangendum panem, Paulus ibi verebatur dicit. Sane quia Dominicae magnum studium dtor privat in relatione dicit observatione apparet. Nec ab operis manuum et negotiis secularibus hoc die se prorsus abstinebant, ita religiosos ad pagandas [illegible] cultus divini partes animum dat nobiam scripturae s. lectionem, verbi divini praedicationem, precem et exhortationem diligenter audiendam. quam debant ut nihil nisi nostri digna quod hanc recipiens Dei cultum et exercitium ab hoc cultu sed abstrahere potuerit et tuae hoc sabbati opera ut praecipua pars eius communio ipse ipsis in manus Diaconi administrarent, qui eam ad eos qui ob aliquam rationem e publica congregatione communicare vetabant. Nostri eam dat die Dominico Agapas ita convenire Coelibertionis finita Eucharistia impletur. Quadoccaone egenis et pauperibus simul libram sumebant dti sed exhibebant. praeterea regioni sibi praebant hoc die ut posse qui in memoriam resurrectionis dti caeca bant vel leve spiritum praeceptum tristitia dignum atq[ue] hinc factum ut ad hoc tristitia quam significandam iciunio priorus abstinerent atq[ue] preces in flexis genibus ut caeris diebus versus stantes ad Deum fundebant.

Post diem Dominicum dti veteres studiose observabant diem sabbathi qui ve sabbatum Judaicum. faciebant eo hoc eam ob causam ut dtis ex Judaismo coortis, uti in multis aliis rebus indifferentibus ita in hac eam reverentiam conservarent ne ego ob necessitatem doctrinae, qua in quibusvis sabbathi et necessitate doctrinali deservabant ant. illud more judaico observabant ut Ebionitae et

tergo

ant hereticq damnabant. — de sabbat hunquidem
ip̃a de festo Religiosis, solemitatib̃ & diuersis, quib̃
diem dominicū celebrarunt. ipse nihilom̃ scripsit
pariter de die dominico legebant, sed et sermones
sacros habebant, communionq̃ sacram ad minus
bant terre poterate hid Eccles libri 5 cap. 22.
Econtra licet summa sacra in sabbat ho et die domi
nico esset eadē, in ritib̃, tū et cerimoniis utriusq
diei aliquid discriminis incepit, ipse nulla extra-
bant leges, quib̃ stricte die sabbathi stantes orare publi-
ce ī cāas, aut alia negotia & causas agere ipse
ri bus prohibent, licebat tñ hac die ludos et spectacu
la adire, qd die dominico facere nō poterant licē
bat ea tñ opera manuū exercere, ita tñ ut exercitij
rij ab opere manuum se abstinuerint: quatenus
necesse erat ad vacandum cultui divino in Ecclia.

Diversa auth ratione Eccla greca et latina sabbathum cele
brabant, ipse Eccla graca sabbathum, sicut prodie festo cum
letitia et gaudio transigendo, habuit, excepto. sabbatho qno
ipse parascena et pascha, qd observationi servatorij in
sepulchro silentij, ieiunio transigendum ēē dicit. Quapro
pter a die dominico distinguendum ēē duxit, die sabbathi
ieiunandum ēē credit. Catholici enim ne regnante Maxi-
mo, impietatis fuerit aut ullo modo in Deum Xpm
injuriū ēē videretur die sabbathi ieiunare, ut rursum ab ea
dem ēē existimabat. In Ecclia vero latina quidquid
in observando sabbatho a grecis Ecclis dissidebat, veritus fuerunt illa
in aliquibus diei sabbathi carē ob eam ꝓ illis hodie in
septimo jejunant et apostoli jugiter therapeutas fuisse atq
propterea pedum studio se occupasse, certum transigendum
fuit quia Eusebio dicente, Hoc idem in ea obtinet, licet eadē ratio
introducta fuisse a Baronio, Bellarmino aliisq̃ prudentib̃
ni ob id probari possit, imo Ecclesiarum similitudo exigat
monet celebrius Binchamius originum Eccles libri 20
C. III.

Preter die dominicum festa anniversaria Xti
Eccl. 3as primitus celebrant Pascha et Pentecosten. Festum Pascha
tos seu festum resurrectionis Xti quandin id fieri potuit apud
eos fere celebrabant Judeis simul pesach seu festa

praesitus celebrandi sed Eccla Xtiana orationes ab
ipsis in loco Judeis propedi, aliaq̃ rationes requirerent magis
festa diei regionem Judeis communicarent Xti amicos
perterrit ipsaq̃ judeor pesach in seipsum primam
hebdomadis die incideret, ignorātia ob persecutionis tēporis
ria observanda videbatur, constitutum fuit ut Paschatis
Judeor Paschate dividerent. quidq̃ tñ ex ingenio in Eccla
manavit exterius, ipse alii dies non Asiaticis pascha
simul Judeis adeoq̃ 14a diei mensis Nisan seu aprilis quo erat
mensis primus Judeor: a quo ipse annus illor duces incho
abat, celebrandum ēē contendebant. Alii vero ipse Xpiani
occidentales ad finiebant in 14am diem mensis primi Judeor
Nisan dicti peragendum ēē, sed primum quemque diem
dominicum exspectabant, priusq̃ ob asperam suam quaq̃
decim ani audiebant diq̃ Sol. apostoli auctoritatem in pa
triarchium sedis sue vocabat. Posteriores vero quinq̃ die
cesis moritur, occidentales, utpote ad Paulī et Petri apostol
auctoritatem provocabant. Ita hac controversia tollebatur Polyc
carpus Epis. Smirnensis Romam profectus cum Victore Epo
Anicetus Epis. Romanus disceptabat, uterq̃ Epus
ambo in eam hac de re sententiam ferre. Cum vero ipse
vicem dis cedere. Florinus Polycarpo controversia de Pascha
Paschatos celebrandi presbyter Romanus fuit Victoris
Epis. Misit ad eum epistolam quam ipse Florinus
Pelum abreptus ab Asia ordinarie Eccla provinciā
tam etiam recte fidei servare a communio pe-
scindebat. Datis litteris adeo quae ipso scribebat Eccles
ab unitate Eccla istas provincias aliasq̃ pronunciabant
Facta inde est ut ab orthodoxe sentiente Episcopi irreco
ciliabilia dirimerentur. epistola in me Eccla Galliarum
scripta, in qua Victor Ep. decretum moliebatur ne integros De
Eccles motem tibi amentiorib̃ datum ejusdem, ac com-
munio abscinderet, dissentiens Eccla Asiatica et decide
tatium vehementius ergo presentem et ꝓ totam se ejusdem
dem cōmunionem. Donec tandem sub regente Constantino M
imperatore in Nycena ad 325 urbe congregati
ut pascha Xti ꝓpter in diem dominicum qui 14e mensis
Nisan excipiebat, disserendi neq̃ adeo ē Judeis eodem tempore
celebrarent.

Ceterum antiquissimi dies dominicum peragebant intra

Pascha 6tæ Crucifigo, ideoq; in memoriam Dñi Crucifixi et ñr Pascha dicebatur ab xrabbatabis reputato, i. memoriam ñri redemptionis celebratum. Utq; in Ecclia primitiva obtinuisse novam hoc modum e simile illi ratio ut Pascha Crucifixor vitæ aliud fuerit quã paraskeue i preparatio regula ad solennitatem Paschalem. Nã pridianis die Veneris quarto aliquando die hora quasi unde a horaria 9 et dabat hi sex 40 istas horas quæ inde a horaria 9 die Veneris quarto aliquando die hora quasi unde a horaria 9 die Veneris quarto aliquando die hora quasi unde a horaria 9 die Veneris quarto aliquando die hora quasi un

pdum habentes in Ecclā antiqua baptisatorū fue
fide dignū testimonia. Sabe Tertullianus libi
de pedobaptismo capite octavo refert sua etate adhuc
ad finem sec. 2i in pedobaptismo
ros fuē adhibitos, quibus infantis pronunciationes ja-
cere seq obligarent nelle se curare ne infantes ne-
gent se absq baptis. salutē. et sic more viuere
discerēt nec ullum in ætate spiritalem aquirant
per Origenes et Cyprianum de baptismo infantū
ita disputat, ut eum indebitum ætate apostoli in
Ecclā sua obtinuisse nemo orthodoxus inficias
vocare possit, eo magis, qd baptismi infantilis
quasi in libris sacris N. Testi sacro canone traditi
fuē legimus, infantes quoq; reperiri fuē haud
"ex his ēstat, Abrahamitas baptismi sacramenti
Ana capitales duos, sabe primitias Israelitici in
Ecclā sua ñ obtinuisse.

sec. 3o ritus in baptismo observandi jam alle-
gebant. it hos reperi debent primum abre-
nunciatio sathanæ, et pompæ sathanicæ atq
ipse Catechumenus nuncium mittebat ad suscipiendū
baptismum vitā gravā sibq mundi vanitatibq atq ex
hoc ritu invaluerunt sequiori ætate exorcismus et sal pus
fuit. Porro hoc simplici ablutionis hue sec iam trina
immersio in nūe Patris fil. et sp. sancti ad liberi corpus
et quamvis solennia baptismi fuerint ea subsequi tempore
tuissent pdicta nūe male Cæremoniæ adjecta
studio satisfacere poterant. Imo hoc eodem sec 3o
precum scriptā i. precepta et Ecclā antiquā usum
excogitarunt plures ēam ritus alii baptismales. eo-
rum autores. Hue pertinet uncio baptisatorū cuius
apud Tertullianum libri de baptismo prima fit mentio.
Cāā ob qm hūe baptisatos unctio introducta fuit
erat ut pēr eam significaretur baptisatum Spū sto
esse participem oleoq pēre ritus factum fuē
Erat autē hic ritus unctionis ē baptismo solite aliquot
noctes ubi eum statim comitaretur nec ungendi Leonis
ægroti. Præterea tertæ Sebastiano et Cypriano plu-
simplici dpēr fiebat. - pēr pecata ejus pontificis sacra-
mentum cpmationis i.de etiam ubi laborant

qui ex aetate a baptismo prohiberi debuerant
fi Deus ab Epis. administrari solitus, atq nisi simplici
de crimate à unguento ei oleo et benedictione
Patris hoc nec sec 3i invaluit in pio mansum, qm faciebat
Episcopus ē appreciatione gratiā divinā. Per hanc mansum
unctionem Spiritus Sabat simul baptismus a presbytero
collatus. Patre ein Jerō libri de baptismo c. 6o
Jo Dandi baptismum habebat Episcopus, presbyteri
et Diaconi jussu autoritate baptisabant. Hac mansum
in pio quandoque pro ipsa adgratiam spiritus s. in-
Horanda facta fuit adgregatio signaculum
boni spiritus s. et gratiā divinā debatur, ne unqm
Deus ēam quoad actus et habitus ita paterentur
baptisatos datum hoc sec 3o invaluerunt, pritum pro-
ter significabatur renes nostros per regenerationem baptis-
tati Spū baptismi ritum indicata. Patris adumbrata
est signum conservationis Ecclā. Spiritibq jā acceptandi
advocari Coenam admitebantur baptisati atq in pro-
membris Ecclā reputabantur.

Quod ipsus baptismum eorundi adtinet, illud quidem in Ecclā pri-
mæva institutum à sub sec 3i invaluit observato ne baptismus apud inobtilis
paschalibq et porro penitentialibus, qui ita dicti, qui ut pascha et pen-
tecosten ñ celebrabant, administraretur.

Absque veteri Ecclā observantia erat sacra coena variis
nominibq in Ecclā antiqua designata. Ipsa vocabatur Eccla
petitis appellabatur illa Dominicum Mysterium Coena Dominica
Synaxis Eucharistia à mensa dominica Synaxis à communio Synaxis
Collectis à congregando, sermone vō Ecclesiæ dicebatur Eucharistia obgra-
tiam actionem et commemorationem mortis ac passionis Christi ibi
facta, item Lectura ea ergo præcipua cultus publici partes
Neen Missa a dimissione Catechumenorum et penitentium, hoc
est qui nōdum baptisati erant vel quavis ratione indigni, se communione
Ecclā illis denuntiabant, postea Codicum sacrorum lectione cum
Eucharistiā sacra celebrandā cum opportune erat dimittebant
et præcones jubebant a diacono pī formulam illam solen-
nem Ite missa ē i missio e uti eam remissa prolemissionem
offensa pro offensionibus ita eam missa, pro missione absolutionis
Ecclesiasticæ plata ē. Dimissis vero Catechumenis, pœnitentibus, Cæte-
dicē fidelibus debat. dimissis Catechumenis, pœnitentibus, Cæte-
obligatis peccatoribus, proiectis in auditiis vel Epistolæ volantes
dicebant quid græce Prosphora dicebantur. Observabat autē pariter

...erimus a fidelib⁹ utrisq; coena Dni exhiberi practica
...singulis qui adsent cum paperibus; Episcopus autem
...oblatis hijs accepti laudet et gloria Deo patri p̄ filium
...filii et spiritu s. p̄nunciabat, et Eucharistiam ...gra-
...tiat actionem faciebat. Et hoc pro eo qđ Deus ipse dignus
...ordinatus fuit, vel imprimis pro positionib⁹ ac mortib⁹
...variis portis Israelit. Ad hanc gratiar actionem vigilan monitis
...totq; ille assis ad eminentia quadam ...Eucharistia dicta
...Episcopus Eucharistica, ubi Episcopus absolvat popu-
...lusq; ultissima mente ad probatione quam significabat quam-
...nando Amen. Deinde Diaconus sanctis annunciabat
...sacris symbolis ...pare et vino eucharistiatis
...ad mysteria ...pendendo quia presentia dignos ...
...sebant ac eos qđ ...dos qui eo carebant inop-
...alia de quibus caeca gravitas aberant atq; ea ac
...poppites, ...regre ...venientes hodie sanctitatis indigno-
...fraternitatis et communionis Eccl̄e. Hęc cum sancta fa-
...ciebat propositum ut pars et vinum de quib⁹ gratiarum
...acta observarentur in casus futuros, ...gridem ...
...sacris gratiis agerent. Sup pane et vino ...
...Coena sacra ...de ...ice adnorebatur de mortuis
...sione ...ti atq; de resurrectione ...gorio ...
...(memoriam ...) carne et ...fructu et morte ...
...vitā integritatem probans mores et amores in eis ...
...tionem obtinendo. Postea quidam ...erant ...
...bant Demosthenes ...perciebant. Ultimus ...
...pauperib⁹ et egenis ...ciendis ab opulentioribus ...
...celebrabat communiter in unam domum ...
...beati qui caritativa seu agapę audiebat. Accumbebant au-
...hinc coenę ...es gratiarum sacra coena ...
...respectu dignior et honoratior ...
...ubi apiga ...
...cum conditore misereq; qui absentes ...
...cumbebat qui ...
...pia colloquia ...
...Dicebat quilibet ...
...genio immediis ...
...tendum. Ipsa ...
...unde peccata ...
...nam haudiebant ...
...agapas celebrandi ...
...spiritu. Pauli prior. ad Corinth. C. IIIe ...
...ethnico. Sane Plinius ...
...ad Trajanum agapas ...

...Jubet dari inquisitioni ...
...stat dicae ...
...invicem ...
...ne adulteria ...
...appellari ...
...dum ...
...cum. Exquib⁹ ...
...juntam ...
...pas. Hic vero locus ille ...
...ventriculum ...
...et eos ...
...tiala et crippas ...
...temporariis ...
...vero interruptis ...
...signitis. Certum inde ...
...Ipsum tam ...
...fidelib⁹ ...
...item qui communione ...
...inde ...

Coetum ...agapas celebrandi in ...
...stitutum ...
...tuliani ...
...ter ...
...sacram ...
...paschales ...
...aperto ...
...stat. Hinc ...
...coenam ...
...in locum ...
...et ex ...
...ministrandi ...
...sertulani ...
...libri de ...
...ita loquitur: ita inquit ...
...ea ...
...et ...
...ipsum ...
...agapis ...
...decreto ...

69 Jejunia ...

...Jejuniis nullum ...

disserte prohibeat, ne ecclesiast. ad finem 1m 2m 3m et seq
Paulus de doctrina diabolica de abstinentia ciborum
reperiret observandi ieiunii, qui alias alimento usu prohibendo
abstinere jubent, ut per alimenta a Deo delegata fuerit
ut eum gratiae actione sumerentur a fidelibus habebatur
Hoc ritu observante inde a primo nascente Ecclesia primae
ieiunandi in Ecclesia ita obtinuisse ad imitationem Domini
et genitilium, a quibus plura ejusmodi ieiunia in dubium
vocari nequit. Quis enim credat illos novicios studiosissimos
et fidelissimos coetus in colligendis sibi tabulis infantia observandi
tissimum evasisse, renunciari potuisse de
iunia in illorum primordiis ut hodie fit in xerophagia vi
dorum aut ichthyophagia i piscium consumtione ea
sidus, ichthys pisces et phago comedo) erabant sed in plena
a quovis cibi qua abstinentia — Nec erant certe ibi
alligata, sed tum demum indicabant ab Episcopo ut antiqui
te quando ingens aliqua calamitas Ecclesiae immineret, ut
pestis in loca coenas sacri celebrabant, ibique ita pro ava
bertendis periculis Ecclesiae imminentibus ad Deum precabantur
ut interea nullum plane cibum sumerent ante hoc dicebat
ieiunium. Hanc quae in Ecclesia antiqua ieiunandi praxim
dixerunt patet inde quod Montanistae post ned. sec. 2i
abstinentiam ciborum introduxerint ieiunia certis diebus
alligarunt, Catholici seu orthodoxi ea eos imitabantur
dicit. Tertull. enim Xerophagiae in libro de ieiunio inscripto n. 15 de do
ctrina ciborum orthodoxi damnaverunt et quia quidem in praecepto
vero habebant, pro lato habuerunt, sed praeterea Montanistae
Montanistae superstitione judaica et ethnica ieiunia
praecipiebant. — Ciborum cibi usum ex Pauli prior
ad finem 1m 2m et seq. etiam Montanistas damnavisse
ubi Paulus de doctrina diabolica seu de Gentilium abstinentia
observationem qui abstinentiam a cibis ad vescendum creatis
rint usu condixerunt. Id probant eum verba quae de
Xerophagiis ad verbum Maratone libri 14 refert ejusque
Catholici Montanistae ea in primis de causa damnabant
dixit ad pisces seu marcoribus saneriores alii deputa
verint cibos. —

Jam talia illud orthodoxi jejunia quae in intra
duxerunt Xerophagiae plane et aequalia in jejunio
victitasse Xerophagiae tertio Montanistae qui hos libros de jeju
niis C. 13 disertis verbis testabi aut plena esant, aut ple
nis jejunia. Plena ad vesp vesperam, semi jejunia ad
vesp diei horam 9am quod motus ponderis dare tertiae

postigebantur. Semijejunia alios stationes qq dicebantur ita
di quarta die in coena sacra, ubi haec semijejunia fiebant
in templo seu loco coenae sacri ea ratione qua potis stationes
ad vesp horam diei 9am preces ad Deum funderent, alioquin
publici partes, pagerent. Nec interea cibum ullum sumi-
rent. Porro distinguebantur jejunia stationis in publica
et privata. Privata erant quae ab episcopo in publica
aut domi die imponebant, publica quae Episcopus
ingruente aliqua calamitate indicebat, quando ubique mo
ritum Ecclesia ita in locum coenae sacri celebrabat, quando ubique
jejunia cultui sacro valebant. —

Nota vero 2m secundo feria 4a i. dies 4us hebdomadis
sandies Mercurii in memoriam traditionis Judae proditi, item feria
6a i. dies sextus hebdomadis, sandies Veneris in memoria
passionem et mortis Christi semijejunio seu stationibus cele-
brabantur — Coenabant hoc die Christus in locum coenae sacri cibi
ad horam diei 9am jejunium primum per cultum publici peragebant. Parasceve autem seu dies Veneris ante paschalis
pleno jejunio erat celebratus, imo ne degustant quidem
jejunium sequenti cum Sabbathi die celebrandum putarent
atque adeo ad 40 horas quod a die veneris quo Christus crucifixus
et sepultus nunc mane diei sabbati quo Christus resurrexit
descendebant, interdiu jejunium pro hac nullum plane
dies transmutabant ad imitationem jejunii 40 dierum quod
Christus in deserto pegisse dicitur et Moysis quem 40 dies eque
jejunasse literis sacris proditum est, atque hebdomadis jejunia
jejunii 40 dierum in Ecclesia graeca et latina hodie
recepta sunt ante ad. 4um saec. quod ipsum ex nulla
jejunii in Ecclesia ita fuit vestigia testis est Tertullianus
qui de jejunio 40 dierum aliquem usum facit. Nec probat
jejunio Catholicos sub dato refert quin eos alios
die veneris ac paschali, alios vero cum die sabbathi propter
ponsum ablatum qui jejunia illo tempore pathi-
ca praecidebat quando Sponsus ablatus est jejunasse
Tertullianus vero libellum protulisse erat jejunium 40 dierum ab omni
ob neglectum eius consuli Ecclesiae subrigebatur ut patet ex Chry-
sostomo qui in homilia sua 3a ad Antiochenos abstinentiam cibis
interdiu ad jejunium horas seu indifferentes refert. Id vero quis jejunia
se placuit haec servabant jejunandi Christum imitandi: abstinebant
singulos dies ab omni cibo et potu usque ad vesperam, tum vesperi
cenam frugalem absque delectu ciborum. Quia ob hebdomadae alios
alios, alios plures qq dies ita jejunabant ut ne coenam quidem
sumerent sed victu siccorum seu xerophagia parcerent et pos

aquā ieiunia ieiuniū dies. Quartus autem ieiunij dies Veneris
quē hebdomadis ieiunia plurimi dicit jungendi. Hupersthesis
Hupersadditio quasi dicas, audiebat. —

Discrimen autem ieiuniū quadragesimalis et Ecclesiastice quadragesimalis et Ecclesiastice latine ieiuniū quadragesimalis et Ecclesiastice latine ieiuniū quadragesimalis et Ecclesiastice latine ieiuniū

fondia in Laetu maxime donec lectio scripta S. Scriptura sacrae recitata daretur. Iuxta vero transeunte in Cathedram genitore in ipsa est fidelium quidam plebis praeco ad Deum invitabat Quida venerabantur in baptismo quibusdam competentes gradu baptizandi inquirendi et illuminandi vocabantur qui et progredi extra fidelium preces peculiares recitabat. Quidam postea variis deprecationibus poenitentiae et cinere sedigni et postea demum in sacrum et venerabile mundi renuncia per manuum impositionem ab Episcopo accepit et symbolum fidei ita publice recitaverat et ad orationem dominicam membris omnibus flectentibus ad baptismum et postillum susceptum admittebatur, ac post ita peractis abeant. —

§71 Notitia Montanismi et Montanistarum.

Etsi disciplina Ecclesiae, qua diu vetera orthodoxa retinebant vera et sincera nec adeo fructuosa ad profectum pietatis fuisse videatur, tamen ipsa disciplina Ecclesiae rigorem et austeritatem denotabat. Doctrinam gravitatem et austeritatem vehementem. Erat haeresis Montani ad med. sec. 2i cuius effectus qui abauctores sectae montanistae a patria sua Ardabau in vico Mysiae Phrygiae vicino ortus fuit, Cata phryges ab oppido Mysiae Pepuza, ubi praecipuam Montanus habebat sedem, Pepuziani dicebantur. Montanistae in Galatia Lydia orthodoxis discedebant ipsi:

1o in matrimonio vitio iejunii 2o in modo lapsos excipiendi 3o in sententia quam de fuga in persecutione ferebant. Quod primum attinet Montanistae matrimonium inquibus damnabant Montanistae fugam illicitum, bonum tamen appellare recusarunt vitio relationis sensu relativo, quatenus scil matrimonium ope matrimonii vitari possit. At vero iteratas vel secundas nuptias prorsus detestabantur, et pro stupro habebant. In iejuniis strictiori sensu Montanus cuius apices adhuc servant observantiae, praeterquam iejunia legi et Catholicis facienda necessaria quae nulla ratione negligi possent. Eadem et multiplicabant et severius quam a Catholicis fieri eorum erat observanda statuebant. Cum enim Catholici stationes et semijejunia hora 9a dei Sabbati et Dominici solverent Montanistae passim ad vespertinum usque prolongabant. Sed et in modo jejunandi a Catholicis discrepabant. Catholici in jejuniis suis ab ori prorsus cibo abstinebant. Montanistae vero acapnei vino et quae turulenta et vinosa sunt abstinendum censebant. Erga lapsos in graviori criminum ut adulterii, homicidii, idolatriae rem nimium disciplinae rigorem exercebant nec eum ne poenitentiae quidem publicae in Ecclesia communione admitti posse censebant. In fuga in persecutionibus atrocem redarguit. nec pecuniae fidem violari et ob eam fugam judicabant. qui adhuc ad Dogmata fidei in his nihil a Catholicis discrepant. Sed in praxi invitae ratione instituendae inter sectae Montanistae rigidiora longe ab Catholicis disciplinam. Etsi haud minime de tuendum virum moveri ingenii et naturae suae ad austeritatem pronum Montani disciplina deceptum est, erat ipse de tuli anum libros de velandis virginibus, de jejuniis, de Monogamia, de pudicitia, de fuga in persecutione, Exscriptor et plures alios contra scripsisse jam ad Montani partes transiit. Unde in libris his Catholicos appellat psychicos animales et carnales et in eos disciplinam tetriorem, asperitatem vehitur.

Ex his patet Montanistas graviora quidem in rebus fidei dogmatibus a Catholicis exercuisse nisi in fide quibusdam etenim modum excesserint. Prophetias admittebant. Virgines prophetiam sibi arrogaverit atq. Montani gratia adhaesit ac duas prophetas sibi associavit Montanus se paracletum a deo missum esse dixerit. Donum prophetiae

expectabat, inquit martyres baptizandi reverendi decad
cappadocas lapsos recipiat. Haec postrema sua Martyres sequida in
africa occasione gesserunt. Decianus praterea ambos abnu-
tebantur. Episci et Presbyteri a nullis diversetu sive martyr
um studio, sive ignoratione juris inadmittendi libellos martyr
um ire ecclesiis facile vetabe adeo. prohibebant ut lapsos pacis
nodi libellos instructos absq ulteriori disciplina Ecclesiae recon-
citio in dimun Ecclesiae sinu recipient. Ne gomala ex hac
imprudentia et facilitate orienda latius in Ecclesia tendet
pserit, cohibitaeq severitate ecclesiastica juris libellos ir
ea priori justos posse voluit finitos. Haec primo statim
quintilio Chartaginensi gd finita pisenone Deciana Char-
thaginen redux celebraret, caudam lapsos orig componeret
poenang iis infligendam attingeret. Neg in hac decisio de
jure Martyrum libellos ire ecclesiam credendi disceptatio hic
videbat. Haec ein res plena erat discriminis, et invidiae & po
pulus martyres, et adsessores immodico honore afficiet
Cum vero post haec crevissem nulla amplius libellos ir
ecclesiam in Ecclesia sua mentio occurrat, probabile est ea
post decisa Chartaginensi in desuetudinem abiisse. Cau-
Dubio ob eam qd Episcopi alium periculo prudentiores et cau
tiores fieri, et orientae quidam pisenone se veterimore pro
bytores et Diaconos incarcerari miserint. Martyres quibus
favorint he in dandis eiusmodi libellis minus liberales fieri
ueri erant. ——

Invidiosam delapsis hanc concessionem recusa est
alia pte quidem lector et minus quoad fautem vero et origi
nem, quando quidem ex immoderatis animorum commotio
nata, queri, ita quod ipsorum quandam pte tracta ac etiam
fuit disturni tacem formidolosior. Ipse Novatus presbyter
Chartag. diu iam ac pisenone Decianam Episcopo suo Cy-
priano incertumque de eaq dissidebat, atq praeoccupatus
abeo segregabat ire: clandestinis furtivis nachi nanis et nemore
an Episcopo gerente, inobq inducebat. Itaq Cypriano ac
tanquam haeresi factiosq, tenerario insuper plebis crimini
ac delictos ignominiam in jus vocare atq sacrorum comu
nione exhibere volebat, Jang Diu cognitoribus hujus cau
dictos erat, bene an dicam imperatoris adsequendi rescripti
promulgatione veniebat by dum Cypriano recuti rebi
sus cultorum Chartaginis secedere cogerent Novatus

boen presbyteri ulteriusqq ruri perrexit. post discessum
Cypriani vitae, qui sibi cum Novato intercedebant equi
tebant, varia detrectante sensim pisenone furore ea
ruitum ad Ecclesiam suam vetoqi tranquillitati pene repo-
tum pararet, plurimis reverendi et multo erupsent
Ipse Novatus pene sine dubio se reverti Episcopum
sibi, qd ante abitum ja decreverat, ipsum pecunia qui
adversario sua aditum ad Ecclesiam occluderet, noxaq ibi
facultate adimeret, coercendam duxit itaq p Felicissi-
mum quemque ingio et impetu Cypriano Diaconum suum creave
rat pte ad Ecclesiae abbotta habebat. ida Felicissimum
quendo quodam ad juvore usus Episcopi Cypriani qui ante
pm Chartaginen revertere p legatos suos pecuniam ir
pauperes distribui voluit, venet opponebat tenders divi-
bubus illam pecuniae in rationem pauperum areanam
goria sibi tanqm Ecclesiae Chartag Diacono committenda
ab Episcopo fuit. Itaque ad Cyprianum delatae haec
quendam ultra Epistola ad legatos illico mittebat atq Fe-
licissimum una cum reliquis suo Augendae communionis Ecclesiae
Dein curabat. —— Quod legati Cypriani sine mora faciens
Presbyteri Chartaginenses quibus Invitis et reluctantibus Cypriano
Episcopi creatoris fuerat. Cum jam antea aggravata Cypriano
versam delarabant, nunc aperte abeo dicedebat atq adparta
Felicissimi transibant. Eam sine dubio ob eam ut alienita
unitas sibi Cypriano subtraherent Epum. Non tamen turbata
hac parte redeunt Cypriani in urbem Chartaginem impedire
potuit et ein post breve mora, qm prudentia Episcopi
dolent Chartaginem redux in Cilio lapsos postliminio
cogeto adversantes suos tenebrate subiectebat auctoreq
redivivus Felicissimum Sociis suis & Presbyteris Ecclesia expelle-
bat. Jam vero illi hanc pacem contendebat novam Chartae
cordebant Ecclesiam, contra Cypriano favenli oppositam. Ad
Epum Fortunatum praficiebat, unum ex suis presbyteris
quos Cyprianus damnaverat, unam vero plebs adunigini-
um turbae hoc habuisse, dividium Nidia post orum de-
um existimetur qui vidisti, quia nemo veram progressus
eius commemorat.

§. 73.

Schisma Novatianum, eorq Dogmata.

Novatus Presbyter Chartag. severitate Cypriani

Epi sui, Cyprianus iam ad primum Decianum, dividebat
metuens, antequam is Christianum reverteretur Roman
profectus abatti, ubi minime erat qui Charitate rixatem com-
onum. Spe Novatianus unus presbyterorum Rmor vir doctus
Diversus, gravis, verum rigidus, et durus ut pote qui multos
melancholia, dum adhuc gentilismo addictus, laboraret
atq eam obsper ea hoc morbo, quem ut Hermocratem ut
scribebant, aiunt
rebant ad regulam iram et phio stoico coercuisse. Ger
gabat in graviora peccata lapsos, et eos a primis qui
tempestate Decianea ritu delegerant in Ecclesiam recur
pientes et, et quia Cornelium simul ut Presbyterum Cathe
Quod existimavit istum solum, et in hac re stabilis invenia
dissentire animadverteret, summa cautione obstitebat
ne is Fabiani loco Cath. Rmae Epus creareret, Cla
sionem haue adhuc suas ora Epi unum firmandi ut pos
portunam capiendam ratus Novatus Presb Rmus
giensis socium se Novati adjunxit, eumq; sibi Co
lium cypriani amicum et probe noverat. Novatianum
electione Cornelii in Epum Rmum Novatus et Nova
dionus multis artib impedire potuerant. tum Nova
tianus communione Cornelii Epi jam Rmi pala
sterebat. inopi Novatiana, dum ibi Novatus
nachinationes tueri videbatur, ut prater 5 Presbyte
res Diaconos qq Rmos et parte populi Rmi secta
tores, repararet. - Cyprianus utrinq; pacis litteris com
ge Matho cum
gentes explorata, Novatii legatos suos Rmam misit, qui
ion animosior pacem Cornelium judicabat. quem
vendo adhuc movere potuerat ut nitiore ergo lapsos pa
nem inveret luna Sabbathi sua in frequenti ge Rmo
celebrabat, Epus Cilio ad Fel. Recta ejus cupabat.
Enimvero hac Novatiani excommunicatione litteris
nitebantur sed multi pligebant, nec assensu Nova
tiani, quos Cornelius ab Ecclesia Rmana alienavit
rent cibant indifferentem agi et atem atq electorum
pro Epus ut perant pro Novatum vino inebriatos, pro
Novatiano tamen id sub parente schisma introduxe
Novatianum pro faciebant. Novus hic Rmor Rmi coetus

i schisma Novati effugatus tandem pleris, qui
qui Cilii Rmi secreta dolosis recipiendis probabat
et sobrius videret, magnis tandem parasangis utebat
atq opinione civis pluribus orbis dei provincias
dispendebat. Sede quippe Novatianos primum
in Africa, postea in alia Europa asia, et Africa
parabat Rmis, constantinopoli, in Hispania, in Gallia
in Phrygia, coetus sibi sordes in parvos collegiis
Unde factum est ut familia ipsor nec ne existimari
possunt. Cui tali progressu Novatianum primum
probitate et gravitate - doctor catus Novati
addictos, proin in severitate disciplinae secundum
nemini improbos et graviora peccata pollutos adytis
in coetu Novatianum patebat, proin eq in libe
ralitate constantini qui quidem ad eqm Nova
tianos non ita e nito hereticos existebat recipi
endos, bonis eq legitime paris qui pacificabat.
Favebat ea progressui Novatianismi eq nulla
in Novatianos et Catholicos deserunt regula in cele
rit dissensio. Nec ea grata Novatianos praeterhac
redibant. Negabant illi hae ingraviora peccata per
baptismum delapsos ean illos qui ante ipsa
arcanis sortis, dari ipsi dixit, desiderio obtinere
licet ean salutis externus illis in ordinem ecclesiae
Ecclesiae recipi possent. Hinc simul connexum hae erat
eq Ecclesiam in potestate in coetum existimare longe
innocentium, qui ab ipso inean ingressu nullo
crimine etiamnum pent, eq ipsos graves peccatores.
Si porro error cogebat eos, ut eq illos graves
quos peccatores et indignitate veniam in Ecclesiae rede
undi Ecclesiae in sinum civitatis Rmae partem verae
Ecclesiae Rmae indignam et spiritus sancti expertem esse in
capere, nec vero coetus puri et integri Rmi apprime
nem unice arrogarent. -- Neq hae publice profitebatur
bat nam et Catharorum seu puritanorum vocabulum libenter sumebat
eq religiq dig apparet turpitudinem, et malas exprobrantes, et acce-
dentes ab eis damno vacuo fonte hausisse, eq baptismum

Ecclesiæ quibus ĉ dissidebant veram ac veritate vacuam Christianam eã significabant, Religiosa quæ devotis pectoribus huius pravitati aut inserta sit, aut abõi fide aliena. —

§74 Ascetæ, mystici, Eremitæ, Cœnobitæ, et Monachi. —

Regnante quidem amore animos Dei occupare cœpisset, jam ad se rapuit illos, hæc qui abstinentia rerum illarum, quibus vanos delectant cujusq; sæculi, carnis, vini, ciborũ, solidiorum cultus et negligentia, quem ad modum a gratis bestiis et libidinibus patiantur ad liberam prosiliunt Dei cognitionem. Appellabantur hi Ascetæ a verbo græco ἀσκέω exerceo, illamque continentia et abstinentia labõibus vitæ commoditatibus et delitiis cui proxima vitæ modum dedisse erant, exercitium operis, dicebant. Quando quidem hæc genus ascetarum existiterit exquisitæ de cãis natum sit, nõ ego inspecto colligam. Illos vero ascetarum, qui colebatur exercebant, ac cujusq; prosperitatem cæteroquin a religiosa huius vitæ commoda et bona haud spernerent, antiquissimos omnem et id posse existimare retor fuit probabile ĉ. Cum ĉin ea quæ Christus Matth. 19 12o de illis, qui seipsos Eunuchos fecerunt pronunciat, ita quæ Paulus prior. ad Corinth. 7 1 7 etseq de prædicantia coelibatu disserit, a plerisq; ab initio ritu vetusto fuisse, ut cœlibes beatiores, spectatiores, Deoq gratiores essent, Nonnulli ceris jam ab initio Christiani horum a cujusq; alios in Christo existitit mus. — Patet hoc et Athenagoræ patris ex 2a apologia pro Christo qui cap: 28o hæc de Christianis reperti inveniri autem multos et nostro, inveniri, vetustiores qui in cœlibatu consenescant, qui ita se Deo conjunctiores futuros sperent. — Introducta võ primùm Ægyptiaca et Platonica simplex hæc vivendi ratio in Romam atq; dogmatis de Deo, anima, et hoc quæ rationi cognoscere patebatur, illigabatur. Cum ipse animam ex ipsius beatam Dei qui ultra videre velle sapere volebant, existimantes in eam delapsi et penam luere dicerent; eam contemplatione rerum ætate, continentia, variis molestiis, solitudine, abstinentia expiari dissociandam esse, ut ita supremo animam parentis Dei jam in hac vita jungeretur atq; prorsus extricato a sordibus corporis quas ex commercio ĉ corpore traxerat, jam purgata eo facilius ad supremum æthera evolare posset. Hinc natus

Mysticis, qui sec. 2o ix Deum Ægyptios primum gradum primum tantam Cœnobitæ et Monachi. Quod eorum munere tendebant instituta ut immortalis animus corpore oppressus liberatus servile maculatus purgaretur, aptusq; ad Deum videndum et ad sedes æthereas petendas redderetur. Ac vitæ quidem Eremiticæ auctor primarius haberi debet Paulus Thebæus qui sec 3o gratiosæ persecutione declinandæ primus fuisse perhibetur avitatibus par pius vitæ Platonicæ eremum vitam instituturus primus in desertum Thebaidis in Ægypto recessit, ibiq; ad senectutem usq; decrepitam ab anno 113o defunctus, solitarius vixit. Vitæ autem Cœnobiticæ fundamenta jecit eodem sec 3o Antonius quidam, item Ægyptius, qui primus Eremitas in deserta solitaria vitæ colligit et vitam communem Regulis Pachomii Cœnobitarum agere jussit. Monasteria deinde primus sec 4o exstruxit Pachomius eq Ægyptius, ejusq; præpositum seu patrem præfecit atq; ita primum se Monachos, vitæ q Monasticæ designatum præbuit. —

Periodus Secunda.

A Constantino Magno ad Carolum Magnum seu ab ão 306 usq ad annum 800um

51 Conversio Constantini Magni ejusq; causæ.

Eusebius scriptor hist Eccles graecus sæculo 4o, hist Eccles Cap. 28o refert Constantinum signum copiis crucis Galliam ducentem horis diei meridianis in solum, sed supra cruce seu monogramma ejus, qui ipse ex prima nominis Christi litera græca Χ cum ρ media secundo ita conflata, ut ρ dividebat, in nubibus conspexisse. Cum hac inscriptione tutonica ἐν τούτῳ νίκα, addit deinde nocte sequenti Christum ipsum in somnis apparuisse Constantino Magno, ejusq; signo crucis qui in cœlo viderat usq; jussisse ut ad ejusmodi similitudinem signum militare fabricari curaret, quo in prœliis uteretur. Constantinum vero Magnum hunc mandato paruisse

stantiq dignum eiusmodi quale in coelo vidisset fabricari Constantem ut illud Dei in proelijs ijs et exercitui praeferendum auxilium; utq ita ad Xti filij victorian de Maxentio reportatae, p Praetor Eusebium testatur hac Laetantio L. de mortibus p[er]secutorum, Itaq Socrates Sozomenus et Philostorgius quibq indua hiâ Laetia.

De signo hac coelesti, quid censendum sit nihil eruditus eruerit. alii ipse illud in phaenomena naturalia referendum, atq a halonibus solaribus derivandum censent, circa quos ipse et radijs solaribus mirificere fractis species obliquando aut alter formâ eam excitantibus. Verum in vero huic senatui probatae rationi quid nemo unquam astronomorum eiusmodi crucij signum quale Eusebius Constantino oblatum fuit reperta halones solares observaverint, Mosheimius vero Prof. Gotting. ad 1760 medio Göttingensi totum illum visum in somnia referri debere credit. dicit ipse Constantinum persuasum illud bellum qd in Maxentium meditabatur animo voluntem, sonno expressum fuit. Dormienti vero sibi visum Monogramma Xti sui, cujus forma Constantinum in praelio animo habebat manu sua gerentem et victoriam duce illo digne promeritam sibi compromisse. Expergefactum vero de tanta victoria prudendi divinitus vere monitum existimasse atq ita visa obtemperasse. Dein vero longo tempore exacto, quo maiora sibi apud Episcopos auctoritatem faciliaret, et viri doctissimi de ipsius sibi acquirere religione, quid Eusebius et ore eius accepisse refert ad ingenium suo addidisse, eonagis qd praeclara eiusmodi illa aetate in deliciis habitata essent, nec prorsus illicitis habitarentur. Atq hanc opinionem non ea prorsus prosperandam censeam, utcunq aut de re habeat id certum est Constantinum crucis signum multis modis venerationem fuisse. Probari hoc potuisse quemvis signi crucem e imagine sua insculpi curavisse, pro tropaeo quo supplicium crucis pro bello Xto sustulerit Carthaginem victoriae de Maxentio reportatae gratiarum actionem Deo in aeceptis retulisse. Etenim nonnunquam quid simulationis pro more gentis, arcani dimphalem, qui hodie

Romae subsistit e inscriptione: Constantinum instinctu divinitatis cum exercitu suo justis de tyranno reipublicae ultum esse armis. Verum ea vero si his quae diximus stantibus caeca eversionis Constantini qui a digno cruce incoeli visi repetere velle rei est, quae plurimum dubitationis habet. Certum ea in Constantinum agnum eo ad finem pone quo primum suum edictum mediolani ad 313 promulgaverat, ius plenarium suis legibus et institutis vivendi facultatem concessisset, regionem transmarinarum pro unice vera et salutari habuisse, imo reliquas earum regiones et in his veterem Romam, veros et pios ejus cultores ad salutarem judicasse, eorq id circo libere in urbe Roma exercendi voluisse. Haecenus si fecisset Constantinus signum crucis in coelo visum illico ad sacra tradito transitu de cessione Constantini statuendum, eumq ex silentio quidem ejus provocatione et ad victoriam ad sacra dita haetenus pugnatam, sed progrediente demum tyrannide Maxentio ubi ipse in deprecatione rem divinam de altaribus precari deberet, gradatim eo perveniret, ut etiam regem divinum et salutarem religendi aeq falsa et impia cognoscere, constituti negaret. Nec plus ad demum 324 quando Licinio debellato solus imperare coepit pro legum et mandatorum ingratiarum pro promulgata haiticis et gentilium ejus erga ethnicos benevolentia judicia prodidisse. Constitutum vero unum et huic eismum pertinens tollendi et solam eam tolerandi in ea totum orbis regni praedicta de templis ethnicorum destruendis, et sacrificijs tollendis apperdisse.

Quapro cach Constantinum agnum ad sacra dita haetenus communem fovendam dein eam et usq animi privatione ampleetendam indulsisse de eo, qua probabilitate dici etiam potest. Postquam vidisset Constantinum patrem suum Constantium Clorum unicum Dei cultorem et diis propitium felicissime regnasse, reliquos autem imperatores ethnicissimo dedidorum et ira et superioratate variis fatis ac vicissitudinibus subjectos fuisse. Animadvertisseq ad firmandum imperium suum et ulcisci inoffenso

ctrinend os Itam regorem, ut pote qui quietos et tranquillos in perio progabat civis Itinam vim, Rnan vero prorsus nullam habet: Fundamum de veritate regoris Itd jam dio evictus adversa Itor transit reg pbaptizmum coetui Itō initiari curavit. Papa Euseb
ord finem vitē aō nre 337 accidit Nicomedie in Bithinia pr Eusebium Epum Nicomediensem. —

§2 Argumenta, quibus Constantino Magno regio Itā abjudicatū, eorq refutāo.

Argumenta, quib Constq gnum, aut simulatae stāi nimium aut reg fuē Itum vitio eruditi odio impium sacri ordinis ducor, quos ille juriq et beneficiis haud pauc cis donaverat, etendunt, st potissimum sequentia. pō vigiq vitam et facta Constq gni intheatry multa in illis hoē Itō prorsus indigna deprehendet. Illegim filium suum Crispum et uxorem Faustam et eam suspicionem iffa jussit, Licinium affinem et innocentem civis filium etra fidem datam e medio tollendos curavit; insuper varitati et superbiā praeter consuetudinem additus fuit. Dq toleravit superstitiones regni Itis adversas. Hoc tamen in alios asserunt Itūs Ihomasius et quem etra sacrum ordinem saltavit Jodocus Dus Arnoldius. Sed vero hoc argumento Constq gno rego Itā abjudicari nequit. Observandum enim est in Itō eum vocari Itum, qui Itō credit, et ex praedicto regoris ab eo traditis bitam instituit, sedeat eum qui de veritate regoris Itis haud dubitat, tamethsi bando a nova sua vita discedat: adeoq licet Constantinum Itum in fuē vitia et facinora quib ipsi exprobrantur, denegemus: posteriori tñ tempore vera Itum haberi posse nemo dubitaverit. Et sane qui Constq gnum primum imperatorem Itum fuē dicunt, n plus hoc asserto intelligi volunt, qm primum fuē eum, inter imperatores qui Itam regorem unice veram et divinam ēe dubitavit Dq Constq gnus facere sine dubio potuit. Longe licet alia raone, quam Itum decet vitam et mores instituerit. Et qui de regone Constq gni dubitant, id hoc sanxerit.

qumento demonstratum queat. Certe, inquiunt, teste Eusebio, de vita Constq gni libri 4i Capibi et 62 eum in vitā editi aō Itī 334 cum fatali morbo decumbens in baptismum tr, ab Eusebio Epo Nicomediensi suscepisse, sed eum it Catechumenos in templo Helenopolitano pr imponen manuum receptum fuē. Ete totus Itus coetus illa etate Catechumenis et fidelibus absolvetō Constq gnum, ut pote paulo ante mortem primum it Catechumenos, deinde it fideles pr baptismum receptum, extra Egptum ad vitq finem vitq vixisse, Itoq ado nō exclud debere. — Sed respondemus quamvis Eusebio in iis, quā de baptismo Constq gni refert fidem adhibendam ēe lubentq fatemur, neq scriptoris pontificis in re sua Baronio, qui auctoritate papali firmand cā Constantinum ad Itī 324 Romā a Silvestro Epo Rno sacris Itis initiatum ēe refert, adtrepidamus tm nec ex baptismo Constantini ad vitq finem dilato, nec ex receptione eius it Catechumenos paulo ante mortem ēe exclusi posse concedimus, cum exto Itō ex excludendum ēe Nam qd baptismum Constitui attinet notum è multos illa etate baptismum ad vitq finem esulto differre solitos fuē, quo purissimos et nulla macula pollutos ad vitam aeternam profecturi, expiare atq baptismum totum hoem et omēs prorsus animi sordes delabes tollere putabant. Hoc iam ipsum qd Constq gnum in animo habuisse ex Eusebio de vita Constq gni libri 4i Cap 61 evidens ē. Ibi enim refert Eusebius: sternissime credidit imperatorem quicung humanitus peccaviset arcanā vbor efficaciā et salutari lavacro penitus ēe detenda. — Quis ergo Constq gnum de efficacia baptismi ita sentientem, ob baptismum ad vitq finem susceptum e Rō Rnor depungere audeas. Ita hanc, quam Eusebius de baptismo opinionem Rnj aevae Constantini communem accedebat eidem alia, quae dilationem baptismi suadebat. Nempe peccata Rnor horror diuturna atque molesta poenitentia expiari posse docebant illi, qui post susceptum baptismum in vitq

se se peccatis & flagitiis contaminassent, neque facile veniam a
Deo impetrare qui semel lotis atque purgatis ad veteres sordes redi-
rent. Praeterea Constantinum esse testre Eusebio Libri 4ti Capite
62do in oratione sua ad Coetum sanctorum baptismum suscepisse duabus pa-
lam professum se olim apud Nicomediam baptismum in
Jordane suscepisse, in quo illum ipse a Johanne lustratum est. Haec
omnia quidni potuissent Constantinum ad dilationem Baptismi induce-
re licet alioquin Nullus fuisset.

Quod vero Receptionem Constantini M. in Catechumenos ad
vitae finem facit concernit, & religio ei adjudicari solet, id vix e
quo admitti nulla ratione possumus. Cum enim Constantinus
M. ob officia Ni hominis baptismo nondum tinctis seu Catechu-
menis constanter perfunctum fuerit semper cultum sacrum cele-
brarit jejuniis & precibus operam dederit, dies Dominicos
Martyrum memorias diligenter observarit, in vigiliis Paschae
pernoctaverit, nec nisi ab iis ad quae Catechumeni non ad-
mitebantur ex. gr. a S. Coena & precibus Fidelium exclusi se pa-
tus fuerit, ut hoc ipse testatur in sua ad Coetum sanctorum ha-
bita oratione. Haec cum illo jam tempore cum Coetus an-
te baptismum more quoad Baptizandos ipsius manus in impo-
suisset ipsa Catechumenum fuisse; adeoq ex verbis Eusebii ni-
hil concludi posse, quam quod ille non solemni ritu in lecto per pre-
ces & manuum impositionem in ordinem Catechumenorum coopta-
tus fuerit. Et sane nemo mirari potest cum eo visum, quod
Constantinus M. erat, in communi lege actum fuisse, eo quidem
magis quo ille omnia, quae Catechumenorum erant, etiam ab ip-
manuum impositione sive observavisse, ipsa vero consuetudine
aliqui inter Catechumenos per manuum impositionem recipiendi
tamquam inversi humanum ob causas graves suo negli-
& omissi potuerit.

gio

Etiam de hia Scriptorum, in quib Constantinus M. vitae multa
qui Religion Constantini M. appugnant, ostendi posse contendunt ipsam eam,
nisi Dominandi Cupiditate fuisse, quae Constantinum M. induxerit, ut se
Xnum simularet, eumdemq per Xnos Rel. Xnae professores quasi sibi
ad Supremum Imperium munire voluisse. Sed haec gratuita
est Conjectura, in quibus parum in est speciei cuncta rerum
documentis & testimoniis antecedere. Sane si quis hanc
illorum tum alio a praejudicio considerat, quamvis Constantini
desiderio regnandi flagrasse deprehendet, neque tamen eum
quidquam hac in parte a Xna Religione promovendae aliena
adversus. Nec enim non Xnus, imo nullus plane Rel. ad-
dictus feliciter regnaverat, eademque feliciter ad Supremum Imperium
pervenire aut magnas res gerere potuisset, si vel in majori Re-
ligione perseverasset aut Diis servire perrexisset. Certe in Bel-
lis quae Constantinus ad Collegas suos Maximianum & Vale-
rium Licinium obtinendos gesserat, eum Xnos potissimum auxilio
usum fuisse, nemo unquam demonstrabit. Quando quidem
vel ipsi hostes Rel. Xtae dissitearentur Exercitum, quem ex Gal-
lia in Italiam adversus Maxentium ducebant ac Xnis fe
maximam partem ex Barbaris et Deorum cultoribus con-
stitisse. Ita nempe Zosimus Xtian Libro 2do ait: collectis
copiis ex vexillis in potestatem Barbaris & Germanis et aliis
Celticis nationibus, itemq de Britannia coactis militibus,
& Alpibus Italiam movebat. Similis generis erat Exercitus il-
le, quem Maximus Licinius Collega Constantini opponebat.
Haec igitur bella ad impiam illam, cujus Constantinus M.
auctus, calliditatem apiendam adhiberi non possunt. Ipse
Exercitum vero Maxentium Constantinum adeo se Xnis tam
justum & benem praebuisse, quo superbo, quae animo cogi-

M.
85

cogitabat consilia eorum auditu aequi posset et minus asperi
posset, quod earum fit edictum ejus ao 313o Mediolani post
victoriam de Maxentio reportatam promulgatum, cum altera
Religionem supra reliquas omnes non evellisse, nec unice ve-
rum indicasse, sed facultatem unius cuique concessisse Reli-
gionem suam prositendi, religiosi vo sectis et Religionibus
ne una quidem excepta adeoque ipsis Deorum cultoribus
quorum tamen numen non multo longe supra bat, parem in
omnibus facultatibus tribuisse. Sane vel his nisi perpen-
sis ita necessario statuendum, si religionis cujusdam ope
ad supremum Imperium pervenire voluisset Imperator, cum civium
affectus, quod in votis habebat per simulationem veteris sup-
stitionis, cui maxima pars civium favebat et quam defendebat
qq ejus magnam partem sequebatur, consequi potuisse. quam
per fictam novæ Rel.nis et civium ex militum parti exo-
sæ simulationem. Denique quod rem penitus conficit cum
simulata Constantini Magni Religione conciliari non posset
quod illa simpla Ethnicorum divini superstitionem genitalem
ubique asciparet, se ipsum vero ad finem vitæ sacerdotia
cro et membra Dei qq sacri, liberos denique suos in Reli-
gione sua instituis & educari curaverit.

§. 2. Idem Dei Ans sub filiis Constantini M. & qui
illi successerunt adusq Theodosium Magnum.

Post mortem Constantini M. qui ao 337 contigit
tres ejus filii quos reliquerat, Constantinus Junior, Constan-
tius & Constans simul et Parentis voluntate fasces Imperii
capessebant & omnes a Senatu Rno Imperatore, et Augusti
salutabantur. Inter hos Imperium ita erat divisum ut Con-
stantinus Britanniam, Gallias & Hispaniam, Constans Italiam
Illyricum & Africam, Constantius vo Asiam Syriam et Aegy-

ptum obtineret. Sed vere concordes inter se esse non pote-
rant. Nempe Constantinus & Constans brevi post mortem Con-
stantini M. bello se invicem adorti sunt, cujus tandem is erat ex-
itus, ut Constantino in bello ao 340o interfecto, frater Constans
succederet, totiusq ita Occidentis Imperator fieret. Non tamen
diuturna Constans qq usus erat fortuna. Elapsis enim 10
annis in bello qd contra Magnentium Tyrannum gessit,
ao 350 interfectum fuit. quando post Vetranium a Constantio
Magnentium totius Imperii R. dominus Constantius evasit.
Imperium Constantii duravit ad annum 361, quo die 3 obiit
supremum. Omnes hi Constantini M. filii consilium Parentis
sui veteres Romanorum aliorumque populorum superstitio-
nes abrogandi persequebantur modo licet severioribus qui-
bus ipsorum uterentur, cum & ipsi Dace ceno severiores
utpote qui fratrem Canis sui Julium Constantium ejusque filium
Gallum & plures alios sibi juvenes dummodo se in Imperio
firmare possent, interficiendos curaverint. Enimvero hæc
rei ad felicitatem & prosperitatem plurimum detrimenti
capiebat, et civili vicina erat cum Julianus filius Ju-
lii Constantii ao 360o post rem feliciter in Gallia gestam
a militibus Imperator est salutaretur et ao 361 ejusdem
Constantio solus Imperium adipisceretur. Is enim ejurata Religione
Christiana, in qua educatus erat Gentilismum omni studio flore-
re & pristino splendori restituere non intermisit, et magnam spe
dubio eladem rebus Christ inulisset, si victor e bello Per-
sico quod fratrem suscipiebat domum rediisset. Sed in hoc
bello parum prudenter certo & gesto ao 363o telo in
prælio perlatus peribat cum 20 tantum menses post
mortem

mortem Constantii regnasset & 32um aetatis annum attigisset quando ut Theodoretus Scriptor Eccles: Graecus refert jam animam agens: faciebat verba „ Vicisti Galilaee „ exclamavit. Qui Juliano successerunt Imperatores Valentinianus 1mus & 2us Valens, Gratianus, Honorius omnes bene de Religione, quam profitebantur Christiana meruerunt et Sacris Gentilicum radicitus extirpandis studuerunt. Ad vero omnes hac in re superavit Theodosius M. qui ao 379o Imperio admovebatur et ao 395 decedebat. Is enim dum vitia Deorum Sacra in omnibus Orbis Romani provinciis exercere quantum potuit annisus est sanctum Legibus in eorum Sectatores latis effecit ut ad finem Sec: IVi Religioni Gentilium Gentes nervi succiderentur, nec nisi in Pagis, Urbibus et Civitatibus majoribus relictis, eadem superstes manerent, unde Paganorum nomen ortum esse videtur. —

§. 4. De Juliano Imperatore ejusque adversus Religionem Christianam Conatu Expositio Specialis.

Ultimus Paganismi adversus Rel: Chr. conatus fuit sub Juliano Principe alias laudabili & Reipublicae utili, si Apostasia ejus et perversi ipsius Zelus, quem in restituenda Rel: Gentili suis prodiderat, excipiatur. Falso ab iis qui negant eum fuisse professione Chr. ipse enim in Epistola sua 51ma ad Alexandrinos data testatur se 20 ann. fuisse Christianum, et 12 jam annos dolori cultor. Causae quibus ad Christianismum deserendum impulsus est, partim ab educatione ejus perperam instituta, (Mineri enim educatus inde a teneris unguiculis invisus detestandus fuerat, partim ab odio ex caede Patris sui Julii Constantii fratris & Gallo, quo Christianis tribuebat concepto, partim ab adulatione Ethnicorum Sacrorum

Sacrorum Ethnicorum restitutioni & hoc efficacissimum, partim denique a familiari consuetudine cum Philosophis Ethnicis Maximo Ephesio et Libanio Sophista, qui colorem Ethnicismo dare poterant, contracta repetenda sit. Modi quibus Christianismum subruere conatus est Julianus, fuere sequentes:

1o Gentilismum Labefactatum, ubique instaurandi amissa Jura, Templa item & Aras simulacra denique et Sacrificia Gentilibus restituit. Deinde porro Gentilismum emendaturus laudabiles Christianorum mores vitia & insolentia ad eum transferre voluit, imprimis charitatem in proximum quaesitis, et vitae honestatem a Sacerdotibus Ethnicis exemplo Christianorum exercendi jussis qui hoc ipso Vita sua 41ma diserte testatur. —

2o Nemo damnum illatum cuncta Christianorum Sectis libertatem hactenus sua potuit et publice profitendi concessit, ita tamen ut Ecclesiis declarent. Reverti Eunomianos, Arianos, Donatistas aliosque in Ecclesiam missos, Foris Novatianos data omnibus & singulis Dogmata sua publice asserendi potestate, atque hunc fere suo Juliano praescripsit Mutuae charitatis & pacis praeceptum a Christo datum. Eodem fere consilio Judaeorum Religioni impense favit, ipsumque Templum Hierosolymitanorum reaedificandum jussit, cui de eo variae sunt sententiae. Opus hoc in coepto quoque est Dei miraculose impedito adeo ut motivum Juliani in confirmationem Fidei Christianae cesserit; testis est Ammianus Marcellinus Scriptor illius aetatis Ethnicus Christianus Libro 23o „ Globi flammarum prope fundamenta crebris assultibus erumpentes fecere locum ejusdem aliquoties operantibus inaccessum. —

3ē Christianos prohibuit Magistros ē Rhetoricos, et Grammaticos, nisi ad Numinum Cultum redirent, vetuitque eiusdem Ammiano Marcellino L. 25ō indignum vanus ever ab illis tractari Auctores Classicos, quorum plurima & Rel: damnarent, adeog Xnōs non Gentilium libros, sed Martyrum legere libere concedit, à quo in epla sua 42, discere profiterentur. Juvenes tamen Xnos à Schulis Eloquentiæ frequentandis & litteris ibi tractandis ārcuit, sperans enim hac ratione & panos illorum sensim ad Gentilismum allectos in insanos superstitionem Ethnicam absurdam apparere. —

4ō Honores Militares et donativa omnis Gentilibus decrevit Munia gg Civilia Xnis communia voluit neque etiam Judiciaria, eo gd Lex eorum usum gladii prohibeat. Gentilium porro privilegia honores & immunitates primi ōes sustulit. —

5ō Xnos p̄ risum et contemtum flagitavit Sanctos & eapit eos Pallidos appellando, Vba in Xti perverse explicando.

6, Librum scripsit adversus Xnos, cujus fragmenta non pauca servavit Cyrillus Alexandrinus in libo adversus Julianum 10um

§. 8. Fides Christiana a Gothis, reliquisque Germaniæ originis Gentibus Sec: IIIō & IVō recepta.

Conclamata videbatur Fortuna Religionis Ethnicæ in Imperio Rō, cum eleuente Sec: 4o et sub initia 5ti multa Barbararum, ac præc Germanicarum Gentium moltitudo, ingens ei detrimentum afferens Fidei Xti recepta. Inter Gentes hic Semuli ad fidem Xti ~~recepta fuere~~, ~~et hic~~ conversas numerandi imprimis & Gothi, qui et

Carmatia

Carmatia, hodierna Polonia paulatim ad Pontum Euxinum et Danubium descendentes, ditiones suas in illis partibus sub filiis Constantini Mg. longe late dilatarunt. Dein ex eadem Gothi in Ostrogothos & Visigothos, — Ostrogothi ab Istri finibus ad ostia Daciæ Ripensis, Visigothi autem in hodierna Moldavia, Wallachia, Transylvania, Hungaria item Transtibiscana sedes sibi figebant. Eaa conversionis earum Gentium ad fidem Xti inde imprimis sequenda venit, qd hæ Gentes ab ao Xti 200 sæpius in Occidentales Europæ Provincias eino in ipsam Italiam gg irruptiones fecerint, hac ex ratione paulatim Religionis Xtæ & suis quos in captivitatem abduxerunt haurire poterant. Maxime tñ in Gothis conversandi Ulphila primi Gothorum ad med: Sec: IVi Epi, qui etiam vetus Librorum Sacrorum Gothicam edidit, opera eludit, neg ō prius quam Seculo Vo Rel: Xtæ inter Gothos firmari potuit, tum ēm utrumq Populi ingenium agnum Visigothi nempe & Ostrogothi Burgundiones, Vandali, Suevi aq omnes Germanicæ originis, qui se quovismodo Gothis adjunxerant Caeci sui ad mentem Arii semet abdixerant. —

§. 6. Hybernorum, Francorum, Anglo-Saxonum, Helvetiorum et Germanorum ad fidem Xti conversio. —

Hybernorum conversio debetur Patricio cuidam Gallo Britanno cui antea Succatho nomen erat, hic nempe a Coelestino Pontifice R. in Hyberniam missus, ceptam ibi jam antea a Palladio Coelestini Legato Hybernorum conversionem Sec: 5o perfecit, totamq Insulam Hyberniam Xtam reddidit. Principibus & Populis, quos in ea Leprehendebat S. Lavacro renatis, atq ab hanc caam hic Patricius

Hybernos

Hybernorum Apostolus vulgo apellatur. Etiam Monasteria & Scholas hujus Patricii opera, qui vitam ad annum Xti 493um produxit, primum erectas vidit Hybernia. Animum fabulam, quæ Gallicum Archi Epum a Papa Anō Cœlestino acceptum Patricio tribuit, jam pridem explosit, Usserius Archi Epus in Hybernia Emachanus in opere de origine Eccles. — Franci in Gallia Pedes stabiley nacti exemplo & auctoritate Regis sui Clodovei Sec: 5ti eleuntur ad Ecclam Xnam accesserunt. Regi ipsorum Clodoveo principia Rel: Xnæ hausit, ab Uxore sua Clotilde eo tempore Xnā Chilperici Burgundiorum Regis filia, orea, oneum ad Sacra Xnor transeundi sapientiarie pretium cum Alemannis apud Tolbiacum committens. Xnam cum in prelio memorato res sibi penè jam desperanda videret, Jesum auditum Xti implorasse & simul votum fecisse se Deo loco Xnum cultorem fore, si de hostibus suis triumpharet, atq ita victoria positum promisso præstisse & Remensi in Campania ad Xti 496a ab Epo Remenſi Religionis Baptismum suscepisse. Cum primus e Rx Regum, qui cum temporis in Occidente populos moderabantur doctrinam Xnām a labe Arianismi puram, adeoq Orthodoxam amplexus fuisset Clodoveus, factum hinc est, ut insequentibus temporib; imo & nostra ætate Reges Galliæ ejus successores Titulum Xnissimi imo primogenitæ Ecclæ filii sumerent. Sed vide quæ de Ampulla Remensi oleo plena et Columbæ ore de cœlo appo, lata unde Clodoveus Sacro crismate unctus fuerit navanda nullam prorsus merenti fidem. Imo ver-

vero probabile admodum est totam illam rem ante, ac dolo Remigii parata fuisse, ut ita nutanteum adhuc Regis Barbari animum hocce quasi prodigio lucis & cæli naturalibus facile explicando firmaret. Prima hujus conversionis fides apud Nennium Remensem Epum in vita Remigii qui Sec: 9m vanas superstitionum fores vidit. —

Anglo Saxonum in Britannia parsilla, quæ Cantium (cum sede hodie Kent:) habitabat Dux Augustino quondam Monacho Benedictino qui Romæ Monasterii cujus dam præfectus agebat Ecclam Xnam ingressa est, tempore fere primum Seculi VIti Ethelbertus Rex Cantii unus e pro 7 Reg: Anglo-Saxonicorum, qui Heptarchiam constituebant. Uxorem duxerat Bertham filiam Regis Galliæ Chereberti Xnam, quæ mariti ad Religionem Xnam recidit primum. Rege sic præparato Gregorius Ptus San. proud dubio a Regina Bertha monitus ad Xti 596. Watton abos Benedictinos misit ad Regem Ethelbertum cum quib; laudat Augustinum præfecit. Ita hic juvante Regina Bertha Regem Ethelbertum Mahumang incolarum Cantii partem ad Sacra Xtiana deduxit. Rex ipse ad Xti 597m Sacro tinctus est lavacro, qui subditi absq ulla vi compulsi secuti sunt. Septimo deinceps Seculo reliqua etiam Heptarchia Anglo-Saxonica fidem in Xto recepit, totaq adeo Britannia Xto non dedit. Eodem porro Sec: 7o et ipsa gente Anglo-Saxonica ut et vicina Scotia ad Hybernia tris in Continentes Germaniæ provincias transgressi inter

inter varios ejus populos Evangelii semina sparserunt. Ac
Columbanus quidem Monachus Hibernus in eunte Sec: 7o
unacum 12 Monachis, quos sibi Socios assumebat ex
Gallia in Germaniam transgressus ut Suevos et Aleman-
nos fidem Xti propagavit Helvetios vo Gallus quidam u-
nus ex 12 Monachis Columbani Socijs gnione veritatis
Xnae imbuit, quod vel ipsum nn Abbatiae S. Galli in
Helvetia satis superq declarat. Pari studio Chilianus
aeq Hybernus Sec: 7o in Franconia propagavit Evange-
lium. Willebrordus autz Monachus natione Anglo-
Saxo 11im ex Gte sua Comitibus adscitis in adversam
Britanniae Bataviam, idest hodiernam Hollandiam, pro-
fectus primum inter Frisios mox & inter Vestphalos non ex-
iguam vim hnum Xto collegit. — Nec minor Emmerani
circa med: Sec: 7i in Bajoariis s. Bavaris convertendis
fertur fuisse industria. Omnes tn hos studio & ardore fines
Eccle Xnae in Germania dilatandi superavit Sec: 8o Win-
fridus Monachus Benedictinus illustri loco in Anglia
natus, qui propter exantlatos feliciter in Germania la-
bores nne suo Anglico in Latinz Idioma transmutato
Bonifacius apellatus est. — Bonifacius hic ao Xti
715 Patria sua egressus permultae operae inter Phrisios
avitae superstitionis tenacissimos Hassos itz et Thuringos
in exstirpanda Idololatria posuit, ac felici quidem adeo
successu, ut coetibz Xnis, quos collegerat unus sufficere
haud posset. Quapropter ao 738 a Pfice Rno Grego-
rio 3io cui se addixerat Archieppi dignitate auctus

auctus, plures in Germania Eppatus in his Herbipolensem (: Würz-
burg:) Erfordiensem (: Erfort in Saxonia superiori:) Euchstadi-
ensem (: Euchstadt in Franconia:) fundavit quibus anno
744o celebre Monasterium Fuldense Monachis Bene-
dictinis proprium addidit. Supremum laboris proemi-
um a Sede R. cujus commodis magnopere inserviebat
nominatim a Pfice Zacharia hoc obtinuit ut ao Xti
746o Archi Eppus Moguntinus & Primas Germaniae
Belgiiq constitueretur. Cum vero jam senex iterum ad
Gentem Phrisiorum, in qua a cultu Idolorum abducenda
primam operam posuerat, opus inchoatum omnino per-
fecturus profectus fuisset ao Xti 755o a Phrisiis cum
50 ordinis S. Comitibus misere trucidatus est. Meruit
Bonifacius propter tot et tantos 40 annorum labores
pro Xto in Germania susceptos ut prae alijs Aptus
Germanorum nuncuparetur, qui tamen titulo isto
dignior futurus fuisset si Germanos ad fidem Xti tra-
ductos Sedi Rnae n subjecisset. Supererant adhuc
in Germania Saxones ad quos Lux Evangelii transferrem.
Id vo n facile processit tandem ab ao 772 Carolus M.
Francor Rex Saxones, qui a fluviis Albi & Visurgi
ad Rhenum usq habitabz tricennali bello fusos ad fi-
dem Xnam suscipiendam compulit. Dux Saxorum Nobi-
lissimus Vittechindus ao 785o baptismum suscepit.

§ 7o. Gentium Barbararum extra Europam a temporibz
Const: M. usq ad Caroli M. aetatz ad fidem Xti conversio. —

Cum in proferendis Eccle Xnae finibus Constanti-
nus M. ejusq filii & successores n medioerem collocassent

collocassent industriam, Factum inde est, ut Euer Xna eam
ultra Europam inter Gentes Barbaras antea ac immanes
propagaret. etc in Armeniam quidem tam majorem
qm minorem Doctrina Xti nondum post initia Rel: Xne
illata pertimescendum Sec: IIo Regionis Illuminatore primum
privatis quibusdam Armenis, deinde ipsi etiam Ar-
menor Regi Tiridati proceribq persuasit, ut Xnos pu-
nitos Regi Tiridati proceribq persuasit, ut Xnos pu-
nitos capesseret, atq hoc suo merito effecit, ut primus a Le-
onio Cappadocie Epo Armenor Episs consecraretur. Me-
dio deinde Seculo IIo Frumentium quidam, ad Aegyptios of-
fines in Finitimam Abessiniam s. Aethiopiam, cu-
jus incolae ab Urbe primaria Auxuma, Auxomita di-
cebantur, migrabat atq cum ipsum Regionis principem,
tum procerum plurimos Sacris Xnis initiabat. Rediens
porro in Aegyptum ab Athanasio Epo Alexandrino
primus Auxumitarum s. Abessinorum Episs consecra-
batur. Atq hanc ab causam Ecclia Abessinica ad nostram
usq aetatem Ecclie Alexandrine filia e, summq ab hac
accipit Episs s. Antistitem. Ab Aethiopibus s. Abes-
sinis Homeritas Yemen in Arabia felici habitantem
nonnisi Mare Rubrum s. Sinus Arabicus separabat.
Non erant Homerite sub nne Sabeor, inter quos non
pauci vivebant Judei. Constantius Constantini M.
filius conabatur Religionem Xnam et hos introducere
nondum purum verum, ut ipse Arianis favebat Arianismi
labe infectam. Deste ergo Philostorgio misit Legatos hu-
ce Constantium ad Regem Homeritar muneribus instru-
cto, eo consilio, ut ab eo impetraret facultatem Xnis

R. Imperio

R. Imperio subjectis templa in illius Ditionibus erigendi
et Legatis precipuum fuit Theophilus natione Indus, qui in
obsidem antea Constantino M. datus fuerat, atq ita a Gentili
Xnus factus erat. Sic ergo Theophilus reperiens Philostorgio
Homeritas reperit Idololatras, tamen circumcisione usos, que
consuetudo forte ex permixtione istorum cum Judeis deriva-
da est. Mox vo prospero adeo successu usus est Theophilus
ut ipsum Principem Homeritarum ad Religionem Xnam
converteret, eiq persuaderet ut tria templa Xti in sua
ditione erigi curaret. Unum in ipsa Metropoli ubi
Princeps residebat Thafaron dicta; alterum Adene ad
littus Sinus Arabici, ubi Mercatores Romani in portum
intrare et merces suas exponere solebant. Tertium in Em-
poro quodam ad Sinum Persicum sito. His Templis erec-
tis in Patriam suam, aliasq Indicas Regiones dis-
cessit Theophilus ibiq Xnus in ritibus quibusdam melio-
devenit. Sec: eod IIo in Iberia qq ipsa Provincia que ho-
die Georgia dicitur, Xna quedam Mulier, que captiva in il-
lam terram abducta fuerat testimoniis Scripturarum
Xne Fidei antiquis Rufino Socrate & Sozomeno effecit
ut Rex Iberie cum Regina ad Xnam a Babylonico
converterentur, atq ab Urbe Constantinopolitana Sacerdotes
arcesserent, et quibus ipse ac populi ipsi Sabbatizantes Iberia-
rem Rel: Xne nostram adipiscerentur. Major eam Rel: Xne
progressus fuit Sec: VIo in populos quosdam Barbaros
qui ad ponticum Euxinum habitabant. Erant in his
Abasgi versus Caucasum incolentes item Heruli quibus

quibus sedes ultra Istrum erat, ac plures alii ideoq obscuriores Asianæ originis populi, qui omnes hoc ē Sec: 6to imperante Iustiniano 1o Xpna sacra susceperunt. Secuto vō 7o Nestoriani Xni a Nestorio, cujus sententiam amplexabantur, ita dicti et Persia, Syria, & India ineredibili labore ac constantia in Dei Laras ac Ecclesias Persas in locis desertis & eremis Asiæ nis habitantes, Religionem Xnam prospere coaluit. Hi: Negotia Fucum omni carere, Doctrinam ēm Xnam eo hac ea studia ad ultimos usq Seres s. Sinenses pervenisse communis hodie est eruditorum sententia. Eidem Nestoriani Sec: 8vo Xni Rel: a Chaldea in Hircaniam qq et Tartariam, que olim Scythia intra Immaum mōtem dicebatur, transtulerunt. Eam vivares, qui sedicis suis in Asia sedibus in Europa sibi sedes figebant a Clo Magno deviti hoc Sec: 8vo ad rel: Xnam suscipiendam impulsi sunt. —

§. 8 Doctores Xni ab aetate Constantini M. quo in honore habiti quibusve Xnis, et qua potestate gavisi sunt.

Eousq ab aetate Constantini M. accidit, ut Doctores Xni ingentem auctoritatis & fortunarum accessionem adipiscerentur, ac primum quidem immunitatibus ab Imperatoribus Xnis concessa est, ut non modo a muneribus publicis gerendis Sed etiam a plenisq tributis et exactionibus immunes declarati sint. Cum vō causiones ipsis ecclesiis assignati, essent & adeo donationum Ecclesiasticarum, que amplissimæ erant diuspensatio ad eos pervenit. Ab his honoris & reverentia Doctoris Xnis habita sim ves ad Jurisdictionem quandam Ecclesiasticam pervenit, cum et clerici essent plenisq in Causis a Judicijs civilibus, et mal a Jure arbitrarii quod in

in Doctores Xnos ac tandem in Episcopos unice collatus erat ad ipsa Judicia exercenda ascenderent. Nempe Jus arbitrarii secundum, quod Xni litium et controversiarum suarum arbitros e medio sui habebant et eligebant, quando quid illis moribus Sancti 1. Cor: 6. 6,7. et seq convenienter coram Judicibus Ethnicis litigare pro inconvenienti existimabant, olim vim ipse Xnis erat commune, ita ut quisq Xnōrum, in hujusmodi litis arbitrium, suo eligi posset, dummodo Christianam intelligentiæ aequitatis & moderationis haberet, postea vō in Doctores Ecclia Xni communitus ac denig in Episcopos solos collatum est, illigq manifestum proprium. Enim vō qui potestatis ecclesiasticæ hoc quid privilegio consentiebant, eam maxime judicis jurisdictionem quandam sibi propriam, quæ deinceps Ecclesiastica dicta ē Magistratui Civili in vitam asservare ceperunt, quo in assequenda deducta est, postquam gubernatio Ecclesiastica ad civilis illius gubernationis, qm Constantinus M. constituerat, in Imp: Rō Justitiæ, Reformata. Nempe Constantinus M. ad 333 Christi Imperii Rni administrationem Civilem quatuor Prefecti commisit, videlicet Prefecto Italiæ, Galliæ, Illyrici et Prefecto Orientis. — Hæ quatuor Prefecturæ rursus divisæ erant in 14 Dioceses, in quib Prefecti sui habebant vicarios Exarchos dictos, in Metropoli cujusq residentes. Porro Dioceses 14. simul sumtæ subdivisæ erant in provincias 120, quæ a Praesidibus Proconsulibus & viris consularibus administrabantur. Quæ jam morem imitati sunt etiam Clerici. Tres itaque hujusq Ecclæ in Imperio Rō. eminuerunt, Xnos

Alexand

Alexandrinus & Antiochenus. Nunc accepit quoque Constantinopolitanus, atq ita 4 hos Epos tota jam diu debabat Ecclesia, qui Titulo Epi jam ꝺ̄ contenti, Patriarchas sibi sumebant. Hi ergo 4 Patriarchæ 4 præpotentes a Constantino M. constituti hoc modo debant. Hos excipiebant Exarchæ, qui civilis Exarchis paies, plenis provinciis præpositi erant. Sequebantur deinde Metropolitani qui unam vel duas tantum provinciam præsidebant me ab his loco erant Archiepi, quib paucarum quarundam gubernatio commissa erat, hos excipiebant Epi et quib tota provincia subjecta erat, hi qui in urbibus primariis habitabant, sic vocati Chor Epi s. Coepiscopi in agris et pagis commorantium præfecti s. a τῶν χωρῶν ager & ἐπισκόπους inspectores, qui alias eam Epi suburbicarii dicebantur, sed quos ordinem Epi debant dignitati sua amplificandæ cupiditate brevi substulerunt. Epos excepere dignitate Ecclesiæ minores ut Archi Presbyteros, qui Presbyteris, & Archidiaconos, qui Diaconis sub inspectione Epi præerant. Singula hæc dignitatum Ecclesiæ nra & ut ea ꝺ̄ primatij, quod fere cum Metropolitano ꝺ̄ notabat, & quod semper Sec: 4ⁱ & 5ⁱ deprehendere licet. Introducta hac gubernatione Ecclastica ad formam civilis gubernationis composita, firmataq adeo jam ab initio Ecclastica, dignitas Clericis majora in dies capit incrementa, ita ut jam plerig doctos Nros ꝺ̄ jam illis similes persistere in quos locum succesisse, nec eam tam Doctrinæ Nrē puritas, qꝫ Dominandi libido ipsis cordi erat, id qꝫ ꝺ̄ posset ꝺ̄ ingens Rei: Nrē detrimentum. —

§. 8.

§. 9. Principium Nros inde a Constantino M. usq ad Carolum M. Sua in res Ecclasticas.

Presente Clerico imperij vō Epos dignitate et ipsi Principes Nri favere, et in multis ab eorum consiliis pendere, tamen plenig illos supremam in res Ecclasticas potestatem a Constantino M. ætate usq ad Carolum M. sibi vendicarunt. Sane ipse Constantinus Magnifice apellari eos voluit, quos ad Ecclesiam Nros eleve spectantes Epos & Inspectores τῶν ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων. Dono Leges ad Rel: & ad vitam Sacras pertinentes ita ad Clericos spectantes tulit, Synodos convocavit, Clericos scelerii cujuspiam convictos aq Hæreticos, superstitiones erroneas spargentes puniri, quæ ofa ostendunt eum supremam in ecclas Ecclasticis potestatem exercuisse. Idem fecerunt qui eum excipiebant Imperatores Nri, nec vō Reges Germanicæ gentium v. c. Theodoricus Ostrogothus in Italia Rex, nupe electus Sec: 3ⁱ, cum Roma nostri Epum in locum Anastasii 2ⁱ eligendus venisset, longa et vehemens ob Laurentium & Symmachum ortæ quæ dissensio, alii eum quos ordinem, major erat eligebant Symmachum unum et Diaconi Nri, alii vō pars minor clericis Laurentium Archi Presbyterum. Tres, Synodi Romæ congregare, vō atrox dissidium tollere hanc ob rem erant, tum ergo Theodoricus Ostrogothus Rex indixit Romæ ad 504 Synodum, quæ a palatio quodam Rōe, in quo celebrabat, Synodus palmaris apellatur, in qua Synodo Symmachus, innocens pronunciatus, & in Sede Rōa confirmatus est. — Hoc

Hoc quando quis cum auctoritate Theodosii Iustiniani probe evincit cum, Supremam in rebus Ecclesiasticis potestatem, ñdum e manibus dimisisse. Dari jure ipsos Fuisse Reges Francos, Capitularia eorum ñ patuisse, & maxime ante Carolo Martelli, Pipini Brevis & Caroli Magni docens. Hi nempe ōes in vitia Ecclesiarum ejus ætatis ac potē quos plerisq; libidinis, crapulæ venationi, ludis, & militiæ totos se dedidissent. Vānis Leges tulere, quæ Leges emanarunt ahis Civilis ñpe Legis in Volumen redacta, & in Capitula S. Secretis divisa Capitularia dicebantur. Has jam Leges, quæ in Capitularib; cōtinebant ad Ecclesiar spectantes ipsi Reges Francis proponebant, ipsis aute Episcopis nihil honoris his Legib; fabricandis tribuebat. In quo supremum hi Reges Francis in Ecclesiis aeg demonstrarūt. – De quo qui ita se habeat, facultas tuē, Barbarum ingenium indocile: 5to ingruentem Saracenorum audaciam fere ab illo tempore grassantem haud passa fuē, impotentiā plurimos Episcopos dominandi libidini, a Pipi et Regis quasi satis cer, sepissecūo ipsa illa Concilia, quæ auctoritate Ecclesiæ habebant, validum Episcopi præsidium abunde potuisse profuisse. –

§. 9. Episcopi Rōi & Constantinopolitani ñ se æmulāt.

Constantinus M. Sede Imperii Byzantium translata & Constantinopoli condita validum adversarium in novæ hujus Episcopi urbis auctoritate Episcopo Rōo opponebat. Nam cum Imperii Constantinopolitani Nam alterum & Novam Romam

ee 2

et veller Urbi vetusti Romæ pariter ornamentis et decoris eam condecorare, Episcopus tamen urbis qui Imperii Domicilium prælebat parem se dignitate veteris Romæ Episcopo, adeoq; ni aut Episcopi superiorem se volebat. Rei improbabant hanc Episcopi Constantiani ambitionem, Imperio, qui honorem summum, cum honore Episcopi urbis illius quam ipsi incolebant communem quodammodo se arbitrabantur. Itaq; in Concilio Constantinopolitano primo qd ao 381 auctoritate Theodosii M. celebrato sanxit, Episcopum Constantinopolitanum lege Concilii tertia secundo in Auctoritate Supremo loco, post Romanum sedet Episcopum, ponebant, Alexandrino & Antiochenum ipsa Constantinopolitanum constituerunt. Episcopus Constantinopolitanus cui hanc jurisdictionem parabant erat Nectarius, cujus Successor Joh: Chrysostomus, longius progressus Asiam & Thraciam Asiaticam Universam, ab jurisdictionem suam Ecclesiasticam vocabat. Hæc Constantinopolitanis, plura eam gradatim sibi arrogabant favente ipsis hac in re decreto Concilii Calcedonensis. Nempe Conc: Calcedonense ao 451 habitum, Canone 28to statuebat, ipsi jure & honoris debere, Novæ Romæ Constantinopolitanæ Antistiti, quia Veteri Romæ Episcopi propter urbem imperatricem & præsentiam aeg solemnis esse ab Episcopis, quos Antistes Constantinopolitanus ad illum usq; Episcopi sibi vindicaverat, indulgebat. Repetebat quid Leo Imus S. M. Episcopus Romanus in decreto, vix frustra Imperii Rōi Episcopo Constantinopolitano suffraganeis, post hoc Concilium Constantinopolitanum Sedes, alias eam ante Dignitate & favore elatis, hinc Alexandrino & Antiochenis Episcopis sibi ordine secundi

secundi Indictis Antistites subjicere, illiusq Primum Episcopum lacessere, & cum illo de Statu comendere non dubitabant. At Alexander quid protervas Innocentius, imbecillus Episcopo Constantinopolitano obluctabantur, ab inopia animi virium tam ipsi quam Constantinopolitanus mores conciliarent, sanctis vehementes est Constantinopolitanus, Primus vocis Episcopus, potentia, & apicis dignitate multo major, acrius dimicabat, vulnerare vicissim Constantinopolitanum infligere haud dubitabat. Faciebat id impune Sedis Apostolicae, cui Justiniani gratia VESCOVO cognomen ab asperum verendi immunitum consigit, ab Anno 587. Tiberium Episcopum Orientis, mentis assumpsit, invectum in eum ingenii cum Zelo Gregorium I^us Tiberium ipsum intolerabilis superbiae Signum, Ideo Capitis Veritatis Ecclesiae universae consortium, atq adeo Antecessorum ejusq praecursorum Romanorum Pontificum tam characteristicam esse palam & publice dicere non dubitavit, ut ausu eo ferocius retundere arrogantiam Johannis Lysandrini, cuius pudore superbiae, modestia Primi affectabat, nec ab Hypocrisi libertatis vanda se servum Servorum Dei appellans, quo titulo hodiedum amant uti Papae Romani. Quamvis Primus Justinianus in se Sedis Romae Mentem Vere Sanctae invenisse manifeste apparuerit. Quando Dominatum Tyrannus Constantinopolitanus a Phoca Parricidissimo Tyranno, qui Mauritio Imperatore trucidato, Primus Imperium invaserat, titulum Episcopi Oecumenici Constantinopolitani ablatum, & sibi collatum, non ita ut necessario sed et libentissime recepit. Probe enim Orbis Episcopum dignitatis et Primus hac nave & sibi; et Sedis Romae Primus quem dein Sedis Sedis Stremme cuius Officium Primi contra Episcopum Constantinopolitanum non neglexerunt. — —

§. 10. Sed quod crescente Episcopo Romano, inde a Constantini M. aevo auctoritati Sedentium emungi promovebant.

Episcopi Primus dignitas & auctoritas Seculo 2° & 3^io non sua ea, ut illa supra omnes alios Episcopos eminerent, quamvis eius propter Urbis Romae prorogativam, utpote quae Caput et Sedes Imperii sua fuit majorem reliquis Episcopis Episcopi Primus affectasse, sine honorem praevalere non potuerunt, ino & reliquis Episcopis semper tanquam sibi aequales tractavit. Sed vo post Constantini M. tempora, conversionem Orbis civilis & Ecclesiasticae callide in rem suam vertere docuit Episcopi Primus, honoris et potentia in dies augeri, atq ita inter reliquos Episcopos maxime eminere coeperunt, nempe favebat ambitioni eorum Sedis Imperio Romano in Urbem Byzantium a Constantino M. ao 330° et Sedis Sedis transla, ab ea em Imperio ab Urbe Roma, dissimum illis aperuit campum, auctoritatem suam amplificandi et stabiliendi, sedemq atq ea, eunde Sec. 4° post factam Imperii in Orientale & Occidentale divisionem Imperii Occidentis, ubi illi Barbarorum Gentium irruptionis cito intra Italiae fines consistentes, variisq calamitates experientes, Episcopi R. hoc tanto Orbis statu ad amplificandam sua, magis eam uti potuerunt, usi usi est Leo I^us S.M. qui a Valentiniano 3° Imperatore Occidentis ao 445° ad cumum

dictum imperavit, secuti qd aëy Ecclæ occidentales ejus
licebant, qd tñ edictum in occidente observatum fuisse.
Dignitatem et auctoritatem Epor Rmæ auctæ etiam ap
mo illa quæ post Constantini M. ætatem et imperii
inde a Dec: 5ta invaluit, Epi Rmi ē primi ex Petri
& Petri successores id qd fundabant dant verba Xti
quæ Matthæi 16i 18a existant. Tu es Petrus et
super hanc petram ædificabo Ecclam meam, quam
aperiorem primus spargere coepit Leo primus.
Provocat Germanum auctoritatem Epor Rmi, ejusq
qq apellationum quæ pleriq; vindicabant, apte provo
cant ad canones Synodi Sardicensis in Mœsia urbe
nori ao 344 habitæ, consentientes in hac Synodo Epi
ejus tporis Epos Rmi jus & privilegium concessum fuisse
ut in controversiis Religionis & Ecclæ ritus ad Epum
R. tanqm Judicem supremum pleriq apellaq. Quamvis
hoc in canonib Synodi Sardicensis expressum nō reperiat, ea
ungm Synodus illa Orientalib Ecclis placuerit, imo ab eis
canis, decreta ejus manifeste repudiata fuerint. Non
parum ea res ad persuadendam Rmis Epis auctoritatem
Ecclis, qd inde a Sec: 5to in earum Vicariis suos in va
riis Provinciis constituerent, hac ea de causa Ecclas ab
Epo R. removas facilior cum illo plebas communio; de
hac præterea dum e Patriarchas Orientis & Constantinopolitanus
Antiochenus, Alexandrinus dissidia eo devenisse, ut illi
quid ii se debilitarent, Epus aut R. majorem in dies
adipiscerent auctoritatem, ipse cum in Orientis Patriarchis
Alexandrino & Antiochenum adversus Constantinopolitanum
minores aut æmulos adversus Alexandrinum et Antio
chenum Patriarchas in sua sua invocantes pa
tricium Officia Rmi petierunt, hos ille, qm subditos

Rm

in tutelam recipiebat, sperans se hac ratione Epum Constan
tinopolitanum facilius multo superaturum, prg ita qd in vos
habebat primatum in universa Ecclia adipisceretur. Pore
Accedit ad hæc ea ipsa Gallos Barbaros, qui oc
cidentem ac imperii Italiam inundaverant, ostensa
Pontificis Rmi utilitate. Cum enim hi nullum Xti
dogma suos Ethnicos gerentes adversabatur, ejusq
ut fere illis, nihil alicujus momenti S. mittere S.
Civile videre auderet. Xti fuit maxima hoc sæ
culum Jura eam in rem Religionis arcista
ty transferebant, Xti vo Epi antiquitus ea Jura stu
diligenter vindicabant, imperii aut Epus R. qui po
pulis Barbaris Xtiano initiatis in lucem Supremi
sacerdotum suorum properti, cujus rei Julius Cæsar
de Bello Gallico Libro 6to Cap: 13o incredibilis fuit
vas auctoritas et maximum merus successisse vi
debatur. Denig Epi Rmi auctoritatem minime firmare
quæ ejus ea illa opinio, quæ a Seculo imperii 8vo in 9o
cidente sæculo egit, et qm Epi Rmi ab quib possent
mori fovebant ac fere debant, ita ii ei civium Jure et
hnum Jura perdere, eos qui Sacro communione
ab Epo Rmo excluderentur, quæ quid opinio, aeq et
jurisdictione Ethnica Barbaros in occidente Impe
rium, quæ apud quos dum adhuc Gentiles fuissent
quedam excommunicationis species obtinuisse, re
perenda venit, apud Cæsar enim hujus modi excom
municationem in ipsa fuit refert. Julius Cæsar, de
Bello Gall. L. 6ti Cap: 13o, ita enim ait, Si quis
aut privatus aut publicus, Druidum s. ita voca
batur Sacerdotes, decreto nō stetisset, sacri

Sacrificia ei irridebatur, quibus ita erat credulum, cum ipso impio ac sceleratos habebant, ab ipso dec decidebant ad, tum eos sermonibus detinebant, neguid ex contagione incommodi acciperent, neq vel pecuniis sua dabant neq homini ullius communicabatur.

S. Zacharia Civitatis Ephesi Pontificatum dominantis.

Epi Roni ad primatum in Ecclesia obtinendum prave, iuste, quam in spiritualibus possem civilem quoq affectabant Dominationem, quam in Ephesiis, qua secuta & consequi potuerunt, & cujus gradui sequentia adjuncta. - Grave illis et molestum erat, quod inde a Sancto Petro ab ao pne 534to quo Dacem Justiniani Imperatoris Graci Belisarius & Narses Regno Ostrogothorum finem imponebant, Imperii Constantinopolitani, quod in Italie media Ostrogothis eruptam et eam quod Rome ipsum Italie Exarchas suos Rome residentes gubernabant, vicinam per Exarchas suos Rome residentes gubernabant, parere tenebantur. Nunquam eum impune sive Imperii Graci S. eos Exarchi obsequium denegarunt. Quod exemplo Nathan Exarchi obsequium denegarunt. Quod exemplo Nathan Imperii Constantini Pogonati adversus Ravennatem contrat. Cum eum ille Imperii Graci Constantini 2di illegium formulam S. edictum quo atq illos patri, qui de una Dei voluntate S. Leo Mono, thelesismo contendebant silentium imponebat, in Synodo de Roma congregata damnasset, justa Imperii Pontificis, chum Ravennatensem captum, & in exilium missum, in quo post Decennium diem abiit supremum, ut ergo moderatum erga Imperatores conservaret animum, & Exarchas obsequio venuniare posset Epi Roni nullam non captabant occasionem, qua ingruentem sibi invenerant post exordium Dei: & in longa illa, quae cum eumpeba de colandis imaginibus lite; cum eum Imperator Constantinus Leo 3us cognomento Isaurus ao 726to publico edicto omnem imaginum cultum abolendum voluisset, ejusq vestigia sibi Constantinus Copronimus filius qui ita per contumeliam Graci apellatus Pontificatum a 20 annos

decrementum, et utroq nomen: / presidebat, Epi Pontificatus Stephanus 3us Gregoriadis, 2das Gregor, 2us Colonatridamici, non ea modo eos consuetudine adjutare, sed et Romanum ipsum cum pte Italie, que Imperii Graci parebat, ad defectionem sollicitare coeperunt, unde factum, ut ab eo Imperatore Graco postea in his urbis valde imminuerent. Eleutne vo Dei. 8vo vix evanescere; nempe Longobardo Reges superiorem Italie pte sibi subjectam habendo, barbas illas, ad jurisdictionem quod in pte Italie Graeco Imperatori potiri subjecta per Leonis Isauri & Constantini Copronimi etas imaginum oppressa, exortae fuerant, ita in rem suam verterunt, ut paulatim ab Imperio Graeco in Italia ditione, quae Exarcha Ravennatensis tenebat, detegarent. -

Quapropter cum Latus Aistulphus Longobardo Rex, Urbe etiam Roma, ejusq Ducatu, inhiare coepit. - Tum vo Epi Rom: 2us ad Regem Francor Pipinum confugit auxilium ejus adversus Longobardos implorans; nempe Pipinum sedi Rne potentem jam debere probe noverat, cum ea in Pipino in Regno Francie, sub Regis Merovingici Major Domus; ao Dni 751 proceris Francorum consultantis, et Caesaria ea Epo Rno, Zacharia pharii 2di prodecessore quasi vigiler, cum gens Francor fortis et bellicosa Regem ignavum Childericum Childericum cum trono detrudere, atq in ejus locum, dignitatem, et jam diutius de bello Francico bene meritum Pipinum substituere posse. Hac ergo Zacharias et questus Sedis responsum effecit, ut Childericus 3us abdicato Francie Regnum Merovingeo dignitate Regia exueret, et Pipinum Brevis, Regis ei hereditario loco poneret. Hoc ergo Pipinus stupre Sedi Rne obstrictus, ad preces Stephani 2di ao 754 trajectis cum exercitu Alpibus, Aistulphum adversum ejus pertinacium cogebat

cogebat ut in posito testamento, Se Ravennatensem Exarchatum, Pentapolim, et ea quæ occupaverat, restituturum Sedi Ap.; pactus, cum eo Regibus Francorum in Gall: bellum ac 775 Pavem datam expugnasset, ipsamq Urbem Romam, ubi jam ex tyde Epus Stephanus agebat, obsedisset. Dejectus denuo eum copiis, in Italiam profectus Hadrianum ad promissa servanda evexit, a separgq et Pavia versus, Exarchatum Ravennatem cum ea et Pentapoli, quæ terræ contra Padum fluvium, a monte Appennino ad mare Hadriaticum cum portubus et quæ pars insignis Romæ erat vicinas, Sancto Petro, Deoq ejusq adv Epo R. qui se Dei juniorem venditabat, donavit. Cæterum liberalitatis Dejini Fuit, pactum ut gratum ——— erga Petrum R. demonstrare, pium ut peccata sua, imprimis peccatum illud, qd in Hadrianum Pontificem Sm commiserat, pro opinione illorum munificentia in Ecclesiarum exaltatione, cum hoc mortuo Dejino, Longobardo Rege Desiderius Terras Eccle R. donasset, denuo auderet invadere, Hadrianum IIm eo tyde E. Petrum ad petitionem Dejini solam M. complexi. Carolus M. ergo ab 774 superato valido cum exercitu Alpibus, Longobardo in Italiam Regnum, qd ab Sto Petro et Albuino fundatum, 200 & amplius ann steterat, everso, Rege ejusq Desiderio vicio & in Gall. relegato, ipse Rex Longobardo Regem dixit. Et in itinere, cum Romam Carolus Magnus venisset, in novo Liberalitatem Patri suo erga Petrum

Deum Re-

probatur, per eam dictiones novas Sti Petri posse, deinceps tradebat. Atque per hanc Pacem Francorum Regi ad Imp: Occidentis apicem ascendere, volueras illa duorum ad suo hoc consilium, rem sic ad Francos deferre tyrannos tradebant. Mox ab Francis Carolo Magno, post imperii cum Leone IIIo et filio ejus Carolo IIo, quem Maxe Irene Imperii cupida oculos luminibus privaverat, necem, Imperatrice Irene sceptra Imperii tenente ab Anno 800 Filium jam eidem in dubio erat. Cum eum Romæ hoc venisset Leo Pontifex Sti Petri, consilii ejus conscius, Coronam Regiam, qui tum Imperio Graecorum exutus, ejus ad nihilum, atq potiendi Imperio spem concutiebat, Domino Deo, Petro Apostolorum Principi, Romanorum Patricio, ac Carolo Regi Francorum, Imperatori Augusto, ejusdem Petri Vicario, Romanorum Pontifici, Gregorio IIIo, Leone IIIo, Stephano IIIo, Paschali Ipsi, Eugenio IIo, Valentino, Gregorio IVto, Sergio IIo, Leoni IIIIto, Benedicto IIIo, Nicolao Ipsi, Adriano IIo, Joanni VIIIo, Marino, Adriano IIIo, Stephano Vto, Formoso, Bonifacio VIto, Stephano VIto, Romano, Theodoro IIo, Joanni IXo, Benedicto IVto, Leoni Vto, Sergio IIIo, Anastasio IIIo, Landone, Joanni Xto, Leoni VIto, Stephano VIIIvo, Marino IIo, Agapito IIo, Joanni XIto, Leoni VIIto, Stephano IXno, Agapito IIIo, Joanni XIIto, Benedicto VIto, Benedicto VIIto, Joanni XIIIto, Benedicto VIIIvo, Joanni XIVto, Joanni XVto, Gregorio Vto, Silvestro IIo, Joanni XVIto, Gregorio VIto, Joanni XVIIto, Joanni XVIIIvo, Joanni XIXno, Sergio IVto, Benedicto IXno, Benedicto Xmo, Victori IIIo, Urbano IIo, Paschali IIo, Gelasio IIo, Calixto IIo, Honorio IIo, Innocentio IIo, Celestino IIo, Lucio IIo, Eugenio IIIo, Anastasio IVto, Adriano IVto, Alexandro IIIo, Lucio IIIo, Urbano IIIo, Gregorio VIIIvo, Clementi IIIo, Celestino IIIo, Innocentio IIIo, Honorio IIIo, Gregorio IXno, Celestino IVto, Innocentio IVto, Alexandro IVto, Urbano IVto, Clementi IVto, Gregorio Xmo, Innocentio Vto, Adriano Vto, Joanni XXIto, Nicolao IIIo, Martino IVto, Honorio IVto, Nicolao IVto, Celestino Vto, Bonifacio VIIIvo, Benedicto XIto, Clementi Vto, Joanni XXIIto, Benedicto XIIto, Joanni XXIIIto, Martino Vto, Eugenio IVto, Nicolao Vto, Calixto IIIo, Pio IIo, Paulo IIto, Sixto IVto, Innocentio VIIIvo, Alexandro VIto, Julio IIo, Leoni Xmo, Adriano VIto, Clementi VIIto, Paulo IIIto, Julio IIIo, Marcello IIo, Paulo IVto, Pio IVto, Pio Vto, Gregorio XIIIto, Sixto Vto, Urbano VIIto, Gregorio XIVto, Innocentio IXno, Clementi VIIIvo, Leoni XIto, Paulo Vto, Gregorio XVto, Urbano VIIIvo, Innocentio Xto, Alexandro VIIto, Clementi IXno, Clementi Xto, Innocentio XIto, Alexandro VIIIvo, Innocentio XIIto, Clementi XIto, Innocentio XIIIto, Benedicto XIIIto, Clementi XIIto, Benedicto XIVto, Clementi XIIIto, Clementi XIVto, Pio VIto, Pio VIIto, Leoni XIIto, Pio IXno, Pio IXno, Leoni XIIIto, Pio Xto, Benedicto XVto, Pio XIto, Pio XIIto, Joanni XXIIIto, Paulo VIto, Joanni Paulo Ipsi, Joanni Paulo IIto, Benedicto XVIto, Francisco, Joanni Paulo IIto

us in desertum Thebaidis secessisse, vitæq; istius Eremiticæ quasi quosdam solitarios, in deserto agese[n]tes, fundamenta ponere; Sed et ab inde hujus in desertum secessionis causa repeti pot; nempe mauros et Arabas vitam solitariam, humana quadam Mystica, et, qui cum in deserto degebant, et in quiete viventes oculos, ac sensus, a contagione corporis avocarent, mente ad Deum sensibus et cum Deo junctas, mira quadam dulcedine frueretur, veram eam vitæ normam mundam et integram conservarent, quæ certa sanctis vitiata et corrupta apparet. Hæc opinio, Lucæ ē e Schola Platonica, cujus ea primaria placita erat hoc, per omnium hominum mentes Divinam Rationem lucere, Deum sensionem suam et ipsa Dei sua corpora ee delaturam, ejusq; veritatis initia & elementa comprehendere. Hanc vo Divinam animi vim & virtutem, diversam, a sensibus & labore, nempe per cessationem & quietem, silentium ejus ex corporis debilitandi ac et hauriendi sensibus, ita excitari potest ut suum de rebus divinis accurate cernat. Hæc ea impia opinio, ind[e] visa est Paulum Thebæum ut indefessa Thebaica contemplatio. Hac accensi qd pervicum illud, qd Orientis pensa regi Coelum sines ad quietem ignaviam, moverent ac solitum, diem sua impetus. Alii in Aegyptos, Syriæ Judæa, & Mesopotamia et Scos, alii in Mauritaniam, ac Numidiam humedam in locis siccis & ardentibus solitarios hoc vivendi rad hodie qq asperta elegere hen

eam vitæ rationem ab Paulo Thebæo hanc jam ignotam Ægyptiorum apud Judæos exemplum docente, genus similis vitæ ingressum, secutos quæ Dod. Christiani S. Pris scripsere libros. Dese med: S. Zu. exempl: Pauli Thebæi multi hinc, secuti sunt e Mis, qui cum in deserto, Aegypti, solitarie vivent, Eremitæ, et Anachoretæ dicti sunt (ab Ægyptiis deserta et ἀναχώρησις secessus) ac Eremitæ quid vitæ solitariam, in desertis incertis fugiis agebant, adeoq certo loco assistebant, et Anachoretæ anx, illis multo severiores, sine illis fugiis, vagabantur, herbas, radices vitam sustentabant, Nec certo quopiam loco consistebant, Sed ubi nox eos deprehendebat, ibi dabant, se ab hinc frequentarent. Hos Eremitas et Anachoretas, sensim invenes, primum in Aegypto S. Ant., ab Ammonio ad societatem, et convictum adeoq ad vitam communem Κοινοβίων vocavit Astronius quidam Pauli Thebani familiaris, cujus disci[p]ulus, Hilarion, sequenti ao id in Palæstina sed Cypria posuit, pt. idqd, postea alii qq in Orientis scenis sunt. — Hunc vo Astronius, jam ad finem ducentis S. Ant., Eremitas et Anachoretas, a solitaria vita, ad societatem et convictum vocavit, Cœnobiarchi ipsa primus procedente S. Ant. Pachomius exstitit, cujus res gestas, secundum ea, quæ vitæ Cœnobiticæ cultores, primum Cœnobium, et structum erat ad Pachonio, ad ripam Nili, in insula quapiam, Taberna dicta, in Thebaide superiori, qd modo S. Tabennesi mille & 50 capiebat Monachos. Pachomius, castam Cœnobitis suis vivendi rationem prescripsit, quæ me sermone Aegyptio illo Latinum exiit Cœnobium, Sodalitium aut Pachomii in adversa Nili ripa, Cœnobium Tsemnianæ, S. Virginum exstruxit, quod a 40 puellis inhabitabatur. Observat Hieronymus sodalitia

illa, foeminey sermones Aegyptiaco vocata, fuê Nos-
nay unde apud Germanos, Archigineu Monialis, hodiedum
Nonnen appellantur. Erat Asceticæ Eustachiana
et Eustochium, multum ad propagandum in Orientem vi-
tam Monasticam contulerunt, Athanasius & Basilius
M.M. Ille, ut diximus, hic Nazianzenus, in Cappado-
cia Episc., qui postea, cogg me memorandu est, gd sequa-
les eam Monachis praeferri, quas Monachi gradu,
Basilides dicti, hodieq frequentat. —

Observandum est Eremitas eg ac Cenobitas, ut
alibi 4to diximus, Orbi nō fuê absimiles, sed fuê mysti-
cos, Episc. Curæ ac thecla committebat: solebant tñ
aliquando eam Imperat jussu, multi et illis in Africa,
apparuisse, imo sepius, Episcopi eg ob insignem, qua floebant
Sanctitatis opinionem, et illis obtrudebant. —

§ 14. Monachatus in Occ. propagat. —

Et Orientē ab aūo Chr. 340.- hujus Monachatus di-
scipulina, in Occidentem eg transiit. Id quo auctore, et
quorsum primum delatus sit, certo nō constat. Probabile tñ
visi Doctis videtur, in Italiam primum, vicinaeg insu-
las Italiæ delatum esse. Ex Italia Maurus in Galliam
propagata est, Constantem cum celebrem Lerinensium Episc.
Sanctum Honoratum, (in Provincia Narbonensi:)
Patria Lemovicum, ex qua Sebastianum, Monasterii
quendam, in Gallia destructum, Vitaeg Patrum scripsi-
sse, ita eum exemplo, (si mea vox, alios commendasse
ut ingens brevi Monachos in Gallia, Orbi dispersos. —
Fere ad S. Martini aequalis, aō 397 celebratus

Gallia Monachos effudit, ipsius Sulpicii Severi Scriptor
S. Martinus ex Gallia stans, ad ultimas eg Europæ Pro-
vincias, Monachalis illa vivendi rāo, paulatim progressa est.
Observari tñ debet, discrimen nō mediocre, in Monachos Ori-
entis & occidentis, jam ab initio ortum esse. Orientales
eum Monachi, tam duris ac severis Legibus astringi haud
potuerunt, qm Orientales, prae eum Orbis, solum Occidentem
spectant, nē respexerunt. Tot hinc ipsa rāa severa, moroſa,
et servilia, huc corpora occidentalium, eam in vitam
etiamnum ferunt, qm Orientalium, vitaq rā pariter,
et species illis vitae solitariae, qm Eremitis & alii, in
Orientē instituerunt, qm res ipsa in Occid. pervenit. —

Erat S. Martinum, vita Monastica in Occidente,
per Eremitarum, Hieronymum, potiss. Cassianum, atq
Augustinum verosimiliter propagata fuê credit. — Neque
Eremitarum qui in arcta sua jejunitia, plurimum aōs agu
Anachoretarum remisam, in deserto Nitriæ delegerat, Cyrus
Alexandr. facem, Arsinoitis Arianos, qui arce ejus Jugum
fuê extendebant, quo minus sufficiens annona copia
Alexandria Orientis vehi vet., side sua Episcopus,
a Const. M. Augustam Trevirorum (Trier.) Urbem ad Ma-
sellam fluvium delegatus est. Inde ang revocatus, aō 337.
ad ipsius Baptismum vocatum, cum Idem suum Episcopum
prae se ferret, Romam se contulit, ibiq plures aōs manst.
Tand aō 340. in Alexandriam reversus, cand multos Ari-
anismi amisit. Donec aō 373 e vivis excessit. Athanasius,
cum in Occidente in pariter Exulavit aōs,
procul dubio fundum vitae Monasticae, cui jam ab
adolescentia ardentissime studuit, in Occ. alibi emenda-
ta propagare haud ingratum fuit.

D. de Hyeronimus ecclesiæ licet, natus ille Jris, anno circ: 340 Chi,
Dona in Dalmatia, ex cum vide Monastica, nimis laudat
ex nimij rigidus Sectator fuisset, plures in occidente, ubi
multos ad eam adduxerat, ad Eclesiam vitam Monasticam
videre potuit. Dario Johan: Cassianus qui ab eius
S. Sti Hieronis, multum ad vitam Monasticæ occidentis
emendandam studuit. Degebat apud ij, juvenij in Exemo
Aegypti, qui Sceretis dicebat, unde per Numidiam con-
positum, naue Scytha ejectus est. Deinde sui in
Cenobio Bethlehemitico, mox ad Chrisostomo ad Epum
Constantinum promotus, venit Constantia, inde post
mort. Chrisostomi Gallicam appulit, et Massiliæ, urbe
maritima Deum fidei, constituit ibi Cenobio, in quo
ad Vii 423 defunctus est. Habet vitij pueri cum laudanti
Augustinus, natus in Africa, in obscuro Numidiæ
oppido Tagasta dicto, honesti sed pauperi orti pa-
rentib. Hane Genitli Mare Augi cui non erat Monica
postqm eloquentiæ studio, Carthagine operam dat, ja
ad Vii 383 in Italiam appellens, primum Romæ, de
Mediolani Rhetoricam professus fuit, Jam ad 384
suscepto ab Epo Mediol: Ambrosio Baptismo, Africa
redit, atq ibi in Agri Tagastani, ubi suby Domis
venditis et pauperib distributis, per triennium vitam
Monastica se dedidit. Hujus amici cujus ad cam
Hipponensis regium haud celebre in maritima Numidiæ
oppidum, prospexus, Hippo vicis a Tagasta decimus
et ab Epo ordinatus Jubet, postea simul sermones
sacros ad Populum habendi instituunt. Nec tri-
pluribus ibi Monasteria erexerunt, sed

Ad Monasterij prope Hipponem regium erecti vir ea am jo
ejij visit, ad exemplum Monasterij ad Hippon regium erecti:
multa deinde, alia Monasteria in Africa simulq Hispania
Aug ad hanc eam Norma Augustinus, prima,
sua vita Mon: per Africam auctor habetur, cogij
qui vel Epus Hipponensis ei 395 jussu Cenobium
et domo sua pecuit. Eamq cum habebat Clerici sui
quib ora erant communia, et cum illis vivebat, tanqm
in Monasterio, ita ut nihil haberet proprij. — De-
functus est Augusto ad Vii 430, Augustini an Eccl.
mitæ qui hodie Jaji si hodie regalem ab Augustino
traditam, quam in libro de Moribus Eccl. scripto exposuit
se quinto, ejusmodi cum origo ad Augustinum ad ejus
scripta referenda sit. —

§ 15. Ordo Monachorum Benedictinus Occidentis propius,
ejusq progressus et insignia. —

Novum Monachorum Ordinem ab institutio Monachor
Orientalium diversum in Occidente instituit postea
Sanctus Benedictus Nursinus, a Patria Nursia urbe
Italiæ mediæ, ita cognominatus. Ille nimis pertinax
diligentissimum egisse Monasticam, in monte Casi-
nensi in Campania Italiæ Monasterium condidit, Casi-
nense inde dictum, & regulam instituit, qua eluxit
S. Pus Gregor M. summis etiam laudibus, cum ita ea
ipse, S. Pus pene equalem Sanctæ Benedictinæ regulæ
clarum esse, voluisse eum Sororem Monachalem
dictionis regulis uterem, et melius moratam, qua
reliquæ erant ejus pœnis condere — cujus stipe

cujusque membra et preces, libros lectiones, labores, lucu-
nos, ac juventutis institutionem vitam suam sanctæ ac
tranquille ẽ jam sens. Veram ab hac Parentis sui no-
mine, filii vehementer discesserunt, postquã eum Monachi
Benedictini, Ordinem vitæ & gestorum suorum liberali ele-
mentarios apes aquisissent, cultui, ignaviæ ociis vitiis
plerisq ipsos semet tradiderunt, & ut sit et negotij
civilis, et aulæ curis semet implicarunt, superstitio-
sis in cala Sta ritibus augendis operam dederunt,
atq ita antico ad austeritatem et potentiam Ordis
R. amplitudinem, remiserunt, quorum ocium nihil se Deus
dixit Nursinus vir pro sua sanctitate et prudentia et
mus et egregius ut præcipit ut potuimisit. —

Breve tporis spatium preterierat, ẽ nova hæc secta Mo
nachia, cujus membra velut totidem pretiosissima pietatis
pecunia a superstitiosa plebe ita reputabant ẽ in
ipso jam occidente latinitate floreret; ipsos ẽm sed
ut propagarunt eam in Gallia Sanctus Maurus de-
diti discipulus, in Sicilia et Sardinia, Placidus
in Anglia, Augustinus in Italia aliisq locis Gregorius
Magnus et ipse ut patet aliquando in Benedictinus
sec e vero Xo in Germania Bonifacius Winfridus
nifacius. celebrq hi progressus ord inis Bened
not adscribendi et emptionis jure voluntq, et pa
plum Dnot, quot gloriq et potitq augendq tot
ordo ipse serviebat. Ceterum patendum ẽ quod
in occidente ti erat honore, eas inde ad ex Xo in
sola prope Benedictinor monasteria venet rec
pisse. atq in iisdem eam codices manuscripti scrip
antiquos, diplomata item antiqua ipsum et regu
asservata sue, ex quib posteriorib ipsor mona

Benedictinor opera item ex oblatis ars Diplomatica
nata est. —

Ipsa regula Benedictini Nursini 73 capitib absol
vebatur, et quib præcipua ut
1o Pueros et adultos hoc in ordine instituendi
tabant, quin, et ipsi pueri a parentib oblati, qui
in distinctis dormitoriis nocte jacebant, subsis
singuli magistris, adulti vo ẽ exteriore edita recipi-
bantur. —
2o Ab præerat abbas, qo vestitus fuit tunica et cu-
culla, utraq ingubi pretiosis duplæ, altera ad induendum
altera ad decumbendum, ẽ sine illa dormiret
liceret, ociosus ẽm rarissima erat, sed in precibus
ac lectione. 3o præter cœlibatum virtutib opera
dare tenebantur, nec silentio ẽ recessu, humilita-
te et obedientia abbati p ora prestanda
5o Cibus quotidianus erat 2 palmenta, ex quibus
legumineis eam ex ovis et piscib. 3io aliquando adjuto
et herbis vascentib, libra pretera panis, et hemina
vini. Abstinendum vero a carne erat p petua excepto
infirmis. —
6o Delinquentium pœna erat excommunicatio ab oratorio,
ne e Monachi hi extra monasterium degerent
non potuissent, adeoq nec Ecclesiam parochialem ad
haec frequentanda adeundi potestas ipsis denega
fuisset, extructis in monasteriis capellis, quæ
oratoria dicebant, in quib pœna plebani ora-
cerdotib ad id coactis. Ab his ergo oratoriis ne-
nachi Benedictini delinquentes excludebant
sed ubi brevi post ecclesiæ ipsæ 7o capellis hic monachis
t. oratoria in Ecclesias publicas mutatis, et, quas
ẽ ibi provisione eam a plebe adire potuissent
Eccles eventualiter nihilominus adhibit. Præter
et communione ab oratorio puniebant delinquentes

excommunicare a mensa, & ne excommunicare a coetu communi, & pro gravitate delictorum vindicta opportuna, quin vel [illegible] non posset tollere, obstinatos & probabant expellebant de monasterio. —

Ut extra monasterium vagari non haberent occasionem necessitate, nec libris extra illum sumere, nisi de licentia abbatis, quo eis visum fuerit, ipse providebit. —

§ 16. Canonicos, et Capitulos, item Canonicatus origo.

Clericos olim status componebat ex presbyteris et Diaconis, quibus dein Ecclesiis illustrioribus Diaconi, acolythi, lectores et ostiarii addicebantur. Dein ex nova Ecclesiarum ratione et progressu nova clericos editio invaluit. Plures enim ejusdem urbis in loco edificabant Ecclesias, quibus singulis certos fidelium mansionis vicinarum adsignari coepit. Neque singulis coetibus episcopus, cui loco clero praesidere potuit, sed potius episcopus unus diversis Ecclesiis, quae in una civitate exstruebantur, hactenus determinare, ut in principali basilica seu Ecclesia Cathedrali, seu sedem haberet, missas regendas committeret; inde invaluit distinctio Ecclesiarum Cathedralium, et Parochialium — Parochiales Ecclesiae a Cathedralibus ab Ecclesiis Cathedralibus dependentes, quae presbyterum et clerum Ecclesiae Cathedralis ad eminentiam episcopi, cujus latere erant, sequi indecens apparet, atque inde dignitates, officia juris Ecclesiastici, sequentia habuit clerus

quae celebret, atq hoc e prima origine ordinis Canonicorum — quamvis ejus antiquioribus temporibus clerici Canonici appellati fuerint, eo quod canonem seu catalogum Ecclesiae inscripti essent et stipendia portabant Ecclesiae adscripti; postea vero, quum clerici Ecclesiae Cathedralis, quippe vitam graviorem communem agebant, communi refectorio, et dormitorio utebantur, Canonici dicerentur. Sed Ruinartus Canonicos collegiatae nondum cognita fuisse communi eorum clericorum in privatis aedibus habitabant, nisi unicum illud Augustini Hipponensium episcopi institutum excipias, qui jam primo vitae monasticae amore, vel Hipponensium precibus coactus communem clericis suis vitam agere inhibuit. Auctor vero hujus ordinis Canonicos erat Crodegangus quidam Metensis in Lotharingia episcopus, qui primus clericos, quibus in Ecclesia Cathedrali a lectore erant, in unam congregavit societatem, eosdemque adunatam communem instituit monachos colendam tradit, certas illis vivendi regulas ex piis e Regulis Dionysii Areopagitae Dionysii Alexandrini Dionysii Romani Basilii Magni Benedictinis Monachorum Patriarchae scriptis. Haec ergo primaeva Canonicorum institutio, et institutum Canonicorum quidam modo evanescebat, in hoc tandem desinebat, quod Crodegangus voto solemni, postquam suos ad doctrinam Regulae Benedictinae, ad eam et Canonicis antiquis Dionysii Romani, suis praescripserat. Cum ita demum Metensis clerus vivere inceperit, partemque ut religiosi ejus exemplum sequerentur et juxta regulas Crodegangi clericos duos in Ecclesia Cathedrali libria coexistentes vivere juberent. Nec ab hac tempore clerici Ecclesiae Cathedralis, seu Canonici

Epō suo in vicis ædib⁹ habitabant, ad eand⁹ mensam, cibum eumdem capiebant, communq; utebantur dormitorio.

In sequentib⁹ tpōrib⁹ postq̃m a cmuni vita defecer⁹, cœpe ad secularē conformare coepebant Canonici, Mox q̃ macce pere, unde eis ipse germanicum dom⁹ germanum, quo- dam appellant, studit. Dom⁹ eim germanicum notat propriē dominicum, quo nre Eccl⁹ cathedrales, veniebar inde dominstrum dominor Eccl⁹ cathedralis notat. Mag vero Canonicor⁹ titulo tanquam vilioni abjecto capitulares nō adoptarunt, quo nre designabant progressa q̃dam illis in capitulo competebat. Capituli vero denominatio sequuta ē ex institutis Monasticis et inde in Eccl⁹ cathedrales illata ē. Apte Monachi singulis diebus coire solebant in certo monasterii conclavi, ubi sectio aliqua seu capitulum regulæ Bened: Nursini pleneq; lecit, ut eo magis mores suos ad eam componerent. ab his capitulor⁹ lectionib⁹ locus ipse, quo illa fiebat, Capitulū nō accepit. Hac ian institutum ipie qq Crodegangus a Canonicis observandum voluit, statuit eim regulā sua ea necesse ē, inquit, ut quotidie in Ecclesia Canonicis capitulum habeat, ibi irritis circa lam nostram legat, utroq; die aliquod capitulum exinde relegat. Illud patet certum clave hisce regulatum Crodegango ad- #sed etas huius de- stitutis monasticis, et a capitulo ipsis Canonicis nomen capitularium inditum ē. #Apte dum adhuc canonici, quotidie convenibant ad capitulum, relata vita eor⁹ communi, lectis ⁊ pīis ⁊ ad capitulum veniebant in quo Epus ⁊ de gravioribus cās illis deliberaōnes instituebat, prq ob hanc consuetudinem Canonici quibus sēt in huiusmodi deliberaōnib⁹ vox in capitulo competebat, Capitulares dicti sūt; deinde ipsi reg⁹ coetus Canonicor⁹ simul sumtus Capituli nō accepit, sueq; tpōris capitulum a coetus Canonicor⁹ ab Epō divisus hac separatum collegium ē coepit, maiorēq; sibi in dies arrogavit dignitatem, ita ut jam Epūm eligendi nūdi capitulum gauderet. Hodierno tpōris capitulum in Eccl⁹ cathedralib⁹ gnōrib⁹ Epō extinctum sit, tū q̃q peculiare epm constituit, sine Epō convenire nuor celebrat, necnisi in negotiis Eccl⁹ publicis una ē Epō cōsulet, dirigitur ergo præpositō ē Decano, cui ius capitulum seu conventum capitulare indicendi competit.

Vita Canonicor⁹ sec⁹ ⁊ⁿ etcunte adeo placere cœpit, ut eam ad monasteria transiret, inde novum epm virginum velarat, seu monialium invaluit vita ut illar⁹ quidā gent Monachis, alidq; Canonicis seu Canonicis Dominis item et Dominicellis Priores tenebant regula Bened: Nursini et triplici voto erant obstricti. Posteriores vero regulam Canonicam hi; et Canonicis contextam observabant multis votis addicti, ut tū in claustris permanerent, nec foras exitum haberent; tales virgines Canonicæ jam recēs non erant pr Gallian. sec⁹ q̃q plura eat vestigia eaq extantiora occurrunt. in eo potissimum ē Canonicis convenibant, q̃d pauperatis, voto ⁊ cent obstricti, ad eog propria bona possidere et dein dispone non potuissent.

§ 178 Doctores et scriptores ⁊ sec⁹ ⁊ⁿ ad eccl⁹ Græcā clarissimi.

Inter doctores sec⁹ ⁊ⁿ in Eccl⁹ Græca enumerare sequentes ⁊

1. Eusebius Cæsarea in Palestina Epus, quibus amicitiam arctissimam cum Pamphilo Cæsarea in Palestina fovebat, Eusebius Pamphili dictus est appellari. Erat hic vir pius et sua ætate eruditissimus, ut pote qui multam et regiam illam Cæsarea bibliothecam operibus illustravit, in quibus ⁊ præter hanc Cæsarea jam supra memoratam sequentes ⁊ de præparatione Evangelica lib: 15. qui ita inscripti sūt: quod ad gentiles ad Evang: Christum ex ad agit Eusebius ut absurditate gentilium ratione illar⁹ ostendat et demonstra-

tione Evangelica libri 20, in quib⁹ veritatem Evangelican
ex prophetis V. Test. cõtra Judæos demonstrat Eusebius
7mo liber adversus Hieroclem præfectum Alexandriæ
præcipuum persecutorem Dei ecclesiæ in numerum
ejus libellum cõtra itid Philalethes inscriptum incom-
modato refutat Eusebius. 8vo de Thea scholastica
L. V. quod adsentandam Sabelliano de trinitate
opinionem scripsit Eusebius. —

1º Athanasius Epus Alexandrinus doctrinâ Catho-
licâ de ss. Trinitate defensor acerrimus. libris adversus
Arianos et ad gentes scriptis clarus. obiit ao 373.

2º Basilius magnus Neocæsareâ in Cappadocia Epus
ad quem itid 379, qui ei patralis fuit. eloquens ac
subtilis scriptor sacræ et libri itid ipsius, qõ homiliæ
eius item liber de spiritu sancto et epistolæ lx
quamvis. —

3º Gregorius Nazianzenus a urbe Cappadociæ Na-
zianzo loco patris sub ita dicto Sasimis in Cappa-
docia et p breve tpus Constantinopolitanus Epus a set divinæ
insignis scientiæ, et qõ theologum itid de divini-
tate filii qnõ ē servare defendisset, Catechesin
theologus dictus. eloquentiam eius orationes et carmina
hodieq̃ tenent. —

4º Joh. Chrysostomus Epus Constantinopolitanus oriundus
Antiochiæ presbyter, vir eruditionis et sanctitatis
eloquentiâ itaq̃ gravissimâ, ob quam Chrysostomi (aurei
rei actus: aliquot autem, et Scholarum os:) cognomen
meruit, sive eq labore et scriptor quæ ora pietatem
remet exercitatam judicia in sacra interpretanda spi-
rant, habeatq̃ rão. Extat eloquentia Joh Chrysostomi
in homilia eius quamvis, delectus in interpreta-
tione Commentarii in sacram, quæ reliquit, elitius
vitæ finem nactus ē ao 407. —

§ 18 Doctores et scriptores Eccl. Græci eruntur
sec 4i et sec. 5i —

Eruntur s. 4i doctores et scriptores Eccl. Græci quæ
sequentes celebriores:

1º Didymus alexandrinus scholæ præfectus, qui licet cæcus
passus est, multiplici tñ doctrina admirationem sui excitavit
mortuus ē post annum xxxi 392um. et operibus eius hodiedum
dignus ē, qui legatur, liber de spiritu sancto. &c

2º Apollinaris v. Apolinarius Patre, Laodiciæ in Syria
Presbytero et filio ejusdem nominis Epo Laodicæno, qui inge-
nium cultus scripturis carminibus græcis et dialogis
divino imperatore Juliano vindicarunt.

3º Cyrillus Hierosolymitanus ita dictus, qõd Hierosolymis
Epum egerit. Fuit is regionis itid pius studiosus, libri
sus piscionem aliquam seminaristarum haud effugiunt.
auctor fuit Catecheseon ad baptizandos et baptizatos
quod vab nñe Catechesium mystagogicarum nomen tt. —

4º Gregorius Nissenus a loco Episcopatus sui Nissa Cappa-
docia urbe ita cognominatus. Erat is eloquentia insignis
et a superstitione alienissimus plenq̃ nunc ejus scriptores, idq
orationes eius et epistolæ hodiedum superstites docent.

5º Epiphanius Salaminus in insula Cypro Epus, vir
doctissimus sed ē gravitio in historicis quæstionibus explo-
mis lectoribus et cautionibus. Clarum se reddidit opere
qõ πανάριον (cui scripsit quasi dicas Pectarium seu
Canistrum remediis plenum) adversus 80 hæreses, item libro
de ponderibus et mensuris. —

Doctores et scriptores Eccl. Græci celebriores
quos sequentes sæc 5i

1º Theodoretus Cyri in Syria Epus primarius vitæ
catus Theologus et doctissimus Chrysostomi in scribendo
imitator. Ejus Ecclesiastica adhuc exstat, Eranistes
rii ita in plurimis Patrum libris hodierna ætate
in pretio habentur. —

2º Cyrillus Alexandrinus urbe Ægypti Alexandria
ingua Epum egit, ita cognominatus. Fuit vir doctus
et acerrimus hæreticorum quos persequebatur, interpres
sed idem vehementioris et adustioris ingenii. Libris tñ exegeticis et polemicis laudem de
Ecclesia meritus.

3º Isidorus Pelusiota a Pelusio primaria Ægypti in
perioris urbe adscitum Cyrilli ubi nihil novatum, sed abbatem

egit, ita appellatus. Chrysostomi vestigia imitatione sacra scite pressit, ad quem libris Epistolas quos scripsit, datis erat. —

4° Synesius ex pio gentili Atticus et simul singularis exemplo Epus Ptolemaidos in Marmarica facta Patria ipsi fuit Cyrene pentapoleos in Libya Africa regionis urbs celeberrima. Licet Alexandrie sedem adiverit negotii, ad hoc ut placitis quibusdam gentilismi et utriusque religionem quodam modo ejus defenderet. postea tamen de Epatu datis, predicare et ad veritatis Epum adeo et operam dedit, Epistolas et tractatum de providentia. —

§ 19 Latini Eccles scriptores precipui dein 4° et 5°.

Inter scriptores Lat. Eccles s. 4° predicis insigniendi:

1° Lucius Cæcilius Cæcilius Lactantius Firmianus natus fuit Firmi oppido agri Piceni in Italia ad mare Hadriaticum sito, atq inde ex Firmiani cognomen obtinuit. erat professione rhetor celeberrimus Bythinia; dein a Const. quo institutioni filii sui Crispi ad mortem, datus divus in aula Cæsaris versatus fuit. Celebre è institutionum divinarum l. 7. pro ista religione adversus gentes scriptus; libris item pro tituli 1°: de mortibus persecutorum deinde Dei, de opificio Dei, quos stylo latino ornatissimo et eloquentia Ciceroniana simulq scripsit, adeoq Cicero Christianus appellari meruit. —

2° Hilarius Pictaviensis in aquitania Gallia provincia Epus erat, vir vere catholicus fidei Orthodoxæ anno 356 ob tribuite scripta, dum Constantius Constantii filio Arianos favores in exilium missus est, ubi Ariani gian ad Illyricum provinciam.

3° Ambrosius Epus Mediolanensis, fuit eloquens in primis sacrorum suor doctor. Disciplinæ Ecclesiasticæ tam callissimus et Catholicæ doctrinæ cultor diligens zeli ita ut inde [illegible]. Nobilis e inprimis liber 3 de officiis, quos ad imitationem Ciceronis composuit, ita epistola

ad Sanctum Symmachum. Ad finem sec. 4° etiam 5ae in Ecclesia Latina inclaruerunt:

1° Hyeronimus Patria Stridonensis Presbyter et Monachus Antiochenus, mortuus in decessu Bethlehemitico ad ann 420. erat is sacras literas celativos irprimis optimus. Cujus commentarii in sacram scripturam, liber de viris illustribus et vetus Chronici Eusebiani, cujus et quod continuavit. Memorandus e Hyeronimus ethoe me, qd vitæ monasticæ tam in oriente, qm in occidente introgressoribus se preclarum ostenderit. —

2° Aurelius Augustinus Hipponis regii in Africa Epus. hic eruditione quidem et Hyeronimo comparari nequit, ignarus enim erat linguæ Hebraicæ. ejus tamen operam modice callebat. disputationibus et tractationibus quas Hyeronimus sui temporis negotiis, haud quaquam tam multas et elegantes scripsit. Ad quæstiones et disputationes pertinent libri 83 quæstionum, de civitate Dei inscripsit, libri 15 Expositionum inquisitionem et vitam Manichæorum, item adversarii sui Pelagii errores refutat. libri 4 de doctrina xtna, libri de 2 retractationum, in quibus idcirco ut scripta sua secundum ordinem recenset et observatiora illustret, et explanet, ne male accipiantur. —

3° Joh. Cassianus Monachus et Presbyter Massiliensis in Gallia meridionali, auctor semipelagianismi, mortuus post ann 432. — Gandet medio ad finem vergente Seculo in Ecclesia latina inclaruerunt

1° Leo qui sem. M. Epus Romæ fuit is procaptu gravitate sententiarum et eloquentia, in oppugnandis variis hæresibus et præsertim sedis Romanæ ingenia felicit. reliquit epistolas et sermones quibus dogmata et totam Ecclesiæ sui ævi præclare illustravit.

2° Vincentius Lirinensis erat is natione Gallus monachus in Claustro Lirinensi in insula Lerina, quæ hodie sacrum honoratum

di

dicit titul. Latina è in provincia Gallia) dare è
opere ad inscriptis commonitorium adv. hæres, in hac
opere auctoritati scripturæ sacræ et traditionibus Eccles
Catholicæ inprimis insistendum è urget Vincentius
ag. ob hoc offertum suum a R. Catholicis laudatum
dius opus dare probati. ita ut a Richardo Cinis-
ne quidam appellati. Sed ō male Pontificii pro de fen-
sanda sua de traditionib. sua opera Vincentii Lirinen.
invocant. illæ enim p traditione n alias, quæ in
scriptis patrum reperiuntur, intelligit, n abn tradi-
tiones orales. —

3° Salvianus natione Gallus presbyter Massiliensis
claruit inprimis 7 libris quos de gubernatione Dei et
ad ecclesiam avaritiam Ecclesiam inscripsit. qui in recen
pro avaritia Ecclesia inscribenda forsan Ludovicus Jun
opus et prædestinat. p Galli, non Christo, n Dei, sed mun
mundialib. bona sua relinquere.

4° Gennadius item presbyter Massiliensis, fautor Semi
Semipelagianor, inopere, qd Catalogum virorum illu
un. inscripsit. —

§10 Virorum eliminor in Ecclesia tam Græca Latina
vide de 3° et 4° paucitas. — —

A seculo 5° literis in occidente prope modum pe-
nitus, apud orientales vero ardens disputatione de
ritandi libidine laudatis, utraq Ecclesia, tam Græca quam Latina,
sipantissimor excipias, scholia & ingenia produxit,
quod a traditis divinis Scripturis nec præcepta nec auctor
deflectere. Ac præcipuor doctor & subsecutus sæ-
culi 5° et qui nihil aliud egere, qm aut memoratæ hæ-
reticum depellatores, antiquum compilatores, martyro-
logiar scriptores, mysticor & etiopaticor, & prostapo-
soli et hoc n° eximendi sunt duo 5° Græci Proclus Patriarcha
et Vol. Seniorator. Proclus ex Patriarcha Constantinopolitano
tino primo inspr. Græco, Syriani p. prædecessore Sisi-
anum circa 430 atq ab urbe Palæstina Lycia unde oriun-
dus erat cognomen Lycii obtinuit. fuit profecto
sophistica eloquentia item et divinar literar. scien-
tia celebris; id qd amantium eius in innumeros Dei libros

qui supersunt, testantur. Joh. Scholasticus vero qui alias Joh.
Cappadox dictus, et cognomen Scholastici ob eruditam
ritatem obtinuit, quit Patriarcha Constantinop. celebris
e, inprimis de studio potestatem Patriarchæ Constantinopolitani
angendi et destituendi, qua ei ob hanc rem a Papa
Urbe Gregorio 1° ineptit. auctor fuit libellor de poeni-
tentia et disciplina. Sed 7° inclaruit Joh. Philoponus
Laborioso multis ita cognominatus (Græce qui Philoponus
nomen labori) erat p finis et grammaticus Alexandrinus.
Christianus è post annum Christi 641. celebre nō suum
reddidit id de trinitate opus ita eum transacto
tatuset, quo opus Contra Tritheitas dici debuit. fuit
Græcorum vir ingenii subtilis et inprimis doctus et
mercedis. Sed 8° celebratus multis celeberrimus Joh.
Damascenus Monachus in Coenobio quodam prope
Hierosolymam, cui Damascenus ipsi ex patria Dama-
sco indiderunt. fuit vir ob doctrinam et dicendi
lyrtenarius Theologicis editor, inprimis, et Exactæ
Orthodoxæ fidei orthodoxæ expositionem fidei orthodoxæ
inscripsit.

Etiam in Ecclesia Latina sæc. 6° et 8° eadem fuit
virorum eximiorum paucitas. Igitur in occidente
fugientes liberas, sanam Theologicam conati et sæpe
Dominum Boethius et Cassiodorus. ac Boethius
quidem fuit Theodorici Ostrogothorum Regis in administra-
da republica adjutor. mox vero apud Theodoricum clau
destine Græci ejusdem accusatus supplicio
capitis affectus est. scripsit stilo latino pugnan
ganti et oratione prius proba, prius lucida ita libros
de Scholastica Christi. Cassiodorus vero primum in aula
regum Ostrogothorum summis muneribus functus quæst
tum adortam monasticam transgressus, plurima scripsit
opera, quorum præcipua 12 Epistolarum variar librorum,
inquibus regias epistolas et diplomata collegit,

2º hiã tripartita 3º = institutionũ ad divinas lectiõnes, in quibꝫ exponit, quarãõe et quo ordine legendi sint libri sacri. 4º opus de disciplinis & de artibꝫ liberalibꝫ qđ Enciclopedia dici potest

Boethius et Cassiodorus vix e longinquo aequari, qui sequiori aetate flegi debuerãt; illiusq; aetatis in colligendis Canonibꝫ Eccliꝫ opprimis gravis laboriosiq; itemq; homilias et Cronicas scribendas exhibebant. et in tã improbantibus fuere:

1º Dionysius exiguus. Scitꝫ is abbas aut saltem scriptor Rõnus. celebritatẽ huius operis auctus epistolã dedicatoriã, primã collectionẽ latinã Canonum Eccliꝫ, cui collectioni eãm decreta Epiꝫ Rõnoꝫ ad disciplinam Eccliꝫ pertinentia adiecit. initio facto a Syricio qui sedem Rõnam ao 395 tenuit vsq ad Anastasium IIum qui ao 498 Epus Rõnus egit. —

2º Facundus Hermianensis in Africa Epus, qui in suum celebre reddidit ad ped. s. Sedis pro defensione trium capitulorum scripsit. Hic duobꝫ viris adjungendi duae sr.

3º Gregorius Turonus seu Magnus Epus ad fin. s. Arcturiꝫ VI Epi Rõnus, qui vir pro capta sua eruditione stratis pius et religiosus studiosusq; fuit, sed qui respa Cinderella est, et liberalis doctrinã contentus, Cæremoniãq; earum et ritus sacrorum potentissimus, in uno nihil Eccliꝫ innoxius fuit. Ingenium eius epistolis et dialogis, quos descripsit hodie extantes, satis produxit. Constat vtrum et his cum profanoꝫ auctoꝫ lectioni se opposuerit Sed ipse Joh. Sarisberiensis narrat eum Gliam auctoꝫ primoꝫ sexcenti prem temp, qui hereticoꝫ dogmatibus essent pleni. Valeato tradidisse ipsum q Bibliothecam Palatinam Rõnã ab augto Cæsare fundatam in civitate Palatii vt adeo tot auctoꝫ classicoꝫ, in his Livii libroꝫ pleriq; rorum jactura Epi huius zelo vsque malo auctoꝫ desiderat.

4º Isidorus Hispalensis. in Hispania Epus, qui ab hybernis excedit erat hic vir sua etate latis eruditionis; id qđ opera eius satis docent, quæ sũt sequentia

1º origines seu etymologiæ lib. 20 in quibꝫ omnia fere scientiarum exposuit et breve cuiusq; disciplinæ dedit.

2º sententiarum theologicarum libri 3 ex — Nomen huius fuisse Synonyma mentibus ẽt. 3º impositum quidam, qui decretales pontificum Rõnoꝫ Syricio antiquiorum initio facto indulgentia Clementis PP. collegit. atque propterea Pseudo Isidorus appellari solet.

Sec 6ti inter latinos scriptores bene primum merendi:

1º Beda venerabilis monachus Anglus mortuus 735 qui literarũ honorem in patria sua fundavit, lectionis copia scriptis item plurimis et pietate unde venerabilis ei adhæsit in ceteros sui ævi scriptores inclaruit. ex operibꝫ ejus digna sũt quæ equestri ordini Eccliæ anglicanæ libri 5. ab adventu Julii Cæsaris in Britanniam ad annum 731 in 2º concinnati circumfusa.

2º Flaccus Alcuinus gente item Anglus linguarum latinæ, græcæ, et Hebraicæ, qđ ea ætate inauditum erat, peritus Eccliæ Eboracensis diaconus, deinde ejusdem magister. ao 782 in Gallian a Car. Mo ad literas instaurandas vocatus bene ibi de literaria re meritus ab exilio revocanda curavit, cum et ipsum Car. Mum jam 40 ætatis annum in artibꝫ liberalibꝫ rhetorica, dialectica, et astronomia instituisset. Deinde in Angliam reversus abbatia qq vice ao 796 in Gallian rediit ao 804 Calendis Junii Turonibus in Germania celebratis ibique mortuus est. postea profectus in Gallia variis monasteriis præfuit. Hic ipse Magnus Carolus (Charlemagne) Turones (Tours) publicas aperuit scholas, adquas undiquaq; gentium erat concursus studiosorum. Opera eius prius exposita per scripturas s., et hæreseos adoptianæ reprobationem, prius etiam liberales traditiones artium, elementa extant in homiliis et epistolis abeo propositis. —

De Merita Caroli gni de re literaria in Eccla occidentali.

Crescente in regionib occidentis inde a re. beigno
randa, eo tde re Gr. res dixerit, time in Gallo Franc
acd. tionis p. Germaniam, Italiam, et Belgicam ex
auditores, sacerd. plurimi, ne sermone et quidem ampliu
de regione ac populu haberent, habere poterant, nec
iam doctrina ipsor quidem erat, sed ultimum legere et lau
tare poterat, ultimum ita Lyturgia dicendum, ordo jud. dicia
pert. Ipsi Monachi quod Monasteria literar. relig
ata se debebant, aut vivebant legem et ordinis qui
nisi libris alicui describendis vacabant, aut q libros
exabat scriptos. parum vero, et minime tragicos
compilabant, ac exarabant; Epi vero ut dispensa
et protectis sed augendæ nimium quantum studio
de re literaria parum sollicati, legem nisi in cathe
drebant divino. Ceterum c Monachis imperio.
Hinc Clericor insolentia et stupori juventa incipi
piit superbia et degener mores. quo in rem Carl gnus
Car gnus ab Alcuino adjutus, non ignorantia pen
da et studiis quasi extra vocandis operam impen
ac primum quidem sacrum ordinem Epor, Presbyte
et Monachor, deinde o etiam plebem suo vitor gg indigen
tate civili collocatos, eor q filios ad scientiar vo
candas excitavit. — Curabat enim ut Epi et Monachi
Scholas aperirent, ejusque in Eccla tuis cathedra
libr, Monachi vero in suis claustris ingenia puer
rum et pueri Eccla dicati, aut vero futuri M
nachi literis imbuerentur, imo ipse eam in Palatio
suo Scholam erexit Addicam, lingua Liborq
suos tum procerum p. magistror, quos dam erudiri cu
curavit. Scribendum vero est hic non Gl in Scholis
et auctoritat e Ex. qui exeor. idem scientias alias
exgr. medicinam, Jurisprudentiam, Phisicam et linguas o
rientales exponebat. Quæ Universitas in scientiar ob

jore erant Trivio absolvebat. Trivialibus, quæ artes
liberales nominabant, ipse grammaticam, rhetoricam
Dialecticam, logicam, quod trivii nomen veniebant
tam arithmeticam, musicam, geometriam, et astronomiam,
quod quadrivii nomine distinguebantur. Sed hæ ipsa
scientiæ videre hac ætate proponebantur
imperiti eum Scholis magistri literas trivio
progredi, et audiebant, et vero qui post trivium et
quadrivium studiis majoribus aliquid tentare cupie
bant Boethio et Cassiodoro operam dare jube
bant. —

Cum vero Carolus gnus divina erga sacras literas et
reverentia, hac qq studium accenderet, ac in specie clericos ad
hos diligentius attractandas incitare cupiebat. Nec vero cor
rupta exemplaria latina Bibliorum versionis hujus vacilio
aliquid impedimenti obicerent, facem alcuinum ad ea
emendanda et castigianda adhibuit, imo ipse qq in illis
corrigendis postremis vitæ suæ annis nihil utilitatis collocavit.
Sunt enim qui putant Carolum gnum ut libros
sacri germanice verterentur, gm tu Ludovicum filium
suo Ludovico vindicant. Valuit hac in re Caroli gni
opera adeo et languentes animos clericorum quorundam
excitando; idem tu hoc dissitendum non est insulso studio
nulla datum, quod optimi eius civis nomen invenerunt. —
Primum eum recepimus inde jam a sec. nonum illum
certatim nisi sacros libros parvulos populo in vernacula
sacra protegendi et explicandi ratam habuit et
discrepantes hac in re varias in occidente Ecclas
consuetudines ad unam eandemq romanam vocavit. Pri
mus enim dantur ut hæ Eccla imperio Francico sub
jecta ad exemplum Eccla Urbis sese componerent
formam cultus divini Romæ visitatam recipere,
quo ipso multum ad auctoritatem sedis Apostolicæ
crescere studuit. Ita pericopas Evangelicas et epistolicas
quas ad normam usq hodierna in occidente obtinere
Carolingi in Ecclam occidentalem introduxit pericopis
sic dictis his dictis enarrandis atq explicandis

paucos a doctoribus illius tporis parce et Caligny ag-
movit, et Hilar. Arelatensem et Paul. Narbonensem, qui
& aquileensis in Italia vasti Luciferi dicebant, vulgo
Paulus Diaconus appellari solet, homilias s. Barna-
nes sacros ex libris Patrum orthodoxor indicatas pari
copias Evangelicas et epistolicas colligere jussit, quas
tardi et rudes Ecclesiæ populo recitare possent. Hinc
natum est Homiliarium seu alias postillarium, qd
dictum est a vocibus post illa subintelligendo verba ex
evangelicis pericopis et epistolis praelectis. Illis
in pericopis subjicere, seu post pericopas illectas
recitare debebant minus docti homilias in homi-
liario contentas. Qd sanctor primi ordinis ut Grego-
rii M. s. qui Benedictini Nursini et alior vitas vo-
lumine quidam comprehendi jussit Caligny ut popu-
lus haberet exempla ex mortuis, quæ legerentur
& a viventibus nulla petere posset. —

Dono hinc ora animo exstructa fuit a Caligno
dubitari nequit. verum qd ad pericopas adhibet exa-
mina ex qua sanctos velit eorum firmare, prima autem
instituta adjudicari et inertiam Clericor alendam
negligentiæ sacri codicis sensu patrum evolvere. Plu-
rig enim Clericor ab hac tpore oper. diligentiam
illam ad illas sacri codicis pericopas explicandas
in ecclesiis publicis populo prælegendas et expo-
nendas erant, nec in toto studia volumine lega-
do, et exponendo tenor exercebant. Nec eam multo
reperiebant, qui mallent ipsi homilias aliqua
ad populum texere, qm dicto homiliario uti. —

§ 21 Superstitionis et tpor origo et progressus,
mutatio item, qm inde regnante a sec 4° ad finem
sec 5ti subiit. —

Postqm ita exoptata libertate donati sunt ab
quo, pleriq ipsor hac libertate ita abusi sunt, ut
pro virtute s. pietatem ritu ceremonias vanas, pro cul-
tu rationali commenta sua phantasia & ludicra excipere

existimarent placere Deo, qui illa in positis, et
nec simplicitate regionis rudi digna erant. Prevaluit
ficentia in sacris publicis, et splendor externus adhiberi
ri coepit, cui imperatores vicissim item opulenti et pi
ipsi immense favebant. Neq eam augustiam decor
imitatione temperatum, et ethnici ingenti aquine
Ecclesiam tam ingredientes. Accedebant novi proseli
tatis invitata, qui prae se ferebant monachi subito
ipsum ex tpis orti. Paucis doctor atq in tanta rer
eversione satis ingenii et animi erat ad resistendum ingra
ritio ritus futiles, aut opiniones de ceremoniarum vim
te vanas et his similia publice exemplis refellendi
pertinacia habendi sit, nec leve salutis divinae adi-
erunt. Sane ipso s. to Aerius sebastenus in Arme-
nia Presbyter e Epi stus, aliod q eius etatis Epor
allegantium molestos personis tractuisset, nihil discre-
minis it Epos et Presbyteros dno jure dee; citra
ritibus quibusdam v. c. jejuniis statis, sepultur-
juisset, censens jejunia ex libera, nec unq certis dieb
alligata. — Orationes et oblationes pro mortuis,
frugum quibus illi haud indigeant minus necessaria
ex credi spes, in classem hæreticor ut ex Epi-
phanio erat, fuit relatus. — Paritor Jovinianus
Roma hus Italus, ad fin s. 4ti cum ob eam ab epis-
mum Romæ, deinde Mediolani docuisset ex Scrip-
turam et nuptias, ex jejunia et moderatum vesc adhibe-
dum creatos usum ratione nostri apud Deum nihil
ex discrimine, nec aut cœlibes, aut jejunio corpus
macerantes Deo gratiores, ex in quibus libertas et opus
modice et sobrie utendi hæretic. non augeretur
buit. — Non secus Vigilantius Presbyter in Hispa-
nia Barcinonensi, gente Gallus Lugdunensis convenarum
ad radices montis Pyrenei oriundus, ritus hujusmodi om-
rebatt. — Spes ex itinere in Palestinam et Ægyptum
suscepto redux sub exitum s. 4ti docebat sepulchra

et ossa martyrum cultui addicendi sit, ni-
rum ea quae templis martyrum fieri dicebantur, picta
et cereorum lucem ad sepulchra martyrum
se, et cereorum accendi e superstitione gentili
ad deos tenere translatam est. Jejunia, coelibe-
cum sacerdotum, vitam Monachor, societati in
quae bonum adversam improbandam sit, et religio-
idoneus, atq ob hoc ad sperta sua a Hyeronimo
celebertimo eius abbate Monacho, gravemadve
impetum sustinere debuit, ut videndum sibi sit par-
cille intelligeret, si vitam ac salutem incolumem
servare vellet. eo tu obstante nihil ad hunc viri
huius bene erga pietatem tam animati animi
haereticos indicia apud R. Catholicos. Hoc igitur
modo nata est illa ecclesiastica superstitio, quae ana
adillam festum diem plus valuit, quam etiam eius
hostium impetus, sed et immensus Ceremoniar-
rum, quibus divinus cultus obruebatur, ut
illis observationis, vitam sit vana pietatem, proce-
runt in nostra sit regione, tum. Auctum et adum
est eam necessitas Ceremoniar. illas observare ad
stis imponebat et non pauca a stis sibi ipsis
prorsus abhorrentes, imo vana prorsus et ludic
Ceremonias introducebant. ——

Ita sensim crucis figuram venerari et ab ea mirabi
liaq sperare, reliquias sanctor undiq conquisitas colen
Martyribus, aliisq sanctis vita functis precib[us] suis salu-
tem suam commendare, eor imaginib[us], cultum divinum
prostimo prostituere, templa Mariae virgini aliisq sanct
dicare. Hierosolymam et ad alia loca, quae sancta puta
bant, regionis sua peregrinari, caelibatum, vitam solita
riam, abstinendam a cibo frequentem, corpus macera
tis virtutis documenta existimare sit, Liturgiam gra
fico apparatu onerare, festos dies infinitos, ut purgato
nis B. Mariae, elapsionis servatoris, natis S. Johan

apostol, martyrum etiam sanctor, exaltationis crucis
et similia sanctae dicerunt dii. — His vir firmadis
miracula, visiones, et revelationes divinae fuerunt factae
ipse haec pietatis genus docere, ipsi Coelei, inprae-
mis Monachis, praeter, tum gli alebant, quo maiori ope
quio illos sibi hoc mos obstringi censebant, et quo fili-
eius est liberalitatem hoc facto erga se provocabant
Fuit ergo superstitio in manibus Clericor ad regnandi
et illos sibi subjiciendi, idq vel latini sermonis inculta
divino auctoritate animata, quae ille ni aegrius
in usu vulgari fuerit, abunde intelligit. —

Hinc mox varia regionis illos pacis, fucata, etiam
varias formas mutabilis prodiit, corrumpente etiam
et perdurante eius superstitione, sed manifesto
eam vocis fingendi fabris semis examinata et quoti-
tinent. Nobis imprimis optimo examinata et indulgentiam erga peccata ab eo operata, cum infinita
varietate immensa ritum observanda, tum dine
edita in illos sacros coenobia et Clericos liberali-
tate, hoc est illos caelestitate vitae apud deum
promerentur. — Porro invasit eadem turpis fabula
de purgatorio semine quodam dabitione purgatorio
post electum et hac vita animas eor, qui propter
delicta gehennam in spectum Dei venire nequeant.
eaq nimis recepta abeo dentalis, videam variis
commentis stabilita. Eucharistia autem qui idem
hec ipse Missa dicta est, tensim spectaculo potius
est coepit, quam ut piis usui inserviret, oriente
opinione eam de solo sacrae ministro celebra
tam vivis mortuisq prodesse, quippe nata ex
sum privatae et solitariae a sectione quae. —

§ 23 Alia imaginum adversus finis hec quae et ira
versia de coloribus imaginibus.

Inter scriptores R. Catholicos Baronius et alii
studio id egerunt, ut evincerent cultum imaginum, jam
in Ecclesia apostolica obtinuisse, quem infinem provocant

ad Caelium apostam antiochia celebratam, in qua
auctoritate apostol ne usus sit imaginum, sed
cultus eas fixerat dicit. Sed praetereamus quae tres
antiqui abum de hac re libri extant, a Carolo
Magno scripti, candidi et judicio valentes, in his
Petavius et Pagius illud pro stigmate graecae
mentis habendum esse liberi putant. - Certe primus
Leo vetus ab imaginibus digne reprehendere ausus
cum reprehensione proinde abhorruisse Graecorum
Neque eam ad initia sec. VIII tolerata pro indigna
sacris imaginibus Caron Concilii Eliberitani
Eliberitani in Gallia Narbonensi ad hoc celebre
ti occasionem hic obiici placuit picturas in Ecclesia ne
debere, ne quid colitur et adoratur in parietibus depingan-
tur, non tamen longe, quodammodo praeunte forsitan
irrepsere coeperunt imagines; tertio enim Eusebii tem-
peratore licere loca publica, et fora variis picturis
pro tum gentilium, pro eam tamen tempore ornari. Eusebium
in templis nullum ornamentum praeter solum
crucis signum adhibuisse refert Eusebius, ut adeoa
templis procul et prae tanto conspectu quidquid absurdi
imagines. Ad finem hic properante sec. VI imagines
tamen pictas jam in Basilicis fuisse admiratas
et paridem templo quovendam picturis fuisse orna-
tum, inter alia et orante Gregorio Nissoni de Theodo
ro martyre extat. Cum enim templi in honorem
Theodori Martyri consecrati mentione fecisset
nihil tradit pariete tanquam illius picturis ornato,
odori Martyrium exhibenti et fuisse ornatum,
sed et addit picturam laudem, cognitam quasi
et multum prodesse. Sec. deinde magis eam placuit
ne pervenerunt imagines, plebi primum rudi accidere eam
complacuit, tractari hic nulla adhuc haeresi indi-
cia prospexit, ut potest qui propius ad gentilis-
mum pristinae etiis vicinabatur, sed imaginum picturae
quas frequentes fuisse variis locis Augustinus
improbantis intelligit. Quae deinde coeperunt
sacras imagines Dei, apostol, martyrum, aliorum
sanctor, libros loco pro illis et plebe qui legere
non possent. Secunda hic tanto in eam horrore fabre-
ferri imagines, ut eas medio tollere de cardine
divinaret. Nec in Ecclesiis vetustissimis imagines in templis
collocatas osculandi, sed et adorandi vetustissima
recurrunt. id qd ex epistis Gregorii qui Pontifex
apparet, qui Novatianum, ne nova probavit. Sentien-
tia eius fuit, imagines nullo quidem modo esse
adorandas, retinendas tamen in templis ad instructionem
plebis. Idem tu prostrationem ac imaginem Dei in
improbavit non ipsa imago, verum deos adorari
Sed Sec. magis eam invaluit imaginum veneratio-
nem Heraclius imperator ineunte hoc saeculo Ecclesiae
crucem Dei ita ea erga imagines superstitione
prostitit. Exemplum eius plebs ipsa ad alias sanctos
ulora sapere videbantur, sequenti sec. Veneratio picturae tabu-
lae et aliae, aliorum monumentorum in aedibus sacris
collocatae altius adeo radices egit, ut sec. IX in altum
superstitionem et nimis pene affinem degeneraret, quae
alii sublatum, alii retentum vellent distinctam
ac purgatis litis inde in Ecclesia Dei nascebantur, qua
de re jam dictum est exponendum venit.

Primus hujus litis scintillas jecit Philippicus Bardanes orientis imperator, qui
vidit sec. ille in Ecclesia Patriarcha Constantinopolitano
Johanne ad 712 tabulam quandam in qua Concilium
oecumenicum sec. ad hoc subiungi Constantino
Pogonato. Conspecto celebratum depictum erat et Agathonem
Pontifex templi sacerdotes sophia approbatis, mandat abstergi
ejus Romam mittit, imagines ejusmodi e sacris aedibus
tolli jubebat.

At pontifex Rōnus Constantinus Imp. dictum imperatorē vēbis de relictebat, sed eam imaginem b Calisto secum nicot in portica templi sancti Petri collocabat, quia ipsum imperatorem in Calio Romā coacto deserto gerere gens detestabat. Sed hoc primos motus malum Philippici Bardani, qui regnavit ab 711 tumultus primus vatus, et solio deiectus finit, terminabat. -

Sequebatur sub Leone IIIo S. Sauro aliud bellum longe formidolosius et diuturnius. Ille enim imperiosa credibilis Graecos in honorandis imaginibus superstitionis opinionē sub Leone et Mahumedani videbant ut radices illa li extirparet ab 726a edicto proposito vēs. sanctas imagines, excepta imagine Xti in crucem acti extemplo tolli, cultumq; eat prohibuit omitti et abrogari jubebat. Parebat imperator ingenio ferox, qd ipsa erat praeceps et vehemens erat, ortus legi prudentia, quibus veterator superstitiones gradatim et paulatim necare jubet. Itaq; bellum civile nascebatur primum in Asi chi pelagi insulis et Asia parte, deinde cum in Italia. Populi cum imperatorem a sera regione deiecisse, aut ipsi existimabant, aut a sacerdotibus et monachis quib imagines fructuosa erant ad opes colligendas credere jubebant, quo errore suscepto de sacramenti regione ac obediendi officio solutos et arbitrabantur. Inter lia praecipui seditionis auctores erant Pontifices ipsi Pii. Gregorius IIus et IIIus, ac prior quidem, cum Sauro edictum illum et de imagines promulgatum abrogare nollet, ni dissimulabat imperatorem sibi vendicari nec ae jure indignum videri, qua sera Papa cognita, Cives urbis Romā et reliqui Italia populus, quo ad illum tpus imperio Graeco parue rat, datum imperatori fidem frangebant, vicarios et praefectos Leonis Sauri in Italia, aut trucidabant aut pellebant. Exacerbatus Leo Sauro his rebus bellum Italia, et dirae Pontifici intulit cogitavit, sed civilio fortuna ni respondebat. Hinc ad 730 furore ac indignatione plenus longe acrius

qui antea in imagines sanctas cultatas debebat. Igitur Constantinopoli orientis egregato Germanum Patriarcham Constantinopolis cultui imaginum impero parentem munere deiiciebat, suffecto in locum eius Anastasio, imagines frangi jubebat, ancoq; eat variis poenis ad jiciebat inde maiora eam motus et turbas et executionem, Nec audita post modum de exacerbata pro Iconolatria rum, seu Iconodulos, exacerbata Iconoclastarum S. Iconomachos una (: ab eikon imago hrtgrw colo, doleo vexo tolo frango et paroptidi pugno) quos priores imagines adorari, posteriores servari quidem, sed fractas volebant.

Filius Leonis IIIi S. Sauri Constantinus VIus cui furiosa Iconolatrae turba Kopronimos nomen indidit, paterna prenebat vestigia c ao 741 imperio capessebat. imaginum cultum eq fortiter Maria et Monachi moliebant. Moderatius tamen de his gen aggredi visus e. Cum nosset gradus in reb ad regnum pertinentib Basilios auctoritatis ora tiberis ao 754 Basilium Synod orientalium Episcoporum convocabat, qd graecis rm occumenicarum dicebat. Pronuncia bant patres in Basilio presente et vera imperatore, Iconolatriam et bellum imaginum damnabant. Verum vinci non poterat tam pertinacia superstitiosos, qui nimio studio dilectis imaginum, ac nulli quidem ex impera toris resistebant, qm Monachi, qui reb publicam turbare motus cierent dissuadebant. Quare Constantinus Kopronimus justa motus indignatione gens hostium varius poenis ad fidem redire coegit.

Post Constantinum Kopronimum obitum ao 775 ejus filius Leo IVus gubernaculis publicis admovebat. Quibus rebus idem ac pater et avus erat animus et Jane ut erat ingenio ferox, qm humana temperare sua sorte effugeret, qd plator rigore legum et se

veritatq poterat obtinere in gotorat ridiculo-
gen ri habuisset Irenen mulierem et ad ipatam
dem quodq scelus paratam, et cultui imagin-
impense ditatam; illa ein marito suo Leone IVo p-
venenum emendio sublato malis suis artib efficit
ut imagines trium ptcarent. Cnpe filio suo Constt
VIIo Porphirogeneta adhuc in pupera reipublica
praesset, ut se in imperio firmare posset prud
Pontifice Rom. Hadriano Io ao 786 pie pigit,
ad vero regendi 787 auctore Tarasio patriarcha
Constantinopolitano Concilium Nicaenum in Bithinia congrega-
vit, ad Nicaeni vne notum est in loc Concilio
imperator lege, decretis Concilii oecumenici ju-
abrogabantq, imaginum et crucis cultus stabili-
ebdom poenalibus dictabant, qui proceres deum
quibus colendum et adorandum ea statuerant.

Dum hc in oriente litis de cultu imagi-
num agitarentur occidentalium gentes ut Britan-
nus, Hispani, et Galli medium inter pugnantes ten
tenebant et imagines retinere quidem et tueri cedit
colbeari ac cultu quodam religioso prae summa sum-
mi numinis inscitia adhuc in hodie colebantur.
Carl. imprimis Magnus a Gallor episcopis quos decreta
Concilii Nicaeni IIi offenderant monitus primum
quos de imaginibus libros, a viro quodam erudito, quem
hodiernus Alcuinum fuisse suspicantur compositos
eosq ao 790 ad pontem Romanum Hadrianum mit-
tebat, ut ipsum a Nicaeni decretis probandis
et in effectum deducendis abduceret. Accurate in
hoc opere et aeriter quod orientalium patres
quibus cultum imaginum in synodo Nicaena sta-
bilitum ibant oppugnatos, ut hodiedum ex illo
videre est. At vero Hadrianus non potebat Magni
Carolum, quare eum singulari libello Caroli[illegible] adgres-
sus est. Jam vero Carolus ao 794 in Concilio Or

quod ad Francofurti ad Moenum congregatis re-
spectari hanc causam curavit, quo in Concilio centum
et libris Carolinis exposita eius probata et ordinata
quibus determinatum, tolerandas quidem esse inter
pias sanctas imagines, sed nullo cultu prosequendas
frustra erroneum Pontificis urgentis. Apparet hinc
idem hac data repetas visum quae occidentalis
Pontificem R. errores arguere, atq a vera ecclesiae
dote. Ceterum existimandum non est Orientales illud
cultui imaginum superstitioso patrocinium praestitisse
in Concilio Nicaeno decreta addidisse aut patrocinium cultus
ille postea in Ecclesia Romana et Sancti Sanctorum in Ori-
ente ut saec. IXo multum iterum et acriter pro sedula
Consolatione certatum est donec tandem ea prova-
leret, ideoque postea non in occidente eventi. Ubi
Consolatio longe crassior stabilita est. —

§ 24 Lites Ariana et sectae arianae

Arius Presbyter Alexandrinus, vir doctus et dialectica pa-
ritate praestans, gravissima discidia ecclesiae Christi in Ecclesia
excitavit. Origo dissidii haec fuit: Alexandri Epi
Alexandrini in certum, quae occasione hi exorta presbyte-
rorum Alexandrinorum de dignitate trinitatis disputatio. Inter
alia dicebat: Filium eandem cum Patre et dignitatem et
aeternitatem habere. Tum vero Arius odio forte in Epum
suum inflatus, primum negabat vera ea, quae Epus
proposuisset eoque sabellianismo ab Ecclesia damnato
coarguere conabatur. Ad refellendum verum in filium
discessit. Deinde vi ad alterum extremum delapsus filium
vere quae seu ipsa essentia differre a Patre contendebat, aequi a patre et nihilo, omnia existentia per
Verbum ante mundum conditum creatum sit. Eo quo
Pater cum instrumento quodam usus sit in condendo mundo.
Usitate. Hoc dogma alii vix in vulgus etiam ab plures
mos in Aegypto viarum provinciis pastores et a Presby-
teros reperiret. Alexander ei adversus duabus Alexandrinae Synodis

Synodis

Arium cōdemnabat et Ecclā Alex. eiect habebat,
sed nec Arius cāsā sub defuit, piagravit ēin primu
Paldtinan Lenang suam ē boca, tūn literis qua
versum missis commendavit et propagavit. Deinde
Nicomedian debatus Epum ejus Eusebium Ni-
comediensem sumendā auctoritatis virtum ad pre-
tuas pīrtalit, ejusq fidem ope constantiae gin
peratoris conjugis sororem sibi conciliavit. Sub
oib effecit Arius, ut in favorem eius ad alexandr
Epum Alex: n̄ pauci scriberent perentes et urge
tes ut Arius tabipso in Eccliam reciperet. inter
quos enumerant duo Eusebii alter Nicomediensis
in Bythinia, alter Cesareensis in Palestā Epus.
qui eam synodum adjacen it alexandrum et arium
revocandum Nicomediā et Cesareā quia iniurba
sua Epali cōgerunt. Constās quus de hy bitib ep-
tis or pactus literis primum ad 324. Alexandrum
et Arium ipse disputatos monebat, ut sedari
reciperent. Hac ō rāne è nihil efficeret gravi-
ores q indies motus p imperium suscitabant ad
ad celeberrimam illud Ecclium Ecclā urbis qd
oecumenicum primum audit, Nicēā in Bythinia
adiron have dirimendam indicebat. Gregorio Cilio
varicā it Epos altercaones orta st et hortodoxis
ptes primas agentib Athanasio diacono Alexan
tore Alexandrino et Marcello epo in Galacia An-
cyrano, qui inde Marcellus ancyranus dici solet
Interea Arius eius q assecla libellum fidei Cili
obtulerant. sed qui tanqn blasphemiā plenus
reiectus et damnatus è. Jam ō Eusebius Ni-
comediensis Arii patronus alium fidei libellum
in Cspectum protulit in quo praeter vocem
homousios nihil fuit desideratum, sed ab ipsis eqq
ortodoxis in levem aliquandiu vocē illa notā è
traditionem. admissa tñen è symbolq Cilii Nicēni

iuvera ita ut filius patri homousios i eiusde
nāle et spūāle claroeit honos iden et ut ioe spūa
pronunciaretū. ipse vero Arius in exilium ad Illyricos
proficisci jubebatū. tantum tñ abest, ut motus illi
post Cilium Nicēnum fuerint sopiti ut potius
vehementius erumperent. Arianis enim a Cilio dam
nati nihil ut implacatum sibi valuit sanare
intentatum relinquebant et favebat potissimū
eor. fauci in pot Conc. Nicen. dis Arianis
quidam sacrō minister, qm Constantia sororis
imperatoris moribunda fratri commendaverat, Const.
quo persuadebat arium a malevolis injuste ea
oppressum. hinc eum ab exilio ad ipse revocabat
imperator, patiebatq ut Eusebius Nicomediensis
aliiq Ariani fautores illos qui Cilii Nicenide-
creta defendēbant, in his sine Athanasium, Epum
jam Alexandū. velarent, qui ē adduci nullo modo
potest. ut arium primitivo suo honore restitueret
primum in synodo Tyri habita ad 335. a pactio
ne Ariano mundare deiiciebatū. deinde in exili
am ad treviros relegabatū. Haec tñ ne Alexandri
mentes conmoverent, in pot erant ut arium in
Presbyteros suos reciperent, grave Constq gnus
Cum ad 336. Constantin vocabat, et ut in Eccla
reciperetū, jubebat, sed antequm id fieri potuisset
Arius tragico mortis genere (viscera ei homoris
effundebatū extractis laceratis, stomachus et ha-
bitio) decessit ad 336. Proxime sequenti anno
337. imperator qe Constq gnus civilis eccles.
Post Constq gni obitum unus filiorum ejus Cons-
tius orientis et Thraciae imperator una cum uxore et
aula factionis arianq imperio favebat. Constan-
nus vero et Constans (ex filiis Constq gni) in occi-
dente defensa Cilii Nicēni urebantū. Nec ea mens
nec finis erat sedatum. Occisa gemalis abutor
dissidentium pro opprimebatur. Constantino ad 340

in bello qd adversus Constantem suscepisset cesso,
Constante vō ao 350 mortuo occidentis opa pars
ao 352 in dicionem Constantii veniebat. Ludrem
exercitio Nicaeni Acacii animis funestissima erat.
Constantius cum Arianismo addictus Nicaenos
malis ac calamitatib⁹ variis afficiebat, multos quod
etiam nis Pontem ipsum, Rom Liberium ao 357
ad sectam arianā deficere minis et poenis coegerat
Occidentales vero par pari referre ubi tpis et occāo
adesset dubitabant. Elemento rebus Rom ao 361 Constan-
tio de felicitate sectis Arianis actum erat quando
ei successit Julianus. Apostata erat mox pgrin
nec Arianis nec Nicaenis patrocinabatur. Sovianus
Juliani successor Nicaenos tenuit professus.
quare totus Occidens nec medioeris orientis pars
ad Acacii Nicaeni legis, repudiatis Arianis denuo
revertebatur. — Alb vero rerum scena nō celebrat
sub patribus Valentiniano et Valente, qui ao
364 rempublicā gubernacula admovebant. Valen-
tinianus cum Nicaeni Acacii secreta tuebatur,
de Caa in occidente cui Valentinianus praerat
Ariana secta fundit⁹ exstirpabat. Valens vero
regnebat Arianos, hinc in orientis partib⁹ qua
illi cedebat multos Nicaenis calamitatib⁹ subdi-
dit. — Cum vero hic Imperator ao 378 in bello
Gothis gesto interfuit, filius qui ei successit Gratianus
pacem Nicaenis reddebat. Post hunc Theodosius qui
sicuti et ōs hactenus Arianis et sectis ceteris legib⁹ pro-
mulgatis efficiebat ut Nicaeni Acacii secreta ubique
usurpharent, nullis praeter populos barbaros Gothos
Vandalos, et Burgundiones dogmata Ariana publi-
ce profiteri potuerunt. —

Quamquam vero ipsi ex hac vita dicti appareat
maximos Arianos inde a Concilio Nicaeno Orthodoxis
molestos facessiverint, damnaq ac calamitates ip-
tulerint, multo tn graviores dem illam fuerit ad Nicaenos

nisi in varias factiones post Concilium Nicaenum
scissi fuerint. quae altera alteram persequebatur.
Numerant veteres multas Arianor sectas sedquidē
commode ad 3 revocare possunt. Primi illos sectam
constituunt veteres et Germani Ariani, qui recens
illis novis formulis et vocabulis simpliciter mentem
suam proferebant, dicentes: filium n ex genitum
a patre sed abillo ex nihilo productum. Alteri ex altera parte semi-
ariani, ex altera parte Anomoei secedebat. Se-
miariani filium patri homoiusion i. similem
essentia ex statuebant, non nisi quidem sed gratia
Anomoei vero, qui eam Aetiani et Eunomiani ab
Aetio et Eunomio Antesignanis suis item ex-
Eunomiani a formula Ex ouk ontwn appellabantur
dicebant. Item ex patri heterousion i. diversum
quoad naam et substantiam item Anomoion kata
panta i. prorsus dissimilem. Haec discordia tot cala-
mis damnum adtulit, quantum orthodoxi di-
putationes et ejusdem ecclesiae illos adhibuit. —

§29. Photinus, Macedonius, Apolinarius, Marcellus Ancyranus. — de trinitate div.

A doctrina orthodoxa praeter Arium recepto
alii quidam discesserunt in his fuit Photinus Episc
in Pannonia inferiori Sirmiensis vir ingenio
doctus et eloquens. Existimabat hic Deum hom
fuisse et Mariam ortum, nec antea exstitisse
ob conjecturam in Odivini, seu λογος cum cohaeram
per quem λογον emissionem quandam divinam, seu
effluxum patris et radium divinitatis intellexit,
cum licet fuerit hoc extraordinarius, filium
Dei, imo Deum quidem appellari potuit. Ob haeresin

Torinus in Synod. Syrmiensi aō 351. celebrato damnatus, miserq dejectus et exilio mulctatus
e. Adversarijs eius ejus loco Torini Scotinum
appellantib in exilio diem obiit Sirmij aō 372.

Deceo post Fotinum Macedonius semiarianus pōō divertit, qui it mutuas Catholicos, et arianos lites ridiculo exedes aō 342. Epatum Constantinopolitanum obtinuerat, quo tē munere potenta Eudoxianos, qui rigidiores erant, Arianizato semiarianos depostabolit, dejectis et in exilium missis aō 365. Contendit Spiritum sanctum nec Deum sed ex vim et virtutem divinam. Adversus eius cum divinitatem spiritus sancti oppugnarent pneumatomachi (ma) Graece πνευματομάχοι (pugnatores spiritus) et πνεῦμα (spiritus) et μαχομαι (pugno). His pneumatomachis opposuit se Catholicum Constantinopolitanum fuit et Oecumenica secundum a Theodosio aō 381. congregato, q̄d approbato dogmate Nicaenum Constantinopolitanum dici solet.

Eodem fere tpore Apolinarij Laodicenus episcopus, vir alioquin egregius, cum alij fugit ergo rem, in errorem delapsus est, divinitatem in Christo Arianos naturale adversus nimio disputandi furore abreptus eo progressus est, ut humanitatem prorsus abjudicaret. Mpe asseverabat, Christum corpus humanum animā sibi sentiente, seu ψυχὴν, humanam rationis compote, qm νοῦν, seu πνεῦμα appellabat, prædictum juvisse atq adeo in Christo locum mentis et rationis pōō pē divinam naturam seu λογον obtinuisse. Addidit solum præter disputandi fervorem inveteratum Platonici dogmatis de duplici anima ostentandi studium. Libros de hujus sectatis Paralogi

carnisset sapientius et verius de verbi incarnatione judicium tulisset. Erat Apolinaris porcum Deo in publicam venire coepit notam, quanqm multis jam antea diis fuisset diffamatus. Postquam Deo variis in Synodis damnatus, ac tandem in Caliopolitano Constantinopolitano &c. Post quod Concilium haud diu Apolinaris supius vidit. Adhuc eius proin Apolinaristæ proin dimidiati dicti sunt (a Deo bis et pulsa porro) Posteriores appellationis rationē, qd ex Synodo ad tria in duo partes simitur, posse, i. Div. naam, Vov. i. mentem rationalem, et animam sentientem i. ψυχην agnoscerent, Apolinaristæ. Vov. i. mentem rationalem tollendo, ejq λογον substituendo, qua Christ. in xto partes i. λογον seu div. naam et ψυχην seu animam sentientem agnoscebant teste Gregorio Nazianzeno Oratione 46a.

Marcellus Ancyranus ab Ancyra Galatiæ urbe ita cognominatus, si fides habēda potest Eusebio Cæsareensi, qui eum in libris contra Marcellum reputavit, in explicanda trinitatis doctrina ad Sabellianos et Samosatenos errores vehementer abstrahit, grauis scriptor, qui arbitrantur Eusebium scripsisse tam Niconediensem, qm Cæsareensem in quo quid Marcelli anagraphi interpretatus fuerit eam obcausam q̄d hic in Catalogo Nicæno Episcopi a prima Asiæ statuy itaq̄ erant cum Eusebii, acriter aggressus perat. Cæterum error Marcelli Ancyrani reputatus sine recti vocabulo nasci div. ēē emissionem filium et spiritum sanctum in partem aliquando exercito numine reversurasq. Atq hoc me in Synodo Constantinopolitana ao 336. ab Eusebianis ē semiarianis damnatus minime reg Epali ejectus ē. Eimogo in excusationem Marcelli Ancyr. adferri potest, qd ille se tm apud Julium Epum Rm, adquem et sede sua Epali privatus recurrerat, quam apud Athanasium Epum Alexandrinum purgaverit. Ut adeo eam si errorem aliquem Marcelli Ancyr. eum tm postea sustinuerit nunquam mutasse, neq eo emendasse existimandum sit.

§ 26 Liber Nestorianus, et Acta Nestoriano-
rum compilatus. —

Nestorius genere Syrus, Theodori Mopsuesteni a Mopsuesta Ciliciae urbe, in qua ipse agebat, ita cognominati, discipulus. primum Monachus in Claustro quodam prope Antiochiam sito, et Monachus, dein Presbyter Antiochenus, mox ob singularem eruditionem pietatem ac zelum adversus Haereticos laudem et famam a Theodosio II. Imperatore ad 428 ad sedem Patriarchalem Constantinopolitanam evectus, dum in hoc munere ipso ingenio illius aetatis frugalissima acriora de Haereticorum hostem praebere, addidit ut ipse mox ejusdem accusaretur. Occasionem accusationis dedit Anastasius Presbyter, quem secum Antiochia Constantinopolitanam duxerat. Hic inter sermonem coram populum primo die Dominico adversus ob habitum Nomen Theotocos, seu Deiparae, quod in litis Arianae de Maria servatoris matre ab Haereticis oppugnatae, et ab Apollinaristis valde diligebatur, Haec de caà oppugnabat, quod Deus nasci non potuit. dicebat itaque blasphemiam esse, virginem sanctissimam Mariam Theotocon, seu Deiparam nominare, dicebat Scripturae Apostolicae Presbyteri, cujus sermonem Nestorius non ut prophetae, sed ut hominis aliquot Constantinopoli habitis defendebat, quibus audientibus gravi Constantinopolitanos imprimis vos Monachi publice in templo Nestorio reclamarunt, communi et St. Cyrillo vero Nestorius eo non obstante defendente rudes in eadem tenacius pertinaciam haberet. machinationibus Monachorum irritata plebs Constantinopolitana in eum accensa est. Nestorius in urbe adversus Nestorium excitari in aliquot Ecclesiis et templis exierat, ejus Nestorii et alibi invisum esse coepit. Nec tu efferant ejus quae etiam Constantinopoli, quibus sermones Nestorii publice recitati placerent. In his erant Monachi Aegyptii, qui sermones Nestorii adeo vaticinantes

dabant, ut in verum eius praedixisse dicerent. Maria
q Deiparam nominare, dicebant. Haec re cogni-
ta Cyrillus Patriarcha Alexandrinus, qui ejus regia
dignitatis, sed absentis Patriarchis Constantinopolitani
auctoritati inimicus erat, sed adversus quidem tam
turbulenti et arrogantis ingenii ignominiam
effugere non potuit. Primum Monachos Aegypto
Nestorium vero, deinde ipsum Nestorium vere-
batur, qui eos odisse nollet, sed de scripto tamen
et palam acriter defenderet, ad Coelestinum Papam
in Patriarchan Constantinopolitanum, ejusque invidia
lium adversus Nestor. invitabat. Jam Coelestinus
Synodo Romae coacta ad 430. Nestorium ejus
jurisdictionis et communicavit. in hujus litteras ad Cle-
rum Constantinopolitanum ingressus et orientis Episcopos
imprimis ad Cyrillum Alexandrinum missis, aquo
Italia petiit. Ab in postea cum Nestorii nuncio in Aegy
ptum rogaret. Exemplum Coelestini ad praecepta
dentis ad Cyrillus, qui Synodo Alexandrina eodem
ad habita Nestorium anathematismos vibravit.
at vero ne ipse quid adversus de molimina
posset imminere Nestorius, ut accepto scripto
ret et Mariam Deiparam profiteretur. Imo 12
Cyrilli anathematismis, totidem aliis anathe-
matismis opposuit, adeo caput quod ejus fuit, ut
ipse Theodosium Imperatorem ad Concilium
nemicum haec ira habendum hortaretur, imprudenter
existimans de amicos suos Joh. Antiochenum
et Theodoreti Cyri in Syria Episcopos, aliosque in oriente
Episcopos auxilio facile adversarios suos suppressos
futurum. Indidit ira, imperatorem Concilium
litteris gravaque verba scripsit ad 431 Ephesinum
dum. In hoc Concilio Ephesino qui III Oecume-
nicum dicitur, Cyrillus Alexandrinus Nestorii adver
sarius praesidebat, vir quam suam coepisse et diu
Dicaei volebat, aegre Joh. Antiochenus Theodo
retus, alii orientis Episcopi Nestorio favent et adver-
sarii. Ultrum Nestorius aequitati cuncta ad-
gabat, ideoque in jus vocatus comparere nolebat

quare ut gentes negotium Cyrillo Alex. indictae causae
absente ipsa pro Christo corporum, ego qui
duas in Asia nasci div. ipse et unam, in duplicem pro-
nam dividisset, nec eos adamantes dignitate pau-
triarchali privatos, et in exilium abire jussos,
Nestorius dum quidem sena ab imperatore de Ephe-
sina synodo citata est, qui hanc in rem probabilem
a sorore sua Pulcheria iudicem sua vidisset, quod
Nestorium odio prosequebatur, eo quod probe noverat
se apud fratrem de Nestorio bene sentiendo
reae accusatae sua. - Nestorius ergo primum
Petram in Arabia, deinde Oasin desertum Aegyp-
tum in exilium deportatus est, ubi plurimos
ab urbe decessisse vidit. —— Jn honestis artibus et
Dei haud parum in hoc facilio Ephesino datum sua,
Cyrillum, pravis animi motibus commotionibus qui
justitiae ac pietatis obsequium se nemo bonus etiam
piens facile negaverit. Certe Nestorius a sena sibi
imputata adeo vitae finem alienissimum se sua
professus est. - Neq opinio fuit longe diverse abilla
proposita fuit. Sed ab adversariis civis et repudiato
Deiparae cognomine, et quibus in cautis etiam ambiguis
civis loquendi formulis lege et sententiis deducta. Hinc
jam veterum quirecentiorum, qui Nestorium idemque
qd Ephesinos tenuisse et simili alio modo locutum
esse arbitrantur. Deinq culpam in Cyrilli turbulentum
ingenium et in gravem erga Nestorium voluntatem
ejiciunt. Qui si vere judicant duplex hic peccatum
admissum fuit, et in Nestorium qui vocabatur
lium primum et in [illegible] tenere ei
et multos offensione abrogare voluit, deinde
qd in modis loquendi formulis et expressionibus mul-
terius qd non sanos modum superat neque ejus
onem dubat in illo quid exprimere ac illustrare ausus
est. Quibus citius si addatis passus eius obscuriores difficile
admodum judicatu erit uter juniorum hujus belli
auctor praecipuus dici debeat, Nestorius an Cyrillus.
Caeterum Concilium Ephesinum habitum de-

creto suo motus sedavisset, ut potius non condicta
ipsum tollendi. Cum ejus Joh. Antiochenus, et reliqui ori-
entis Epi ad veniissent, cognita re vera, ut gesta erat,
acta Concilii Ephesini, eidem Ephesi, modo synodo
gata residerunt, Nestorium absolverunt, Cyrillum
vero Alexandrinum, et alios Edictis eius principes damna-
runt, sedibus suis indignos pronunciarunt. Nestorius
hinc ab Cyrillum Alexandr. et orientales, quod duce Joh.
Antiochenus erat, atrocissima nata sedibus, eaquidem
ao 433 quodam modo composita videbatur. Postquam
Cyrillus praescriptam a Johanne credendi formulam
recuperat et suspecto quodam loquendi modo
dimiserat. Sed vero Antiochenus et Theodosio 2o edictum a Cyrillo propositas ad mitigant.
Verum enim vero pax haec spiritus et corpora, sed mera
in fida, nulla ope Dei fraude impedire potuit, quin
minus amici et discipuli Nestorii dogmata civi-
tia varias orientis ecclesias cum terrent, et subinde coer-
cerent a decretis Ephesinis alienos. - Sedulo
cum Nestoriani dogmatis propagabant et exercit, port-
quam in celebrem Perdat Scholam, quae Edessa
in Mesopotamia a longo ille tempore floruit, sita
Nestorii introducta est. In hac enim, qui docebant,
schola, in modo tradebant inventa sanctorum Nest.
verum cum Nestorii eius magistri Theodori Mop-
sueni, Diodori item Tarsensis in Cilicia Ephe
libros egregie in syriacam conversos, in Assyriam et
Persiam disseminarunt. - Nullibi cum fautores sunt
plus debet dogma Nestorii: qm Barsumas qui
e schola Edessena civitatis ejectus, et tandem
Nisibensis in Mesopotamia Episcopus creatus ab ao
440 ad annum 489 incredibilem ad libros Nestorianam
ut fertur in imperio Persico paravit sedem. Cor-
silicis ita fortuna favit, ut hunc unum Bar
sumam inde paranten et ecclesiarum unum vocatum
tus, qui in Persia, finitimis gregoriis ad hunc
degunt Nestoriani. et hinc Barsumas

Ypsen Persarum Regem, ac ad Incebazit
[illegible] secretis Civitu Ephesini ad dictu, longa qui è
imperatore suo Constantinopolitano etia Persas pacem
effecerat, in colq loquin Nestorianos recipiret
[illegible] sedem [illegible] primariam Seleucia Chal-
colq [illegible] dea et Ctesiphonte Assyriq eccleret, qm pari-
orcha Nestoriano ad eiq normam memoriam com-
pavit, mune vero in urbe Assyriq Mosun, quae
rudenib; vetusti Nivive stetit, residet. Observan-
dum hic est Nestorianos hos Asiam maiora hodie
dam incolentes se ipsos Nestorianos, i. qui-
dem dogmata sua in pro Nestorio dogmatis ita
pro antiquiore, nipe aposta doctrina habeant, q
appellant ergo se primu Rom. Chaldaeos, pm eo qd
primaria ipsor Secta in Chaldaea sit, primu Rom
Patriarcha qd imprimis [illegible] Chaldaea facium eoq a Ro-
ma apostat ad fidem Rom everso se se credant
cum tm nihil ad Roma quodam gente Lyro, qui
sec. 9m Malabares in India fidem Rom Pont
obtinuerint. —

Barsuma Dictus, jam Episc Nisibeni cele-
brem Scholam Nisibenam erexit, ex qua egressi
et nec 6s eleunte et bibente illi, qui in Ly-
rian, grabian, Aegyptum, Indian, Tartarian, Sip-
que Chinan dogmata Nestoriana introduxerunt
Post Barsum obtinuit patriarchat Nestorianor
in urbe Seleucia fuit Dadous, qui ad 499 in
Synodo Seleucid habita, ea, ritu imperio Persico
subditos Nestorianos coetui adscripsit, simulq
Matrimonium Clericor Nestorianor prohibuit,
imo et secundas Nuptias eisdem admisit quo
ipsorum Nestoriani a religiq Graecis hodiern
distinguuntur. Dogmata eam quib Nestoriani
a religiq ritis hodiernis fere ab distinguuntur sunt
sequentia: Mariam Virginem Dei parem nominant
Duas in Xto substantias Personas Divinam, pe verbi

et Iuam Jesu; Utriusq autem Imis Personae
unum ee aspectum seu Hypostasin affirmant
quem illae corruptae Sacerdotes dicunt. Conjunctio-
nem filii Dei cum filio hois in ipso Incarnatio-
mento exigi debet nunquam destitutam eo aeterna
dunt, eam vero ejusmodi non in ejusmodi natu-
li et personali, sed in ejusmodi voluntatis
effectus collocant, plane Cyrillum damnant, Nesto-
rium et Theodorum Mopsuestenum venerantur
Dei imagines non adorant, cultum div. linguae Syriacae
placent. Baptismum quadragesimae post ipsam
Paschae diem celebrant vero eodem ac pane per-
merato administrant. — —

§ 216 Eutychianorum seu Monophysitarum haeresis,
et sectae novae ex ea natae. —

Dum errorem Nestorii intemperantius et subtilius op-
pugnaret Eutiches presbyter Sec. 5to Constantinopoli et simul
Archimandrita collegii cuiusd Monachor Constantinopoli
Ipse in alterum impegit extremum, ut statueret
unam et in Xto Deitate naturam post divinam et hu-
manam in eo conjunctionem, ipse divinam, quo ipso et discrimen
quod in Xto natura et Persona, et veritatem actionum
in hoc negare videbatur. Dogma hoc Eutichij multos
eam qui Nestorio adversabantur animos offendit
quare Flavianus patriarcha es tyrus Constantinopoli
in Synodo Constantinopolitana Eutichem ao 448o celebran-
dam abiecere nollet, damnavit et munere pri-
vavit, Non obstante Legatorum Eutychis quibusdam
rimum in aula imperatoria valentibus, Eutychis favore
valebat. et Eutiches favebat auctoritate Mili-
tum turba, adeo adacta. Damnatus Flavianus
Eutiches ad Concilium Ephesinum provocabat
quare Theodosius 2us ao 449 Concilium tale
Ephesinum convocavit, ei Dioscoro Alexandrino
Philii Dioscorum patriarcha Alexandrinum
praefecit. virum a Progatione et turbulentum

et patriarchae Constp. inimicum. Dioscorus
hic Ecclesiae praesens, tam callide miscebat omnia
ut Eutiches cui patrocinabatur omnis erroris absol-
veretur. Flavianus contra patriarcha Constp.
damnaretur imo a Monachis et militibus in sy-
nodum immissis loris caederetur. ex quibus pau-
lo post diem obibat. Reliqui Epi qui tergi-
versabantur vi et minis, ut damnationi Flavia-
ni subscriberent coacti sunt, quam ob eam Concili-
um Ephes. Graeci postea λυνοδον λεβτρικεν
i. synodum latrocinalem nominaverunt (a λεβτρι-
κος latrocinalis quod venit a λεβ praeda inde
λεβω praedor. hinc λεββες praedator.)
ut vi ac fraude omnia in illo acta esse signifi-
caret, ita omnino triumphavit Eutochianismus vivo
Imperatore Theodosio 2o eo vero defuncto scena
mutabatur. Marcianus enim successor eius no-
vum Ecclesiam quod 4um Oecumenicum vocari solet
convocavit Chalcedonae ao 451. Primas partes in
hoc agebant Leonis 1i seu qui legati, qui
jam antea in Epistola ad Flavianum data Eu-
tichen damnavit, itaque cum cadebat Dioscorus
munereque deiectus in Paphlagoniam mitte-
batur, porro acta synodi latrocinalis rescindebantur
epistola Leonis prim. Flavianum adoptabatur
Eutiches, qui tamen in exilium missus, et di-
gnitate Presbyteri privatus fuerat ac Marci-
ano Imp. absens damnabatur, scribebatque fidei
formula, qua Christus perfectus Deus, perfectus homo
consubstantialis patri secundum divinitatem,
consubstantialis nobis secundum humanitatem
pronuntiatur et duae in Christo naturae unitae dicuntur
atreptos i. sine conversione abruptos
i. sine confusione, adiciratos i. sine divisione, acho-
ristos i. sine separatione, quam Ecclesiae Chalcedonensis sanam

postea semper servavit Ecclesia orthodoxa. Hoc
igitur modo patres Ecclesiae Chalcedonensis sanam
doctrinae formam servarunt quidem in Ecclesia, ad pa-
cem tamen salutarem restituere non potuerunt. Sectam
Eutichianorum qui ut plurimum Monophysitae a mo-
nos solus et φυσις natura (hac jam aetate appella-
buntur, tum abest ut auctoritate huius Ecclesiae oppres-
sa sit, ut potius graviores postea excitaverit
seditiones; tandem vero eas nacta est vires, ut sedem
utramque tum Alexandrinam, quam Antiochenam,
quae post Constpolitanam Pp. in oriente erant
occuparent monophysitae. Nempe mortuo imp. Mar-
ciano Dioscori successorem Proterium plebs ex-
citata a Monachis in partes discerptum trucida-
bat et in eius locum Timotheum Aelurum
(ab αιλουρος felis ita cognominatus) qui a instar felis
noctu cellas Monachorum concubat, ut monachos
in Patriarcham Constp. excitaret) substituebant
Monophysitam. — qui licet sedem patriarch. quam sub imperatore
Leone Thrace amitteret, eandem tamen sub Imp. Basi-
lisco recuperavit. Huic Aeluro Timotheo mortuo
ao 476 Petrus Moggus seu Mongus itidem mo-
nophysita substituebatur. — pariter Antiochiae
sedem patriarch. pulso praeside orthodoxo nomine
Martyrio Petrus Fullo seu γναφευς (a γναπτω
carmen vellicando mollio) Eutichianismo addictus, obtinuit
qui cognomine Fullonis seu Gnaphei ideo ei in-
signitus, quod dum Monachus esset artem fullo-
nicam exercuerat. Petrus hic Fullo esset hoc ad lites
et turbas serendas natus novae contentioni occasio-
nem dabat. Verbis enim Hymni celeberrimi, quicquid
Graecos trisagion dicitur (a τρεις ter et hagios
sanctus) et ita sonat Sanctus Deus, Sanctus
fortis, Sanctus immortalis addebat. has voces

qui passus pro nobis. Faciebat hoc Acacius
secutus Eutychetem, ut dogmate una natura
ppe divina et alterius mentis suos inspiraret.
Verum adversarii eius Felix III Papa R.
mentem eius detorsit cum dilectatu atq; ingra
ficare ab eo standebant dei in deo tres pso
in quem aetas est, qua de causa qui Trisagion
formulam probabant Deus Sanctus fa
tus Deus et nobis mali) dicebant. Di
putatio hinc exata i affectu ut occidentales
de formulam illam, quam sedem Petrum
ptinere judicabant, reiicerent, orientales
eam, qui illam ad solum Deum referebant ad
hodierna usq; tpora sine offensa retinerent.
Interim ad Acacium in Ecclesia animos ppo
sitos Zeno Isaurica Imp. pacis formulam
Henoticon (i. a Evou unio) Petri Mongi
Petrum Fullonem Pelopem Antiochenum
Petrum Iberum Coadjutorem patriarchae
Petri Fullonis propositam. In hoc Henotico repetebatur
ea fides, quae in 4 Concilio Oecumenico apud
Nicaeam, Constantinopolitano, Ephesino et Chal
cedonensi sancita perat i exata ut Concilium
Chalcedonense, ne Monophysitae crederentur
nulla injiceret mentio, et omnis ejus doctrina
deponeretur: credebat imperator hinc edicto
bona Occidentis subscribente posse et Orien
dotes, qui Monophysitae. Et sane ei Acacius
subscripserunt Petrus Mongus et Petrus
Fullo Ledis sui propterea qui et petri furacis
illa Alexandrina, hic Antiochena, ei Imperii Zeno
nem Isaurium retinuit. —

Videbatur ergo Henoticon aliquam indifferentiae unionem
productive ideo invocat deinceps factionum origo existit,
cum eum de illa Petri Mongi et Petri Fullonis restitutionem la
tholici quererentur et speciatim Joh. Talaya, qui restitutus
Petro Mongo, eveda sua Alexandr. pulsus erat, ad Pontem
Fl. Felicem III Papam orandi caa auxilii venit, Petrum
ei a Felix III Acacium lovatis. Patriarcham primae
rium Henotici auctorem adq; foederati et Eccls commu
nione excetum pronunciaret. Obtendebat quidem
Felix IIus eius successores huic, quo in Acacium pare
tanti odio propensionem eius ad Monophysitas, eorq; du
ces Petrum Mongum et Petrum Fullonem. Atrocia
deo tb exosus erat Acacius, quod Ecclesiasticus
tum sedis Rs sibi agnoscebat, finesq; eam jurisdictio
nis sui latius extendere studebat. Pertracta hac
hinc adhuc vee bus quo pertinacia Pontificis
obtinuit ut Acacii nom e tabulis sacris, seu Dyptychis
(a diptycha et nomen plico explico quasi de ea
tabulam duplicem) cui nata fidelium vivor
mortuor inscribi solebant expungeret.
ita ergo Henoticon Zenonis ipso ore hodie
qui et alioquin pacificum edictum invenire Concilio Chalcedon
si illatam querebantur, divisit; sed idem Henoticon
nec Monophysitis placebat satis; hos enim haud
modica pars Petrum Mongum, qui Henoti
con recuperat, unum admisse sanctum videbatur
novam fidei confessionem edebat, quae Alexandr
nive traducebatur eoqd capite duo seu duces pecu
Mongo orbata erat (et alpha privativo et the
ejathy caput). —

Zenone Isaurico mortuo, qui ei successit Ana
stasius Dicorus Henotico favebat, sed quicquid
fit Justinus Imp Henotico rejecto Eutychianos in jus
vocavit ob facinora antea patrata puniri et digni
tate Ecclesiastica privari jussit. In his fuit Severus Da
triarcha Antiochenus, quem Justinus Imp Patriarcha
tu dejectum in exilium direxit, Stare Monophysitae

in decretis rure deperunt, nox vō [illegible] cordi
in variis locis scripti sit. Cui eum Severus Ale
xandriæ, ut eius vitam privatam aggrat accidit
ut ipsum et Julianum Epum de Doride Stan
li carthaginensium egregiosissimum, et ob hoc mulcan
dum lites exoriantur denā ejus ille fuerint
illud ac resurrectionem corruptioni obnoxiam! an
vero secus? Postremus hoc docebat Julianus cuius
discipuli et sectatores ea de causa dicti sunt aphar
todocetæ (i. ex alpha privativo et φθαρτὸς corrupti
bilis item δοκεῖν videri.) primus adsciscat Severus
huius assecla adversarii propterea tradiderunt
eum Phtartolatrarum (i. ex φθαρτὸς corruptibilis
et λατρεύω colo) idem ea dicebant Agna
ticolæ. Et horum dein grege prodiente Themistio
quodam Diacono Alexandrino prodierant quinta
decim, qui propterea dicti sunt agnoetæ (ex alpha priv.
et γνῶσις notio:) et Ignorantiani. His se opposuit
et viva voce et scriptis Theodosius Epus Alexandrinus
cuius discipuli dicti sunt Theodosiani. Hasce vicis
situdines et turbas ecclesiæ suam prope dege
rant Monophysitæ, nisi paucis retardati mora
Epi, alis exercitii, alis captivis aut exulibus, ipse
rus quidem non Jacobus Baradæus genere Syrus
Sever, de quo modo dictum, discipulus, resi Hormi
prostratus erexit et firmavit, adeo ut circa 548
tanquam Episcopus in Mesopotamia Epus obinat
reliqua Monophysitarum in Syria, Cilicia, Palæstina,
Armenia, Aegypto, Nubia, Abessynia, aliisque
gentibus interdiu ac nocte laboraret, quem obca
sum tota fuit huius Jacobi Baradæi apud Mo
nophysitas dictionem, ut multis peregrinationibus ecclē
siarum pristinis in eius doctrina confirmaret
ores, et abeo communi doctore et magistro Ja
cobitæ nuncupari cubaret patrarentur quo nu

monophysitæ hodie in oriente veniunt. Lode
Episcopi Catholici seu Orthodoxi Nisyriacam
Melchytarum ad hostis, ipsi proprie Regios notat
avoce hebr. מלך rex. eorum quippe religionem
religionem Regiam sanxerant, edictis quibus regio
nem promulgabis parebant. Atque ita non
sinebat a Catholicis recessio eruminata est. Cum
vero tam late patuerat in oriente Monophysi
tarum Jamdiu utrumque Patriarcha Antiochenus
quidem Catholicus Jacobitarum dictus solet de imperio
completi vix potuit, idem Jacobus Baradæus
Maphrianum i primatem Orientis quin etiam Mes
potamia vastus Armeniæ finis Tagriti resedit
idem adjunxit. - Hodiernis temporibus utrumque
Monophysitarum Ecclesiæ duo reguntur Patriarchæ, Antiochenus
Maphrianus in Asia maiori, Alexandrinus vero primas
absentium Abuna dictus subiectum sibi agnoscit.
Generum vero quotidianum Monophysitarum a regionibus quæ
nimis et populis adquas primitus in sortiti sicuti
non Nostri intelligendi sunt Monophysitæ Aegyptii, Abyssi
nos Novi: in Armenia residentes, qui proprium ha
bent Episcopum, atque certis quibusdam institutis, atque
nonnullis a reliquo Monophysitarum grege separati.

928 Hia Monotheletismi, Constantinum Pogonatum.

Et Eutychianismo, cum postea quodammodo renovavit saec. VI Armenia Mon
Thetica, cuius caput primaria erat intemperiarum pacis stipendium simul
Heraclius Imp. Graecus insigne illud vectigalium, quo imperium
graecum et Nestorianos ad Persas rapsitione adeptos sati
Persas, vehementer Monophysitas ad Ecclesiam graecam brevi re
vocare cupiebat, Nec minimum nomen et disso
lut imperium graecum vultus acciperet. Igitur ao 622 cum
bellum adversus Persas gereret cum Paulo quodam, quinde
nocubus dicebat, magnis inter Monophysitas Monophysitas
extirpandis vitæ Alexandria c. monothelitis reputandi
deliberabat. Paulus Monocubus docebat Monophysitas

haud gravate certamini Græcis orthodoxis remanere, Eutychianæ Chalcedonensi anteferentes, nihil hac una Græcis dare et capitari volentibus in Persa ditione una cum ipsis natæ ejusdem voluntatem et voluntatis operationem. Heraclius igit et Paulo Monotheleta accepto Patriarcha Constp. Sergio gente Syro et parochiæ Monop hysitar recta edictis nato confirmi cabat. Is in columi et veritate et Concilii Chalcedonensis auctoritate docari posse judicabat, unam ex in duo voluntatem et voluntatis operationem, non ejusdem duarum naturarum sed vero Sergius doctrinam haud, quis postea Monotheletismi ja plures unus et (ut ita vocem) sine impia ipse in medium proferre noluit. Heraclius ergo et exposito Cyrum Phasidis in Scholarchen Ægypti deligare compellante, renunq eius expetivit, qui dum Phasis de una ejusdem voluntate suspecta dicaretur imperator ad Orbem injunxit Cyro, ut de hac re Sergium mentem exquireret. Sergius data ad Cyrum epistola respondit, Scripturæ potiorem et patribus fidem habendam. Videtur Cyrus accepta hac Sergii Epistola in renunciis eius decessisse, quo postmodum pinguiorem obsequii sui proventum sibi ab Heraclio patriarcha cum Orbis Imperatore clam initi, agitabant. tum vero Cyrus alexandrinus jam patriarcha Synodum habuit Alexandrinam in qua doctrinam de una ejusdem voluntate firmavit, ac stabilivit, ita unionis Monophysitarum cum Catholicis jacta videbant fundamenta, et jam bene primum res procedere cœpit. Temperabat enim ita Concilii Chalcedonensis, ut apud Monophysitas efficaciter operaretur magnaq pars in Ægypto, Armenia, aliisq provinciis ad Ecclesiam redirent, eo quidem quo ab Athanasius Jacobitarum in Oriente Catholicum seu Patriarcha antecessores Monotheletismum patrocinabatur. Eiusdem quam pacis spem ut it cœpit Orbi, videt ingenti pulsus Cyrus Monachum Palestinum Sophronium Hierosolymitanum in Alexandrina ejus protectione commenorantem, synodo presidere vehementer, jam tum operatus est in Concilio de Monotheletismo, ut Zelo sue inductus ut Compositum ad Sergium tendens abeo abolitionem

sensit huius petierat. At vero Sergius prætor expectationem Sophronii restitutæ sibi Cyro stare sententiam. Reversus ergo ille Hierosolymam Palæstinam Sophronius et ad Orbis patriarcha Hierosolymitanum creatus Concilium evocavit in quo Monotheletas damnavit, etsi tendens jam Monotheletas renam Eutychianum errorem denuo redivivi. Portabebat illico Sophronius Epistolam ad Honorium in qua Monophysitas in renam juxta dabat eo operam ut Romanus Pontifex Honorius ad jurisdictionis suas pertineret, verum Sergius literis prudenter scriptis ab Honorio impetrabat ut Monotheletismum tamen dogma ab damnaret. Diffidentia hinc orta inter Orbis Imperatorem et Romanum Pontificem, quæ respublica civilem minus quam sacram in duas partes dividebant ingentes hausit turbas, ut sedaret Heraclius Imperator ad Orbis ex Scythia seu ex ponem fidei a Sergio propositam promulgabat, qua Monotheletismus asserebatur: Ultimum una cum duplex in eo est voluntatis et operationis vocabantur. Probabant edictum hoc in pauci Episcopi orientalium. Imprimis Petrus Patriarcha Constp. qui Sergio ab eodem Orbis Imperatore successerat. At Pontifex Johannes IVus a tota Hesperia decessorii sui professionem in Synodo Romana damnavit, ab Imperatore Exthesis reiiciebat et Monotheletismum damnabat. Ita ut edictum Heraclii turbidae Centiones multo eam ejus in nervum compellebant. Progrediente itaq Imperatore Constantius IIus Heraclii nepos novum edictum quo typus dicebatur ab Orbis Imperatore Patriarcha Constantinopolitano quieto jam prope Romæ erat publicavit quo Exthesis tollebatur et utriq Centium partis silentium imponebat. Eiusdem commotis jam a longo tempore Monachis ipsum silentium crimen illegitimi videbatur. Hoc igitur Pontifex Martinus Pontifex Synodo Romæ ab 649 habita in Exthesin Heraclii, qua typum Constantini IIus omnino ab Imperatore non nisi Orbis Monotheletarum patronis diu devotebat Ecclesiæ Synodi Lateranensis Pontifex damnavit irritaque in Occidente Pontificis Constantini IIus Martinum

ji Exarchum Jussu Ravennæ commorantem Callinicum apprehendit et ad Urbem Romam deportandum tradit, inde vero Constantinopolim deducei, et in Carcerem ejicit ipsit, equo post Capitis tergum Ex dorsum extorsum Martinum Papam impudenter cursorret, nisi Patriarcha Constp. Paulus sua intercessione animum imperatoris mitigasset. Vel potius in Chersonam Pontii, seu Chersonesum Tauricam ei in exilium deportatum, e Martinus ubi ad 655 in vario gravi crumnarum diem obiit supremum. Pariter Monothelitarum capita pœnis severis castigavit Constans II. — Segnemq Dein Pontif. Rs. sapientiores et moderatiores erant providebant cum ne ly Monotheletica sanctio violaretur, quicquid ergo illa ly quidam non ipse rep adv. cum te occulte speraret. Non ita pro nostra reipublicæ principio erant mentandi; Constantinum Pogonatum Constantis II. filium, ad 680 concilium generale ad Dm Oecumenicum cui dicit Constantinopolin convocavit; in quo præsentib Pontif. Rs. Agathonis legatis. aliisq Orientis tum Occidentis Episcopis Monotheletismus c oib patronis et fautoribus damnatus e. Unam tamen pugg edictum firmavit, Constantinus Pogonatus Monotheletismi principium impietatem mixtis, prin aliis supplicio grib adjectis, atq ita Monotheletismum in th orientis opp invalescente profligatum e. — Fugatis pariter Barbaris ecumenici ly decreta Monotheletismum de monte Libani et Antilibani se recipiebat, atq ingente Martinum hos montes incolente asylum reperiebat quib quidem gens sub exitum Sec. Vi a primo antistite suo Joh: Marone nm Maronitæ accepit qd ad postra usq tpora retinet. Maronitæ ly sectæ ad 1182 in gratiam Ecclæ Rs. reputiato monothelismo redierunt. hod ie eruditi ipsius gentis volumina maiorq suor opp in five Rs. Pontif, nec unqm vel monophysitarum vel monotheletarum sectam admiserunt. —

Quod ad summam litis Monotheleticæ attinet quid vere senserint Monotheletæ et quid Catholici cum damnaverint, ex seqb intelligi potest: Monothelet pro Eutychiano habebant nec duas ee in Xto naas sive in Expone sociatas, ita ut una et duab pturis fieret alter patebant. Porro admittebant animam Xti humanam, eam post dolitionem civ c divina, facultate volendi, seu voluntate ee proditam. sed hanc volendi facultatem dicebant c divina voluntate operari; reapse igitur duas in Xto voluntates negabant, licet unam certo seu voluntatem et voluntatis operationem in Xto fuisse eam defendant. Verum vero hac re ee, Monothelet eodem modo intellexisse videntur. Nec Nestorii ipsi dixerunt pretabantur: Attamen Xti voluntatem divinam et humanam eandem ee et eam ob causam humanam voluntatem pro varietam justam et bonam ee, qua in sena nihil ee vitiosi; alii censebant voluntatem qud in anima Xti humana c divina voluntatis instrumentum ee: voluntatem humanam in Xto solam magnam agere aut operari, vel pdivinam per voluntatem regi et impelli, impulsam in c divina voluntate decepere et operari, atq sine ea excludebant humanam ee in Xto voluntatem et voluntatis operationem: siquidem instrumenti et eius quicquam instrumento utili una et n duplex sit operandi. Catholici vero pro dupleno voluntionis principio naturali in Xto agnoverunt sed ita ut leg naturalem humanam pro nexo instrumento sed leg pro principio voluntionum et operationum habendam et statuerent. Et hinc patet quæstionem quid tam longis litib Ecclam implicabat, ne fuit ut momenti, esse a prudentioribus et moderatioribus pcommodum interpretationem facile componi potuisse. —

Coram cum imperatore in Concilio Oecumenico 6o neq in superioribus 6o qd item Constantinopoli ad 693 habebant Canones: ubi ad disciplinam Ecclæ primario pertinenti fuerant, novum propterea Concilium 7um Oecumenicum Imperator vergente in ad finem Sec: 7i ad quippe hoc Constantinopolin convocavit, qd quia in aurei palatii domatorii Trullo dicta habitabant, Trullanum propterea

vero ꝺ̄ Conciliorum Oecumenicor quinti, et sexti
supplementum fuit Quini sexum audit. In hoc
Concilio Canones 102 de disciplina Eccla conditi
ti, quor nimiu Rōdi plurimi atq insignes ēpo-
rum reprehenduntur ut Canon 13us in quo presbyteris
et Diaconis usus ejugii permittitur. Canon 28us de
cretum Chalcedonense de equalib⁹ sedib⁹ Constantinop
Cōsedē Rōa jurib⁹ confirmat. Item 36us qui jejunium
Sabbathi Romā vigentem tollit, huic Cōi Concilium
Trullanum ab Ecta latina receptum dicit, sed ab
ea Conciliabulum Pseudosynodum et reprobatum ex-
cari ꝺleat.

§ 209 Litis Origenianꝺ sec 6o et inchoata
controversia de tribus capitulis

Sec. 6o ad medium properante Pelagio Cōlō R. Diac
cono et hoc tpore Pontifice Rō in urbe Constantinopolitana
apocrisiariis suum legationis ab Vitalio vicario regio-
nario; odio in Theodorum Cesareensem Epum, qui c
Monachis sanctū Origenis cultum adeoque defensa
bat favebat, sed et pro⁹ Monophysitar addictus
erat, ductus, ut fertur studio, ut ingeniosi Justinianum
Imp. dogmata Origenis et ipse damnaret, et abalios
damnari curaret. Fecit hoc Imperator ad 544e edictō
longo et copioso ad patriarcham Constantinopolitanum qui
eo tpore Menna erat, missō. Papugit hoc e
dictum Theodorum Cesareensem in Cappadocia Epum
quam dirae qui ideo gravi pari reperta, haereg Origi-
nis damnatorem ejꝰ a Pelagio Imperatori sugge
probe norat, ubi sui finitimi, apud se constituit
Nec deerat occasio cum Epm Justinianus Imp a Cypri
nos Monophysitas vehementiores ad communionem Eccle
orthodoxe revocare ejꝰ vinculum vellet, hac de re Theodorum
Cesareensem quem ejꝰ faciebat consuluit. Theodorus Ep
suasit Imperatori n hacephalos ita sed et hoc modo pacis
tas ad Eccłam Catholicam illico redituros fore modo
in actis Concilii Chalcedonensis tria capitula seu tria illa
sectiones breves, in quib⁹ Theodorus Mopsuestenus, Theodo
retus Cyrenꝰ in Syria et Ibas Edessenus in Mesopot

Epus Imperatori expertes fuerant pronunciati, una
cum ijꝺ hōt virōꝝ scriptis Nestorianismo favoribus
damnarentur. Fecit hoc Theodorus Cesareensis ep Concilio
ut progressibus Nestorianismi, qui in oriente jā inscripta
hōt errōt propagari coepit, obicem ponerent, ut pu-
tavere autē Pelagio sua adversaria depressa fore, cui
jā ante annum Theodori Mopsuesteni, qui Origenem
olim scripto refutavit, gravē in scriptum ineditum
probe noverat. Justinianus Imp de veritate explorati
Theodori jam pridem ut accepimus ad Ecclam redituri
mum ad 544e publico edicto tria Capitula Chalcedonensis
capitula, salva tn ipsius Concilii auctoritate tolli
jubebat. Sed resistebant huic edicto Epi occidentales
les et Africani, maxime Vigilius Epus R. quem tn
Imperator Constantinopolitanum accersitum ut omnino
eo adduceret tria capitula omnino in lucem judicatu
rus erat tria capitula damnaret. Sed verō Orthodoxi
occidentales et Africani nec tueri ne ꝺi Concilium
Chalcedonense ullo in capite male egisse admitta-
ri toti Concilio nervi succidendi, illis urgendi Vi-
gilius pedem retraheret tria capitula defendendo
denuo suscepit. Praeter Vigilium nemo in occidente
et Africa vehementior trium capitulor defensor fuit,
qui Facundus Hermianensis in Africa Epus. Primus
ejus fuit Facundus, qui de a Papa Rō Vigilio post
emissum eius judicatum Constantinopolitanum de deplorarit, libris
11 pro defensione trium capitulor scriptis Vigilium Romanum Pa
acerbissime pstrinxit. At vero hic ob potentiae jā tum valde illu
ing. Justiniani Imp propositi Romae edictum tpore oppu
vos publicato ad 547e admissis 4 Concilii Oecumenici nec non
tria capitula pro anathemate damno damnavit.
Edicto hoc Orientales orthodoxi pacem tuebantur ipsique
pacis promotis et Mimi Justiniani Imp consulti
pacis gd eis timarent tria illa capitula defen-
riarius favoris sine injuria Concilii Chalcedonensis
damnari posse, eoquidem qui gd scripta trium virōꝝ
laudatōꝝ Concilium Chalcedonense approbaverit, sed
tt virōꝝ illos, pacis reducendae Concilio voluntati Imperato
pent, in communionem Ecclae recepit, eodq Cōa

tanquam quod jam finito concilio suae diocesi propriae
ad corrigendum ut primuerit. Nec ut decerant quicumque
neq milies neq pluries ut damnationi trium capitulor
subscribere[n]t, induci potuerit, ita ut Ecclesia vehe
menter fuisset dubia. Exstitissent per ad ccclxx
Concilium Constantinopolitanum convocatum, ad quintum decu
menicum dici solet. Huic concilio interesse Vigilius
voluit ea qui pauca et accidente opus erat capi
tulor de personis eorum habere[n]t. Verum [illegible]
ei propriam suam exponem in quo 3 capitula
de Apollinaristis, Cilio obstitit. - Non obstante tu Vi
gilii judicio concilium laudatum 3 capitula anathe
matizavit, cui sola demum Vigilius ad ab imperato
re in exilium missus subscripsit et omnia nar
ratam editionem de exilio redeundi imperatori pe
posuerit. Et dictis patet Vigilium in tota hujus
negotii serie minus animi sinceritatem judicio incon
stantiam prodidisse. Mortuo ad cccxcv Vigilio qui
ei successit Pelagius, et obsequium erga Imperia
torem, cujus jussu Epus R. creatus denuo sa
ret tria capitula, quod prius defenderat illico
damnavit. Verum quia non accidentalia quae
nec Vigilii decretum nec decreta nec Pontificis R.
judicio, ad damnanda tria capitula principaliter
cuit. Imo multi eam ob causam, tum in Africa tum
in variis Italiae regionibus uti jam in Gallia et Hispa
nia a communione Ecclesiae R. sese retrahebant
neq ante 120 ann. adeo sensim ut finis tamen
schismatis est impositus, quo documento, qui
affectus populi ad retinendos ab olendas Orien
talium rebus contentiones. —

§ 30. Pelagianismus, Semipelagianismus et Prae-
destinatianismus.

Pelagianismus ortum traxit a Pelagio quodam Monacho
Britanno. Cum ipse hic Romae nec ex Romano sacer
dote familiarem ibi nactus esset Rufinum Presbyterum
Syrum aequivocum Origenianae dogmatum ac impietatis
secum illius Origeniani fautorem: proditus ea animae

libero arbitrio, eaq[ue] prout bene aut male usi fuerint
in corpora magis minusve crassa et inhumanda immi
tendae fore. Accepta hac Origenis sana Pelagius
dogmata ejus de peccato originali, item de gratia divi
na interiori ad mentium illuminationem, alimentum
emendationem necessitate incrementum sanctitatis
item valde obscepit eo gratiae tatem nutrire
existimabat, eadem ac eo existimanda ea arbitraba
tur. - Eaq[ue] tradebat talia ea quae de nulla humi compati
one ex primi parentis ad nos derivata dicenda sunt
solum Adamum et Evam peccasse, non posteros, hodie
qui ejus puros et integros nasci noti, ac fuit Adamus
Posse igitur hos de nativa [illegible] seu libera
arbitrii viribus emendare atq[ue] ad summum sanctitatis
gradum pervenire absq[ue] interiori gratia divina nec
ad hoc opus ea. Haec Pelagii sententia quamvis ea tenus
gianismi non obtinuit adoptarit tamen Romae Pelagius
tertius quidam Monachus ex Britannia, avoptan
tam cui Pelagio accubet Romae disseminavit.
Roma vero ab 410 propter Visigothos sub Rege Ala
rico urbi imminente et relicta utroq[ue] primum in Si
cilian, deinde in africam prospecti Apertius ea
dogmata profitebantur. Nec ut Pelagius diu in
Africa manebat verum in orientem intra Palaestinam migrabat, Coelestio Carthagine relicto, qui
ibi bonum it presbyteros urbis appetebat, sed vero
spe sua cadit Coelestius quippe damnatis ejus in eius bre
vi decretis, ab 412 in Synodo Carthaginensi damna
tus est quare et ipse in orientem profugiebat
ab hac tempore Augustinus Hipponensis in Africa
Epus scripsit Coelestii et Pelagii varios scripti aggre
di incipiebat. Pelagio in oriente ejus fautibus for
tuna ibi eum amicum nactus Johannem Hiero
solymitanum episcopum Origenianum patronum
qui Pelagium in obsequium Hieronymo inimico
huc utilem sibi operam navaturum fore confidebat
cujus ergo patrocinio nitens Pelagius libere sentiebat

profiteber, discipulos in oriente colligebat. Ad
licet a Paulo Orosio Presbytero Hispano Zara-
nensi, quem Augustinus Ad Hieronymum in reces-
su Pelagii Bethlehemitico degentem eo fine amiserat, ut pe-
libros suos etia Pelagium directos eum Hieronymo
communicaret allegaretur Pelagius. Tamen exem-
tu Hiero solymitano ab 415 patrocinante si Johanne
Hierosolymitano absq censura dimittebatur. Post
modum vero etiam in concilio totius Eccle Lydd
quod alias Diospolis dicit habita i Lydd ab ipse
boreali finib Philistiae tragrat.) erro-
ris absolvebatur. Ite postea Romam delata cau-
sa ab Pontifex Romanus prim ambigua, et
ad speciem fidei sana exhibe, qm Coelestius ut
postea item Romae degens, si obtulerat, prin-
blandis et insidiosis Pelagii literis et obtestat
nibz cantus recidem Pelagium et Coelestium
pronunciabat, iniuriamq sibi his recte sentien-
tibz ad adversariis fieri dicebat. Atvero africa-
ni Opis Sancti Augustino Concilio scriptis et epistolis suis
ab his ergo Nostrimis qq meliora edoctus sensim mutavit
et quos antea laudaverat ab 415 severe condemnavit.
tibi vel postea in Occidente assertis caruere Pelagius et
Coelestius, eguse nro fuit Julianus quisam Epus
in Campania Italiae inferioris provinciae Dq concilio
Ephesinum ab 431 celebratum qd inter Oecumenica
pm fuit et in quo Nestorius damnatus e Pelagi-
anismus ff propagavit. Galli postea et Britanni ac
Palestini concilio, imperatore vero legib et populis sectam
Pelagianam in ipsis initiis oppressere. -

Quinquam vero sta Pelagianismus profligatus fu-
rit, semipelagianismus tm paullo ante concilium Ephesi-
num ortus, plurimum longe late qz sese extendere in
pedit non potuit. Nec defuit qui Pelagii doctri-
nam nimium ac arbitrati, priorib Pelagiani dogmati-
am plectendam, atq statuerent: hoc quidem mala co-
ruptam et debilitatum esse et ad bene agendum pro-
prijs viribz minus idoneum; posse tm initia emendatio-
nis a propriis viribz fieri seq preparare ad recipiendam

gratiam divinam, progredi autz in bono et perseverare
in bono coepto ni posse, nisi ope et gratia divina per-
petuo juvetur. - qui hanc adoptarunt sententiam Joannes
dimidium Pelagii dogmatis, semen seminpelagii dicti
sunt. - Auctor fuit hujus Joh. Cassianus Presbyter
Massiliensis, et coenobii qd ipse ex oriente in Gallia
404 ibidem condiderat, Abbas. Nec hic semipelagia-
nismum in libris 12 de Institutis Monachor aegyptio-
rum tectius, deinvero in libris quos Collationes pa-
trum inscripsit, clarius edisserit. Placuit semipe-
lagianismum Joh. Cassiani qm dum monachis imperi-
narum imitabant, rigidiori victus quotidiani abstinen-
et simul carnalib suis occasionem securitatis praebere.
Nullibi vero rigidiores Patronos invenit semipelagia-
nismus qm in coenobio Lerinensi patrocinium adepti-
tarum Joh. Cassiani ab 410 condito. - Erat hoc coenobium
in insula Lerina, quae Lauretus Honoratus dicitur a pri-
mo coenobii conditore et ad propagandam Catholicam
religionem, quod provincia vocabat pitiebat. Nec quot
Lauretum Honoratum praecipuum semipelagianismi magistra
autores, insigniores Semipelagiani fere qui coenobio Lerinensi profitebantur, inter quos referendi sunt
Maximus abbas primum Lerinensis, mox Epus in pro-
vincia Galliae Reiensis. Eucherius Epus Lugdunensis
claustro Lerinensi ad Epatum in Gallia assertum
mortuus. Porro Faustus abbas et abbate Lerinensi Epus
Reiensis factus. Hq Vincentius Lerinensis, Salvianus
Presbyter et plures alii. - -

Sed neq deerant viri, qui semipelagianismo fortiter opponerent. Inter hos reponendus est Prosper
Aquitanicus ab Aquitania Galliae, ex qua ortus fuerat
ita cognominatus, qui tm varias scripserit contra
rios. Nec hic literis ad Augustinum in Africa
datis ab 429 eum de motibz Semipelagianor in Gallia
certiorem reddidit, ad quas literas Augustinus libros
de praedestinatione sanctor et dono perseverantiae in-
scriptis respondit. Deinvero cum motus semipelagianor
indies creperet, condang in libros Augustini gravius
insurgere deperet. Prosper Aquitanicus eam ad Coelesti-
num Epum Romanum deduxit. quibus literis ad Epos Gallicanos datis

probata Augustino Lêna semipelagianos iuxta
pauperi eor ea componere nipotuit. vel potius ein
Joh. Cassiani libel quen Collatiores patrum inscripsit,
ubiq sparsebatis. Cum ergo calamum etra illum stricta
dit Prosper aquitanus, librum ab ipso edit etra
allatum inscriptum, Neq ti dum pertractata
semipelagianos publice et directe damnata fuit.
Primus hoc fecit sc Sto executo Porter R. Zelagius
sec vero Sc Innocentio Hormisdae papa in Pontif. Rom.
Preter Prosperum aquitanum approbamus dese
semipelagianis: Fulgentius gente Afer Epus sec ti
Innocentio in Africa provincia Bizacena. Prosper
tis, qui 10 libris semipelagianos et Faustu Reiensis
libros de gratia et libero arbitrio refutavit. Item Al-
darius Arelatensis in Gallia Epus, qui duplici sy-
nodo semipelagianismum damnavit. Ultima vero se-
mipelagianismo damnando manus imposita est ab
430 a Bonifacio IIo Epo R. - Hae ergo ratione liqt
quid ji intelligum Leonem dicat ab Augustino obtin
ji ab Ugo occidente et in primis Gallia eradicatu
ra fe terminatu, ut Augustini Lêna inter Catholi
fidei reperiret. Nec amplius de illo at hucusq lice
rum erat disputare liceret. At vero deinceps recen
tioribus quantum mutatus sit tedij Rhetor animad
vertet inde, qd praecipuos semipelagianismi
auctores ut Vincentium Lerinensem, Augustu-
linensem et Joh. Cassianum in sacros retulerit. -

In quesita hac examina ut fit inter hos aliquo
creabant dissensiones, eg notios. Ope è Augustini sen
tentiam quae de gratia divina Deo ad salutem necessa
riam, decretog Dei de futuris bonis fatis variis hu
manis lucubrent et proponeret Monachis admonitionis
in Africa provincia Bizacena, et aliis qbus in Gallia
occasionem dedit existimandi Deum improbos in aeterna
ab eternas venas eam ad culpam et peccata, quibus
nos illos mersatos, praedestinasse et inevitabili prosperia
necessitate bonos ad omnia eas bonas actiones. -
ex ori citate divinitus determinatas ee. -

Hi praedestinatiani vocati sc. Nevo huc venia latius pa-
ret. Cum augustini mentem suam clarius explicaret
auctor, tas, tum concilia Arelatense et Lugdunense in Gallia
inquib ea recepta fuerunt, impedirunt. Sunt vero ei qui
dicti qui negant, sed tam hanc praedestinationem aug
assimant
existibile alq sectatores Augustini recte strenitabi
evenientes Docentes a semipelagianis tenere et eorum
motivos illi errores postulatos fuc. -

431

Priscilianistarum, Paulitianorum, Adgni-
anorum, Audianorum, Messalianorum, Antidicoma-
rianitarum et Collyridianorum haereses obscurissimae
et minores.

Haeresis Priscillianistarum Hi habet a Priscilliano quo
dam Epo sec 4e ni finem properante in Hispania Ga-
lecia. Opiniones Priscilliani huius et Manichaeorum dogmatis efformata breviter huc re-
duci negabatille rerum vere naturam quae carne ve-
stitum fuit, porro mundum ni dei, sed daemonis ope
rati ejus, opus ei docebant. Eoq ventu epulationes
praedicabat, corpora hoium carceres, qui e malignis
opera divinis mentes ethicas tenerent, ee dicebat. -
Eq resurrectionem corporis n admittebat. Cum hac he-
resis latius in Hispania serperet, et quosdam Clericos
corripuerat Idatius Augustae Emeritae industria
Epus (merida) ab 384 concilium coegit Caesar Augustae
(Sarragossa) in quo Priscillianus Calleci, duti
Priscilliani damnatus e. Sed vetus hi etia ei lii Ithac
Augusti decreta semel firmatos separatim colle-
gerunt Ecclam. Quare Idatius alia e ab Epi adiun-
ctorem Gratianum confugiens edictumabeo impe-
trarunt, quo Priscilianistae oib imperii regionib ex-
pellebantur. Max ti Priscilianistae opera magistri
offert in aula Imperatoris, quem nuncii e comitum
Gratian a Gratiano impetrarunt edictum in Hispa
nian reversi, sedib eq pulsis restituti st. At ob eae 384
Maximus tyrannus Occo Gratiano imperium invadit

damno accepatus Priscillianus Martini ipse
ab 385o è mundo sedis in urbe Treviror capitis supplicio adjudicabatur, atq hac fuit exemplum primum capitalis supplicii in hereticos decreti, atq ea offensa
data, id qd antea prorsus inauditum erat. Quatuor
ores huius supplicii Epis Gallicis et Hispanis detestabiles videbantur — Occisa Priscilliano hereseos simul in exitium vebant, sed longe late p Hispaniam Gallias propagabat. — Jure vel b. Martinus
Gallis alme negotii in his regnis Priscillianistis Epis
fecerebant. —

Priscilliani tam Virginis Manichaei quod anno renovarunt sec Paulitiani ita dicti a Paulo quodam patria Samosatheno. Principia
divisibi dogmata fingebant in Armenia vicina regionibus, atq principia sua valebant utq vis Imperatores Gradi Constans II, Constantinus Pogonatus
et Justinianus II. legib et supplicijs variis integrabilibus et Epis in tota regione protestantibus. Jam
enim ab multa annos Paulitianos
irrepebant concertatores. Docebant vō illi ita alia
stum Celeste, et ab hoc eum Epm habuisse quae
ad eo in crucem non acrum fuisse pro creatore
mundi a Deo supremo distinguebant, libros V. Testi,
quod ipse dicitur autorem auctorem dicebant fuisse
laiebant, reiiciebant ac repudiabant. Sub via licet
Manichaeismum spirant ita ut in ob Manichaeis
similes prae Paulitiani
Paulitianis
Dat extrabant, nullas ut Manichaei habebant
pros, presbyteros et Diaconos, neq conciliabula aut
alia Unius Epis institutia. —

Adoptiani dee Epi orti sub pae occasione Felix Urgelitanus in Catalonia Hispaniae Epus ab Elipando
Epo in Hispania Toletano exortus fuit ja literas
ultra dictus dnus secundum huc tractam Cerebri docent
filius Dei proprius, an ut adoptivus, ille vō respondit

secundum humanam naam dicit ipse filium Dei
proprium, sed adoptivum, et non ut
formula tm Elipandus, ut Felix et voce et scripto
tuerentur, Hereseos qua adoptiana dicta e suspecta
te reddiderunt. Gradum cum fuit hoc tm exemplo
Nestorii naas in duas ultra jam pene divisibile
nog in duas pp in duo naas sed eam duas personas tradisse. Magnis motib hac etiam sua ge agitata e. Hodie vero credunt multi nec tenere certamen frecc. i Adoptianus fuit pp negotiabatur, adeog
vos in pe Felicem Urgelitanum et Elipandum ab ecta
orthodoxa dissentisse. — Magnis motib hac etiam agitata
te Epi agitata e hodie Ji sed vere aliter judicarunt sec Ecta
doctores, qui Felicem Urgelitanum in Synodo Francofurtensi
ab 794o pp gravissimis Hereseos reum judicarunt, sed tam
exilio mulctarunt. —

Audiani seu Audaei ab accepunt ab Audio, seu
Audeo natione Syro, viro severioris devotionis, qui sec 4e ap
corruptos cleri mores pene in pejus ingentem dum
tamen in Epos sua etatis reprehenderet pp illorum
invidiam odium, ut e coetu orthodoxi eiicerentur
quasi separatim coepit instituere coetus. Cum vō est
homo rudis et indoctus, tradidit Deo formam et membra
Dei proprio attribuisse, adeo dicta ssa de Deo anthropopathos hos i sud more prolata sinistre intellexit. —
Unde eius assecla Anthropomorphitarum pp ni ad hoc tempus
Hieronymus in Cronico suo Audeum adeo 341 celebra
fuisse dicit, unde secta pp adeo aditus Origo ad hanc
etatem commode reperiri potest. Laetum Audeum
ex Syria in Aegyptum penetrantem, ad finem usq ipsi
Epo Alexandrino dia molesti exhibuisse. Epiphanius vero respicit eos in Scythiam relegatos, in Gothis
exercendis, ni mederem accessisse operam. —

Adeundem pariter quam respexit Graeci scriptores
originem Messalianorum seu Euchitarum licet

disciplina illa qui professi sit multo sit antiquior
et per ante diem in Syria, Aegypto, et aliis ori-
entis regionib⁹ usitata fuit. Accepere hoc ni-
mirum Nazaraei a vocabulo Syriaco Notzrati, quod
hoc proprio quasi perpetuam notat. Euchytarum
a voce graeca EVXETAI precandi. Placita hor
Messalianor seu Euchytarum, qui praecipu-
os sedes in Mesopotamia, et Syria habebant
breviter hic recedunt: Abjurabant illi ad perfectio-
nem emineriorem et haec quidem in exemplum
Dei ee positum dicebant. adeam vero ipsum
imprimis non nisi assiduo repetitum
pervenire posse existimabant. Stagnalior homi-
commentaria vitantes cultui non divino externo operi, jejunio
sacramentorum et jejuniis renunciantes etiam urbes
in agris et silvis habitabili et liberi degebant, in die
precationi unice studebant. — Inspiratio vero revela-
tiones ac divinas et visiones animo, praesertim
eam noctu expectabant, ac illis gaudere glori-
abantur. Hoc si Cella satis molesti fuerit, ut
figi solet trae in ejusmodi alterutrum plures
alios manicheos dolosis affines adjicere. —

Occidente dec. 4e dum sectis sibi invicem omnibus
et Arabia et vicinas regiones turbabant Antidico-
marianitae et Collyridianorum primores Maria
per virginem ee negarunt censentes, eam post Chri-
stum peperisse ex Joseph⁰ liberos, fundamento
opinionem suam in illis Matth. XIII. 55. quos Jesu
intellectis, inquit illos appellari primogenitos
porro in eo qd Maria ad illud usq tempus, dolose Jo-
seph cognitam non peperisset. a Joseph⁰ non acquisita memorantur, ac
in eo qd fratrum Christi in Evangelio fit mentio Christi
proprium adelphos et adelphas nominatos ea aequa
ti eo plerumq sit in libris sacris V. Testamenti inte-
ligendos.

Quare hi haeresis hujus adversarii Mariae dicti sunt
Antidico-marianitae, quasi dicas litigiosi adversus Ma-
riam (a voce Anti hoc quod adversarium in literatura
et praepos: anti etiam et dicty hi composita) atq
sub hac nimirum reputarit eos Epiphanius. Aut hi
in eag unda perpetua virginitate Mariae compertae
et Helvidius quem peculiari tractatu sibi refutandum
putat Hieronymus, et a quo Antidicomarianitae et
Helvidiani ac dicti appellati. Posteriores ipse
Collyridiani in alterum prorsus errorem delapsi
ipsi in Marian ingrati Deae colebant, atq tribuendis
sacrificiis et collyridibus (placentis, unde ea nis
obtinuerunt, oblatis honoraidae et placandae etiam
nabant. —

§. 2. Schisma Meletianum Lucifera-
num et Donatisticum. —

Ipsi ii de Catholici, seu orthodoxi, qui eadem de summis
capitibus religionis sentiebant, vicissim haud potuerunt
gloriosum dissidium ipsa vehementissimis discordiae heredi-
tare discussionibus super disciplina Ecclesiae longe ut
illos ac turbat plenas dissensiones pepererit. In aegypto
in diu post initium sec 4i circa an. 306 diutius
num Schisma, qd ab auctore Meletio Meletia-
dicti, orichert. Petrus Patriarch Alexandrinus Chris
Meletianos Aegyptiacarum in Thebaide Ecclesiarum
re dejiciebat. Cui delectionis obscura est, ipse Atha-
nasius primo qui alii fuerit, eandem Meletia-
in judicium dilectionem Dei sacrificasse, aliaqui
mina commisisse, atq idem a Petro depositae fue
Epiphanius etiam nulla aliare Meletium hujusmodi
erga Lapsos severitate peccasse dicit. quippe quos
in primis ad communionem Ecclesiae quam celata pro
legitimam poenitentiam egissent ad tutti voluerit. Credium

cergente et longe indulgentiorem se probare
Petro Epō alex, qui narrāo priori videbatur
prendā — Intelligi ēt deinde prior nequaquam
placere nequit — qua ratione Meletius si talium
criminum qualia Athanasius commendat reus fuit
et propterea depositus ēt multos in pios suos fu-
rigolare atq schisma efflare potuerit. —
Stamus ergo maxima ē probabilitate potest Meletium a Petro
primum in caā lapsorum de certillo, mortuo crescente
interdictis iniuriatis jura eam Petri Meletium indu-
dise et cum propterea munere Epī dicetur fungeret,
indignatione commotum se et suos a Petro et coetu suo
segregasse atq ita schisma fecisse. Sed quicquid deo
sit, hoc certum ē Meletium ignam Petri eternitā-
tis, nec orbi ēt officii pīti cunqi perrexisse se-
sed eam quod iure Epō Alexandrino proprium erat
Presbyteros ordinandi facultatem sibi arrogasse.
sequebantū pīty viri gravis et dicti haud pauci
imprimis vero Monachi. Tentabat concilium Oe-
cumenicum Ia ao 325 e Nicea habitum vulnus
hoc sanare, sed minus prospere ē evenisse.
Meletiani ein qui primum Epi mīti Alexan-
drini auctoritatem oppugnarunt Arianis postea
se met junxerunt, quo factum ē ut facilius illorum
ne dedecori gradum Ecclesiam penitus oppressum protruerit. —
Notatum qz e circa disciplinam Ecclesiam
schisma Luciferianum. Epe Lucifer Calaritanus in Sardinia Epus, vir gravis, severus potius
et fleeti nescius, ab Imperatore Constantio Ario-
rianis pastoribus ob defensam fidem Nicenam
obstinatq animo oppugnatus sedem suam Calaritā-
nam pulsus 10 ao in exilio transegit. Finem exilii
eius attulere initia imperii Iuliani Apostatae,

Quibus

eius indulgentiam ordinandis Ecclesiis Presbyteris, sed aegre hac libertate usus in Sardiniam se
dispexit. Lucifer denique quam operam, seu orientis ecclesiis
pisima, cum Eusebio Vercellensi Epo (Vercellae in
ducatu Pedemontana) etiam suadente ac comite
Epeno instaurandis impenderat. Duo filio i An-
tiochiā versarentur Paulinus q eius orbi ordinatus
Epum, accidit ut Eusebius Vercellensis hoc Lucifero
pactum improbaret — Durare irritatus Lucifer caet
vit ingenia proceis et pene intractabilis primum ab
Eusebio Vercellensi, secessit. Ac vero postea Eusebius
Vercellensis una c Athanasio Epo Alexandrino in
synodo Alexandrina ao 362 habita decretum condidi-
erant, Epos qui sub Constantio Imp: ad arianos
aut semiarianos pīty defecerant, venia ac
laudan, eosq si poenitentiam egissent in com-
munionem Ecclae recipiendos. Lucifer decre-
tum illud damnavit, sedq propterea in Sardi-
niam redux ~~atteri~~ ab totius ea Ecclae orbis
Ecclae communione segregavit. Adhaesit eius Lucifero
Epiani dicti et qui praesente ac signante suo
adjunxerant, ata postea ad Ecclam orthodoxam re-
dibant, neq dubium qui his Epis admissa culpa
passis et ad fidem vera redeuntibus ignoverat
communione colere voluerit. Propagatum è hoc
schisma multas regiones, ut Hispaniam
Italiam, Aegyptum, Asiam, et praecipue Sardi-
niam. Dedit tandem postea secta Luciferi-
anos varios modis prida atq ab Hieronymo
in dialogo acta Luciferianos egregie fuet repre-
tata.

Sed natione Africanum et inprimis Numi-
dam schisma Donatisticum. Cuius et ordinem et progressum

qd a quarvis inultis dicat professum, it ja vecula
dia 4to Sct Bn pene publicam tu daera qui
vibus vehementer adfluxit. Diqo Munis schisma
ty repetenda e ab electione et ordinatore Cecili-
ani Epi Carthaginensis in bem Mensurii pecta
ad 311. Nec dissimulandum electio Caeciliani, qui
antea Archidiaconus Carthaginensis erat de-
cillo potenti ad modum foeminis et despectior
qui Caecilianu irata erat qd is ad hoc Diaconus
ipsam obtorsam despectibus, quo ossa martyr
ris aliarius ante usum Eucharistiae deosculari
ri solebat, obiurgaverat et ad Epm detulerat, qd
esse illam electionem prohibant Epi qd Numidiae
in plenis, tum quod ni fuerit ad ordinatione evocati
rare quod Epatum illum arbitrio pene tum de
qd Lucilla opem argenti vi corripuisset, et Cae-
ciliano imminuisset. coacti itaq; in unum Epi
Numidiae nro 70 Caecilianum ad casum dicendam
citarunt, eumq; cum comparere nollet absentem
condemnarunt, et indignum Epo loco pronuncia-
runt, substituto ei Majorino prodam Lucillae
domestica pta. Diacono antea Carthaginen-
sem. Recendebant Epi Numidiae, veras in Caecilium causas de-
cones, alterum, qd praecipuus Epus aquibus ille decretus
fuerat nimirum felix abrungitanus traditor fuisse
in persecutione Diocletiana sacros codices ma
gistratibus ethnicis comburendos tradidisse, a quo ipse
depercussus, nec idcirco episcopatu caruerat nec Epus
in portis positus; alterum qd Caecilianus ad huc Dia
conus Marum, ipsum humanum et immanissimum
martyribus jam dormientibus, in pistrinum ire vide dicebat
dum ciborum Martyrii in carcere asperi naturis
Duabus his causis adducebant eorum animos Caecilianum
vocatum ad eam dicendam comparere nolentes. Ma-
ve hinc schisma orum e pene in tres ordines
in nro pAfricam, sed p totam pene Africam

Ltis Dos habere coeperunt Epos, alterum
Caecilianum, alterum a Majorino pte stantem
Nullus vero it Numidas Epos vehementior et fe-
rocior adversus Caecilianum erat Donatus Casensis
seu Casarum niger in Numidia Epus quadrage-
one Majorini Caeciliano adversa ab hoc dona-
to Donatistae nti accepisse. Nunc in arbitrari
alii in appellatione ipsam ab alio Donato, quem alterum
adversus magnum dixere, et qui Majorino in Gradu Carthag
successit, derivandum censent. Facilimum ad finarem
Donatistarum ab utroq Donato tractum est, dicquide
utraq factionis Donatistae vehementes de ad
signatum probuerunt. Majorino sede Carthag-
ti Comitis, a quibus Italis et Gallis Epis ad 313
Romae habitam fuit, in qua Caecilianus absolutus,
Donatus a Casis nigris depositus est. Religio vero
de pte Majorini Epi ni ad unitatem Ecclesiae vadi revellat
in numeris suis vere relicti. Eo vero in casu illa
gratia divassa quaesiti de apud Constantinum Imp.
Rem. Is ergo ad 314 Caecilianum Adelatae in Gallia
indixit. in hoc Caecilio judicium Caecilii Epi Carth.
matum fuit et Donatistae prius damnati, prius
repulsi. Hi ergo ni tanti decreto Caecilii defensi
Imperatore etiamq ingemiscere, ut ipse decreta
judicaret, tunc conquisit Constantinus et pro Ca-
tiano ad 316 Majorianum evocavit. ibiq causam
ed cognovit. sed ea de hoc judicio in posteros dicas
sentit Donatistae. Caecilianus cum absolutus et
accusatores eius calumniatores ut pronunciatis-
cum eis disquirendi quibus erant Donatistae de
ipsius. Constat qui judicium iniquum clamarat
Ecclesiae rei idea dilectae motus Imp: templa
et in africa dirigi et seditiosos Sacerdotes civi
Epos in exilium mitti jubebat. Nec victu
Donatistae vicarunt novos electione simultates
Donatus genus qui Majorino in Gradu Carth
ad 328 successit erat inobrabile fastu et pleno

Hac igitur sede Charis decente longius secta
Donatistas sparsa fuit, maiorq aequidit
vires. Lane Donatus hic gnus Synodu Carth
ginensis habuit, cui 270 Donatistarum sectionis Epi
scopi interfuere Miltiq duo sectionis virum Ro
mam, qui ibi coetum Donatistarum contigeretiq
Epus praesset. Ubi ii postea subsed Donato
qui expurgationes vel Circelliones, hi dicti cor
ab orthodoxis ii stemmatinge ejus victus quidni
qua circa illos rusticanas vagari fuere
turba nec Circellionum ex agrestibus et rupestrica
plebe collata, pter Donatistas aut eorum
vi cruentis illam rebatis, atq ii Afros ejus
dem codicis, incendiis, et rapinis sua miscebat
invalescente ita tyrannide ejus bella civile
insurrexe videres, Optato ejus concordia iche
fuerat tentata Maximus ab episcis praefectis
legg adversus Donatas latas abrogabat atq
illorum optione Afris cabat. Ulterius Optatum
cum item regni vellent. Morosus consobrinu
filiu eius Cyrtanu, cui Africa obtigerat
375 legatos in Africam mittebat, qui vitae
hoc desidiu duraret, atq Donatistis ja
cer fovadesent. At post Donatus rex ejus
Donatus gnus fortiter acriter resistebant
ex quo relegi qq secum fr. Circelli
ones vero vedi et arma pro salute Dona
tistar ferre dimicarunt. Victis ad pecu
ia Constantis Circellionu grex et cor
dia ii vastabantur angitus, ad imperatores
Appari parebant Donatistae plurimu dis
fugiebant aut in civitates recipiebantur in
quibus erat Donatus gnus. Multis dq gravibus
rebus gestis ad fidem Donatistae adducto

pao B. ad Afros Donatistas. Julianus Apostata imperio adnotus Donatistas ecclesiae
et patrian reverti et pristina libertate frui
patiebat. Reversi ergo Afri ad suam
societatem suam pristinam. Nec ea
dem lege tam est probata ad verum ipsa
illis via scripti contra quod ea in privatis
domib et agris disturbari jubebat. Verum vis
haec legum circumcelliones procacia, bellig instru
ti mercenarii adhibat. Erat eis habenae ad lic.
cae. Qui tum fuit Donatistarum in Africa multi
tudo ut fides quae 400 haberet Optatus Mile
vitan. Florentissima Donatistarum secta nec dubidit
Optatus in Africa Hippone regius Augustinus qui
varios scriptis colloquiis concilio, monitis et
variis forma Donatistas adpressi laboris
et ut erat ingenio acerrimo in Africam suo
sed totam ecclesiam orbem pugnacibus armis
tueri in eos excitabat. Facem hinc et materiam
initia sec. IV. ad quippe 411 imperii decii
dentis Honorii Africani et notarii Marcelli
num Carthaginensis potestate Carthaginem mitte
ret, qui dein solemni judicio adhibito
Carth audit, circa festum paschale Pascha
cam Donatas cognovit atq audiri ju
gauri et pro selendum Catholicos denuo dixit
Adsunt in hac civitate Dei Catholici nro 286
Donatistae 279 primus vero is dies agebat
Augustinus. Per collationem hanc Augustini
gna virtus pro ea mirabant Donatistae
Deum mutato licet rei statu recuperare tutto
non potuerant plurimi metu poenarum ejus
voluntati parebant imperatoris et ad Ecclesiam
Cath redibant. Rebellandes vero severe juncti

nihilm etiã omissionis bonor impetrarent
vero ea agitis Leubbati quasquidpiam
alio fugas, alio vocabare, in alio voluntaria
morte alii se è vitam effugere furore armis
vivere studebant. Redebati deis pax Dore
tis ti pond also qui duce Genserico ad
427 in africam irruptes provincias regnum
pero R. subvertebat. Regno vero Valen
ae med. sec. 6i ad 434 pi Hortiniane rum
rus Donatistar in ecclesiis rure congregant se
ad eccliam Lec. ti Gregorius quus Ponter R. secta
Donatistar in oppidum it ut nulla eius
potesta accurat vestigia.

Reprat ut judicium nostrum de Donatistis declaremus
sana stat Donatistarum rego neg eis in praesidiis fidei
capitis illi a catholicis dissentiebant. Omnem ad in rego
dinum erat qd Ecclam Africanam catholicam execrabiliu
frementem propter viri huius et operatoris eius felici
abrumpitam delicta vers Ecclis jure excidisse, qui
ritu sanctis donis caese dej item Ecclam cum hae
africana sobiatas maculatas et pollutas ee. Imun
bro coetum propter Spos sanctitatem mi justis vers
ae sanctis Ecclis unice mereri credebant. Haec
opinione ducti ben cum alijs Ecclis communionem ne
quid abilis vitijs ac labis crahorent fugiebant
Error hic faciebat ut sacros ritus ad ipsis divi
dentiu ritus invalidos judicarent atq ni non
illos qui ex alijs coetibus ad eos accedebant, sacrosanctis
dendo inspirarent, verum eam operatos sacros mi
nistros aliunde venientes vel amittere suo arcesant
vel itum operarent. Peccatum itaq a Donatistis fuit
Donatistica nimis pertinacia, sed et superbia qua libito
lis vers Ecclis mi vindicabant. Quod ad vitam Dona
tistarum attinet illa si Graeca Collectio fuerit
ra exhibitos haud erat improba. Haec Zosima illos
pati Graeca collectio furtive damnavit, sed necdum
fitendum peccatum qd fuisse abiectis orthodoxis li

qui duce inprimis Augustino nimium indulsera
violentis advers Donatistas statis.

§33 Regonis XIIS a synodis contr. qui ad
doam usq Caroli gni ecclia et moribus conjuncto

Etsi tam Donatistis, qua Catholicis plurimi in
his sine Ambrosius Epus Mediolanensis veteris di
sciplinae Ecclis severitatem in moribus retinendis
observata vellent tm vigor eius a sec 4i iamvis
ad finem sec 6i penes eos periit. Ape enim ad bonis
quum facinorosis et maiorem peccatis reis poe
nitentia levata fuisset proscripta et quidem ad
tempus longius hoc pacto sec 4i adeo laxari coepit
ut potentiores et honoratiores impune peccarent. Hec
nisi plangere et impedire disciplinae Ecclis reveri
tum deterrent de inter latinos quidem gravi
ores peccatis rei prout antea peccata publica
criteri opportebat modi sec 6o a nullo tempore
liberati, facultatem a leone pa 1. ejus Epo R.
acceperunt, privatim hac arduos confessionem enim
nuncupandi extra tale spectandi ratione serio, sec
npe qo especio articulari efficta et pro tabula
veteri disciplina Ecclia unico illo pudoris ac
modestiae negotio sacerdotem judicio actio
nes hom subjicichant, qui pro ita dicta bone
opera i Elemosynes, et dona in Ecclas et Chri
sti exercenda Monasticae pietatem via peregre
ta expiare posse docebant. Praeter hunc vero dicta
imminuebant auctoritatem disciplinae Ecclae
ea libri poenitentiales, Primus libri poenitentialis
ita dicti auctor in oriente fuit ad fin. sec 6i
Joh. Jejunator patriarcha Constp. inter latinos
Theodorus Lylix Monachus graecus vergente ad finem

fec 9a An ein ao 648 prefer opinione Ba
tarienſis Epſi creareti i Anglia emiſſo libro
poenitentiali quale Latinus orbis vidisse
ſacerdotes peccata ingrauiora et leuiora mani
feſta occulta diſtinguere, eadem ex reb
gitan do canto & tpore loco peccator nãa indole
dolore alias reb ordinare & metiri docuit
poenas ſingulis peccatis grie dictas indican
vit, item formulas ſolandi exhortandi, et abſol
vendi ſacerdotib⁹ præſcripſit. Vbi tota est ap
peccata exitentes audiam ottum determinant
Haec peccata exnore in libro poenitentiali
Theodori Anglici ptscripto remittendi potes tas
greca licet origine est ad eo latinis placuit
vt boni opere ex Britannia ſi tota orbem
latinum propagarent, libris poenitentialib⁹ ad
eandem Britan a Theodoro Anglica compoſitis
adſcriptis firmarent. Tabulata ag ois fuit diſci
plina Ecclia poenitentia. Dec 8a ſi indul
gentias, quas primum Epi ſequiores vero thoris
ſibi Pontes Rom sibi vindicabant cum ipſe antiqui
ra indulgentiarum nãa hoc est ut peccata
ipſa remittarentur ſed poenis ag quas canones
Eccle dictabant et quas ideo canonicas dicebat
ſi mitigarent aut eam relaxarent peccatorib⁹ qui
certissima ſatisfactionis ſigna edidiſſent
Dec 9a Nata indulgentiae hoc est ex usu indul
gentia introducta tp quas redemptiones erant
et permutationes Redimebant nimirum ab opera
poenitentiali certa pecunia ſumma Elemoſyna
peregrinatione facta certae precum recitatione
atq hoc meo ipſi Deo sati facere credebant. Hy
vndi quidam primus decretis suis dixit matrimonia
Eccle dabat vitam et mercy moderari conabantur

pdictus eorum fontes in corruptionis it dor
invalescentis corrigere neglexerunt. Vna quippe
pacifitatis et virtutis illis notio pene ia amiſſa
et ſuperſtitione et monaſticam pietatem. Dua
frigida ſuerit dor huius Periodi pietas hoc
inter cætera documento est, qd inter ceremonias
hoc evo mirum in modum auctas vim Christia
nismi ſanctiſſimam coenam Dominicam qm
raritate repetierint. Vna cum regionis ſuae illum
qua deſiderabat honorem parum tribuerunt, mi
rum n est plerosq huius Periodi Scriptores neq
meliores tregorii suis beneficio faetos ea. t

Finis Periodi 2ae Die 4ae Martii

1825